

ΑΡΧΗ ΕΡΓΟΥ
ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ

ΤΟΜΟΣ 67

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΟΜΙΛΙΑΙ NB' - ΞΔ'
(ΚΕΦ. 15 - 20)

Κείμενον: Fridericus Field

Μετάφρασις - Σχόλια:

ΚΥΡΙΑΚΟΥ Γ. ΡΟΥΜΠΗ
Θεολόγου - φιλόλογου
(NB' - ΝΓ', ΞΑ' - ΞΔ')

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
Θεολόγου - φιλόλογου
(ΝΔ' - Ξ')

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

11--224

Ὁμιλία ΝΒ'	(Ματθ. ιε', 21-31)	11	(227)*
Ὁμιλία ΝΓ'	(Ματθ. ιε', 32-ιστ', 12)	23	(239)
Ὁμιλία ΝΔ'	(Ματθ. ιστ', 13-23)	44	(251)
Ὁμιλία ΝΕ'	(Ματθ. ιστ', 24-27)	62	(266)
Ὁμιλία ΝΣΤ'	(Ματθ. ιστ', 28-ιζ', 9)	79	(280)
Ὁμιλία ΝΖ'	(Ματθ. ιζ', 10-21)	98	(296)
Ὁμιλία ΝΗ'	(Ματθ. ιζ', 22-ιη', 6)	115	(309)
Ὁμιλία ΝΘ'	(Ματθ. ιη', 7-14)	131	(322)
Ὁμιλία Ξ'	(Ματθ. ιη', 15-20)	151	(340)
Ὁμιλία ΞΑ'	(Ματθ. ιη', 21-35)	160	(347)
Ὁμιλία ΞΒ'	(Ματθ. ιθ', 1-15)	177	(350)
Ὁμιλία ΞΓ'	(Ματθ. ιθ', 16-26)	194	(373)
Ὁμιλία ΞΔ'	(Ματθ. ιθ', 27-κ', 16)	207	(383)

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

227-396

* Οἱ ἐν τῷ παρακείμενῳ ἀριθμῷ εἶναι οἱ ἀντιστοιχοῦντες οὗτοι ἀλλοῖον τοῦ πρωτοτύπου κειμένου.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Ο ΜΙΑΙΑ ΝΒ' (52)
(Ματθ. α', 21 - 31)

«Καὶ ἀφοῦ ἐφυγεν ἀπὸ ἐκεῖ ὁ Ἰησοῦς, ἐπῆγε εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος. Καὶ νύ μία γυναῖκα Χαναναία, ἐθύηκε ἀπὸ τὰ ὅρια τῶν μερῶν ἐκείνων καὶ μετὰ μεγάλην κραυγὴν ἔλεγεν πρὸς αὐτόν· «ἐλέησέ με, Κύριε υἱὲ Δαυὶδ· ἡ κόρη μου βασανίζεται φρικτὰ ἀπὸ πονηρὸν δαιμόνιον» (Ματθ. 15, 21-22).

Ὁ Μάρκος λέγει πὺς δὲν ἠμπόρεσε νὰ εἰσέλθῃ ἀπαρτήρητος εἰς τὴν οἰκίαν¹. Διὰ τὴν δὲ μετέθετο πάντα εἰς αὐτὰ τὰ μέρη· ὅταν τοὺς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν φροντίδα τῆς τροφῆς, τότε πλέον προχωρῶν ἀνοίγει καὶ εἰς τὰ ἔθνη τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας· ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ Πέτρος, ἀφοῦ ἔλαθε διαταγὴν προηγουμένως νὰ καταργήσῃ αὐτὸν τὸν νόμον, ἀποστέλλεται εἰς τὸν Κορινθίον². Ὁ Ἄνδρ' ἠθέλει εἰπῆ κάποιος «πὺς λοιπὸν τότε ἐνῶ παραγγέλλει εἰς τοὺς Μαθητάς Του «εἰς δρόμον, πού δὴν ἡγεί πρὸς τὰ εἰδωλολατρικά ἔθνη, μὴ πορευθῆτε»³, δέχεται αὐτὴν τὴν γυναῖκα»; Πρῶτον μὲν, ἐκεῖνο βὰ ἠμπορούσαμεν

1. Μάρκ. 1, 24.
2. Πράκ. 10, 19-21.
3. Ματθ. 10, 5.

νὰ εἰπωμεν, ὅτι αὐτό, πού προσέταξε τοὺς μαθητάς του, δὲν ἦτο καὶ ὁ ἴδιος υποχρεωμένος νὰ τὸ τηρήσῃ; ἔπειτα δὲ δὲν μετέβη διὰ τὴν κηρύξιν, ὅπως ἀκριβῶς ὁπαινίσσεται καὶ ὁ Μάρκος δταν ἔλεγεν, ὅτι ἐκρύβθη, ἀλλὰ δὲν παρέμεινεν ἀπαρτήρητος. Ὅπως λοιπὸν ἦτο σύμφωνον πρὸς τὴν φυσικὴν ἀκολουσίαν τῶν πραγμάτων νὰ μὴ τρέξῃ πρῶτος πρὸς αὐτούς, ἔτσι ἦτο καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ ἀνδρός νὰ διώξῃ αὐτούς, πού τὸν ἐπλησίασαν. Διότι ἂν ἔπρεπε νὰ κυνηγᾷ αὐτούς, πού ἔφευγαν, πολὺ περισσότερον δὲν ἔπρεπε νὰ ἀποφεύγῃ αὐτούς πού τὸν κυνηγούσαν.

Πρόσεξε νὰ ἴδῃς πῶς ἡ γυναῖκα ἀνίσταται διὰ κάθε ἐνέργειαν, διότι δὲν ἐτόλμησε νὰ ἔλθῃ οὔτε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐπειδὴ ἐφοβείτο καὶ ἐθεώρει ἀνάξιον τὸν ἐαυτὸν της, ἢ ὅτι δὲ πράγματι, ἂν δὲν ἦτο ἔτσι, θὰ ἤμπορούσε νὰ ἐφθάνε ἐκεῖ, φαίνεται καθαρά ἀπὸ τὴν τωρινὴν ἐπιμνην τῆς καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι ἐδῶγκε ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα της. Μαρτικοὶ δὲ πού ἐφαρμόζουν τὴν ἀλληγορικὴν ἐρμηνείαν, λέγουσι, ὅτι δταν ἐδῶγκεν ἔξω ἀπὸ τὴν Ἰουδαίαν ὁ Χριστός, τότε ἐτόλμησε νὰ τὸν πλησάσῃ καὶ ἡ Ἐκκλησία, ἀφοῦ ἐδῶγκεν καὶ αὐτὴ ἔξω ἀπὸ τὴν ἰδικήν της περιοχὴν. **330*** Διότι λέγει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ «Λησμονήσε τὰν λαόν σου καὶ τὴν πατρικὴν σου οἰκίαν». Αὐτὴ καὶ ὁ Χριστός ἐξῆλθεν ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ, καὶ ἡ γυναῖκα ἀπὸ τὰ ὅρια της. Καὶ ἔτσι ἠμπόρεσαν νὰ συναντηθοῦν. «Νῆα» — λέγει — «μιά Χαναναία, πού ἐξῆλθεν ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς περιοχῆς της». Κατηγορεῖ τὴν γυναῖκα ὁ Εὐαγγελιστής, διὰ νὰ φανερώσῃ τὸ θαῦμα καὶ νὰ τὴν ἐξυψώσῃ περισσύτερον. Διότι ἂν ἀκούσῃς Χαναναίαν, φέρε εἰς τὸν νοῦν σου ἐκεῖνα τὰ παράνομα εἰδωλολατρικά θύτη, πού αὐτὴ

4. Ὁ Γραφεύς, π.χ., διακόσσει τὸν ἀντίον νὰ πάρῃ, τὸ φάρμακον, γινώσκων καὶ αὐτὸς νὰ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ τὸ πάρῃ.

5. Ἀλληγορικὴ ἐρμηνεία τῆς Ἀγ. Γραφῆς: λήτεται ἡ ἀναθήκη τῆς ἡλικίας σου ἀπὸ τὸν λαόν σου καὶ τὴν πατρικὴν σου οἰκίαν. Ὁ δὲ λόγος τῆς Ἀγ. Γραφῆς, ἀπὸ τὸν φησὶν ὅτι ἂν πειρασθῇ.

6. Ματθ. 41, 11.

* Οἱ ἄνδρες τῆς μαθητικῆς ἀναθήκης ἀνίστανται (ἐννοεῖται) **330.** **331**... παρακλίνων εἰς τὰ ἀντικείμενα κινήματα πνεύματος, πού προκύπτουν ἀπὸ αὐτόν. Τὰ δὲ **33.** **34.** καὶ **35** ἀποκαλύπτουν ἐπιδεικνύουσιν τὸν

τρεφάν ἀπὸ τὰ θεμέλια τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Ὅταν δὲ ἐνθυμηθῇς αὐτά, τότε νὰ ἀναλογισθῇς καὶ τὴν δύναμιν τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, διότι αὐτοί, πού εἶχον ἐκδιώχθῃ, διὰ νὰ μὴ διαφθεῖρουν τοὺς Ἰουδαίους, ἔφάνησαν τόσον πρὸς πρόθυμοι ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, ὥστε καὶ ἀπὸ τὴν χώραν τῶν νὰ ἐξέλθουν καὶ νὰ πλησιάσουν τὸν Χριστόν, ἐνῶ ἐκεῖνοι τὸν ἐδιώχνον καὶ δταν ἤρχετο πρὸς αὐτούς. Ἀφοῦ ἐπλησίασε λοιπὸν τίποτε ἄλλο δὲν τοῦ λέγει, παρὰ «ἐλθέσέ με», καὶ μετὰ τὴν κραυγὴ τῆς πολλοῦς περιέργους συνεκέντρωσε. Καὶ πράγματι ἦτο θαῦμα ἀξιοθαύμητον νὰ θάλῃς μιά γυναῖκα νὰ κραυγάζῃ τόσον πονεμένα, καὶ μάλιστα γυναῖκα μητέρα, καὶ νὰ παρακαλῇ διὰ τὴν θυγατέρα της, θυγατέρα σὲ τέτοια θλίβερά κατάσταση. Διότι οὔτε κἀν ἐτόλμησε νὰ φέρῃ τὴν δοκιμασμένην ἔμπρὸς εἰς τὰ μάτια τοῦ διδασκάλου, ἀλλ' ἀφοῦ τὴν ᾄφησε νὰ μείνῃ εἰς τὸ σπίτι, προσέρχεται ἡ ἴδια διὰ νὰ παρακαλῇ. Καὶ ἀναφέρει μοναχὰ τὴν ἀρρώστειαν καὶ δὲν προσθέτει τίποτε παρὰ πάντων. (Ὁ) Οὔτε τὸν ἱατρὸν τραθῇ εἰς τὸ σπίτι της, ὅπως ἐκεῖνος ὁ ἐλθὼν ματικὸς τοῦ βασιλέως, πού ἔλεγεν «ἔλα, θάβῃ ἐπάνω τὸ χεῖρ σου» καὶ «κατέβη γρήγορα πρὶν ἀποθάνῃ τὸ παιδί μου». Ἀλλ' ἀφοῦ διηγῆθῃ τὴν συμφορὰν της καὶ τὴν ἐπιβίωσιν της νόσου, ἐπικαλεῖται τὴν εὐσπλαχνίαν τοῦ Δεσπότη καὶ φωνάζει δυνατὰ. Καὶ δὲν λέγει, εὐσπλαχνίσου τὴν θυγατέρα μου, ἀλλὰ «εὐσπλαχνίσου ἐμένα». Διότι ἐκεῖνη δὲν ἔχει συναισθησὶ τῆς νόσου ἐγὼ ὅμως εἶμαι πού ὑποφέρω ἀναριθμητὰ θειά, πού αἰσθάνομαι τὴν ἀρρώστειάν μου, πού ἂν καὶ ἔχω τὰ λογικά μου, εἶμαι τρελλή. «Ἐκεῖνος δὲν τῆς ἔδωσε ἀπάντησιν». Διατί αὐτὸ τὸ καινούργιον καὶ τὸ παράξενο; Τοὺς μὲν Ἰουδαίους, δηλαδὴ, ἂν καὶ εἶναι ἀχάριστοι τοὺς φέρνει κοντὰ τοῦ, ἂν καὶ τὸν θλασσημοῦν τοὺς παρακαλεῖ, ἂν καὶ τὸν πειράζουσι δὲν τοὺς ἐγκαταλείπει, δὲν θεωρεῖ ὅμως ἀξίαν οὔτε ἀπαντήσεως αὐτὴν, πού τρέχει κοντὰ τοῦ, καὶ

Τ. III γερμανικὸ ἔκδοτ. τῆς Ἰουδαίας διακρίνεται καὶ διὰ τὴν μεταβολὴν τῆς ἀντικείμενης.

8. Ὁ ἱερός Χριστός, ἀναφέρεται κυρίως εἰς τὸ Ἰωάν. 4, 16. 18. Χρησιμοποιεῖται ὁμοίως καὶ τὸ Ματθ. 9, 11.

9. Ἐπισημαίνεται ὁ ἱερός Χριστός, διὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς ἀντικείμενης, πού ἐκτελεσθεῖς εἰς τὴν ἀντικείμενην τῆς ἀντικείμενης, τῆς θυγατρὸς τῆς ἐνθὺς ἡ θυγατέρα της δὲν ἔχει συναισθησιν, ὡς δοκιμασμένη, τῆς νόσου της.

παρακαλεί και ίκετεύει και δείχνει τόσην εὐλάβειαν καί, πού ἐπὶ τέλους, ἢ δὲν εἶχεν ἀνατροφή μὲ τὸν Νόμον καὶ τοὺς Προφῆτας. Ποῖον δὲν θὰ ἠμπορούσε νὰ σκανδαλίσῃ αὐτὴ ἡ συμπεριφορά, ὅταν ἔδωκε αὐτά, πού γίνονται νὰ εἶναι ἀντίθετα πρὸς τὴν φήμην; Διότι ἤκουσαν πὸς περιώδευε τὰ χωριά καὶ θεορότους· αὐτὴν ὅμως πού ἦλθε μόνη τῆς κοντά του τὴν ἀπακρούει. Καὶ ποῖον δὲν θὰ συγκινοῦσε ἡ συμφορά καὶ ἡ παράκλησις, πού ἔκαμε διὰ τὴν θυγατέρα τῆς εὐρισκομένην εἰς τόσον κακὴν κατάστασιν; Διότι οὔτε ὥσάν νὰ ἐξήτει κάποιον χρέος· ἀλλὰ εἶχεν ἀνάγκη νὰ τῆς φείδουν εὐσπλαγχνίαν, καὶ τὴν συμφορὰν τῆς μονάχα θρηνηλοῦσεν· καὶ ὅμως οὔτε δι' ἀπάντησιν κρίνεται ἀξία. Ἰσως πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς, πού ἤκουον ἐσκανδαλίσθησαν· Ἐκείνη ὅμως δὲν ἐσκανδαλίσθη. Καὶ τί λέγω ἀπὸ αὐτοὺς, πού ἤκουον; Νομίζω πὸς καὶ οἱ ἴδιοι οἱ μαθηταὶ θὰ ἐπιπρεσώθησαν κάπως ἀπὸ τὴν συμφορὰν τῆς γυναικὸς καὶ θὰ ἐπαράχθησαν καὶ θὰ ἐλυπήθησαν. Παρ' ὅλην τὴν ταραχὴν τοὺς ὅμως οὔτε ἐτόλμησαν νὰ εἰποῦν· «ὦς εἰς αὐτὴν τὴν χάριν, πού ἔγρει». Ἀλλὰ «Ἀφοῦ ἦλθον κοντά Του οἱ Μαθηταὶ τὸν παρεκάλεον καὶ τοῦ ἔλεγον· ἐλευθέρωσε τὴν, διότι κρουγάζει ὀπίσω ἀπὸ ἡμᾶς»¹⁰. Καὶ ἡμεῖς, ὅταν θέλωμεν νὰ πείσωμεν τὸν ἄλλον, πολλὰς φορές τοῦ λέγομεν τὰ ἀντίθετα.

23 **1** Καὶ ὁ Χριστὸς ἀπήντησεν· «ὅθεν ἔχω ἀποστολὴ παρὰ μονάχα διὰ τὰ χαμένα πρόβατα τοῦ Ἰσραηλῆτικοῦ λαοῦ»¹¹.

Τί ἔκανε λοιπὸν ἡ γυναῖκα, ὅταν ἤκουσεν αὐτά; Ἐσώπασε καὶ ἀπεσύρθη; ἢ μήπως ἐγκατέλειπε τὴν πρόθυμίαν τῆς; Κάθε ἄλλο· ἀπ' ἐναντίας ἐγίνε τοῦ ἐπιθετικῆ. Δὲν κάμνομεν ὅμως ἡμεῖς ἔτσι· ἀλλὰ ὅταν δὲν ἐπιτύχωμεν ἀπομακρυνόμεθα ἐνῶ, ἀκριβῶς δι' αὐτό, πρέπει νὰ ἐπιτελούμεν περισσώτερον. Καὶ ποῖον δὲν θὰ ἔρριχνε εἰς ἀπελπισίαν ἐκεῖνος τότε ὁ λόγος; Ἄν καὶ ἡ αἰσιπὴ ἦτο ἀρκετὴ νὰ τὴν ὀδηγήσῃ εἰς ἀπελπισίαν ἢ ἀπάντησις ἀκόμη χειρότερα θὰ ἔκαμνε. Διότι τὸ νὰ διαπιστώσῃ ὅτι μαζὶ μὲ αὐτὴν εἶχον ἀποστομωθῇ καὶ οἱ συνήγοροί τῆς, καὶ τὰ νὰ ἀντιληφθῇ ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶχε φθάσει εἰς ἀδι-

10. Ματθ. 18, 28.
11. Ματθ. 18, 24.

έξοδον, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τὴν ἔρριχνεν εἰς φοβεράν ἀμηχανίαν. Β' Ἀλλ' ὅμως δὲν τὰ ἔχασε ἡ γυναῖκα· ὅταν εἶδεν ὅτι οἱ προστάται τῆς δὲν εἶχον καμίαν δύναμιν, ἔδωκε καὶ αὐτὴ ὡραία ἀδιαντροπία. Πρὶν ἀπὸ αὐτό οὔτε εἰς τὰ μάτια τῶν δὲν τολμοῦσε νὰ φανῇ· «φωνάζει ὀπίσω ἀπὸ ἡμᾶς» ἔλεγον οἱ Ἀπόστολοι· καὶ ὅταν πλέον ἦτο φυσικὸν νὰ φύγῃ ἀκόμη πὺ μακριά, μετὰ τὴν ἀμηχανίαν εἰς τὴν ὅποιαν περιέπεσεν, τότε πληροῖαζει ἀκόμη περισσώτερον, καὶ πᾶσαι εἰς τὰ πόδια τοῦ Κυρίου λέγουσι· «Κύριε βοήθησέ με»¹². Τί εἶναι αὐτὰ γυναῖκα; Μήπως ἔχεις περισσότερον θάρρος ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους; Μήπως μεγαλυτέραν δύναμιν; Θάρρος καὶ δύναμιν καθόλου δὲν ἔχω, — λέγει ἡ γυναῖκα — καὶ ἀπὸ ἐντροπὴν εἶμαι γεμάτη· ἀλλ' αὐτὴν ὅμως τὴν ἀναισχυντία παρουσιάζω ὥσάν τρόπον παρακλήσεως· θὰ σεβοσθῇ τὸ θάρρος μου. Καὶ τί σημαίνει αὐτό; () Δὲν τὸν ἤκουσες νὰ λέγῃ ὅτι «ὅθεν ἔχω ἀποστολὴ παρὰ μονάχα διὰ τὰ χαμένα πρόβατα τοῦ Ἰσραηλῆτικοῦ λαοῦ»; Τὸν ἤκουσα. — ἀπαντᾷ — ἀλλ' αὐτός εἶναι ὁ Κύριος, δι' αὐτό καὶ δὲν τοῦ ἔλεγε «παρακάλεσε» καὶ «προσευχίσου»· ἀλλὰ «βοήθησέ με». Τί ἔκανε λοιπὸν ὁ Χριστὸς μετὰ ἀπὸ αὐτό; Οὔτε μὲ αὐτὰ ἱκανοποιήθηκε, ἀλλὰ ἐπιτείνει τὴν ἀμηχανίαν τῆς πάλιν. «ὅθεν εἶναι καλόν» — τῆς λέγει — «νὰ πάρῃ κανεὶς τὸ ψωμί ἀπὸ τὰ τέκνα του καὶ νὰ τὸ ρίψῃ εἰς τὰ σκυλάκια»¹³. Καὶ ὅταν τὴν ἔκαμνε ἀξίαν νὰ τῆς διμύλῃ, τότε ἀκόμη χειρότερα τὴν ἐπλήρωσε, παρὰ μὲ τὴν σιωπὴν Του. Καὶ δὲν μεταφέρει πλέον εἰς ἄλλον τὴν αἰτίαν, οὔτε λέγει «ὅθεν ἔχω ἀποστολήν», Ἀλλ' ὅσον ἐκείνη ἐδυνάμυνε τὴν παράκλησίν τῆς, ἢ τόσον καὶ ἔκείνος ἐπιτείνει τὴν ἀνησίαν Του. Καὶ δὲν τοὺς ἐνομάζει πὰς αὐτοὺς πρόστατα, ἀλλὰ τέκνα· καὶ ἐκείνην σκυλάκι. Πῶς ἀντιδρᾷ λοιπὸν ἡ γυναῖκα; Ἀπὸ τὰς ἰδίας του λέξεις συνθέτει τὴν ὑπεράσπισίν τῆς. Ἄν εἶμαι πράγματι σκυλάκι — τοῦ ἀπαντᾷ — δὲν εἶμαι ζένη. Πολὺ σωστά ἔλεγε ὁ Χριστὸς· «ἐγὼ ἦλθα εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ γίνῃ κρίσις καὶ διάκρισις τῶν ἀνθρώπων»¹⁴.

12. Ματθ. 15, 25.

13. Ματθ. 15, 26.

14. Ἰωάν. 9, 39.

Ἡ γυναίκα φιλοσοφεῖ καὶ φανερώσει ὅλην τὴν τὴν καρτερίαν καὶ τὴν πίστιν καὶ μάλιστα ἐνῶ δέχεται τοιαύτας προσβολάς. Ἐκείνοι ὁμῶς, μετὰ τὸν πῶς γίνονται θεραπείαι καὶ τιμαί, πληρώνουν τὸν Εὐεργέτην μετὰ ἀντίθετα. Πῶς ἡ τροφή εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὰ τέκνα — λέγει — καὶ ἐγὼ τὸ γνωρίζω· πλὴν ὁμῶς αὐτὸ δὲν με ἐμποδίζει ἐμένα, ἐπειδὴ εἰμαι σκυλάκι. Διότι ἐν δὲν εἶναι δίκαιον τὸ σκυλάκι νὰ πάρῃ. Ἢ οὔτε εἰς τὰ ψίχουλα θὰ εἶναι δίκαιον νὰ ἔχῃ μερίδιον· ἀντὶ τούτου πρέπει νὰ ἔχῃ ἔστω καὶ μικρὸν μερίδιον, τότε οὔτε ἐγὼ ἐμποδίζομαι, ἀν εἰμαι καὶ σκυλάκι. Ὅπως οὖν ποτε μάλιστα δικαιοῦμαι νὰ μετέχω εἰς αὐτήν, ἐπειδὴ εἰμαι σκυλάκι. Δι' αὐτὸ ἀνέβαλλεν ὁ Χριστὸς διότι ἐγκρίσει πῶς θὰ ὁμιλοῦσε ἔτσι δι' αὐτὸ ἠρκεῖτο τὴν δωρεάν, διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν πίστιν τῆς. 15. Διότι ἐάν δὲν ἐπρόκειτο νὰ τῆς δώσῃ, οὔτε καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὸ θὰ ἔδιδεν, οὔτε πάλιν θὰ τὴν ἀπεστόμωνεν. Ὅπως κάνει εἰς τὸν Ἐκατόνταρχον, ποῦ τοῦ λέγει «ἐγὼ θὰ ἔλθω καὶ θὰ τὸν θεραπεύσω»¹⁵, διὰ νὰ μὴ ὦμεν τὴν εὐλόθειάν του καὶ νὰ τὸν ἀκούσωμεν νὰ λέγῃ «δὲν εἶμαι ἀξίος νὰ εἰσέλθῃς κάτω ἀπὸ τὴν στέγην μου»¹⁶. Ὅπως ἔκαμε καὶ εἰς τὴν αἰμορροῦσαν, ποῦ τῆς λέγει «ἐγὼ κατάλαβα πῶς δύναμις θαυματουργικῆ ἐβγήκε ἀπὸ ἐμέ»¹⁷, διὰ νὰ φανερώσῃ παντοῦ τὴν πίστιν τῆς. Καὶ ὅπως ἔκαμε μετὰ τὴν Σαμαρείτιδα διὰ νὰ δείξῃ πῶς καὶ μετὰ τὸν ἔλεγχον, ποῦ τῆς ἐγένετο, δὲν ἀπομακρύνεται. Τὸ ἴδιον ἐπαναλαμβάνει καὶ ἐδῶ. Διότι δὲν ἠθέλε νὰ μείνῃ κρυμμένη ἢ τόσο μεγάλη ἀρετὴ τῆς γυναίκας. 16. Ὅστε δὲν ἠθέλε νὰ προσβάλῃ μετὰ ὅσα ἔλεγεν, ἀλλὰ νὰ προκαλέσῃ καὶ νὰ φανερώσῃ τὸν κρυμμένον θησαυρόν.

Σὺ ὁμῶς κάμε μου τὴν χάριν νὰ προσέξῃς μαζί με τὴν πίστιν καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην. Ἐκεῖνος ὠνόμασε παιδιὰ τοὺς Ἰουδαίους· αὐτὴ δὲν περιωρίσθη εἰς αὐτὸ, ἀλλὰ τοὺς ἀπακαλεῖ κυρίου. Ὅσον πολὺ δὲν ἐπάνωσε ἀπὸ τὰ ἐγκώμια διὰ τοὺς ἄλλους. «Ἀλλὰ καὶ τὰ σκυλάκια τρώγουν» — εἶπε — «ἀπὸ τὰ ψίχουλα ποῦ πίπτουν ἀπὸ τὸ

15. Ματθ. 8,7.

16. Ματθ. 8,8.

17. Λουκ. 8,46.

τροπέζι τῶν κυρίων τῶν»¹⁸. Πρόσεξτε συνεπῶς τὴν γυναίκα; Πῶς δὲν ἐτόλμησε οὔτε ἀντίρρηση, νὰ φέρῃ; Οὔτε διακώσθηκε ἀπὸ τοὺς ἐπαίνους τῶν ἄλλων; Οὔτε ἠγανάκτησεν ἀπὸ τὴν προσβολήν; Εἶδες εὐμυχίαν; Αὐτὸς ἔλεγε «δὲν εἶναι καλόν, ἐκείνη» καὶ ἡ Κύριος. Αὐτὸς ὠνόμαζε παιδιὰ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ ἐκείνη κυρίου. Αὐτὸς ἀνέφερε τὸ δικαίωμα τοῦ σκυλίου καὶ κείνη προσέθεσε καὶ τὸ ἔργον τοῦ σκυλίου. 17. Εἶδες τὴν ταπεινοφροσύνην τῆς; Ἄκουσε τώρα καὶ τὰ παλαιὰ λόγια τῶν Ἰουδαίων. «Ἀπόγονοι τοῦ Ἀβραάμ εἰμὲθα ἡμεῖς καὶ ποτὲ ὥς τώρα δὲν ἐγένεμεν δοῦλοι εἰς κανένα»¹⁹ καὶ ἀπὸ τὸν Θεὸν ἔχομεν γεννηθῆναι²⁰. Αὐτὴ ὁμῶς δὲν σκέπτεται ἑαυτὴν ἀλλὰ ὀνομάζει τὸν ἑαυτὸν τῆς σκυλάκι καὶ ἐκείνους κυρίου καὶ δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἔγινε τέκνον. Τί λοιπὸν ἀπήντησεν πρὸς αὐτὴν ὁ Χριστός; «Ὁ γυναίκα, εἶναι μεγάλη ἡ πίστις σου»²¹. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἀνέσθαι, διὰ νὰ φωνάξῃ αὐτὸν τὸν λόγον, διὰ νὰ στεφανώσῃ ὡς νικητρίαν τὴν γυναίκα. «Ὁ γίνῃ ὅπως ἀκριβῶς θέλεις»²². Αὐτὸ ποῦ λέγει σημαίνει «ἡ πίστις σου καὶ μεγαλύτερα ἀπὸ αὐτὰ ἔχει νὰ καταρθώσῃ, ἀλλὰ ὡς γίνῃ ὅπως θέλεις». Αὐτὴ ἡ φράσις συγγενεῖται μετὰ τὴν φωνήν, ποῦ ἔλεγεν «Ὁ γίνῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἔγινε»²³. 18. Καὶ ἐθεραπεύθη ἡ κόρη τῆς ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὥραν. Εἶδες πῶς ἐβοήθησε καὶ ἐκείνη οὐκ ὀλίγον διὰ τὴν θεραπείαν τοῦ κοριταίου τῆς; Δι' αὐτὸ δὲν εἶπεν ὁ Χριστός «ὡς γίνῃ καλὰ τὸ κορίτσι σου», ἀλλὰ «ἡ πίστις σου εἶναι μεγάλη, ὡς γίνῃ ὅπως θέλεις», διὰ νὰ μάθῃς ὅτι δὲν ἦσαν λόγια τυχαῖα, ἢ λόγια κολακείας, ἀλλ' ὅτι ἦτο μεγάλη ἡ δύναμις τῆς πίστεως. Τὸν ἀκριβῶς ἔλεγχον καὶ τὴν ἀπὸδεδῆν τὰ ἀρετὰς εἰς τὴν ἐκδοσὶν τῶν πραγμάτων. Ἀμέσως λοιπὸν ἐθεραπεύθη τὸ κοριτάκι.

Ἢ Σὺ κάνε μου τὴν χάριν νὰ προσέξῃς πῶς, ἐνῶ ἐνικήθησαν οἱ Ἀπὸστολοι καὶ δὲν ἐπέτυχον, αὐτὴ ἐπέτυχεν. Ὅσον μεγάλην ἀξίαν ἔχει ἡ ἐπιμονὴ εἰς τὴν προσευχὴν.

18. Ματθ. 15,27.

19. Ἰωάν. 8,39.

20. Κατ' ἐννοίαν ἐπὶ τοῦ τοῦ «ἡμεῖς ἐκ γενεῆς οὐ γεννηθέντες» Ἰωάν. 1,12.

21. Ματθ. 15,28.

22. Ματθ. 15,28.

23. Γενεα. 1,6.

Διὰ τὰς ἀνάγκας μας θέλει νὰ Τὸν παρακαλοῦμε περισσύτερον ἡμεῖς, ποὺ ἐνδιαφερόμεθα κατ' εὐθείαν, παρὰ ἄλλοι πρὸς χάριν ἡμῶν. Ἄν καὶ ἐκεῖνοι οἱ Ἀπόστολοι εἶχον μεγαλύτερον θάρρος, αὐτὴ ὁμῶς ἐδείξε περισσσότερον καρτερίαν. Μὲ τὸ τέλος δὲ ποὺ ἐπῆρε τὸ ζήτημα, **23:23** ἐδικαιολογήθη ὁ Κύριος πρὸς τοὺς Μαθητάς του διὰ τὴν ἀναβολὴν καὶ τοὺς ἀπέδειξε, ὅτι δικαιολογημένα ἠρνήθη ἀρχικῶς, ὅταν αὐτοὶ Τοῦ τὸ ἐζήτησαν.

ε" Ἐφυγεν ἀπὸ ἐκεῖ ὁ Ἰησοῦς καὶ ἦλθε κοντὰ εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας. Καὶ ὁποῦ ἀνέβηκε εἰς τὸ θουνὸ ἐκάθισεν ἐκεῖ. Καὶ ἦλθον τότε κοντὰ Του πλῆθος ἀνθρώπων, ποὺ μετέφεραν κουτσούς, τυφλοὺς, ἀνθρώπους χωρὶς χεῖρια, κωφαλάλους καὶ τοὺς ἔρριψαν ἐμπρὸς εἰς τὰ πόδια Του. Ἐκεῖνος τοὺς θεράπευσε, ὥστε οἱ ὄγλοι νὰ θαυμάζουν, καθὼς ἔθλεπαν τοὺς κωφαλάλους νὰ λαλοῦν, γερούς αὐτοὺς ποὺ δὲν εἶχαν χεῖρια, τοὺς κουτσούς νὰ περιπατοῦν καὶ τοὺς τυφλοὺς νὰ βλέπουν. Ἐξ αἰτίας αὐτῶν ἐδόξαζαν τὸν Θεὸν τοῦ Ἰσραὴλ.²⁴ Πότε λοιπὸν πηγαίνει ὁ Ἰσὺς, πότε πάλιν κάθεται καὶ περιμένει τοὺς ασθενεῖς καὶ τοὺς κουτσούς ἀνεσθάζει εἰς τὸ ὄρος. β Καὶ οὐτὸ ἐνδομὰ του δὲν ἐγγίξουν πιά, ἀλλὰ ἀναβαίνουν ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν, καὶ πίπτουν ἐμπρὸς εἰς τὰ πόδια των. Καὶ ἔτσι φανερώουν διπλὰ τὴν πίστιν των, καὶ μὲ τὸ ὅτι, ἂν καὶ κουτοὶ ἀναβαίνουν εἰς τὸ ὄρος καὶ μὲ τὸ ὅτι δὲν ζητοῦν τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνον νὰ ριφθοῦν εἰς τὰ πόδια του. Καὶ ἦτο μεγάλο τὸ θαῦμα καὶ παράδοξον, νὰ ὁλόκληρη κανεὶς νὰ περιπατοῦν αὐτοί, ποὺ προηγουμένως τοὺς ἔφερναν σηκωτοὺς καὶ οἱ τυφλοὶ νὰ μὴ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ἐκεῖνους, ποὺ τοὺς ἔφερναν ἀπὸ τὸ χέρι. Πρῶτοντι τοὺς ἄφηκε καταπληκτοὺς καὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν, ποὺ ἐθεραπεύοντο καὶ ἡ εὐκολία τῆς θεραπείας των. Εἶδες πὼς τὴν μὲν γυναῖκα ἐθεράπευσε μετὰ ἀπὸ τόσῃν καθυστέρησιν, ὁ ἐνῶ αὐτοὺς ἀμέσως; Ὅχι διότι αὐτοὶ ἦσαν καλύτεροὶ ἀπὸ ἐκείνην, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐκείνη ἦτο πῶς πιστὴ ἀπὸ αὐτοὺς. Δι' αὐτὸ εἰς τὴν περίπτωσιν ἐκείνης ἀναβάλλει καὶ καθυστερεῖ, διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν

24. Matth. 15. 29-31.

ἐκφυγία της· ἐνῶ εἰς αὐτοὺς ἀμέσως παρέχει τὴν δωρεάν, διὰ νὰ κλείσῃ τὰ στόματα τῶν ἀπίστων Ἰουδαίων καὶ διὰ νὰ τοὺς ἀφαιρέσῃ κάθε τους ἀντιλογίαν. Διότι ὅσον κανεὶς δέχεται μεγαλυτέρας εὐεργεσίας, τόσον περισσότερον γίνεται ὑπεύθυνος καὶ αὐστηρατέρας τιμωρίας, ὅταν ἐκδηλώσῃ ἀγνωμοσύνην καὶ δὲν θελτιώνεται μὲ τὴν τιμὴν ποὺ τοῦ γίνεται. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς οἱ πλούσιοι τιμωροῦνται περισσότερον ἀπὸ τοὺς πτωχοὺς, ὅταν εἶναι κακοὶ, ἐπειδὴ δὲν ἔγιναν ἡμεροὶ οὔτε μέσα εἰς τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀγαθῶν τους. Μὴ μοῦ λέγεις ὅτι ἔδωσαν ἐλεημοσύνην. Διότι ἂν δὲν ἔδωσαν ἀλόλογα μὲ τὴν περισουσίαν των, οὔτε ἔτσι θὰ διαφύγουν. **25** Διότι ἡ ἐλεημοσύνη δὲν κρίνεται μὲ τὸ μέτρον τῶν δαῶν δίδονται, ἀλλ' ἀπὸ τὴν γενναϊώδηρον διάθεσιν αὐτοῦ, ποὺ δίδει²⁵. Καὶ ἂν τιμωροῦνται αὐτοί, πολὺ περισσότερον θὰ τιμωρηθοῦν ἐκεῖνοι ποὺ συναρπάζονται ἀπὸ τὰ περιττά, ποὺ κτίζουν τὰ τριώροφα καὶ τὰ τετράωροφα, ποὺ καταφρονοῦν ὁμῶς τοὺς πτωχοὺς· αὐτοὶ ποὺ φροντίζουν μὲν διὰ τὴν φιλαργυρίαν των, ἀδιαφοροῦν ὁμῶς διὰ τὴν ἐλεημοσύνην.

Ἄλλὰ ἐπειδὴ ἦλθεν ὁ λόγος διὰ τὴν ἐλεημοσύνην, ὡς συνεχισόμεν σήμερα τὴν ὑπόθεσιν ἐκείνην, περὶ τῆς φιλανθρωπίας, ποὺ ἀφασαῖ ἀτελείωτον, ὅταν ὁμιλοῦσασπρίν ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας²⁶. Ἐνθυμεῖσθε, ὅταν προηγουμένως ὁμιλοῦσα διὰ τὴν ἰδιοτροπίαν, ποὺ ἔχουν μερικοὶ διὰ τὰ ὑποθήματα, καὶ διὰ τὴν ματαιάν ἐκείνην ἀσχολίαν, καὶ διὰ τὴν θαλακίαν τῶν νέων, εἰχε παρεκκλίνει ὁ λόγος ἀπὸ τὴν ἐλεημοσύνην εἰς τὰ ἀμάρτηματα ἐκεῖνα. Ποῖα λοιπὸν ἦσαν ἐκεῖνα ποὺ τότε ἀνεφέροντο; Ἐλέγαμεν ὅτι ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι κάποια τέχνη, ποὺ ἔχει τὸ ἐργαστήριόν της εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ διδασκαλὸν της ὄχι ἀνθρώπον, ἀλλὰ τὸν Θεόν. Μετὰ ἐρευνῶντες τί εἶναι τέχνη καὶ

25. Ὁ ἱερὸς Χριστοστόμους τοῖς 15, πολλὰ σοφῶς, τὴν διδάσκει καὶ δίδωσιν, ἀλλὰ ἐλλοσιτε ἀετήματα καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν, ὅταν ἐπῆλθεν εἰς τὴν Ἱερουσάλημ, δίδει δόξα μόνον τῷ δίδοντι (Ματθ. 19, 45-46).

26α. Ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐκδόσιν μὲν (19). Βλ. προηγουμένον τόμον 54, σελ. 184-185. Ἐντέθεν ἀποδεικνύεται ὅτι, ἀπειθὴ ἐκουλῶσιν ἐκέρη ὅς ἐκείνη, εἰ ο' καὶ νῦν, ὁ ἱερὸς Χριστοστόμους ἐξέφώνησε τὰς μαρτυρὰς ἐκείνης κατὰ δύναμιν.

τί δὲν εἶναι τέχνη, ἐπέσχεμεν εἰς μοτακοποιίας καὶ κακοτεχνίας. **2534** Μεταξὺ αὐτῶν ἀναφέραμεν καὶ αὐτὴν τὴν τέχνην τῶν ὑποδημάτων. Ἐνεθυμήθητε τώρα; Ἐμπρός λοιπὸν ὡς ἐπαλαλάσαμεν καὶ σήμερον αὐτὰ ποῦ εἴπαμε τότε καὶ ὡς ἀποδείξαμεν πῶς ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι τέχνη καὶ μάστις ἡ ἀνωτέρα ἀπὸ ἄλλας τὰς ἄλλας τέχναις. Διότι ἂν χαρακτηριστικὸν τῆς τέχνης εἶναι νὰ ἀπολήγῃ εἰς κάτι χρησίμον, καὶ ἐπειδὴ τίποτε δὲν εἶναι χρησιμώτερον ἀπὸ τὴν ἐλεημοσύνην, τότε φαίνεται ὁλοκάθαρα ὅτι καὶ τέχνη εἶναι ἡ ἐλεημοσύνη καὶ ἀπὸ ἄλλας τὰς ἄλλας τέχναις ἡ ἀνωτέρα. Διότι δὲν μᾶς κατασκευάζει ὑποδήματα, οὔτε μᾶς ὑφαίνει ἐνδύματα, οὔτε μᾶς κτίζει ὀλικά σπιτία, ἀλλὰ μᾶς γίνεται πρόξενος τῆς αἰωνίου ζωῆς, καὶ μᾶς ἀρπάζει ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ θανάτου. Ὁ μᾶς παρουσιάζει λαμπρούς καὶ κατὰ τὴν παροῦσαν καὶ κατὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν μᾶς κτίζει τὰς οὐρανίους κατοικίας μας, ἐκείνα τὰ παντοτινὰ σκηνώματά μας. Δὲν ἀφήνει αὐτὴ τὰς λαμπράδας μας νὰ σβήσουν, οὔτε νὰ παρυσιασθῶμεν εἰς τὸν γάμον με ἀκάθαρτα φορέματα, ἀλλὰ τὰ πλένει καὶ τὰ κάνει πῦρ καθαρά καὶ ἀπὸ τὸ χιόνι. Διότι, ὅπως λέγει ὁ Θεός· «ὅναι ἡμεῖς ὡς εἶναι κόκκινα, θὰ τὰς λευκάνω ὡς τὸ χιόνι»²⁶. Δὲν μᾶς ἀφήνει νὰ πείσωμεν ἐκεῖ ὅπου ἔπρεπε ἐκεῖνος ὁ πλούσιος, οὔτε νὰ ἀκούσωμεν τὰ φοβερά λόγια, ἀλλὰ μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ²⁷. Κάθε μίαν ἀπὸ τὰς τέχναις τῆς ζωῆς ἔχει ὡς ὅσον σκοπὸν ἕνα κατόρθωμα. Ὅπως ἡ γεωργία τὴν διατροφὴν μας, ἡ ὀφθαλμικὴ τὴν ἐπέκτασίν μας. Ἀλλὰ οὔτε καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς, (C) διότι δὲν εἶναι ἀρετὴ ἑκάστη τέχνη μὴν τῆς νὰ μᾶς προσφέρῃ τὸ ἐπίτευγμά της.

Καὶ ἂν θέλῃς ὡς ἐξετάσωμεν πρώτην τὴν γεωργίαν. Διότι ἂν δὲν βοηθῆται ἀπὸ τὴν σιδηρουργίαν, διὰ νὰ δυνευσθῇ ἀπὸ αὐτὴν τὴν δικέλλαν καὶ τὸ ὄνι καὶ τὸ δρεπάνι καὶ τὸ πεκοῦρι καὶ ἄλλα πολλὰ γεωργικὰ ἐργαλεῖα, ἂν δὲν ἔχῃ τὴν ξυλουργικὴν, διὰ νὰ τῆς συντεταχθῇ τὸ ὠλέτρι, καὶ νὰ τῆς κατασκευασθῇ τὸν ζυγὸν καὶ τὸ ἀμά-

²⁶ Ψαλ. 1, 18.
²⁷ Λευκ. 16, 22.

ξι, διὰ νὰ τρέψῃ τὰ στάχυα, ἂν δὲν ἔχῃ τὴν τέχνην ἐπεξεργασίας τοῦ δέρματος διὰ νὰ τῆς φτιάξῃ ἱμάτια καὶ τὴν οἰκοδομικὴν διὰ νὰ κτίσῃ σταύλους εἰς τὰ θόδια τοῦ ὀργάνου καὶ κατασκευᾷ εἰς τοὺς γεωργούς ποῦ σπέρνουν, ἂν δὲν ἔχῃ τὴν ὀλοτομικὴν διὰ νὰ κόβῃ δένδρα ἀπὸ τὸ δάσος καὶ τὴν ἀρτοποιικὴν ὕστερα ἀπὸ ἄλλα αὐτὰ πουθενά δὲν θὰ ἐφαίνετο τὸ ἔργον τῆς γεωργίας. Ἔτσι καὶ ἡ ὀφθαλμικὴ, ὅταν κἀνὴ κατὰ προσκολεῖ κοντὰ τῆς πολλὰς ἄλλας τέχναις διὰ νὰ τὴν βοηθήσουν εἰς τὸ ἔργον τῆς. **1)** καὶ ἂν δὲν προσέλθουν καὶ δὲν τῆς δώσουν χερί βοηθείας παραμένει καὶ αὐτὴ εἰς ἀμηχανίαν. Καὶ κάθε τέχνη ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ἄλλην²⁸. Ὅταν ὅμως πρέπει νὰ ἐλεήσωμεν, τίποτε ἄλλο δὲν χρειάζομεθα παρὰ καλὴν διάθεσιν μονάχα. Καὶ ἂν νομίζῃς πῶς εἶναι ἀπαραίτητα, διὰ τὴν ἐλεημοσύνην χρήματα καὶ σπιτία καὶ φορέματα καὶ ὑποδήματα, διάδοσε ἐκεῖνα τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, ποῦ εἶπε διὰ τὴν χήραν²⁹ καὶ ἀποδόξε αὐτὴν τὴν ἀγωνία. Διότι καὶ ἂν ἀκάμῃ εἰσαι τελείως πτωχός, ἀπὸ αὐτοῦ ποῦ ζητιανεύουν, δύο λεπτά ἂν δώσῃς, αὐτὸ εἶναι τὸ πᾶν καὶ ἂν ἀκόμη δώσῃς ἕνα κομμάτι κρίβινου ψωμί, ἔφθασες πρὸς τὸ τέρμα τῆς τέχνης. **2)** Ἀς δεχθῶμε λοιπὸν αὐτὴν τὴν ἐπιστήμην καὶ ὡς φροντισόμεν νὰ τὴν πραγματοποιήσωμεν. Διότι προτιμώτερον νὰ τὴν γνωρίζῃς, παρὰ νὰ εἶσαι βασιλεὺς καὶ νὰ φορᾷς στέμμα. Δὲν εἶναι μονάχα αὐτὸ τὸ πλεονέκτημά της, ὅτι, δηλαδή, δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὰς ἄλλας τέχναις, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ὀφείλει καὶ διάφορα πράγματα ἐπιτυχάνει. Διότι τὰ σπιτία οἰκοδομεῖ, ποῦ παραμένουν παντοτινὰ εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ δίδασκει θεκίλους ποῦ τὴν ἔχουν κατορθώσει με πολλὸν τρόπον θὰ ἠμποροῦσαν νὰ ἀποφύγουν τὸν ἀθάνατον θάνατον. **2535** καὶ θησαυροὺς σοῦ χαρίζει, ποῦ ποτὲ δὲν ἐξοδεύονται καὶ ποῦ διαφεύγουν κάθε ζημίαν, ποῦ προ-

²⁸ Μὲ καταπληκτικὴν ὀνυχὴν ὁ ἱερεὺς Χρυσόστομος ἀναπτύσσει τὴν θεωρίαν ἰδεῶν τῆς συνεργασίας τῶν ὁργάνων καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ὅλα αὐτὴ ἀποκαλεῖ τὸ θεμέλιον τῆς κοινωνικῆς ἀρμονίας.

²⁹ Εἶδε δὲ τίνα χήραν πτωχὴν ἐβόλευσαν ἕως δύο λεπτά, καὶ εἶπεν ἡλιθίως λέγειν ὅτι ἡ χήρα ἢ πτωχὴ αὕτη πλεονεκτήματα ἔχει. Ἄντις γὰρ οἱ τοὶ ἐχρηστεύμετοι αὐτοὶ ἐβόλουν εἰς τὰ ὅρα τοῦ Θεοῦ, αὐτὴ δὲ εἰς τὸν ἱσχυρισμὸν αὐτῆς ἀπαντᾷ τὸν ὅτι ἂν εἶχαν ἕνα λεῖον (Λευκ. 21, 2 - 4).

έρχεται από τους ληστές, από τα σκουλήκια, από το σαράκι και από τον χρόνο. "Αν κανείς σε εδίδασκε μονάχα αυτό, πώς θα προσφύλαξε τα σιτηρά, και τί δεν θα έδινες δια να διατηρήσει απρόσβλητο το σιτάρι σου επί πολλά έτη; "Αλλά να πού η ελεημοσύνη, όχι μονάχα δια το σιτάρι, αλλά δι' όλα σε διδάσκει και σου δείχνει πώς θα μπορούσαν να μειώνουν απρόσβλητα και τα υπάρχοντα και η ψυχή και το σώμα. Και διατί πρέπει να αναφέρωμε λεπτομερώς όλα τα κατορθώματα της τέχνης αυτής; "Αφού αυτή σε διδάσκει πώς θα μπορούσες να γίνης όμοιος με τον Θεόν, πού είναι το αποκορύφωμα όλων των αγαθών. Βλέπεις πώς δεν είναι το έργο της ενα, αλλά πολλά; Β. Καιρός να έχη ανάγκη από άλλη τέχνη, κτίζει οικίας, υφάνει φορέματα, κατασκευάζει θησαυρούς, πού δεν καταστρέφονται, μäs κάνει ικανούς να νικούμε τον θάνατον, να υποτάσσωμε τον Διόβολον, μäs κάνει όμοιους με τον Θεόν.

Τί λοιπόν θα μπορούσε να γίνη πιο χρήσιμον από την τέχνη αυτήν; Διότι αι άλλα τέχνη, έκτός από όσα είπαμε, καταστρέφονται μαζί με την παρούσαν ζωήν και όταν άρρωσταίνουν οι τεχνίται εξαφανίζονται, και τα έργα τους δεν ήμπορούν να διατηρηθούν έχουν ανάγκη από πολύν χρόνον, από κόπον και πολλά άλλα. Αυτή όταν θα περάση ο κόσμος, τότε άκρωώς παρουσιάζεται. C. αυτή όταν αποθάνωμεν, τότε λάμπει και φανερώνει τα έργα της. Και ούτε από χρόνον έχει ανάγκη, ούτε από κόπον, ούτε από καμμίαν άλλην παρομοίαν δυσκολίαν· αλλά και όταν ού είσαι άρρωστος εκείνη ενεργεί, και όταν γηράσκει και προς την άλλην ζωήν θαδίζει κοντά σου και ποτέ δεν σε εγκαταλείπει. Αυτή σε αναδεικνύει πιο δυνατόν και από τους σοφιστάς και από τους ρήτορας. Διότι αυτοί πού διαπρέπουν εις αυτάς τά τέχνας έχουν και πολλούς πού τους φθονούν· ενώ δι' εκείνους πού λάμπουν από αυτήν πολλοί προσεύχονται. Έκείνοι προσέρχονται ενώπιον του δικαστικού θήματος των ανθρώπων και συνηγορούν υπέρ των άδικουμένων πολλές φορές και υπέρ των άδικούντων. D. αυτή όμως προσέρχεται ενώπιον του δικαστικού θήματος του Χριστού, όχι μονάχα δια να συνηγορήση ή ίδια, αλλά δια να πείση και τον ίδιον τον Δικαστήν να συνηγορήση υπέρ

του κατηγορουμένου και να αποφασίση δια την απαλλαγήν του. Και αν άκόμη ο κατηγορούμενος έχει διασπράξει πολλές άμαρτίας, τον στεφανώνει και τον άνακηρύσσει νικητήν.

Διότι λέγει ο Θεός «δώσατε ελεημοσύνην και όλα θα γίνουν καθαρά»³⁰. Και διατί αναφέρω τά μέλλοντα; "Αν, κατά την παρούσαν ζωήν, έρωτήσωμεν τους ανθρώπους, τί θέλουν περισσότερον να υπάρχουν πολλοί άνθρωποι σοφιστάι και ρήτορες η ελεήμονες και φιλόανθρωποι, θα άκούσης ότι προτιμούν το δεύτερον. Και πολύ σωστά. Διότι αν λείψη η εύλογητία εις τίποτε δεν θα ζημωθῇ η ζωή μας. B. διότι υπήρχε πολύν χρόνον πριν από αυτήν, την ρητορικήν τέχνην. "Αν όμως άφαιρέσης την ελεημοσύνην όλα εξαφανίζονται και χάνονται. Και όπως δεν είναι δυνατόν να διαπλεύση κανείς την θάλασσαν, αν άχρηστευθού με προσώσεις τά λιμάνια και οι όρμιοι, έτσι δεν θα είναι δυνατόν και να υπάρξη αυτή η ζωή, αν άφαιρέσης την ελεημοσύνην, την συγγνώμην και την φιλανθρωπίαν³¹. Δι' αυτό και ο Θεός δεν ενεπιστεύθη αυτά μόνον εις την σκέψιν των ανθρώπων, αλλά πολλά τά έφύτευσε ~~ἐν τῇ καρδίᾳ~~ μέσα και εις τον νόμον της φύσεως. "Ετσι και οι πατέρες ευσπλαγχνίζονται τά παιδιά τους, και αι μητέρες, και τά παιδιά τους γονεΐς των, όχι μόνον οι άνθρωποι, αλλά και όλα τά ζώα. "Ετσι κάμνουν οι άδελφοί προς τους άδελφούς, οι συγγενεΐς, οι γνωστοί, ο άνθρωπος, γενικώς, προς τον άλλον άνθρωπον. Διότι έχομεν έκ φύσεως την κλίσιν προς την ευσπλαγχνίαν. Δι' αυτό και άγανακτούμεν, όταν άλλοι άδικούνται, και όταν βλέπωμεν να φονεύονται θλιβόμεθα πάρα πολύ, και δοκρύζομεν όταν βλέπωμεν λυπημένους. "Επειδή ο Θεός έπιδυμεί πάρα πολύ να πραγματοποιήται η ευσπλαγχνία, διέταξε την φύσιν να συμβάλλη πολύ εις

30. Λοκ. 11,41.

31. "Ο κάλλος και η αποδυσία της. "Αγασσαστημώς αυτής είναι, είναι πράγματι αναπρόκλητα. "Αποκαλεί θέ και την άπονησιν προς τάς συγγενείς άντιλήψεις της η κοινωνική ζωή είναι μόνον αικονομική ή μηχανοκρατική ταινία. "Η ίδια αυτή έκ των θεμελιωδών αρχών του χριστιανισμού, αποτελεί την προέλευσιν της εν άγάπη και ειρήνη άρμονικής συμβίωσης.

αυτό· β και έτσι μάς εφάνερωσε πώς τοῦ εἶναι τοῦτο πάρα πολὺ ἀξιόλογον. Ἀφοῦ λοιπόν τὰ δάλλωμεν καλὰ εἰς τὸν νοῦν μας αὐτὰ, θς ὁδηγήσωμεν καὶ τοὺς ἐσπ-τούς μας, καὶ τὰ παιδιὰ μας, καὶ τοὺς γνωστοὺς μας εἰς τὸ διδασκαλεῖον τῆς ἐλεημοσύνης· καὶ αὐτὸ πρὸ πάντων ἅς μονάσῃ ὁ ἀνθρώπος, ἐπειδὴ ἀκριβῶς αὐτὸ σημαίνει ἄνθρωπος³². Διότι «ὁ ἄνθρωπος εἶναι μεγάλο πρᾶγμα καὶ πολὺτιμος ὁ ἐλεήμων»³³. Ἄν δὲν ἤμπορῇ νὰ ἔχῃ τὸ χάρισμα αὐτό, ἐξέπεσε ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι καὶ ἄνθρωπος. Αὐτὸ δημιουργεῖ τοὺς σκοφοὺς. Διὰ τί σκοπεῖς ἂν αὐτὸ σημαίνει ἄνθρωπος; Αὐτὸ εἶναι ὁ Θεός³⁴. Διότι λέγει ὁ Κύριος· «Γίνεσθε εὐσπλαγχνοὶ πρὸς τοὺς συνανθρώπους σας, ὅπως ὁ ἐπουράνιος πατήρ σας»³⁵.

Ἄς μάθωμεν λοιπόν ἀπὸ ὅλα αὐτὰ νὰ εἴμεθα ἐλεή-μονες, πρὸ παντός δὲ διότι καὶ ἡμεῖς ἔχομεν ἀνάγκην ἀπὸ πολλῆν εὐσπλαχνίαν. γ. Καὶ ἅς νομίζωμεν πῶς οὐ-τε κἀν ζῶμεν κατὰ τὸ δόγμα, ποὺ δὲν κάνομεν ἐλεη-μοσύνην. Ἐννοῶ δὲ ἐλεημοσύνην αὐτὴν ποὺ εἶναι καθάρ-α ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν. Διότι ἂν αὐτὸς ποὺ ἀρκεῖται εἰς τὰ ἴδικά του ἀγαθὰ καὶ εἰς καλὰ δὲν προσφέρει, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐλεήμων, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι θεϊκὸς ποὺ παίρνει τὰ ἔξω, ἔσω καὶ ἂν διπλὴ μέτρηται ὡς ἐλεημοσύνην. Διότι ἂν εἶναι ἀπανθρωπία νὰ ἀπολαμ-βάνῃς μονάχα τὴν περιουσίαν σου, πολὺ περισσότερον εἶναι τὸ νὰ ἀφαιρῇς ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ἄν δὲ τιμωροῦν-ται αὐτοὶ ποὺ καθόλου δὲν ἠρίκησαν, ἐπειδὴ δὲν ἔδωσαν ἐλεημοσύνην, πολὺ περισσότερον θὰ εἶναι ἀξιοὶ τιμωρί-ας αὐτοὶ ποὺ παίρνουν καὶ τὰ ἔξω. Νὰ μὴ εἴπῃς λοιπόν, ὅτι ἄλλος ἔχει ὀδίκηθῇ καὶ ἄλλος δέχεται ἐλεημοσύνην. Διότι τοῦτο εἶναι τὸ φοβερόν. Ἐπρεπε, δηλαδὴ, αὐτὸς ποὺ ἀδικεῖται νὰ δέχεται καὶ τὴν ἐλεημοσύνην· τώρα δὲ ὅμως ἄλλους τραυματίζεις καὶ θεραπεύεις αὐτούς, ποὺ

32. Ἐν ἀνωθείᾳ πρὸς τὰ ὦτα, ποὺ ἔχουν ἡς διακριτικὴν τὴν ἀκριβ-τητα, οἱ θεῶντες πρέπει νὰ διακρίνωμεν διὰ τὴν εὐσπλαχνίαν.

33. Παροιμ. 20,1.

34. Ὡς εἶπεν ἡμεῖς ὁ θεὸς ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἔχῃ ἂν ἐκτὸς καὶ τὴν θεϊ-κὴν ἰδιότητα τῆς εὐσπλαχνίας.

35. Λουκ. 6,36.

δὲν ἐπαινομεύεις, ἐνῷ θὰ ἔπρεπε τοὺς πρώτους νὰ θερα-πεύης· **10** καλλίτερα καθόλου νὰ μὴ τραυματίζης. Διότι φιλάνθρωπος δὲν εἶναι αὐτός, ποὺ πληγώνει καὶ θερα-πεύει· ἀλλ' αὐτὸς ποὺ ἰατρεῖται αὐτοὺς, ποὺ ἐπληγω-θησαν ἀπὸ ἄλλους. Τὰς πληγὰς, λοιπόν, ποὺ ἐπροξένη-σες αὐ νὰ θεραπεύσης, καὶ ἔχι τὰς πληγὰς, ποὺ ἐπρο-ξένησαν ἄλλοι. Καλλίτερα οὐτε νὰ πληγώης, οὐτε νὰ ριπίτῃς κάτω (ὅ ὅτι αὐτὸ τὸ κάνει ἄνθρωπος χωρὶς θα-ρύτητα), ἀλλὰ νὰ ἀναστηκῶνς αὐτοὺς ποὺ ἔπεσαν. Διότι δὲν εἶναι δυνατόν μὲ τὸ ἴδιον μέτρον τῆς ἐλεημοσύνης νὰ θεραπεύσης τὸ κακόν, ποὺ ἐπροξένησεν ἡ πλεονεξία σου. Ἄν, δηλαδὴ, ἀρπάξης, μὲ τὴν πλεονεξίαν, ἕνα ὀ-θολόν, δὲν πρέπει ἕνα ὀθολόν πάλιν νὰ δώσης ἐλεημο-σύνην, διὰ νὰ ἐποκλώσης τὴν πληγὴν, ποὺ ἐπροξένησεν ἡ πλεονεξία σου, ἀλλὰ ἕνα τάλαντον. **11** Δι' αὐτὸ ἐκαί-νος, ποὺ συνελήφθη διὰ κλοπὴν, πληρώνει ὡς ἀποζημιώ-σιν τὸ τετραπλάσιον³⁶· αὐτὸς δὲ, ποὺ ἀρπάξει εἶναι χει-ρότερος ἀπὸ τὸν κλέπτην. Καὶ ἂν αὐτός, ποὺ ἐκλεψε πρέ-πει νὰ πληρώσῃ ὡς ἀποζημιώσιν τὰ τετραπλάσια, αὐτὸς ποὺ ἀρπάξει θὰ πρέπει νὰ δώσῃ τὰ δεκαπλάσια καὶ πολ-λὸν περισσότερον· καὶ θὰ πρέπει νὰ εἶναι πολὺ εὐχαρι-στημένος ἂν ἠμπορέσῃ ἔτσι νὰ συγχωρηθῇ διὰ τὴν ἀδι-κίαν· **23,7** ὥστόσον οὐτε καὶ τότε θὰ λάθῃ τὸν μισθὸν διὰ ἐλεημοσύνην. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Ζακχαῖος εἶπε πρὸς τὸν Κύριον· «Θὰ ἀποζημιώσω αὐτούς, ποὺ ἐζημίωσα εἰς τὸ τετραπλάσιον, καὶ τὰ μισὰ ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά μου θὰ τὰ δώσω ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς πτωχοὺς»³⁷. Ἄν δὲ κατὰ τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον πρέπει νὰ δοθοῦν τετραπλάσια, πολὺ περισσότερα πρέπει νὰ δοθοῦν τώρα, ποὺ ἐπικρα-τεῖ ἡ χάρις. Καὶ ἂν πρέπει νὰ ἀποζημιώσῃ ὁ κλέπτης, πολὺ περισσότερον ὁ πλεονέκτης, ποὺ ἀρπάξει. Διότι ἔ-δω, ἐκτός ἀπὸ τὴν ζημίαν, εἶναι καὶ ἡ προσβολὴ μεγάλῃ. Ὡστε καὶ ἂν ἀκόμη ἐπιστρέψῃς τὰ ἐκατονταπλάσια, πα-τέ δὲν ἀποκατέστησες τὰ πράγματα εἰς τὸ ἀκέραιον. Βλέπεις πῶς δὲν ἔλεγα ἄσκοπα, ὅτι ἔσω καὶ τάλαντον ἂν ἐπιστρέψῃς, διὰ τὸν ὀθολόν, ποὺ ἤρπασες, μόλις ἐ-πανορθώνεις τὸ κακόν; Καὶ ἂν, μὲ τὴν πράξιν σου αὐτὴν,

36. Ἐφεσ. 22,1.

37. Ἐλεητέρα ἀποδοὺς τὸ χρεὶόν (Λουκ. 21,8).

ελάχιστοι διορθώνης τὸ κακόν. ποῦ ἔκανες, ὅταν, ἀντιθέτως, ἀρπάξης δλοκλήρους περιουσίας, καὶ δώσης ελάχιστοι, Β καὶ μάλιστα ὅχι εἰς ἐκείνους, ποῦ ἡδικήθησαν, ἀλλ' εἰς ὅλους ἀντὶ ἐκείνων, τότε ποῖαν ἀπολογίαν θὰ ἔχῃς; Ποῖαν συγχώρησιν ἀπὸ τὸν Θεόν; Ποῖαν ἐλπίδα σωτηρίας; Θέλεις νὰ μάθῃς πόσον μεγάλο κακὸ κάνεις, ὅταν κάμνῃς τέτοια ἐλεημοσύνην; Ἐκούσε τί λέγει ἡ Ἁγία Γραφή: «Ἐκεῖνος, ποῦ προσφέρει θυσίαν ἀπὸ τὰ χρήματα τῶν πτωχῶν, εἶναι ὥσάν νὰ θυσιάσῃ τὸ παιδί ἑμπερὸς εἰς τὸν πατέρα του»³⁸. Αὐτὴν τὴν ἀπειλὴν ἂς χαρῶμεν εἰς τὴν ψυχὴν μας καὶ ἂς ἀποχωρήσωμεν, αὐτὴν ἂς χαράξωμεν εἰς τοὺς τοίχους, αὐτὴν εἰς τὰ χέρια, αὐτὴν εἰς τὴν συνείδησιν, αὐτὴν παντοῦ. Ἐπει, τοῦλόγουστον, αὐτὸς ὁ φόθος, ποῦ θὰ διατηρῆται ζωηρὸς εἰς τὴν σκέψιν μας, ἂς συγκρατῇ τὰ χέρια μας ἀπὸ καθημερινούς φόνους. Διότι χειρότερη ἀπὸ τὸν φόβον εἶναι ἡ ἀρπαγὴ, ποῦ σιγὰ - σιγὰ σκοτώνει τὸν πτωχόν. Γ', διὰ τὰ διατηρηθῶμεν λοιπὸν καθαροὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ μίσγμα, ἂς μελετοῦμε αὐτὰ καὶ μόνοι μας καὶ μετὰξὺ μας. Διότι ἔτσι καὶ προθυμότεροι θὰ γίνωμεν εἰς τὴν ἐλεημοσύνην καὶ θὰ λάβωμεν ἀπὸ τὸν Θεὸν καθαρὸν αἰσιθὴν, καὶ θὰ ἀπολαύσωμεν τὰ αἰώνια ἀγαθά, μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἰς Αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις μαζί με τὸν πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τὴν ἀτελεύτητον αἰωνιότητα. Ἀμήν.

38. Σοφ. Σειρ. 34 (31), 20.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΓ' (53)
(Ματθ. ιε', 22 — ιακ', 12)

Β' Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσεκάλεσε τοὺς μαθητάς του καὶ τοὺς εἶπεν. Αἰσθάνομαι θαθεῖαν συμπάθειαν διὰ τὸ πλήθος τοῦ λαοῦ, διότι εἶναι τώρα τρεῖς ἡμέραι, ἀφ' οὗτου μένουσιν πλησίον μου, καὶ δὲν ἔχουν τί νὰ φάγουν. Καὶ δὲν θέλω νὰ τοὺς ἀποστείλω εἰς τὰ μέρη τοὺς νησιτικούς, μήπως ἀποκάμουν εἰς τὸν δρόμον¹.

Καὶ προηγουμένως², ὅταν ἐσκόπευε νὰ κάνῃ τὸ ἴδιον θαῦμα, ἐθεράπευσε κατὰ πρόπον τοὺς πάσχοντας ἀπὸ διαφόρους σωματικὰς ἀσθενείας. Καὶ ἐδῶ, λοιπὸν, κάνει τὸ ἴδιον. Ἐ Δηλαδή, μετὰ τὴν θεραπείαν τῶν τυφλῶν καὶ χωλῶν, ἐπαναλαμβάνει τὸ αὐτὸ θαῦμα.

Διὰ ποῖον λόγον, ὅμως, τοῦ εἶπαν τότε οἱ μαθηταὶ του· «Δόσε διαταγὴν νὰ διαλυθοῦν τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ»³, ἐνῶ τώρα δὲν τοῦ εἶπαν τίποτε, ἂν καὶ εἶχαν περάσει τρεῖς ἡμέραι ποῦ ἦσαν κοντά του; Ἡ διότι καὶ οἱ μαθηταὶ εἶχαν γίνῃ πλεον καλλίτεροι, ἢ διότι ἔβλεπαν τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴ αἰσθάνωνται ὑπερβολικὰ τὴν πείναν. Διότι, πραγματικὰ, ἐδόξαζαν τὸν Θεὸν δι' ὅσα συνέβαιναν⁴.

538 ΚΥΡΙΟΣ, ὅμως, κατὰ ποῖον τρόπον καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν δὲν προχωρεῖ μόνον εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ θαύματος, ἀλλὰ καὶ τοὺς προκαλεῖ εἰς αὐτὸ.

1. Ματθ. 15, 22.

2. Πρβλ. Ματθ. 14, 14.

3. Ματθ. 14, 15.

4. Πρβλ. Ματθ. 15, 13.

Διότι τὰ πλήθη τοῦ κόσμου, ἐπεὶ δὲ εἶχαν ἔλθῃ κοντά του με σκοπόν, ἵνα ζητήσουσιν τὴν θεραπείαν (τῶν ασθενῶν τους), δὲν εἶχαν τὴν πόλιν, ἵνα τοῦ ζητήσουσι τροφάς. Ὁ Κύριος, ὅμως, ὡς φιλόπρωτος καὶ πλήρης ἐνδ' αὐτῶντος, τοὺς προσφέρει, χωρὶς ἵνα ζητήσουσιν, καὶ λέγει πρὸς τοὺς μαθητάς του «Αἰσθάνομαι θαυμάσιον συμβαίνει διὰ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ δὲ, βέλω ἵνα τοὺς ἀποσταλῶ εἰς τὰ μέρη τοὺς νησιτικούς».

Διὰ τὰ μὴ λεγόντων δηλαδὴ, οἱ μαθηταί, ὅτι ὁ κόσμος ἦλθεν ἔχων καὶ τὰ ἀνάλογα τρόφμα, τοὺς λέγει, «Διότι εἶναι τρεῖς ἡμέραι, φθ' οὗτο μένουσιν ἐν μου». Ὡστε, καὶ ἂν ἀκόμῃ ἦσαν ἔχοντες προμηθείας, τὰς ἔχουσιν πλέον καταναλώσει. Ἐξ ἄλλου, δὲ, αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον καὶ ὁ Ἰησοῦς δὲ, ἔκαστε τὸ θαῦμα κατὰ τὴν πρώτην ἢ τὴν δευτέραν ἡμέραν, ἀλλ' ὅταν εἶχαν καταναλώσει τὰ πόματα, ὥστε ἵνα δευθῶν με μεγάλωτέραν προθυμίαν τὸ γεγενημένον, ἀποῦ, προηγουμένως, θὰ εἶχαν περιέλθῃ εἰς μεγάλην ἀνάγκην. Δι' αὐτὸ καὶ λέγει «Διὰ τὰ μὴ ἀποκρίναι εἰς τὸν δρόμον», διὰ τὰ δεξιῇ, καὶ πολὺ εἶχαν ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸν τόπον τοὺς καὶ καθόλου τρόφμα δὲν τοὺς ἀπέμενον».

Καὶ ἐὰν δὲν θέλῃς ἵνα τοὺς ἀφήσῃς ἵνα φύγουν νησι. καὶ, διὰ τὴν δὲν κἀνέστ' τὸ θαῦμα. Διὰ τὰ καταστήσῃ τοὺς μαθητάς του περισσότερους προσκεκτους με τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν καὶ τὴν ἀπάντησιν καὶ ἵνα ἀποδείξουν τὴν πίστιν τοὺς ἐρχόμενοι, κοντά του καὶ λέγοντες φτε ἄξε ἀρτους, Ἄλλ' οὐτε καὶ με τὸν τρόπον αὐτὸν ἀντελήφθησαν τὴν αὐτὴν τῆς ἐρωτήσεως. Δι' αὐτὸ εἰς τὴν συνέχῃσαν ὅπως γράφει ὁ Μάρκος, τοὺς λέγει, «Ἀκόμῃ ἔχετε τόσοι ποχὺλὴν τὴν διανοήσασας, Ἐνὼ ἔχετε μᾶλλον, δὲν βλέπετε, καὶ ἐνὼ ἔχετε αὐτὰ δὲν ἀκούετε».

Ἐπειδὴ δὲν συνεισέλασεν αὐτὸ διὰ τὴν ἀπευθυνεταί πρὸς τοὺς μαθητάς του καὶ τοὺς ἀποδεικνύει, ὅτι τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ εἶναι ἄξια ἵνα ἐργαστηθῶσιν καὶ ἀκόμῃ,

προσθέτει καὶ τὴν ἰδικὴν του συμπέρασι, Ὁ δὲ Ματθαῖος λέγει, ὅτι ὅσπερ ἀπὸ αὐτὰ ἐπετίμησε τοὺς μαθητάς του καὶ τοὺς εἶπεν «Ὀλιγόπιστοι ἀκόμῃ δὲν καταλαβάνετε, οὔτε ἐνθυμείσθε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πέντε χιλιάδων καὶ πόσα κοφίνα περισσευμάτων ἐπήρατε, Οὔτε (ἐνθυμείσθε) τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τεσσαράκοντα χιλιάδων καὶ πόσα μεγάλα κοφίνα περισσευμάτων ἐπήρατε».

Τὸν ὅσον συμφωνοῦν μεταξύ τους οἱ εὐαγγελισταί. Τὸν ὅσον, ὅμως, οἱ μαθηταί, Ἀκόμῃ σύρονται εἰς τὴν νῆν. Μολοῦντο ἔκανε τὸ πᾶν ὁ Κύριος διὰ τὰ μὴ λησμονήσουσιν ἐκεῖνο τὸ θαῦμα. Ἰ) καὶ με τὴν ἐρώτησιν καὶ με τὴν ἀπάντησιν καὶ με τὸ ὅτι τοὺς ἔκανε συνεργούς εἰς αὐτὸ καὶ με τὸ ὅτι ἐμοῦσαν τὰ κοφίνα. Ἀλλ' ἀκόμῃ ἢ πῶς τὸς ἦτο ἀτελής δι' αὐτὸ κα' τοῦ λέγουσιν «Ἀπὸ ποῦ ἵνα προμηθευθῶμεν ἐδῶ εἰς τὴν ἐρημίαν τόσον πολλοὺς ἄρτους».

Καὶ προηγουμένως καὶ τώρα προβάλλουν τὴν ἐρημίαν τοῦ τόπου. Καὶ αὐτοὶ μὲν τὸ λέγουσιν αὐτὸ ἀπὸ πραγματικῆς ἀδυναμίας, ἀλλὰ καὶ ἔτι ἀπολλάσσουσιν τὸ θαῦμα ἀπὸ καθὲ ὑποψίας. Διὰ τὰ μὴ λέγῃ δηλαδὴ κἀνέστ' τὰς πόλεις καὶ τὸ εἶπον ἦδη, ὅτι ἀπὸ κάποιων κοντινῶν κωμόπολιν ἐπήρατο τοὺς ἄρτους καθορίζεται ὁ τόπος ὥστε ἵνα γίνῃ πιστευτὸν τὸ θαῦμα. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν καὶ τὸ προηγούμενον θαῦμα καὶ τὸ παρὸν τὰ πραγματοποιεῖ εἰς ἐρημον μέρος, ποὺ πολὺ ἀπέχει ἀπὸ τὰς πόλεις.

Οἱ μαθηταί, ὅμως, δὲν ἀντελήφθησαν τιποτε ἀπὸ αὐτὰ δι' αὐτὸ καὶ ἔλεγον Ἰ) «Ἀπὸ ποῦ ἵνα προμηθευθῶμεν ἐδῶ εἰς τὴν ἐρημίαν τόσον πολλοὺς ἄρτους». Διότι ἐνόμιζαν ὅτι ὁ Κύριος τοὺς τὰ εἶπεν αὐτὰ, ἐπεὶ δὲ ἐσκόπευε ἵνα τοὺς διώσῃ ἐντολὴν ἵνα διαβρέθουν αὐτὸ τὸ πλῆθος. Πολὺ ἀνστήτος σκέψας δι' αὐτὸ ἀλλωστε καὶ προηγουμένως τοὺς ἔλεγεν «Δώσατέ τοὺς σείς ἵνα φάγουν»⁶, διὰ τὰ τοὺς διώσῃ τὴν εὐκαιρίαν ἵνα τὸν παρακαλέσουσιν. Εἰς

τότε μὲν κάνουν τὰ κοφίνια ἰσάριθμα πρὸς τοὺς μωθητάς, ἐνῶ τώρα ἐκισώνει τὰ κοφίνια πρὸς τοὺς ἄρτους, καὶ μετὰ τὸν τρόπον αὐτὸν ἀποδεκνύει τὴν ἀπερίγραπτον δύναμιν τοῦ καὶ τὴν εὐκολίαν τῆς ἐξουσίας καὶ ὅτι εἶχε τὴν δυνατότητα καὶ νὰ θαυματουργῇ καὶ κατὰ τὸν ἕνα καὶ κατὰ τὸν ἄλλον τρόπον. Διότι δὲν ἦτο ἀποδεξίς μικρὰς δυναμείας τὸ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀντιστοιχίαν τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τότε καὶ τώρα, ¹⁴ ἐνῶ τότε οἱ διατραφέντες ἦσαν πεντε χιλιάδες, τώρα δὲ τέσσαρες χιλιάδες. Καὶ οὕτως τότε εἰς τὰ σιμῆθη κοφίνια οὐτε τώρα εἰς τὰ μεγάλα νὰ μὴ ἀφήσῃ νὰ εἶναι περισσότερα ἢ ὅλ' ἡμέτερα τὰ περισσεύματα, ἂν καὶ ὁ ἀνθρώπου που ἐφαγον ἦσαν διάφοροι ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν.

Τὰ μετὰ τὸ θαῦμα εἶναι ὅμοια πρὸς τὰ προηγούμενα. Διότι καὶ τότε ἄφησε τὰ πλῆθη τοῦ λαοῦ καὶ ἀνεχώρησε μετὰ πλοῖον. Τὸ ἴδιον κάνει καὶ τώρα. Καὶ ὁ ὁμιλητὴς τοῦ λέγει αὐτῷ¹⁵· Ἐπειδὴ, ὁμιλοῦν, κανένα ἄλλο θαῦμα δὲν προσετόιμαζε τόσον τὰ πλῆθη εἰς τὸ νὰ τὸν ἀκολουθοῦν, ὅσον τὸ θαῦμα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἄρτων καὶ ὅχι μόνον νὰ τὸν ἀκολουθοῦν, ἀλλ' ἠθελαν νὰ τὸν ἀνακηρύξουν καὶ θαυμάζωσι· β. δι' αὐτὸ ἀπομακρύνεται ἀμέσως μετὰ τὸ θαῦμα αὐτό, ὥστε νὰ ἀποφύγῃ κάθε ὑποψία, ὅτι ἐπιβιώνει τὴν καταλήφειν τῆς ἐξουσίας. Καὶ μάλιστα δὲν φέυγει, οὔτε περὶ, ἀλλὰ μετὰ τὸ πλοῖον δὲ νὰ μὴ τὸν ἀκολουθήσουν. «Καὶ ἀφοῦ διέλυσε τὰ πλῆθη τοῦ λαοῦ», λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς «εἰσῆλθεν εἰς τὸ πλοῖον καὶ ἦλθεν εἰς τὰ συνορά τῆς Μαγδαλᾶ»¹⁶.

«Καὶ τὸν ἐπλησίασαν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι, καὶ τὸν παρεκάλεσαν νὰ ἐπιβείη εἰς αὐτοὺς κάποιο θαῦμα ἐξαιρετικὸν ἀπὸ τὸν οὐρανόν· Ὁ δὲ Ἰησοῦς τοὺς εἶπεν· Ὅσα θροαβίσση καὶ ἔλθῃ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν δύσιν σου λέγετε· Ἐχομεν αὐρίον καλοκαίριον, διότι κοκκινίζει ὁ οὐρανός. Καὶ τὸ πρῶτον παραστήτε εἰς τὴν ἀνατολὴν καὶ λέγετε· Σήμερον θὰ εἶναι χειμῶνας· Διότι

¹⁴ Μτθ 6, 17.

¹⁵ Μτθ 8, 18. Ματθαῖος Χρὶς εἰς τὸ πλοῖον καὶ ἐκείθεν ἐξῆλθε πρὸς τὴν Μαγδαλᾶν, ἵνα ἀπομακρυνεῖται ἀπὸ τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.

κοκκινίζει σκεπασμένος μετὰ σύννεφα ὁ οὐρανός. Τὴν μὲν ἐξωτερικὴν δύσιν τοῦ οὐρανοῦ ἐεῦρετε νὰ διακρίνετε, τὰ σημεῖα, ὅμως, ποὺ φανερώνουν ὅτι ἐφθασαν αἱ ἡμέραι τοῦ Μεσσοῦ δὲν μπορεῖτε νὰ τὰ διακρίνετε, Γενεὰ κακὴ, ποὺ δὲν ἐμμένει πιστῇ εἰς τὸν οὐρανόν. Νυμφίον, ἀλλὰ δὲ εὐφραρῇ μακρὰν αὐτοῦ, ζητεῖ ἐπιμύονας θαῦμα ἐξαιρετικόν. Ἀλλὰ θαῦμα δὲν θὰ τῆς δοθῇ ἐκτός ἀπὸ τοῦ θαύματος τοῦ προφήτου Ἰωνᾶ. 17. Καὶ ἀφοῦ τοὺς ἄφησεν, ἐφυγεν ἀπὸ ἐκεῖ»¹⁷. Ὁ δὲ εὐαγγελιστὴς Μάρκος λέγει ὅτι τὸν ἐπλησίασαν αὐτοὶ καὶ συνέζήτουν καὶ ὁ Κύριος ἀναστέναντες ἀπὸ τὰ θάθη τῆς ψυχῆς του καὶ λέγει. Διὰ τὴν γενεὰ αὐτὴ ζητεῖ θαῦμα,¹⁸.

Βέβαια, ἡ ἐρώτησις του ἦτο ἀξία ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως. Ὁ φιλόσοφος ὅμως, καὶ πλήρης ἐνδιαφέροντος διὰ τὸν ἀνθρώπου Κύριος δὲν ἐξοργίζεται, ἀλλὰ τοὺς ἐλεεῖ καὶ τοὺς ταλανίζει, ἐπειδὴ ἐνόησαν κατὰ τρόπον ἀθεράπευτον καὶ ὁσπερ ἀπὸ πόσεως ἀποδεξίεσθαι τῆς δυναμείας τοῦ ἐξηκολούθου νὰ τὸν πειράζωσιν. Διότι δὲν ἐρωτοῦσαν διὰ νὰ πιστεύσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ εὐρύνῃ ἀφαιρῶν νὰ τὸν κατηγορήσῃ. Διαφορετικὰ, ἔάν τὸν εἶχαν πλησίασει, μετὰ τὴν πρόθεσιν νὰ πιστεύσῃ, ἀσφαλῶς, θὰ τοὺς ἔδινε κάποιο θαῦμα ἐξαιρετικόν. Διότι αὐτὸς ποὺ εἶπεν εἰς τὴν γυναῖκα· Ἰδὲν εἶναι καλόν·¹⁹ καὶ εἰς τὴν συνέχεαν τῆς ἑθνομῆτις, πολλὴν περισσότερον θὰ ἔδιδεν εἰς αὐτοὺς. 18. Ἐπειδὴ ὅμως, δὲν ἐζητοῦσαν τὸ θαῦμα διὰ νὰ πιστεύσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ δοκιμάσῃ καὶ ἀποκριτὰς, διότι, ἄλλα εἶπαν καὶ ἄλλα ἀσκέπτοντο. Πραγματικὰ, ἔάν ἐπίστευαν, δὲν θὰ ἐζητοῦσαν θαῦμα. Καὶ ἀπὸ ἄλλης πλευρᾶς εἶναι φανερόν, ὅτι δὲν ἐπίστευαν. Ἀπὸ τὸ ὅτι ἐνῶ ἐπετιμήθησαν καὶ ἠλεγχθήσαν, δὲν παρέμειναν κοντὰ του, οὔτε εἶπαν, ὅτι ἀγνοοῦμεν καὶ ζητοῦμεν νὰ μάθωμεν.

Καὶ τι εἶδους θαῦμα ἐζητοῦσαν ἀπὸ τὸν οὐρανόν; Ἡ νὰ σταματήσῃ τὸν ἥλιον ἢ νὰ θέσῃ ἡνία εἰς τὴν σελήνην;

¹⁷ Μτθ 8, 18.

¹⁸ Μτθ 8, 19.

¹⁹ Μτθ 15, 20.

λήνην ἢ νά ρίξῃ κεραυνούς, ἢ νά μεταβάλλῃ τὸν ἀέρα, ἢ κατὰ ἄλλο παρόμοιον νά κάμῃ. Καὶ ὁ Κύριος εἰ ἀπήντησεν εἰς αὐτά, «Τὴν μὲν ἐξωτερικὴν ὅμιν τοῦ οὐρανοῦ ἡγεύρετε νά διακρίνετε τὰ σημεῖα, ὅμως, ποῦ φανερώθουν ὅτι ἐφθασαν αἱ ἡμέραι τοῦ Μεσσίας, δὲν ἔμπορεῖτε νά τὰ διακρίνετε;». Βλέπετε τὴν προύπληκτον καὶ τὴν ἐπιείκειαν τοῦ Κυρίου; Ἡ Δ. οὖν δὲν ἠνέστη, ὅπως ἔκανε παλαιότεροι¹⁹, καὶ δὲν εἶπεν μόνον, «δὲν θὰ δοθῇ εἰς αὐτήν» ἀλλὰ ἀναφέρει, καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὅποیان δὲν τοὺς δίδει θαύματα, μολοντί δὲν ἐρωτοῦσαν μὲ σκοπὸν νά μάθουν.

Καὶ ποῖα εἶναι ἡ αἰτία αὐτή; Ὅπως ἀκριβῶς, διὰ τὸν οὐρανόν, λέγει, ἄλλο εἶναι τὸ σημεῖον τοῦ χειμῶνος καὶ ἄλλο τῆς καλοκαιρίας, καὶ ὅταν κάποιος ἴδῃ τὸ διακριτικὸν τοῦ χειμῶνος δὲν θὰ ζητήσῃ γαλήνην, οὔτε εἰς τὴν ἀσυνέφαστον γαλήνην θὰ ζητήσῃ χειμῶνα, καθ' ὅμοιον τρόπον πρέπει, νά σκέπτεσθε καὶ δι' ἐμὲ. Διότι, ἄλλος εἶναι ὁ καιρὸς αὐτὸς τῆς παρουσίας μου καὶ ἄλλος ὁ μελλοντικός. **ΚΑΙ** Τώρα χρειάζονται αὐτὰ τὰ ἐπίγεα θαύματα, ἐνῶ τὰ θαύματα εἰς τὸν οὐρανὸν φυλάσσονται διὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον. Τώρα ἦλθα ὡς ἰατρός, τότε θὰ ἔλθω ὡς δικαστής. Τώρα ἦλθα διὰ νά ζητήσω τὸ παραστρατημένον (πρόδατον), τότε θὰ ἔλθω διὰ νά ζητήσω εὐθύναν. Δι' αὐτὸ ἦλθα χωρὶς νά γίνω ἀντιληπτός, τότε, ὅμως, θὰ εὐθω φανερά, συστρέφων τὸν οὐρανόν, ἀποκρύπτων τὸν ἥλιον καὶ μὴ ἀφῆκων τὴν σελήνην νά στείλῃ τὸ φῶς τῆς. Τότε θὰ παραχθούσιν αἱ οὐραὶ αἱ δυνάμεις καὶ ἡ παρουσία μου θὰ ὁμοιάσῃ αὐτῇ τοῦ φαίνεσθαι συγχρόνως ἀπὸ ὅλους. Ἀλλὰ ὁ παρὼν καιρὸς δὲν εἶναι, διὰ τὰ θαύματα αὐτά, διότι, ἦλθα διὰ νά ἀποθάνω καὶ νά ὑπασθῶ τὰ θαυρότερα ποθῇ. Β. δὲν ἠκούσατε τὸν προφήτην ποῦ λέγει, δὲν θὰ φυλακισθῇ, οὔτε θὰ κρουγῇ, οὔτε θὰ ἀκουσθῇ ἐξω ἢ φωνῇ του,²⁰ καὶ ἄλλος πάλιν λέγει, «θα κατεβῇ ὅπως ἡ θροαὶὰ κατεβαίνει, ἐπάνω εἰς τὰ μαλάκας»²¹. Ἐάν, ὅμως, ἀναφέρῃς τὰ θαύματα ποῦ ἐ-

γιναν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Φαραῶ, τότε ἦτο ἀνάγκη νά ἀπολλαγούν ἀπὸ ἐχθρῶν καὶ δικαιολογημένα ἔγιναν ἐκεῖνα. Διὰ τὸν ἐλθόντα εἰς τοὺς φίλους του δὲν εἶναι, θέβαια, ἀπαράτητα παρόμοια θαύματα.

Ἀλλὰ κατὰ ποῖαν λογικὴν θὰ δώσω μεγάλα θαύματα, ὅταν τὰ μικρὰ δὲν γίνωνται πιστευτά; Τὰ ὀνομάζω μικρὰ ὡς πρὸς τὴν θαυμασιότητα διότι κατὰ τὴν δυνάμιν εἶναι, πολὺ ἀνώτερα αὐτὰ ἀπὸ ἐκεῖνα. Πραγματικὰ, τί δύναται νά θεωρηθῇ ἴσον πρὸς τὴν ἀφῆσιν τῶν σιμαριτῶν, τὴν ἀνάστασιν τοῦ νεκροῦ, τὴν ἐκδίωξιν τῶν δαιμόνων, τὴν δημιουργίαν τοῦ σώματος²² καὶ ἄλλας τὰς ἄλλας θερμότητας;

Ο. Σὺ, ὅμως, προσέειπε τὴν πεπωρωμένην καρδίαν τους, ποῦ ἂν καὶ ἤκουσαν ὅτι, «δὲν θὰ δοθῇ ὅσθ' ἄλλο θαύμα, ἐκτὸς ἀπὸ τοῦ θαύματος τοῦ προφήτου Ἰωνᾶ», ἐν τούτοις δὲν ἐρωτοῦν, θέβαια ἀφοῦ ἐγνώριζαν καὶ τὸν προφήτην καὶ ἄλλα τὰ σχετικὰ μὲ αὐτὸν γεγονότα, καὶ τὰ ἤκουαν πάλιν, ἔπρεπε νά ἐρωτήσουν καὶ νά μάθουν ποῖαν σημασίαν εἶχαν οἱ λόγοι αὐτοῦ. Ἀλλ' ὅπως εἶπα παραπάνω, αὐτὰ δὲν τὰ κάνουν ἀπὸ ἐπιθυμία διὰ νά μάθουν. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον καὶ ὁ Κύριος τοὺς ἀφῆκε καὶ ἐφυγεν.

• Καὶ ὅταν ἦλθαν οἱ μαθηταὶ του εἰς τὴν ἀπέραντι παραλιαν τῆς λιμνῆς, εἶδαν ὅτι, εἶχαν λιπομονήσει νά πάρουν μαζί τους ἄρτους. Ὁ δὲ Ἰησοῦς τοὺς εἶπεν, Ἀνοίξατε τὰ ματιά σας καὶ προσέχετε ἀπὸ τὴν ζυμὴν τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Σαδδουκαίων²³. Ὁ Καὶ διατί δὲν τοὺς εἶπε καθαρά, προσέχετε ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν, θέλει νά τοὺς ὑπενθύμισῃ τὰ συμβάντα, διότι γνωρίζει καλὰ ὅτι, εὐκόλως τὰ λησμονοῦν. Ἀλλὰ τὸ νά τοὺς ἐπιθυμῇ ἀπλῶς δὲν εἶχε καμμίαν σκοπιμότητα, ἐνῶ μὲ τὸ νά πάρῃ ἀφορίμην ἀπὸ αὐτοῦ καὶ νά τοὺς μολώσῃ ἔκανε τὴν κατηγορίαν περισσότερον δεκτὴν. Καὶ διὰ ποῖαν λόγον δὲν τοὺς ἐπετίμησε τότε, δτεν τοῦ εἶπαι, «Ἀπὸ τοῦ νά προμνησθῶμεν ἐδῶ εἰς τὴν ἐρημίαν τόσον πολλοὺς ἄρ-

19 Ἰερ. Ματθ. 13 30.
20 Ἰερ. Ματθ. 13 32.
21 Ἰερ. Ματθ. 13 32.

22 Ἀναφέρεται ἐδῶ εἰς τὴν θερμότητα τῶν τοφῶν.
23 Ματθ. 16, 5-6.

τους,» διότι, πραγματικά, ήτο μεγάλη εύκαιρία να λεχθῇ τότε αὐτό. Διὰ τὴν μὴ θύσιν τὴν ἐντυπωσιν ὅτι θιάζει πρὸ τοῦ θαύματος. Ἐπίσης, δὲν ήθελε νὰ τοὺς κατηγορήσῃ ἔμπροσ εἰς τὰ πλῆθη τοῦ κόσμου οὔτε νὰ ἐπιδειχθῇ εἰς θάρρος αὐτῶν. Ἔ. Καὶ τώρα, λοιπόν, ἡ κατηγορία εἶναι περισσότερο δικαιολογημένη, ὅ·τι, ἂν καὶ τὸ θαῦμα εἶχε γίνε· δυο φορές, αὐτοὶ παρέμεναν οἱ ἴδιοι.

Δι' αὐτὸ ἀφοῦ ἔκανε καὶ τὸ δεύτερον θαῦμα, τότε τοὺς ἐπ' τιμῇ. Δ' οἱ ὅσα ἐσκέπτοντο, αὐτὰ ἀποκαλύπτει. Γι' ἐσκέπτοντο, ὅμως, «Ὅτι δὲν ἐπήραμεν» λέγει ὁ εὐαγγ· γελιστὴς «ἄρτους»²⁴. Δ' οἱ ἀκόμη ἦσαν προσκολλημένοι εἰς τὰς Ἰουδαϊκὰς καθάρσεις καὶ τὰς διακρίσεις τῶν φαγιτῶν²⁵. Δι' ὅλα αὐτὰ, λοιπόν, τοὺς ἐπιτίθεται μὲ μεγαλῦτέραν σφοδρότητα καὶ τοὺς λέγει «Ὅ·τι ἐπέσατε εἰς σκέψιν καὶ συλλογισμὸν ὀλιγόπιστοι, ἐπειδὴ δὲν πῆρατε ἄρτους»²⁶. Ἀκόμη δὲν ἐννοεῖτε καὶ δὲν καταλαβαίνετε, Ἀκόμη ἔχετε παύλιν τὴν διάνοιάν σας. Ἐνῶ ἔχετε μάτια, δὲν βλέπετε. Καὶ ἐνῶ ἔχετε αὐτιά, δὲν ἀκούετε²⁷. Δὲν ἐνθυμείσθε ἐπὶ τέλους τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πέντε χιλιάδων καὶ πόσα κοφίνια περισσευμάτων ἐπῆρατε. Οὐ·τε τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τεσσάρων χιλιάδων καὶ πόσα μεγάλα κοφίνια περισσευμάτων ἐπῆρατε»²⁸.

Εἶδες πόσον πολὺ ἠγανακτήσεν. Διό·τι δὲν φαίνεται πούθεν· ἄλλοι νὰ τοὺς ἐμάλωσεν πόσον. Δ' ἐπὶ λοιπόν, τὸ κάνει αὐτό, διὰ νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ καὶ πάλιν ἀπὸ τὰς προλήψε·ς πού ἔχαι·ν διὰ τὰ φαγιτὰ. Διὰ τὸν ἴδιον λόγον, ἄλλωστε, τότε τοὺς εἶπεν ὅτι ἐβέν ἐννοεῖτε καὶ δὲν καταλαβαίνετε». Β' ἐνῶ εἰς τὴν προκειμένην περιπτῶσιν, μαζί μὲ τὴν ἐντοὴν ἐπιτιμῆν, τοὺς λέγει «ὀλιγόπιστοι». Διό·τι, ἡ πράξις δὲν εἶναι πάλιντε καλὴ. Ὅπως, λοιπόν, τοὺς ἔδωκε παρηγορίαν ἔτσι καὶ τοὺς ἐπιτιμᾷ, καὶ μὲ τὴν ποικιλίαν αὐτῇν οἰκονομεῖ τὴν σωτηρίαν τοὺς. Κυτταξε· ὅμως, ὅτι καὶ ἡ ἐπιτίμησις εἶναι μεγάλη καὶ ἡ ἐπεικεία ἐπίσης. Κατὰ κάποιοι τρόπον σχεδὸν ἀπολογεῖται πρὸς

²⁴ Ματθ 16 7

²⁵ Ματθ 16 8

²⁶ Ματθ 9 17 18

²⁷ Ματθ 16 9 10

αὐτοὺς δι' ὅσα τοὺς ἐπιτίμησα μὲ σφοδρότητα καὶ λέγει «Δὲν ἐνθυμείσθε τοὺς πέντε ἄρτους καὶ πόσα κοφίνια περισσευμάτων ἐπῆρατε, Οὔτε ἐνθυμείσθε καὶ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ πόσα μεγάλα κοφίνια περισσευμάτων ἐπῆρατε», Δι' αὐτὸ ἀναφέρει τὸν ἀριθμὸν καὶ τῶν διατραπενίων (·) καὶ τῶν περισσευμάτων, ὥστε φη' ἕνας μὲν νὰ τοὺς υπενθυμίσῃ τὰ περασμένα, ἄν· ἕτερου δὲ νὰ τοὺς καταστήσῃ πρὸ προσεκτικούς διὰ τὰ μέλλοντα.

Καὶ διὰ τὰ μάθη·ς πόσον ἐπίβρα·ν ἡ ἤσκησεν ἡ ἐπιτίμησις καὶ κατὰ ποῖον τρόπον δ' ηγε·ρε τὴν διάνοιάν τοὺς, τοῦ ἐκοιμήτο, ἀκούσε· τί λέγει. Ὁ εὐαγγελιστὴς. Χωρὶς, δηλαδὴ, νὰ εἴπῃ πότε περισσότερο ὁ Ἰησοῦς, παρὰ μόνων ἐπιτίμησεν καὶ προσέδεσεν τὸ ἀκόλουθον μόνον· Ἦώς δὲν καταλαβαίνετε ὅτι δὲν σῶς εἶπα διὰ τὸν σινηθὲν ὀλικὸν ἄρτον, ὅταν σῶς συνέστησι νὰ προσέχετε ἀπὸ τὸ προζύμ· τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Σαδδουκαίων,²⁹ ὁ εὐαγγελιστὴς συνέχισεν ὡς ἔβη·ς «Τότε ἐκατάλασθαι, ὅτι δὲν εἴπε νὰ προσέχουν ἀπὸ τὸ προζύμ· μὲ τὸ ὅποιον γίνε·ται ὁ ἄρτος, ὁ ἄλλ' ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Σαδδουκαίων»³⁰, μολοντί ὁ ἴδιος ὁ Κύριος δὲν ἔδωκεν ἐρμηνείαν.

Κυτταξε πόσα καλὰ ἐπέτυχει ἡ ἐπιτίμησις. Πραγμα·τικά, τοὺς ἀπῆλλαξεν ἀπὸ τὰς Ἰουδαϊκὰς προληπ·τικὰς διακρίσεις καὶ ἀπὸ ραθύμους τοὺς κατέστησε πρὸ προσεκτικούς. Ἐπίσης τοὺς ἡλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὥστε νὰ μὴ φοβῶνται οὔτε νὰ τρέμουν, εἰν· κάποτε νομίζου·σι ὅτι ἔχουν ὀλίγους ἄρτους, οὔτε νὰ φροντίζουν υπερβολικὰ διὰ τὴν πείναν, ἀλλὰ νὰ ἀδιαφοροῦν δι' ὅλα αὐτὰ.

Κατὰ σι νέπε·σι δ' ε·ς μὴ κολοκεῶμαι εἰς κάθε περί·πτῶσιν τοὺς ἀπλοὺς ἀνθρώπους οὔτε νὰ ἐπιδικαιῶμεν τὴν εὐνοίαν τῶν ἀρχόντων. Διό·τι ἡ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ χρε·αζεται καὶ τὰ δύο αὐτὰ φάρμακα. Ἐ· δι' αὐτὸν τὸν λόγον καὶ ὁ Θεός· ἔτσι τακτοποιεῖ τὰ ἀφορῶντα εἰς ἀλόκληρον τὴν οἰκουμένην, πράττων ἄλλοτε τοῦτο καὶ ἄλλοτε ἐκεῖ·

²⁸ Ματθ 16 11

²⁹ Ματθ 16 12

νο, χωρίς να αφήνι μόνιμα τὰ εὐχάριστα, οὔτε τὰ λυπηρὰ μόνιμα τοὺς νὰ ἐπικρατήσουσι. Ὅπως δηλαδὴ ἄλλοτε εἶναι νύκτα καὶ ἄλλοτε ἡμέρας, ἄλλοτε δὲ καλοκαίρι καὶ ἄλλοτε χειμὼν, καὶ ὅμοιον τρόπον καὶ ἡμεῖς ἄλλοτε ἔχομεν λύπη καὶ ἄλλοτε χαρὰν ἄλλοτε πάλιν εὐμεθεῖα ἀρρωστοὶ καὶ ἄλλοτε ὕγιεις. Ὡστε ἂς μὴ παραξενευώμεθα ἐπειδὴ ἀσθενούμεν. 22-23 διότι καὶ ὅταν εὐμεθεῖ ὕγιεις πρέπει νὰ μᾶς κατέχη θαυμασμός. Ὅταν νὰ μᾶς πίκνη παραρρή, ὅταν πονῶμεν ὅτι καὶ ὅταν χαϊρώμεθα εἶναι φυσικόν νὰ παρασώμεθα. Διότι ὅλα γίνονται κατὰ φυσικὴν τάξιν καὶ λογικὴν ἀκολουθίαν. Καὶ διὰ τὴν παραξενύεσθαι ἐπειδὴ συμβαίνουν εἰς σὲ αὐτὰ, διότι ἡμπορεῖς νὰ ἴδῃς ὅτι τὸ ἴδιον συνέβαινε καὶ εἰς τοὺς ἁγίους ἐκεῖνους.

Καὶ διὰ τὰ τὸ κατωλόγησεν αὐτὸ κολὰ, ἂς πάρωμεν ὡς παράδειγμα ἐκεῖνον τὸν θῖον, ποὺ νομίζεις ὅτι εἶναι γεμάτος ἀπὸ χαρὰν καὶ ἀπηλλαγμένος ἀπὸ κάθε ἐνοχλήσεως. Θέλεις νὰ ἐξετάσωμεν τὴν ζωὴν τοῦ Ἀδράμ, ἀπὸ τὴν ἀρχήν; Π ἤκουσαν, λοιπόν, αὐτὸς ἄμεσως, εἴ ἔβλεπε ἀπὸ τὴν χώραν σου καὶ ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς σου.³⁰ Εἶδες λυπηρὰν ἐντολήν, ποὺ ἔλασεν, Β Ἀλλὰ κύπαξε πῶς τὴν διεδέχθη τὸ εὐχάριστον. Καὶ ἔλα εἰς τὴν γῆν ποὺ θὰ σοῦ ὑποδείξω καὶ θὰ σὲ κάνω γενάρχην μεγάλου ἔθνους.³¹ Τί λοιπόν, Ὅταν ἔφθασεν εἰς τὴν ὑποδειχθεῖσαν χώραν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ λαόν.³² Ἐποίησεν τὰ δυσάρεστα, καθάλου, θέθαια.³³ Ἀλλὰ πάλιν ἄλλα χαρότερα κακὰ διαδέχονται τὰ πρῶτα ὅπως εἶναι ἡ πείνα ἢ μετανοήσεις καὶ ἡ ἀρκαγὴ τῆς συζύγου τοῦ. Καὶ ὅστερα ἀπὸ αὐτὰ, ἄλλα εὐχάριστα τὸν ἐπερίμεναν, ὅπως εἶναι ἡ πληγὴ κατὰ τοῦ Φαραώ, ἡ ἀπελευθέρωσις, ἡ τιμὴ καὶ τὰ πολλὰ ἐκεῖνα δῶρα καὶ ἡ ἐπὶ τὸν θάνατον εἰς τὴν χώραν τοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπόλοιπος ζωὴ τοῦ εἶχε παρομοίαν συνέχειαν καὶ ὁφείνεται μὲ τὰ εὐχάριστα καὶ τὰ διασάρε-

στα γεγονότα.³⁴ Καὶ εἰς τοὺς ἀποστόλους, ὅμως τὰ ἴδια συνέβαινον. Ὡς αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν «Αὐτὸς μᾶς παρηγορεῖ» εἰς κάθε θλίψιν μᾶς διὰ τὰ ἡμποροῦμεν καὶ ἡμεῖς νὰ παρηγοροῦμεν τοὺς ἄλλους εἰς ὅποιανδήποτε θλίψιν καὶ ἂν εὐρίσκωνται.³⁵

Καὶ τὴν συμβουλὴν (δίδεις) εἰς ἐμὲ ποὺ διαρκῶς εὐρίσκομαι μέσος εἰς τὰς θλίψεις ἐρωτᾷ κόποιος. Νὰ μὴ εἰσέλθω οὔτε ἀγνώμων οὔτε ἀγρίστος. Διότι εἶναι ἀδιανοήτων νὰ εὐρίσκηται κανεὶς συνεχῶς εἰς τὰς θλίψεις, ἐπειδὴ δὲν ἀντέχει ἡ φύσις μας. Ἐπειδὴ, ὅμως, ἐπιθυμοῦμεν νὰ εὐμεθεῖ συνεχῶς εἰς τὴν χαρὰν, δι' αὐτὸ καὶ ἔχομεν τὴν ἰδέαν ὅτι εὐρισκόμεθα μέσος εἰς τὰς θλίψεις. Καὶ ὅχι μόνον δι' αὐτὰ, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ εὐχάριστα καὶ τὰ καλὰ τὰ λησμονώμεν ἁμέσως, ἐνθ' ὅτε δυσάρεστα τὰ ἐνθυμούμεθα διαρκῶς δι' αὐτὸ ὑποστηρίζομεν ὅτι συνεχῶς εἰς τὰς θλίψεις εὐρισκόμεθα. Ἀλλὰ δὲν εἶναι βυκατόν ἕνας ἄνθρωπος νὰ εἶναι συνεχῶς στενοχωρημένος. Καὶ ἂν θέλετε ἂς ἐξετάσωμεν καὶ τὴν ζωὴν τῆς ἀπολαύσεως, τῆς τρυφῆς καὶ τῆς ἀφθονίας, Δ) καθὼς καὶ τὴν ζωὴν τοῦ θάρους, τοῦ πόνου καὶ τῆς δόξης. Θὰ σὰς ἀποδείξω, λοιπόν, ὅτι ἡ πρώτη ἔχε λύπας καὶ ἡ δευτέρα ἀνέσεις.

Ἀλλὰ μὴ παρασσεσθε. Ὅς πάρωμεν ὡς παράδειγμα ἕνα φυλάκ σιμόν καὶ ἕνα βασίλειον καὶ ὁρατὸν, ποὺ ἐκατηρόνησε μεγάλην περιουσίαν. Ἐπίσης, ἂς πάρωμεν καὶ κόποιον ἐργαστὴν ποὺ ὅλην τὴν ἡμέραν κοπιᾷ, καὶ ἕνα ἄλλον, ποὺ συνεχῶς γλεντᾷ καὶ ἀπολαύσθαι. Θέλετε, λοιπόν, νὰ ἐξετάσωμεν κατὰ πρῶτον τὰς λύπας ἐκεῖνου ποὺ γλεντᾷ; Ἰ Συλλογίσου, πόσον δοκίμαζεται ἡ διάνοιά τοῦ, ὅταν ἐπιθυμῇ δοῦναι, ποὺ ὑπερβαίνει τὰς δυνατότητάς τοῦ ὅταν καταφρονῇται ἀπὸ τοὺς ὀπηρετάς, ὅταν προσβάλλεται ἀπὸ τοὺς κατωτέρους τοῦ, ὅταν ἔχη πᾶσα πολλὰς κατηγορίας καὶ πολλοὶ τὸν ἐπικρινοῦν διὰ τὴν σπατάλῃ τῆς ζωῆς τοῦ. 23-24 Ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα κακὰ, ὅσα συνήθως συμβαίνουν εἰς τοὺς πλουσίους αὐτοῦ τοῦ εἴδους, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ περιγρο-

30 Γεν 12,1

31 Γεν 12,1

32 Μεταφορικῶς ἡ Παλαιστίνη ἐνοικεῖται ὡς μέν, εἰς δὲ ἐκεῖ ἐξάβια σεν ἀπὸ τὴν ἀλλοπερίαν τῆς μετακινήσεως ὁ Ἀδράμ.

33 Περλ. Γεν 12, 25.

34 Β' Κορ 1,4.

πιστών. Ἦ δὲ τὸν ἀκούεις ποὺ λέγει: «Ἀλλὰ μὲ ἐδέχθητε σάν ἀγγελοὺς Θεοῦ, ὅπως θὰ ἐδέχεσθε τὸν Ἰησοῦν Χριστόν»³⁸ καὶ βτ' «ἐάν ᾔτο δυνατόν καὶ τὰ μάτια σας ἀκόμη θὰ εἰδύνατε καὶ θὰ μοῦ τὰ ἐδίδατε»³⁹, καὶ «Αὐτοὶ διὰ νὰ σώσουν τὴν ζωὴν μου ἐβόλαν τὸν τρογγιλοῦ τοὺς κάτω ἀπὸ τὴν μάχαιραν»,⁴⁰ Καὶ ἔμως, τίποτε ἀπὸ ἐκεῖνα δὲν ἀναφέρει, ἀλλὰ μνημονεύει τοὺς κόπους, τοὺς κινδύνους καὶ τοὺς σπαραγμοὺς δι' αὐτά. Καὶ πολὺ δικαιολογούμενα. Διότι, ἐκεῖνα μὲν παραμένουν ὁδὸ εἰς τὴν γῆν, ἐνῶ τὰ ἄλλα μᾶς ἀκολουθοῦν εἰς τὴν ἀποδημίαν μας ἀπὸ τὸν κόσμον. Δι' ἐκεῖνα θὰ δώσουμε λόγον, δι' αὐτὰ θὰ ζητήσωμεν ἀμοιβήν. Δεῖν γνωρίζετε κατὰ ποῖον τρόπον κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῆς ζωῆς μας συνταράσσουν τὴν ψυχὴν τὰ ἁμαρτήματα, β. Πῶς ἀνακινοῦν τὰ βάθος τῆς καρδίας; Τότε, λοιπόν, ὅταν συμβαίνουν αὐτὰς ἡ ἀνάμνησις τῶν ἀσθῶν ἔργων παρίσταται, ὅπως ἡ γαλήνη τὸν χειμῶνα καὶ παρηγορεῖ τὴν ταρᾶν μένην ψυχὴν.

Ἐάν ὅμως ἀγρυπνῶμεν πνευματικῶς, τότε καὶ δὲται ζῶμεν δὲ ἔχωμεν αὐτὸν τὸν φόβον. Ἐπειδὴ, ὅμως, μᾶς κατέχει ἡ ἀνασθησία, ὅταν φεύγωμεν ἀπὸ τὴν παρούσαν ζωὴν, θὰ μᾶς κυριεύσῃ ὁπασθήποτε (ὁ φόβος αὐτός). Διότι καὶ ὁ φυλακισμένος τότε ὑποφέρει περισσότερον. Ὦταν τὸν ὀδηγοῦν εἰς τὸ δικαστήριον. Τότε τρέμει πρὸ πέντων, ὅταν ἴσταιται κοντὰ εἰς τὸ ἐδῶλον, ὅταν πρέπει νὰ ὑποστῇ τὰς ἐθέοντας τῶν προξένων τοῦ.

Δι' αὐτὸ, λοιπόν, τότε εἶναι δυνατόν νὰ ἀκούσῃς τοὺς πολλοὺς ἀνθρώπους νὰ διηγοῦνται φοβεράς ἱστορίας καὶ ὁράματα φοβικά. (Ὁ) ποὺ οὔτε νὰ τὰ ἀντικράσῃν ἔχουν τὴν δύναμιν οἱ μελλοθάνατοι, καὶ μὲ μεγάλην ὀρμὴν συνταράσσουν τὸ κρεῖσθαι, ποὺ εὐρίσκονται καὶ μὲ τρόμον κυττάζουσι τοὺς παρευρισκομένους, ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ τοὺς προσπαθεῖ νὰ εἰσχωρήσῃ θαυότερα καὶ διατάζει νὰ ἀποχωρήσῃ ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ δὲν ὑποφέρει τὴν θέαν τῶν ἐρχομένων ἀγγέλων. Πραγματικῶς, ἐάν μᾶς κινεῖ ὁ φόβος, ὅταν ἀντιπρόζωμεν ἀνθρώπους φοβεροὺς τί δὲν θὰ

38. Γαλ. 4,14

39. α. 4,15

40. Ρωμ. 16,4

πάθωμεν ὅταν θλέτωμεν ἀγγέλους ποὺ μᾶς ἀπελοῦν, καὶ δυνάμεις ὑπερμεγέθεις ἐνῶ ἡ ψυχὴ μας ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὸ σῶμα μας καὶ σῦρεται. καὶ ὁδύρεται συνεχῶς ἀσκοπα καὶ μάταια, Διότι καὶ ὁ γνωστός ἐκεῖνος πλοῦσιος μετὰ τὸν θάνατόν του ἐπένηθησεν πολὺ ἀλλὰ καμμίαν ὠφέλειαν δὲν ἀπεκόμισεν.

Ὁ "ΟΛ" αὐτὰς λοιπὸν ἔχοντες εἰς τὸν νοῦν μας καὶ γυρίζοντες συνεχῶς μέσα μᾶς, διὰ νὰ μὴ πάθωμεν καὶ ἡμεῖς τὸ ἴδιον, ἀς διατηροῦμε ἀκμασίον τὸν φόβον δι' αὐτά, ὥστε νὰ ἀποφύγωμεν τὴν κόλασιν αὐτὴν καὶ ἐπιτύχωμεν τὰ αἰῶνια ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα εἶδε ὁλο. μας νὰ ἀποκτήσωμεν, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν ὁποῖον μαζὶ μὲ τὸν Πατέρα καὶ συγχρόνως τὸ ἅγ.ον καὶ ζῶντο ἐν Πνεύματι ἀληθεῖ, ἡ δόξα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΑ' (54)

(Μαθ 13, 23)

54B «Όταν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὰ μέρη τῆς Καισαρείας τοῦ Φιλίππου, ἠρώτα τοὺς μαθητάς Του λέγων· ποῖος νομίζουν οἱ ἄνθρωποι, ὅτι εἰμαι ἐγώ, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου» (Μαθ 16, 13)

Διὰ ποῖον λόγον ἀνεφερε τὸν Ἰδρυτὴν τῆς πόλεως; Ἐπειδὴ ὑπάρχει καὶ ἄλλη ἡ Καισαρεία τοῦ Στράτωνος¹. Καὶ δὲν ἐρωτᾷ τοὺς μαθητάς εἰς ἐκείνην, ἀλλ' εἰς αὐτήν, ὅπως αὐτοὺς μακράν τὴν Ἰουδαίαν, ὥστε, ἀφ' οὗ ἀπολλογαὶν πόσης ἀγωνίας, καὶ εἰποὺν μετὰ θάρρους ὅλας τὰς ἐνδομύχους σκέψεις τῶν. **55** Καὶ διατί δὲν ἐζήτησε νὰ μάθῃ ἀμέσως τὴν γνώμην αὐτῶν, ἀλλὰ τὴν γνώμην τῶν πολλῶν. Πρὸς τὴν σκοπὴν, ἀφ' οὗ ἀναφέρουν τὴν γνώμην ἀκρίτως καὶ ἔπειτα ἐρωτηθοῦν, «Σεῖς δὲ ποῖος λέγετε, ὅτι εἰμαι», ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς ἐρωτήσεως ὁδηγηθοῦν εἰς ὑψηλότεραν σκέψιν καὶ μὴ καταλήξουν μετὰ τῶν πολλῶν εἰς τὴν αὐτὴν ταπὴν ἰδεάν περὶ τοῦ Χριστοῦ.

Διὰ αὐτὸ ἀκριβῶς οὕτε κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ κηρυγματος ζητεῖ νὰ μάθῃ τὴν γνώμην τῶν, ἀλλ' ὅταν ἔκαμε πολλὰ θαύματα καὶ ὠμίλησεν εἰς αὐτοὺς περὶ τῶν δια-

1. Ἡ Καισαρεία τοῦ Φιλίππου ἔκτισεν παρὰ τοὺς πρόπολιν, πρὸ τοῦ ἔργου, παρὰ τὴν τινὴν τοῦ Ἰσραὴλ, ἡμετέραν πρὸς τὴν Παναθῆναι, ἐκταθείαν δὲ ἀπὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ ἱεροῦ, ἀπὸ τοῦ Μ. Ἰωάννου, ὁ νομοθέτης δὲ αὐτῆς τῆς πρὸς τὴν Τύρον, Κασσάρου, Κασάρου.

2. Ἡ Καισαρεία αὕτη, ὡς καὶ ἡ Καισαρεία τοῦ Στράτωνος, ἔκτισεν παρὰ τὴν τινὴν τοῦ Ἰσραὴλ, ἡμετέραν πρὸς τὴν Παναθῆναι, ἐκταθείαν δὲ ἀπὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ ἱεροῦ, ἀπὸ τοῦ Μ. Ἰωάννου, ὁ νομοθέτης δὲ αὐτῆς τῆς πρὸς τὴν Τύρον, Κασσάρου, Κασάρου.

3. Ἡ Καισαρεία αὕτη, ὡς καὶ ἡ Καισαρεία τοῦ Στράτωνος, ἔκτισεν παρὰ τὴν τινὴν τοῦ Ἰσραὴλ, ἡμετέραν πρὸς τὴν Παναθῆναι, ἐκταθείαν δὲ ἀπὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ ἱεροῦ, ἀπὸ τοῦ Μ. Ἰωάννου, ὁ νομοθέτης δὲ αὐτῆς τῆς πρὸς τὴν Τύρον, Κασσάρου, Κασάρου.

φόρων καὶ ὑψηλῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως (δογματῶν) καὶ παρέσχε πολλὰς ἀποδείξεις περὶ τῆς θεότητός Του καὶ τῆς ἐνότητος καὶ συμφωνίας μετὰ τὸν Πατέρα, τότε ὑποβάλλει εἰς αὐτοὺς τὴν ἐρώτησιν αὐτήν. Καὶ δὲν εἶπε, ποῖος λέγουσι ὅτι εἰμαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι; Ὡς καὶ ἐθέλουσιν αὐτοὶ πολλὰς φορές ἐπιησίσασιν τὸν Κύριον καὶ συναμβλύνειν, ἀλλὰ, «Ποῖος νομίζουν οἱ ἄνθρωποι, ὅτι εἰμαι ἐγώ, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου», ἐξετάζων τὴν ἀμερόληπτον γνώμην τοῦ λαοῦ. Διὰ τοῦτο, ὅτι, ὅτι καὶ ἦτο πολὺ κατωτέρα τῆς ἀληθοῦς γνώμης, ὅμως ἦτο ἀπηλυσμένη πονηρίας ἢ γνώμης ὅμως τῶν Φαρισαίων καὶ γραμματέων ἦτο γεμάτη ἀπὸ κακίας.

Καὶ διὰ νὰ δεῖξῃ, πῶς θέλει, νὰ ἐπιθεσθαι ὁσφαιλῶς τὴν θεῖον οἰκονομίαν τῆς Ἐνανθρωπήσεως, λέγει, «τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου», μαρτυρῶν ἀπὸ ἐδῶ καὶ τὴν θεότητά Του, πρῶτον τὸ ὅποιοι κάνουν καὶ ἄλλοι πολλὰς φορές. Διὰ τοῦτο, λέγει, «Κανείς δὲν ἀνέθηκε εἰς τὸν οὐρανόν, παρὰ μόνον ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος εἶναι, εἰς τὸν οὐρανόν»⁴ καὶ πάλιν «Εἰναι δὲ ἴδετε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀνεβαίνει ἐκεῖ ὅπου ἦτο προσήτερος»⁵. Ἐπειτα, ἐπειδὴ εἶπον, «Ἄλλοι μὲν λέγουσι, ὅτι εἶσαι ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής»⁶, ἄλλοι δὲ ὁ Ἥλιος, καὶ ἄλλοι ὁ Ἰερεμίας ἢ ἕνας ἀπὸ τῶν προφητῶν»⁷, καὶ ἀξέθεσαν τὴν ἐσφαλμένην γνώμην αὐτῶν, τότε προσέθεσεν «Σεῖς δὲ ποῖος λέγετε ὅτι εἰμαι»,⁸ προκαλῶν αὐτοὺς διὰ τῆς δευτέρας ἐρωτήσεως εἰς τὸ νὰ συλλάβουν κατὰ ὑψηλότερον περὶ Αὐτοῦ, καὶ διὰ νὰ τοὺς δεῖξῃ ὅτι ἡ προτέρα γνώμη εἶναι κατὰ πολὺ ὑποβεβητέρα τῆς ἀξίας Του. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπιζητεῖ ἀπὸ αὐτοῦ ἄλλην γνώμην καὶ ὑποβάλλει, δευτέραν ἐρώτησιν, διὰ νὰ μὴ συμφωνήσων μετὰ τοὺς πολλοὺς, οἱ ὅποιοι ἐπειδὴ εἶδον θαύματα μεγαλῦτερα τῆς

4. Διὰ τὴν οἰκονομίαν, πῶς ἐξήραται, πάλιν ἡ ἀνθρωπότης, τοῦ Κυρίου, ὡς δὲ τὴν οἰκονομίαν, ἡμετέραν πρὸς τὴν Παναθῆναι, ἐκταθείαν δὲ ἀπὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ ἱεροῦ, ἀπὸ τοῦ Μ. Ἰωάννου, ὁ νομοθέτης δὲ αὐτῆς τῆς πρὸς τὴν Τύρον, Κασσάρου, Κασάρου.

5. Ἰωάν. 3, 13.

6. Ἰωάν. 6, 68.

7. Μαθ 16, 14.

8. Μαθ 16, 13.

ἀνθρωπίνης δυνάμεως, ἡ ἐνδομύζον μὲν ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἀνθρώπος ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς καὶ φανεῖται εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως ἀκριβῶς ἔλεγε καὶ ὁ Ἡρώδης⁹. Ἀλλ' ὁ Χριστὸς ἀποκαρῶν τὸς μαθητὰς τῆς ὑποψίας αὐτῆς, λέγει· «Ζεῖς δὲ ποῖος λέγετε, ὅτι εἰμαι;» Ζεῖς δηλαδὴ, οἱ ὅποιοι εἶθε πάντοτε μαζί μου καὶ μὴ θλίπετε τὴν βασιματουργίαν καὶ ἔχετε ἐπιτελέσει καὶ οἱ ἴδιοι δὲ τῆς δυνάμεώς μου πολλὰ θαύματα. Τί λέγει λοιπὸν ὁ Πέτρος, τὸ στόμα τῶν ἀποστόλων, ὁ πάντοτε θερμὸς, ὁ κορυφαῖος τοῦ χοροῦ τῶν ἀποστόλων, «Ὁ καὶ ὅλοι ἠρωτήθησαν αὐτὸς ἀπαντᾷ, 347 Καὶ ὅταν μὲν ἐξήται νὰ μάθῃ τὴν γνώμην τοῦ λαοῦ, δλο. ἀπήντησαν εἰς τὴν ἐρώτησιν· ὅταν δὲ ἐξήται νὰ μάθῃ τὴν ἰδικήν των, ὁ Πέτρος προτρέχει, προλαμβάνει τοὺς ὄλους καὶ λέγει· «Σὺ εἶσαι ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος»¹⁰. Τί λοιπὸν ὁ Χριστός· «Μακάριος εἶσαι, Σίμων· ἡ γὰρ τὸ ὄνομα, διότι ἀνθρώπος δὲν σοὺ ἀπεκάλυψε τοῦτο»¹¹.

Ὅπως δὲ ποτε τοῦτο δὲν θά ἦτο ἔργον θείας ἀποκαλύψεως, εἰάν ὁ Πέτρος δὲν ἔκαμνε τὴν ἀληθῆ περὶ τοῦ Χριστοῦ ὁμολογίαν, ὡς φυσικοῦ Υἱοῦ γεννηθέντος ἐξ Αὐτοῦ τοῦ Πατρὸς· εἰάν ἐθεώρει ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς κατὰ χάριν υἱοὺς τοῦ Θεοῦ, το λεχθέν δὲν θά ἦτο ὀξίον μακαρισμοῦ. Καθ' ὅσον καὶ πρὸ αὐτοῦ εἶπον οἱ μαθηταὶ πῶς εὗρισκοντο εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῇ βαλαστισταραχῇ πού συνήτησαν, «Ἀληθῶς εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ»¹², καὶ δὲν ἐμακαρίσθησαν, ἐν καὶ θέθουκα εἶπον τὴν ἀλήθειαν. Ἡ δὲν ὁμολόγησαν ὅμως τοιαύτην Υἱότητα (φυσικὴν) ὅποیان ὁ Πέτρος ἀλλ' ἐνδομύζον ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι πρῶτον καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς υἱοὺς¹³, ὁ πέρτερος βεβαίᾳ μεταξὺ τῶν πολλῶν, ὅχι ὁμῶς καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς.

9 Ὁ Ἡρώδης ὁ Τετράρχης εἶπεν περὶ τοῦ Κυρίου «ὅτις ἐστὶν Ἰουδαίος ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν», καὶ διὰ τοῦτο αἱ θρησκείαι ἀνεργάσαν ἐν αὐτῷ· Ματθ. 14,2.

10 Ματθ. 16,16.

11 Ματθ. 16,17.

12 Ματθ. 14,33.

13 Κατ' ἀρχὰς ἀλλήθησαν «οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ» οἱ ἀπόστολοι, πρὸς 288 πρὸς διὰ κρισιν ἀπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ Κέν. ἀπολύθους οἱ ἀγγελιοὶ, ἑκατὸ δι' Ἰουδαίῃ, ὁ Παῖδας λέγει διὰ τοὺς χριστιανούς εἰς τὴν πρὸς Γαλιλαίαν, ἐπιστολὴν 8,26 ἐκείνης οἱ Θεοὶ ἐστὶ διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Καὶ ὁ Ναθαναὴλ ἐπίσης εἶπε· «Διδάσκαλε, σὺ εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶσαι ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ»¹⁴, καὶ ὅχι μόνον δὲν ἐμακαρίσθη ἀλλὰ καὶ ἠλέγχθη ἀπὸ τὸν Χριστόν· ὡς καὶ εἶπε κατὰ πολλὴ κατώτερον τῆς ἀληθείας. Διότι προσέθεσεν· «Ἐπειδὴ σοὺ εἶπον διὰ σὺ εἶδον κατὰ ἀπὸ τὴν σικκὴν, πιστεύεις· ὅτι ἔδωκεν μεγαλύτερα ἀπὸ αὐτά»¹⁵. Διὰ ποῖον λόγον λοιπὸν μακαρίζεται ὁ Πέτρος, διότι ὁμολόγησε τὸν Χριστόν· πραγματικὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς περὶ ἐκείνων μὲν δὲν εἶπε τίποτε σχετικόν· εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως τοῦ Πέτρου ἐφανέρωσεν καὶ ἐκείνων ὁ ὅποιος τοῦ ἀπεκάλυψε τὴν ἀλήθειαν. Ὁ δὲ καὶ μὴ νομίσουν δηλαδὴ οἱ πολλοὶ, ἐπειδὴ ὁ Πέτρος ἠγάπα θερμῶς τὸν Χριστόν, ὅτι τὰ λόγια εἶναι καρποὶ φιλίας καὶ κολλήσεως καὶ εὐνοϊκῆς πρὸς Αὐτόν· διὰ θέσεως φανερώσει· Ἐκείνων, ὁ ὅποιος τὸν ἐνέπνευσε, διὰ καὶ μάθῃς ὅτι ὁ Πέτρος μὲν ὁμολόγησε, ὁ Πατὴρ ὅμως τὰ ὁπιγόμενα, καὶ πιστεύσῃς ὅτι τὰ λεχθέντα δὲν ἀποτελοῦν πᾶσαν ἀνθρωπίνην γνώμην, ἀλλὰ θεῖον βόγμα.

Καὶ διὰτὶ δὲν ἀποκαλύπτεται, ὁ ἴδιος, οὕτε λέγει· ἐγὼ εἰμαι ὁ Χριστός· ἀλλὰ προετοιμάζει αὐτὸ διὰ τῆς ἐρωτήσεως τοῦ πατρὸς τῶν μαθητῶν καὶ ὁμολογήσουσιν. Ὁ δὲ αὐτὸ ἦτο τὸ προσφορύτερον τότε καὶ ἀναγκαῖον, καὶ προσελκυε περισσότερον τοὺς μαθητὰς εἰς τὸ νὰ πιστεύουσιν τὰ λεγόμενα. Εἶδες πῶς ὁ Πατὴρ ἀποκαλύπτει τὸν Υἱόν, πῶς ὁ Υἱὸς τὸν Πατέρα; «Ὁ δὲ καὶ καὶ δὲν γνωρίζει τὸν Πατέρα παρὰ ὁ Υἱὸς καὶ ἐκεῖνος εἰς τὸν ὅποιος ὁ Υἱὸς θέλει νὰ τὸν ἀποκαλύψῃ»¹⁶. Ἐπομένως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γνωρίζωμεν ἀπὸ ἄλλον τὸν Υἱόν, παρὰ μόνον ἀπὸ Αὐτοῦ τὸν Πατέρα· οὐτε ἀπὸ ἄλλον νὰ γνωρίζωμεν τὸν Πατέρα, παρὰ μόνον ἀπὸ τὸν Υἱόν· Ἐπομένως καὶ ἀπὸ ἐδῶ εἶναι φανερόν καὶ

14 Ἰωάν. 1,49.

15 Ἰωάν. 1,50.

16 Ἰωάν. 10,72.

17 «Θεολογικὸς ὅρος, ὅρος ἀπαραπονήθησθαι τοῦ Μ. Ἀθανασίου καὶ ὁ Α. Οἶκ. Συνέδριον (1820 μ.Χ.) εἰς ἀντίθεσιν τῆς ὁδοσκοπίας τοῦ Ἀρμενίου, ἐφ' ὅσον εἰς ὁ Χριστὸς εἶναι κατὰ τὸν Θεὸν καὶ ἰσχυρῶς «ἐτερόουσις» τοῦ Πατρὸς. Εἰς τὸ Συνέδριον τῆς Πίστεως ἀπὸ τῆς γένεσθαι τὸν νομινῆτα ὁμολοῦσαν τὴν Πατρὶν»

ρανοῦ διότι, «ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ θὰ παρέλθουν, οἱ λό-
γοι μαι θμῶς θὲν θὰ παρέλθουν»²⁵. Πῶς λοιπὸν εἶναι
μικρότερος τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱός, ὁ ὁποῖος ἀπένειμε τοιαύ-
τας τιμὰς, ὁ ὁποῖος ἐπέτελεσε το αὐτὰ ἔργα. Καὶ λέγω
αὐτὰ, ὅχι διὰ τὴν διαχωρίσω τὰ ἔργα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ
Υἱοῦ διότι «ὅλα ἔγιναν δι' Αὐτοῦ καὶ χωρὶς Αὐτοῦ δὲν
ἔγινε τίποτε ἀπὸ ὧν ἔχουν γίνεαι»²⁶, ὅλα διὰ τὴν ἀπο-
στομῶσα τὴν ἀναισχυρὴν γλῶσσαν ἐκείνων τοῦ τολ-
μοῦ νὰ λέγουν αὐτὰ²⁷.

Ἐξ αὐτῶν ὅλων λοιπὸν παρατηρεῖ τὴν ἐξουσίαν Του.
12 «Ἐγὼ σοῦ λέγω, σὺ εἶσαι ὁ Πέτρος· ἐγὼ θὰ οἰκο-
δομήσω τὴν Ἐκκλησίαν· ἐγὼ θὰ σοῦ δώσω τὰ κλειδιά
τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν». Καὶ ἀφοῦ εἶπεν αὐτὰ, «τότε
διέταξε αὐστηρῶς τοὺς μαθητὰς τοῦ νὰ μὴ εἰπουν εἰς καν-
ένα, ὅτι Αὐτὸς εἶναι ὁ Χρ. στός»²⁸. Καὶ δ.σ.α. διέταξε αὐ-
στηρῶς, διὰ τὴν ἀντιπαθεῖ καθαρά καὶ ἀμετάβλητος ἡ
ἀφμόζουσα περὶ Αὐτοῦ γνώμη εἰς τὴν σκέψιν τῶν ἀκου-
όντων, ὅτε πλέον θὰ εἶχον ἐκλείψει τὰ προξενούντα τὸν
σκανδαλισμὸν καὶ θὰ εἶχε συνετελεσθῇ ἡ Σταυρική Θυσία
καὶ θὰ εἶχον συμπληρωθῇ ὅλα τὰ ὅλα τὰ ὁποῖα ἔπαθε
καὶ δὲν θὰ ὑπῆρχε τίποτε ποῦ ἠδύνετο νὰ ἀνακόψῃ καὶ
23-24 συσκοτίσῃ τὴν εἰς Αὐτὸν πίστιν τῶν περὶ σκεπτόμενων
Καθ' ὅσον ἀκόμη δὲν εἶχον ἐκλείψει εἰς ὅλον τῆς το
μεγαλείου ἡ δύναμις Του. Δι' αὐτὸ λοιπὸν ἤθελε νὰ κη-
ρύσσεται ἀπὸ τοὺς μαθητὰς, ὅτι καὶ ἡ ὁλοφανερὸς ἀ-
λήθεια τῶν πραγμάτων καὶ ἡ δύναμις τῶν ἐπιτελουμέ-
νων ἐπεστηρίχθη τὰ λεγόμενα ὅπο τῶν Ἀποστόλων· Διότι
δὲν εἶναι ἴσιν νὰ θλήτῃς τώρα μὲν εἰς τὴν Παλαιστίνην
νὰ θαυματουργῇ, τώρα δὲ νὰ ὑβρίζεται καὶ νὰ βώκε-
ται, καὶ μάλιστα ὅταν ὁ Σταυρὸς ἐπρόκειτο νὰ διαδεχθῇ
τὰ ἐπιτελούμενα θαύματα καὶ τὰ νὰ θλήτῃς νὰ προσκυ-
νῇται καὶ νὰ πιστεύεται εἰς κάθε μέρος τῆς οἰκουμένης.
13 καὶ τ ποτε εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ παύσῃ ἐξ αὐτῶν τὸ ὁ-
ποῖα ἔπαθε. Δι' αὐτὸ λέγει νὰ μὴ εἰπουν εἰς κανένα. Καθ'

²⁵ Ματθ. 24,35.
²⁶ 1ωάν. 1,3
²⁷ Δηλαδή τῶν ἀρετικῶν
²⁸ Ματθ. 16,20

ὅσον εἶπε μίαν φορὰν ἐφυτεύθη, ἔκαμε ρίζας, καὶ ἐπειτα
ἐξεργαζώθη, ὅν πάλιν ἐφυτεύετο δυσκόλως ἤθελε διατη-
ρηθῇ (καὶ προκειμένου περὶ τῆς πίστεως, δυσκόλως θὰ
ἐγίνετο ἀσκήτη καὶ ἀπεκράτει, εἰς τοὺς πολλούς)· εἶπε δ-
μως μετὰ τὴν πρώτην στερέωσιν αὐτοῦ ἐμενεν ἀκίνητον
καὶ οὐδεμίαν ὑπέστη ἀπὸ πούθεν ἀλάθην, ἐκόλως ἀ-
νέργεται καὶ ἀναπτύσσεται γοήγορα. Διότι, ἐάν ἐκεῖνοι
οἱ ὁποῖοι, εἶδον πολλά θαύματα καὶ συμμετέσχον εἰς τὰ
ἀνεκφράστα μυστήρια, ἐσκανδαλίσθησαν μὴ τὸ νὰ ἀ-
κούσουν μόνον τὰ περὶ τῶν παθῶν, μᾶλλον δὲ ὅχι, μόνον
αὐτοὶ, ἀλλὰ καὶ ὁ κορυφαῖος ὅλων Πέτρος σκέψαι τι φη-
σικόν ἦτο νὰ πάθουν αἱ πολλοί. «**1** με τὸ νὰ μάθουν μὲν,
ὅτι εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, βλέποντες θμῶς νὰ σταυρώ-
νται καὶ νὰ ἐμπτύονται, μὴ γνωρίζοντες τὸ ἀπέρρητον
τῶν μυστηρίων αὐτῶν, ὅτε ἔχοντες λάβῃ Πνεῦμα Ἁγί-
ον. Διότι, ἐάν ἔλεγεν εἰς τοὺς μαθητὰς «Ἐγὼ πολλὰ νὰ
σᾶς εἶπω, ἀλλὰ δὲν ἠμπορεῖτε νὰ τὰ θαυμάζετε τώρα»·
πολύ περισσότερον λοιπὸν θὰ κατέρρει ὁ ὑπόλοιπος λαός,
ἐάν τοῦ ἀπεκαλύπτετο πρὸ τοῦ καταλήλου καιροῦ τὸ ὁ-
πότε αὐτῶν τῶν μυστηρίων. Δι' αὐτὸ λοιπὸν ἐμπε-
δίζε, τοὺς μαθητὰς νὰ ἀμολογήσων.

Καὶ διὰ τὴν νὰ μάθῃς, ποῖαν σημασίαν εἶχε τὸ νὰ γνωρί-
σουν μετὰ ταῦτα τὴν πλήρη διδασκαλίαν, ὅταν εἶχον ἐκ-
λείψει ἐκείνα που ἐσκανδαλίζον, **12** μάθε το ἀπ' αὐτοῦ τὸν
ἴδιον τὸν κορυφαῖον Ἀπόστολον. Διότι αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ
Πέτρος, ὁ ὁποῖος ἐφόση τὸσον ἀσθενῆς μετὰ ἀπὸ τὸσα
θαύματα, ὥστε νὰ φθάσῃ καὶ μέχρις ἀρνήσεως καὶ νὰ
φωθῇ εὐτελὴ νεάνιδα, ἐπειδὴ ἐπετελεσθῇ ἡ Σταυρική
Θυσία καὶ ἔλαθε σαρφεὶς ἀποδείξεις τῆς Ἀναστάσεως
καὶ δὲν ὑπῆρχε πλέον κατὰ τοῦ τὸν ἐσκανδαλίζε καὶ τὸν
ἀνησυχεῖ, τὸσον ἐνεστερνισθῇ ἀσκήτων τὴν διδασκα-
λίαν τοῦ Πνεύματος, ὥστε καὶ ἀπὸλέοντα σφοδρότερον
νὰ ὀρμᾷ εἰς τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν, ὃν καὶ ὑπῆρχε σόθος
καὶ ἡ ἀπειλὴ κινδύνων καὶ μερῶν θαλάττων. Εὐλόγως
λοιπὸν διέταξε νὰ μὴ εἰπουν εἰς τοὺς πολλούς (τὴν περὶ
Αὐτοῦ ἀλήθειαν), ἀφοῦ θέσιαα δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐμπιστε-
θῇ τὰ πάντα οὔτε καὶ εἰς αὐτοὺς ποῦ ἐπρόκειτο νὰ δοῦν
σκοῦν.

«**2** Ἐχὼ πολλὰ νὰ σᾶς εἶπω, λέγει, **13** ἀλλὰ δὲν ἠμπα-

ρείτε να τὰ θαυμάζετε τώρα»²⁹. Ἀλλωστε καὶ πολλὰ ἀγνοοῦν ἀπὸ τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, ὅσα θέν κατέστησε σαφὴ πρὸ τοῦ Σταυροῦ. Ὅταν ἀνέστη λαοὶ, τότε ἐγνώρισαν μερικὰ ἀπὸ τὰ λεχθέντα.

Ἀπὸ τότε ἤρχισε νὰ δεικνύῃ εἰς τοὺς μαθητάς, ὅτι πρέπει νὰ πάθῃ πολλὰ.³⁰ Ἀπὸ τότε, (λέγει), πότε, Ἄφ' ὅτου ἰσχυροποιήσεν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν τῶ δόγμα (περὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεως). Ἄφ' ὅτου ὠμίλησε περὶ τῆς ἐξαπλώσεως τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ ἔθνη **25:31** Ἀλλ' οὔτε καὶ ἔτσι ἀντελήφθησαν τὸ λεγόμενον «Διὰ τὴν ἡτο, λεγε, κρυμμένη ἡ σημασία αὐτῶν τῶν λόγων εἰς αὐτοὺς»³¹, καὶ περιστρέφοντο ὥσάν εἰς ἓνα ἀνέληγτον σκότος, μὴ γνωρίζοντες ὅτι. Αὐτὸς πρέπει νὰ ἀναστήθῃ. Δι' αὐτὸ καὶ χρονотριβεῖ εἰς τὰ δύσκολα σημεῖα τῆς διδασκαλίας Του καὶ κάμνει τὸν λόγον μακρότερον διὰ νὰ φωτίσῃ τὴν σκέψιν τῶν καὶ καταλάβουν τί τέλος πάντων εἶναι τὸ λεγόμενον. Ἀλλὰ «δὲν ἐκαταλάβαιν καὶ ἡ σημασία τῶν λόγων αὐτῶν ἔμενε κρυμμένη ἀπὸ αὐτοὺς» καὶ φοβοῦντο νὰ τοὺ ἐρωτήσουν, ὅγ' εἰν θὰ ἀποθάνῃ, ἀλλὰ πῶς καὶ κατὰ ποῖον τρόπον. Καὶ τί τέλος πάντων εἶναι αὐτὸ τὸ μυστήριον. Οὔτε θέσθαι ἐγνωρίζον τι ἐπὶ τέλους εἶναι αὐτῇ αὐτῇ ἡ Ἀνάστασις Του, καὶ ἐνόμιζον ὅτι πολλοὶ καλύτερον εἶναι τὸ νὰ μὴ ἀποθάνῃ **26** Δι' αὐτὸ ἐνθ' οἱ ἄλλοι ἀποσυχοῦν καὶ εὐρίσκοντο εἰς ἀμνησιν πάλιν ὁ Πέτρος μέ τὸ νὰ εἶναι φλογερός, τολμᾷ νὰ συζητήσῃ περὶ αὐτῶν καὶ αὐτὸς δὲν συνομιλεῖ φανερώς, ἀλλ' ἀφοῦ ἐπῆρε τὸν Κύριον [δικαίως] ἀφοῦ δηλαδὴ ἀπεχωρίσθῃ τῶν λοιπῶν μαθητῶν καὶ λέγει «ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάξῃ Κύριε, ὥστε νὰ μὴ σοὶ συμβῇ τοῦτο»³².

Τί εἶναι, πόλιν αὐτό; Ἐκεῖνος τοῦ ἡξιώθῃ τῆς θείας ἀποκαλύψεως, τοῦ ἐμακαρισθῇ αὐτὸς ἐξηπατήθῃ καὶ ἐσφαλῇ τὸσον γρηγόρα, ὥστε νὰ φοβῇ διὰ τὸ Πάθος, καὶ τι τὸ παρόδοξον νὰ πάθῃ αὐτὸ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν

ἔλαθε περὶ αὐτῶν ἀποκαλύψιν. Πράγματι διὰ νὰ μάθῃς ὅτι καὶ ἐκεῖνα δὲν τὰ εἶπεν ἐξ ἑαυτοῦ, πρόσθε πῶς ἀνησυχεῖ καὶ κλονίζεται δι' αὐτὰ, τὰ ὅποια δὲν τοῦ ἀπεκαλύφθησαν, «**27** καὶ δι' καὶ ἀναριθμήτους φορές ἀκούῃ, δὲν γνωρίζει τί τέλος πάντων εἶναι τὸ λεγόμενον. Δι' ὅτι ἔμαθε μὲν τὸ ὅτι εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τί περίπου ὅμως εἶναι τὸ μυστήριον τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεως, μέχρι τότε δὲν εἶχε γινεῖ φανερόν εἰς αὐτόν. «Καθ' ὅσον, λεγε, ἡ σημασία τῶν λόγων αὐτῶν ἦτο κρυμμένη ἀπὸ αὐτοὺς». Βλέπεις ὅτι ὁρθῶς διέταξε νὰ μὴ ἀνακοινώσιν αὐτὰ εἰς ἄλλους, δι' ὅτι, ἐάν ἐπροξένησαν τὴν ἀνησυχίαν καὶ φόβον εἰς αὐτοὺς, οἱ ὅποιοι ἔπρεπε νὰ τὰ γνωρίσουν, τι δὲ θὰ ὀφιστάντο οἱ λοιποὶ; Ὁ Χριστὸς ὁμῶς διὰ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν ἔρχεται ἐπὶ τὸ πάθος τοῦ Σταυροῦ παρὰ τὴν θέλησιν Του, ἐπέτιμψε τὸν Πέτρον καὶ τὸν ἀπεκάλεσε Σατανᾶν.

«**28** τὸ ἀκούσαν, ὅσοι ἐντρέπονται διὰ τὰ πάθη καὶ τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ **29** Εἰν ὁ κορυφαῖος Ἀπόστολος, καὶ πρὶν νὰ γνωρίσῃ τὰ πάντα καλῶς, ἀπεκλήθη Σατανᾶς, ἐπειδὴ ἐπάθε ταῦτα, ποῖαν συγγνώμην θὰ ἔχουν ἐκεῖνοι τοῦ ἀρνοῦνται τὴν θείαν οἰκονομίαν ἐπει-
τα ἀπὸ τῶσας ἀποδείξεις. Ὅταν, ἡλιαδὴ ἀκούῃ τοιαῦτα πράγματα ἐκεῖνος, ποῦ τὸσον ἐμακαρισθῇ, τοῦ ὁμολόγησε τοιαύτας ἀληθείας, σκέψου τι θὰ πάθουν ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἐπειτα ἀπὸ αὐτὰ ἀθετοῦν τὸ μυστήριον τοῦ Σταυροῦ. Καὶ δὲν εἶπεν ὁ σατανᾶς ὠμίλησε διὰ σοῦ ὅλα; **30** Ὁ ὕπατος ὅπισω μου Σατανᾶ»³³. Καθ' ὅσον τὸ νὰ μὴ πάθῃ ὁ Χριστὸς, ἦτο ἐπιθυμία τοῦ διαβόλου δι' αὐτὸ ἐπέτιμψε τὸν Πέτρον μετὰ τοιαύτης αὐστηρότητος, ἐπειδὴ ἐγνώριζε ὅτι αὐτὸ κατ' ἐξοχὴν φοβοῦνται καὶ αὐ-
τός καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ὅτι δὲν τὸ ἀνέχονται εὐκόλως **31** Δι' αὐτὸ καὶ ἀποκαλύπτει τὰς σκέψεις τοῦ λέγοντος «δὲν σκέπτεσαι τὰ ἀρεστὰ εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ τὰ ἀρεστὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους». Τί σημαίνει, «δὲν σκέπτεσαι τὰ ἀρεστὰ εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ τὰ ἀρεστὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους»; Ἐκεῖνος ἐνόμισε ὅτι εἶναι ἐπονείδιστοι καὶ ἀπρεπὲς διὰ τὸν Χριστὸν τὸ νὰ πάθῃ αὐτὸ, ἐξετάζων τὸ πρᾶγμα μὲ ἀν-

29. **10:2**, **16:12**

30. **Matth. 14:21**

31. **10:2**, **18:34**

32. **Matth. 10:22**

33. **Matth. 16:23**

διὰ τὴν ἐντροπὴν καὶ διὰ τὸ ὅτι ὁ Χριστὸς ὅταν ἔρχεται μετὰ τῆς δόξης Του καὶ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ⁴¹ φαίνεται ἔμπροσθέν ται λαμπρότερον τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων. Καθ' ὅσον θὰ ἔλθῃ ὁ Σταυρὸς, ἀφήκειν φωνὴν διὰ τῆς ἐμφανισαίας του, **15:22** καὶ κάμνων ἀπολογίαν ὑπὲρ τοῦ Κυρίου ἐνώπιον ὅλης τῆς οἰκουμένης, καὶ δεικνύων δι. (ὁ Κύριος) τίποτε δὲν παρέλειψε νὰ πράξῃ ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἐζητούντο ἀπὸ Αὐτὸν (διὰ τὴν σωτηρίαν μας). Τοῦτο τὸ σημεῖον καὶ διὰ τοὺς προγόνους μας καὶ δι' ἡμᾶς τώρα ἠγοῖς τὰς κεκλεισμένας θύρας (τοῦ "Λόγου")· τοῦτο κατέστρεψε τὰ δηλητηριώδη φάρμακα τοῦτο παρέλυσε τὴν δύναμιν τοῦ κανέου· τοῦτο ἐθεράπευσε τὰ σαρκώματα τῶν ἰσθδῶν θηρίων. Διότι ἐὰν ἠγοῖς τὰς θύρας τοῦ "Λόγου" καὶ ἠτύλωσε τὰς ἀψίδας τῶν αὐρανῶν καὶ καθέλωσε τὴν εἴσοδον εἰς τὸν Παραδείσον καὶ ἀπέκαψε τὰ νεύρα τοῦ διαβόλου, τ. το παράδοξον ἐὰν ὑπερίσχυσε καὶ τῶν δηλητηριωδῶν φαρμάκων καὶ τῶν θηρίων καὶ τῶν ὄλλων τούτων, **15** Αὐτὸ λοιπὸν τὸ σημεῖον ἐγγράφε εἰς τὴν σκῆπν σου καὶ ἐξησφάλισε τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς σου. Διότι αὐτὸς ὁ Σταυρὸς ἔσωσε τὴν οἰκουμένην καὶ τὴν μετέθελε ἐξ ὧς τὴν πλάνην, ἐπανέφερε τὴν ἀλήθειαν, ἔκαψε τὴν γῆν αὐρανό, κατέστησε τοὺς ἀνθρώπους ἀγγέλους ἐξ αἰτίας αὐτοῦ οἱ δαίμονες δὲν εἶναι πλέον φοβεροὶ ἀλλ' εὐκαταφρόνηται· οὔτε ὁ θάνατος εἶναι, θάνατος, ἀλλ' ὕπνος ἐξ αἰτίας Αὐτοῦ ὅλα τὰ ἀντικρατευόμενα τὴν σωτηρίαν μας ἔπεσαν κάτω καὶ κατεπατήθησαν. "Αὐ, λοιποὶ σου εἶπη κατὰ οὐρανὸν τὸν Ἐσταυρωμένον προσκυνεῖς· εἶπε μὲ διυλτὴν φωνὴν, μὲ χαρούμενοι πρόσωπα καὶ Τὸν προσκυνῶ καὶ δὲν θὰ παύσω πρὶν νὰ ἴδω προσκυνοῦν. "Αν γέλῃς δάκρυσε δι' αὐτόν. ὅτι εἶναι τρελλός. ¶ Εὐχαρίστησε τὸν Κύριον, διότι παρέσχεν εἰς ἡμᾶς τοιαύτης εὐεργεσίας τὰς ὁποίας οὔτε νὰ ἠνωρίσῃ κανεὶς δὲν ἤμπορε· ἀνεῖ τῆς θεᾶς ἀποκαλύψεως. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς καὶ αὐτὸς γελᾷ, ὅτι «ὁ φυσικὸς ἀνθρώπος δὲν δεχεται· δακρυόχρανται ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ»⁴². Επειδὴ καὶ τὰ παλαιὰ παθῶν αὐτοῦ, ὅταν ἴδωσαν κατ' ἀπὸ τὰ μεγάλα καὶ ἀξιοθαύ-

μαστα πράγματα· καὶ ὅν δὲν ἡγήγησεν καὶ εἰς κατανόησιν μυστηρίου, θὰ γέλῃ. Πράγματι, μὲ αὐτὰ τὰ παιδιὰ ὁμοάζουν καὶ οἱ εἰδωλολάτραι μᾶλλον δὲ καὶ ἀπὸ αὐτὰ εἶναι περισσότερο ἀτελεῖς. Δι' αὐτὰ εἶναι καὶ περισσότεροι ἀξιοθαύματα, διότι ὅχι εἰς ἀνώμαλον ἡλικίαν ἀλλ' εἰς τελείαν πάσχουν ὅτι τὰ νήπια συνεπῶς δὲν εἶναι ἐξ αἰ συγγνώμης.

Ἄλλ' ἡμεῖς ὅς διακηρύσσωμεν καὶ ὅς λέγωμεν μὲ καθαρά φωνὴν κραυγάζοντες εἰς ὑψηλὸν τόνον καὶ μὲ περισσότερο θάρρος ὅταν παρελίσκωνται ὅλοι οἱ εἰδωλολάτραι, **19** ὅτι ὁ Σταυρὸς εἶναι τὸ καύχημά μας καὶ τὸ κεφάλαιον ὅλων τῶν ἀγαθῶν τὸ θάρρος μας καὶ ὁ ἄλλος ὁ στέφανος τῆς νύκτας μας. "Ἦθελον νὰ ἤμπορούσα νὰ λέγω μαζί μὲ τὸν Παῦλον, ὅτι «ὅτι Αὐτοῦ ὁ κόσμος εἶναι ἑσταυρωμένος ὡς πρὸς ἐμὲ καὶ ἐγὼ ἔχω σταυρωθῇ ὡς πρὸς τὸν κόσμον»⁴³. ἀλλὰ δὲν δύναμαι διότι κατέχομαι ἀπὸ ποικίλα πάθη. Δι' αὐτὸ συμβουλεύω καὶ σὺς καὶ πρὶν ἀπὸ σῶς φυσικὰ τὸν ἑαυτὸν μου νὰ σταυρωμῇ ὡς πρὸς τὸν κόσμον καὶ τίποτε κοινὸν νὰ μὴ ἔχωμεν μὲ τὴν γῆν ἀλλὰ νὰ ἐπιθυμῶμεν διακαῶς τὴν αἰωνίαν πατρὸς, τὴν ἀπὸ ἐκεῖ δόξαν καὶ τὰ οὐράνια ἀγαθὰ. Καθ' ὅσον εἰμεθα στρατιῶται τοῦ οὐρανοῦ βασιλεὺς καὶ ἔχομεν ἐνδοξὴν ὅπλα πνευματικά, διαστ. λοιπὸν διάγομεν ζωὴν κατήλων καὶ ἀγυρῶν, μᾶλλον δὲ σκωλήκων, **15** "Ὅποι εἶναι ὁ βασιλεὺς ἐκεῖ πρέπει νὰ εἶναι καὶ ὁ στρατιώτης. Καθ' ὅσον ἐγίνωκεν στρατιῶται, ὅχι ἀπὸ τοὺς εὐρισκόμενους μακρὰν τοῦ βασιλείου, ἀλλ' ἀπὸ τοὺς πλησίον αὐτοῦ. Διότι ὁ μὲν ἐπίγεως βασιλεὺς δὲν θὰ ἠεῖχετο νὰ εὐρίσκωνται, ὅλοι οἱ στρατιῶται εἰς τὰ ἀναικτορά οὔτε παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ βασιλεὺς ὅμως τῶν αὐρανό, θὲ λει νὰ εὐρίσκωνται ὅλοι πλησίον τοῦ βασιλικοῦ θρόνου. **25:25** Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν, θὰ εἶπη κανεὶς, ἐνῶ εὐρισκόμεθα ἐδῶ νὰ ἰστάμεθα πλησίον ἐκείνου τοῦ θρόνου, καὶ ὁ Παῦλος εὐρισκόμενος εἰς τὴν γῆν ἦτο ὅπου τὰ Σεραφίμ, ὅπου τὰ Χερουβίμ καὶ ἐγγύτερον τοῦ Χριστοῦ παρ' ὅσον αὐτοὶ οἱ ἀσπιδόφοροι τοῦ βασιλεὺς. Διότι αὐτοὶ μὲν περ φέρουν τὰ ἐλπίματα τῶν παντοῦ ἐκεῖνοι δ

41 Matth 21:40.
42 1 Cor. 13:11

43 Gal. 6:14.

μως τίποτε δὲν τὸν ἐξηπάτα, οὐτὰ τὸν παρέσυρεν, ἀλλ' ὅλην τὴν διάνοιάν του εἶχε τεταμένην πρὸς τὸν θαν' Ἀλέα Χριστὸν. Ἐπομένως ἐάν θελήσωμεν, εἶναι δυνατόν τοι καὶ εἰς ἡμᾶς Διότ., ἐάν μὲν ᾗτο κεχωρισμένος ἀπὸ ἡμῶς τοπικῶς, θὰ εἶχε ἀλλοτρίαν ἀπορίαν ἐάν δ' ὡς εὐρίσκειται παντοῦ διὰ τὸν πρόθυμον καὶ τὸν ἀγρυπνόν, (αὐτὸ σημαίνει, ὅτι) εἶναι πλησίον μας, Δ' αὐτὸ ἔλεγεν ὁ προφήτης: «Δὲν θὰ φοβηθῶ κακὰ, ἢ Διότ. σὺ εἰσαι μαζὶ μου»⁴⁴ καὶ ὁ Ἰδ. ὁ Θεὸς πάλιν: «Ἐγὼ εἶμαι Θεὸς πλησίον, καὶ ὅχι Θεὸς μακρὸν»⁴⁵. Ὅπως λοιπὸν αἱ ἀμαρτίαι μας ἀποξενώνουν ἀπὸ τὸν Θεόν, ἔτσι καὶ αἱ ἀρεταὶ μας φέρουν πλησίον Του. Διότ. λέγει «καθ' ὃν χρόνον σὺ ἀμείβεις, θὰ εἶπω, ἰδοὺ εἴμαι παρὼν»⁴⁶. Ποῖος ποτήρ θὰ ὑπῆκουε ποτε τῶσαν εὐκόλως εἰς τὰ τέκνα, ποῖα μήτηρ εἶναι, τῶσαν προπαρκασκευασμένη καὶ στέκεται συνεχῶς, μὴ τυχόν τὴν ζητήσουν τὰ παιδιὰ Δὲν ὑπάρχει καεῖς, οὔτε ποτήρ, οὔτε μήτηρ, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀναμένει συνεχῶς ἑτοιμὸς πρὸς βοήθειαν ἐάν κάποιος ἀπὸ τοὺς δοῦλους Του τὸν προσκαλέσῃ ποτε. Οὐδεποτε δὲ ὁ Θεὸς ἠγγίκασε παρακλησάμενος, ἢ ὅποια ἔγινε κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον Δι' αὐτὸ λέγει: Ἐνῶ ἀκόμη οὐ δέλης «Δὲν περιμένω νὰ τελειώσης, καὶ ὅσσοι ὠ ἀμέσως

«Ὡς καλέσωμεν, λοιπὸν τοι Θεόν, πρὸς βοήθειάν μας) ὅπως θέλει, νὰ Τὸν καλέσωμεν. Πῶς λοιπὸν θέλει, «Λυε, λέγει, κάθε δεσμόν καὶ σύνδεσμον μετ' ἡμῶν, καὶ σὺ σὺς τὰς δεσφαιμένους συμφωνίας τὰς ὁποίας διὰ Θεὸς καὶ ἐξασηκασμοῦ ἐσύναιμες. Κάθε τὸ ψωμ σου καὶ μοιράσου το μετ' ὁν πτωχόν. Βάλε ἀστέγους εἰς τὸν οἶκόν σου, ἐάν ἴδῃς γυμνὸν ἐνδύσε τον, καὶ ἀπέναντι τῶν οἰκείων σου μὴ δελεῖς ἀδιαφορίαν καὶ περφόρησιν. Τότε θὰ ἀναλάβῃς ὡσὺν τῆς αἰγῆς τὸ φῶς σου καὶ θὰ ἀνατελεῖς ἡ θεραπεία τῶν πληγῶν σου, καὶ θὰ προπορεύεται, ἐμπροσθεν σου ἡ ἀρετὴ σου, ἡ δὲ δόξα τοῦ Θεοῦ θὰ σὲ περιβάλλῃ πάντοτε. Τότε θὰ με ἔπ' καλεσθῇς καὶ θὰ σε

⁴⁴ 1. 22. 22. 4.
⁴⁵ 1. 23. 28.
⁴⁶ 1. 23. 28.

ἀκούσω. Ἐνῶ ἀκόμη ὁμιλῆς θὰ εἶπω ἰδοὺ ἐγὼ εἶμαι παρὼν»⁴⁷.

Καὶ ποῖος, θὰ εἶπῃ καεῖς, θὰ ἡμπορέσῃ νὰ πράξῃ ὅλα αὐτά. Καὶ ποῖος δὲν ἡμπορεῖ, εἰπέ μου διότ. τί εἶναι δύσκολον ἀπὸ τὰ λεχθέντα, τί δὲν εἶναι εὐκόλον, Δὲν εἶναι δὲ δυνατόν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶσαν εὐκόλα, ὥστε πολλοὶ ὑπερέβαλον καὶ τὸ μέτρον τῶν λεχθέντων, ὅχι μόνον μετὰ τὰ ἐξαγγέλλον ἀδίκους συμφωνίας, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰ νὰ ἀπογυμνῶνται ὅλων τῶν ὑπαρχόντων τῶν ὅχι μόνον μετὰ τὰ παραχωροῦν εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην στέγην καὶ τροφήν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰ ἰδρύνουν καὶ νὰ κοπιᾶσιν ὥστε νὰ τοὺς διατρέψουν ὅχι μετὰ τὰ εὐεργετοῦν μόνον τοὺς συγγενεῖς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἑχθρούς.

Ποῖον δὲ εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν δύσκολον ἀπὸ τὰ λεχθέντα, Διότ. δὲν εἶπεν, ὅτι ἀνάθεα ὑψηλότερον τοῦ θρύου, διάσῃς τὸ πέλγος σκάψε τόσας καὶ τόσας πλέθρας γῆς, παρὰ μενε νηστικὸς, φέρεσε σάκκον⁴⁸ ἀλλὰ πρόσφερε μέρος τῶν ἀγαθῶν σου εἰς τοὺς οἰκίους σου, δώσε ἕνα κομμάτι ψωμίου σὺς τὰς ἀδικούς συμφωνίας. Εἰπέ μου, τί εἶναι εὐκολώτερον ἀπὸ αὐτά; Ἄν δὲ νομίσῃς ὅτι εἶναι δύσκολα, λάβε ὑπ' ὄψιν σου, παρακαλῶ, καὶ τὰ ἐπαθλα, καὶ τότε θὰ σοὺ φανοῦν εὐκόλα. Διότ. ὅπως ἀκριβῶς οἱ θεασταῖς εἰς τοὺς ἱπποδρόμους τοποθετοῦν πρὸ τῶν ἀγωνιζομένων τοὺς στεφάνους καὶ τὰ βραβεῖα καὶ τὰ ἐνδυματῖα (τῆς νίκης) καθ' ὅμοιον λοιπὸν τρόπον καὶ ὁ Χριστὸς τοποθετεῖ εἰς τὸ μέσον τοῦ σταδίου τὰ ἐπαθλα, 23. 24. ἐκθέτοντας αὐτὰ ὡσὺν μετὰ πολλὰ χέρια διὰ τῶν λόγων τοῦ προφήτου. Καὶ οἱ μεν θεασταῖς, μύριας φορές καὶ ἄν εἶναι θεασταῖς, ἐπειθεῖ εἶναι ἄνθρωποι, καὶ τὰ πλουτῇ τῶν ἐξοδεύωνται εὐκόλως καὶ ἡ γενναιοδωρία τῶν ἐξανυλεῖται φ' ὁδοξοῦν νὰ διεῖδον τὰ ὀλίγα ὅτι εἶναι πολλὰ δι' αὐτοὺς ἔγχε ρίζοντες εἰς ἑκάστην ἀπὸ τοὺς ὑπηρετας καθ' ἕνα ἀπὸ αὐτά, ἔτσι τὰ ἐκθέτουν ἐμπροσθεν ὅλων ὁ ἰδνικός μας δ' ὡς θεασταῖς ἀντιθέτως, ἔπει, δὴ εἶναι παρὰ πολὺ πλουσιος καὶ δὲν πράττει, κατὰ πρὸς

⁴⁷ 1. 23. 28. 9.

⁴⁸ Ὁ σάκος ἔστ' ἐπὶ τῆς ἀντιπροσώπου, καὶ τὸν ἔχοντες οἱ ἐν αὐτῇ, βαλεῖ, καὶ μετανοῖς ἐπὶ ἀντιπροσώπου.

ἐπιδείξειν, ἀφοῦ τὰ συνανθρώπων ἔλα μαζί, ἔτσι τὰ παρουσιάζει, καὶ τὰ ὅποια ἂν ἐξαπλωθοῦν θὰ εἶναι ἀπειρα καὶ θὰ χρειασθοῦν πολλὰ χέρια νὰ τὰ κρατήσουν. **ΒΒ** Καὶ διὰ τὴν μάθησιν τοῦτο, πρόσθε με ἀκριβέσιον κάθε ἓνα ἀπὸ αὐτὰ. «Τότε παρήσεται», λέγει, «πρῶτον τὸ φῶς σου». Δὲν φαίνεται, τάχα ὅτι εἶναι ἓνα τὸ δῶρον αὐτό. Ὅμως δὲν εἶναι ἓνα καθ' ὅσον περ ἔχει πολλὰ θραβεῖα καὶ στεφάνους καὶ ἄλλα ἐπαθλα. Καὶ εἰς θέλετε, ὡς δεῖξωμεν, ἀφοῦ τὸ ἀναλυσωμεν, ἔλιν τὸν πλοῦτον ὅσον θέθαινα εἶναι δυνατὸν εἰς ἡμᾶς νὰ δεῖξωμεν μόνον μὴ κοινωροῦσθαι. Καὶ πρῶτα ὡς μὲν ὡς μὲν τί σημαίνει. «παρήσεται». Διότι δὲν εἶπε θὰ φανῇ ἀλλὰ «θὰ ἀναλαμψῇ»· δ. ἄν νὰ δηλώσῃ τὸ γρήγορον καὶ πλουσιοπάροχον τῶν ἀποστόλων, καὶ ὅτι διακαῶς ἐπιθυμεῖ τὴν σκληρίαν μας, καὶ τὸ πόσον ἐκτίθεται καὶ πάσχει ὥστε νὰ γίνωμεν μέτοχοι αὐτῶν τῶν ἀγαθῶν. ἐπίσης σημαίνει ὅτι τιποτε δὲν θὰ ὑπάρξῃ ἐμποδίων εἰς τὴν ἀκοσμάσθητον αὐτὴν ὁρμὴν τῶν πλουσίων δωρεῶν· δ. ἔλιν αὐτῶν λοιπὸν ἀποδεικνύει τὸ πλουσιοπάροχον τῶν δωρεῶν. **Γ** καὶ τὴν ἄπειρον περιουσίαν. Π σημαίνει δὲ «πρωτόμουν». Δηλαδή ὅτι θὰ φανῇ ὅχι μετὰ τοὺς πειρασμούς καὶ τὰς δοκιμασίας, οὔτε μετὰ τὴν ἐπέλευσιν τῶν κακῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸ αὐτῶν. Ὅπως ἀκριβῶς περὶ τῶν καρπῶν λέγομεν πρῶτον αὐτὸν που ὠρίμασε πρὸ τοῦ καταλήλου καίρου. ἔτσι καὶ ἐδῶ ὁμιλεῖ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διὰ νὰ δηλώσῃ πάλι τὸ γρήγορον, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἔλεγεν «ἐνῶ ἀκόμη ομιλεῖ, θὰ εἴπω, ἰδοὺ εἶμαι παρών». Ποῖον πρῶγμα δὲ καλεῖ φῶς, καὶ τί τερπνοὶ εἶναι, αὐτὸ τὸ φῶς. Δὲν εἶναι αὐτὸ τὸ αἰσθητόν, ἀλλὰ κάποιον ἄλλο πάλι καλύτερον τὸ ὅποῖον παρουσιάζει εἰς ἡμᾶς τὸν οὐρανόν, τοὺς ἀγγέλους, τοὺς ἀρχαγγέλους, τὰ Χερουβὶμ, τὰ Σεραφίμ. **ΔΔ** τὰς ἀρχάς, τὰς ἐξουσίας τοὺς θρόνους, τὰς κυριότητες, ἀποστόλοι τοὺς στρατοπέδους (τοῦ οὐρανοῦ Βασιλέως) τὰς θαλασσινὰς αὐλὰς τὰς σκηνάς. Πράγματι, ἂν καταξωθῇς τοῦ φωτός ἐκείνου, καὶ αὐτὰ θὰ ἴδῃς, καὶ θὰ ἀπαλλαγῇς τῆς γέννης καὶ τοῦ ἰσθμοῦ σκόληκος καὶ τοῦ θρυγμοῦ τῶν ὀδόντων καὶ τῶν ἄλτων δερμάτων καὶ τῆς στενωχωρίας καὶ τῆς θλίψεως καὶ τοῦ φοβεροῦ σκότους καὶ τῶν θρασυστηρίων καὶ τῶν ποταμῶν τοῦ πυρός καὶ τῆς κατάρας καὶ τῶν τόπων τῆς ὀδυνης, καὶ θὰ ὑπαγῇς ἐκεῖ ὅπου εἶναι μακρὰν ὁ πόσις καὶ ἡ λύπη· ἐκεῖ ὅπου ὑπάρ-

χει ἡ πολλὴ χαρὰ καὶ ἡ εἰρήνη ἡ ἀγάπη, ἡ εὐφροσύνη, καὶ ἡ ἀπόλαυσις. **ΕΕ** ὅπου ἡ αἰωνίος ζωὴ καὶ ἡ ἀνεκφράστος δόξα καὶ ἡ ἀπερίγραπτος ὠραϊότης· ὅπου αἱ αἰώνια σκηναὶ καὶ ἡ ἀσύλληπτος δόξα τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐκείνη, ἐπὶ ὅποια ἀφθάρτως δὲν εἶδε καὶ οὐδὲν ἤκουσε καὶ τοὺς ἀνθρώπων δὲν διανοήθη. **ΣΣ** ὅπου ὁ πνευματικὸς νυμφικὸς θάλαμος, καὶ τὰ οὐράνια δωματία καὶ αἱ παρθέναι αἱ κρατοῦσαι τὰς ἀνημένας λαμπάδας⁴⁹, καὶ οἱ ἔχοντες τὸ ἐνδύμα τοῦ γάμου⁵⁰. ὅπου εἶναι πολλὰ τὰ ὑπάρχοντα τοῦ δεσπότου καὶ τὰ θαυσι καὶ ταμεῖα.

Εἶδες πόσον με γὰρ εἶναι τὰ ἐπαθλα, **ΣΣΣΣ** καὶ πόσα διὰ μίας ἐκφράσεως μᾶς ἐφανερώσε καὶ πῶς τὰ συνῆρσαν ἔλα, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἔσιν ἀναπτύξωμεν καὶ τὰς ἐπομένους φράσεις, θὰ εὐρώμεν πολλὸν πλοῦτον, καὶ ἀχανὲς πέλαιος. Ἀκόμη λοιπὸν θὰ ἀνασφάλωμεν, εἰπέ μου, καὶ θὰ διατάξωμεν νὰ ἐλεῶμεν τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην. Μή, παρακαλῶ ἄλλα κ' ἂν χρειασθῇ νὰ ἐγκαταλείψωμεν ἔλα τὰ ὑπάρχοντά μας, κ' ἂν εἰς τὴν φωτὶν νὰ πέσωμεν κ' ἂν τὸ ξίφος νὰ ὑπομείνωμεν κ' ἂν ἐπὶ μαχαρῶν νὰ ἀνατινασσωμεθα κ' ἂν ἐπιθήτε νὰ πάθωμεν, ἔλα ὡς τὰ ὑποφέρωμεν εὐκόλως διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦ ἐνδύματος τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς ἀπεριγράπτου ἐκείνης δόξης. Εἶθε ἔλοι ἡμεῖς νὰ ἀξιοθῶμεν τῆς δόξης αὐτῆς. **ΒΒ** διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ ἐξουσία εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Γένοιτο.

49. Α. Κε 2 29
50. Ματθ. 25 1 19
51. Ματθ. 22 1 14

ΟΜΙΛΙΑ ΝΕ (35)

(Ματθ. ιστ. 24 - 27)

«Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς του· ἂν κανεῖς θέλῃ νὰ με ἀκολουθήσῃς ὡς ἀπαρνηθῇ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ὡς σηκώσῃ τὸν σταυρὸν του καὶ ὡς με ἀκολουθήσῃς» (Ματθ. 16, 24)

☩ Τότε (λέγει ὁ ἱερός Εὐαγγελιστής), τότε, ὅταν ὁ Πέτρος εἶπεν «ὁ Θεὸς νὰ σὲ εὐσπλαγχνίσῃ, ὥστε νὰ μὴ σοῦ συμβῇ τοῦτο» καὶ ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν, «Ὑπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ», Διότι δὲν ἠρξάσθῃ εἰς τὴν ἐπιτίμησιν μόνον, ἀλλὰ θέλων νὰ δείξῃ καὶ μετὰ τὸ παραπάνω καὶ τὸ ἀνάρμοστον τῶν λεχθέντων ἀπὸ τοῦ Πέτρου, καὶ τὸ κέρδος τὸ προερχόμενον ἀπὸ τὸ πάθος, λέγει, σὺ μοῦ λέγεις, «ὁ Θεὸς νὰ σὲ εὐσπλαγχνίσῃ ὥστε νὰ μὴ σοῦ συμβῇ τοῦτο»· ἐγὼ ὅμως σοῦ λέγω, ὅτι δὲν εἶναι μόνον ἐπιβλαβὲς εἰς σὲ καὶ ὀλεθρῖον τὸ νὰ με ἐμποδίσῃς καὶ νὰ δυσανασχετῇς διὰ τὸ πάθος μου, ἀλλ' ὅτι οὔτε θὰ δυνηθῇς νὰ σώθῃς, ἔαν καὶ σὺ ὁ ἴδιος δὲν εἶσαι προπαρασκευασμένος δι' αὐτὸν εἰς τὸ νὰ ἀποθάνῃς. Διὰ νὰ μὴ νομίσουν δηλαδὴ ὅτι εἶναι ἀνάξιον Αὐτοῦ τὸ νὰ ποιῇ διδασκαλίαν εἰς αὐτοὺς τὸ κέρδος τοῦ πράγματος, ☩ ὅχι μόνον διὰ τῶν προηγουμένων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἀκολουθίων. Πρὸς μὲν τὸν Ἰωάννην· λοιπὸν λέγει, «ἔαν ὁ σκῆνος τοῦ αὐτοῦ δὲν πέσῃ εἰς τὴν γῆν καὶ πεθάνῃ μένῃ, αὐτὸς μόνος ἔαν ὅμως πεθάνῃ φέρε πολλὸν καρπὸν»· ἐδῶ δὲ προετοιμάζων τοῦτο καὶ μετὰ τὸ παραπάνω, δὲν στρέφει τὸν λόγον μόνον πρὸς τὸν ἑαυτὸν του περὶ τοῦ ὅτι πρέπει νὰ ἀποθάνῃ ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐκείνους. Εἶναι δηλαδὴ τόσοι τὸ κέρδος αὐτοῦ τοῦ πράγματος ὥστε καὶ διὰ σὲ τὸ νὰ μὴ θέλῃς μένῃ νὰ ἀποθάνῃς εἶναι φο-

θερόν τὸ νὰ εἰσθε ὅμως ἔτο· μοι πρὸς αὐτὸ εἶναι ἀγαθόν.

Ἄλλ' αὐτὸ μὲν φανερώσει διὰ τῶν ἐπομένων, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἐξετάζει αὐτὸ ὡς πρὸς τὴν μίαν πλευρὰν. Καὶ προσέχει πῶς δὲν διμύλει κατὰ τρόπον ἀναγκαστικόν. Διότι δὲν εἶπεν, ☩ ὅτι καὶ ἂν θέλετε, καὶ ἂν δὲν θέλετε, πρέπει νὰ ποιῇτε στίς τοῦτο· ἀλλὰ πῶς, «Ἐάν κανεῖς θέλῃ νὰ με ἀκολουθήσῃ». Δεῖ ἐκθαίξω, δὲν ἐξαναγκάζω, ἀλλὰ κάθε ἓνα ἀφήνω κυρίαν τῆς διαθέσεώς του διὰ τοῦτο λέγω «ἔαν κανεῖς θέλῃ». Διότι, πρὸς ἀγαθὰ προσκαλῶ ὅχι πρὸς κακά καὶ δυσάρεστα, ὅχι πρὸς κόλασιν καὶ τιμωρίαν, διὰ νὰ ἀναγκάσω. Αὕτη ἡ φύσις τοῦ πράγματος εἶναι ἱκανὴ νὰ προσελκύσῃ. Λέγων δὲ αὐτὸ προσεβόηκε περισσότερο, ☩ Διότι ἐκεῖνος μὲν, ὁ ὁποῖος ἐκβύβῃ, ἀπομακρύνει πολλὰκις ἐκείνος ὅμως τοῦ ἀφήνει· ἐλευθερὸν τὸν ἀφροσύνῃ, περισσότερο προσελκύει. Διότι, ἔχει μεγαλυντέραν δύναμιν ἀπὸ τὴν θίαν ἢ ἐλευθερὰ ἐκλόγη· Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ Κύριος ἔλεγεν «ἔαν κανεῖς θέλῃ». Εἶναι μεγάλα, λέγει, τὰ ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα σὺς διδῶ καὶ ποιῶντα, ὥστε νὰ σταύρωται μετὰ τὴν θέλησίν σας. Δὲν θὰ προσεκάλε· κανεῖς εἰσίας, ἔαν προσέφερε χρυσὸν καὶ ἐτοποθέτει θησαυροὺς ἔμπροσθέν μας. Ἐάν δὲ πρὸς θεοὺς δὲν προσκαλεῖ κανεῖς θ. α. ω.ς, πολὺ περισσότερο ὁ Θεὸς πρὸς τὰ ἐπουράνια ἀγαθὰ. Διότι, ἔαν δὲν σὲ πείθῃ καὶ προστρέξῃς ἡ φύσις τοῦ πράγματος, οὔτε νὰ λάθῃς εἶσαι ἀξίος· οὔτε ἔαν λάθῃς, θὰ γνωρίσῃς καλῶς ἐκεῖνο ποῦ ἔλασθες.

Διὰ τοῦτο ὁ Χριστὸς δὲν ἀναγκάζει. ☩ ἀλλὰ προτρέπει, πειθόμενος τὴν ἐλευθερίαν μας. Ἐπειδὴ δὲ ἐφαίνοντο νὰ διατυμπανίζουν πολλὰ, ἰδιαιτέρως στενοχωρούμενο δ' αὐτὸ λεχθὲν λέγει δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη θορύβου καὶ ταραχῆς. Ἐάν δὲν νομίζετε ὅτι τὸ λεχθὲν εἶναι αἴτιον ἀκαταβλήτων ἀγαθῶν καὶ πρὸξενον τῆς σωτηρίας σας, δὲν ἐκθαίξω, οὔτε ἀναγκάζω· ἀλλ' ἔαν κανεῖς θέλῃ νὰ με ἀκολουθήσῃ, αὐτὸν προσκαλῶ. Μὴ νομίζετε ὅμως ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ νὰ με ἀκολουθήσῃ, αὐτὸ τὸ ὅπου, οἱ προσέτετε τώρα ἀκολουθοῦντες με. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπομείνετε πολλὰς κόπας, πολλοὺς κινδύνους, ἔαν πρόκειται νὰ με ἀκολουθῇτε. Δὲν πρέπει λοιπὸν, Πέτρε· ἐπεὶ δὴ τώρα με ὡμαλογήσατε Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, νὰ περιμένῃς δ' αὐτοῦ τὸ μόνον στεφάνους καὶ νὰ νομίζῃς ὅτι εἶναι ἀρετὸν

τοῦτο διὰ σὲ πρὸς σωτηρίαν, καὶ νὰ ἀποθάνῃς λοιπὸν ἑαυτὸν ἀσφαλῆ διότι τάχα ἐπραγματοποίησες τὸ πᾶν. **¶** Δύναμαι θεῖον εἶπαί σοι ἵνα μὴ σὲ ἀφῇς νὰ λάθῃς πείραν τῶν θυσιῶν δὲν θέλω ὅμως διὰ σὲ, διὰ τὴν ἀνασφάλην καὶ ὁ ἴδιος κατὰ καὶ νὰ γίνῃς τελειώτερος. Οὕτε θέσται, ἔαν κακίαι εἴναι κριτὴς τῶν ἀγῶνων καὶ ἔχῃ ἀθλητὴν φίλον, θα θελήσῃ νὰ στεφονώσῃ αὐτὸν μόνον ἀπὸ ἐθνῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἰδικαίους τοῦ κότους, καὶ προπαντὸς δι' αὐτό, ἐπειδὴ τὸν ἀναπαύεται καὶ ὁ Χριστὸς αὐτοὺς τοὺς ὁμοίους ἰδικαίως ἀγαπᾷ, αὐτοὺς κατ' ἐξοχὴν θέλει καὶ ἐξ ἰδίας διαθέσεως νὰ προκόψουν ὅχι ἀπὸ μόνης τῆς βοηθείας Αὐτοῦ.

Πρόσεξε δὲ πῶς καὶ τὸν λόγον κάνει ὑποφειρόν. Δὲν σταματᾷ, δηλαδὴ, μέχρις αὐτῶν μόνον τὰ θεῖα, ἀλλὰ καὶ προσβάλλει τὴν διδασκαλίαν αὐτὴν κοινὴν εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην λέγων «Εἰς κανεὶς θέλη», **¶** εἴτε γυναῖκα, εἴτε ἄνδρα, εἴτε ἄρχον, εἴτε ἀρχόμενος, ὅς ἀκολουθῇ αὐτὴν τὴν ὁδόν. Καὶ φαίνεται μὲν ὅτι ἔν τῷ πρῶτῳ ἐτόνισεν, τρία ὅμως εἶναι τὰ λεγόμενα τὸ «ὅς ἀπαρνηθῇ κανεὶς τὸν ἑαυτὸν τούτῳ», τὸ «ὅς σηκώσῃ τὸν σταυρὸν τούτῳ», καὶ τὸ «ὅς με ἀκολουθήσῃ» καὶ τὰ μὲν δύο εἶναι ἀλληλεπένδετα τὸ δὲ ἄλλο ἐλέγχῃ καθ' ἑαυτοῦ. Ἀλλὰ ὅς ἴδωμεν προηγουμένως τι περὶ τοῦ σημαίνει το νὰ ἀρνηθῶμεν τὸν ἑαυτὸν μας. Ὅς μάθωμεν προηγουμένως τί σημαίνει νὰ ἀρνηθῶμεν ἄλλον, καὶ τότε θα γνωρίσωμεν καλῶς τί περὶ τοῦ σημαίνει νὰ ἀρνηθῶμεν τὸν ἑαυτὸν μας. Τί σημαίνει λοιπὸν νὰ ἀρνηθῶμεν ἄλλον. **¶** Ἐκεῖνος ὁ ὁμοίος ἀρνήται, ἄλλον, λόγου χάριν τοὺς ἀδελφούς ἢ τὸν δοῦλον, ἢ τοιοῦτον ἄλλον, καὶ ἂν ἀκόμη (τὸν) ἴδῃ νὰ μαστιγώνεται, ἢ νὰ ἀλυσοδέχεται, ἢ νὰ ὀδηγῆται εἰς φυλακὴν, ἢ ὅτιδήποτε νὰ πάσχῃ, δὲν συμπαιρίσσεται, δὲν βοηθεῖ, δὲν κάμπτεται, δὲν ὑποφέρει κατὰ χάριν αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἑαυτὸς διαπαντὸς ἀπεξενώθη τοιοῦτον τρόπον λό πόν θέλει νὰ ἀμειβῶμεν τοὺς σωματούς μας, **¶** ὥστε καὶ ἂν τὸ μαστὶ γώσῃ, ἢ τὸ καταδικάσῃ ἢ τὸ καίῃ, ἢ ὅτιδήποτε τὸ κάμῃ νὰ μὴ λυπούμεθα. Διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ λυπούμεθα. Ἐπειδὴ καὶ οἱ γονεῖς τότε πραγματικῶς λυποῦνται, τὰ τέκνα, ὅταν, ἀφοῦ τὰ περὶ δώσουν εἰς τοὺς ὁδωκάλους δώσουν ἐντελὴν εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ τὰ λυποῦνται. Το αὐτοτρόπως καὶ ὁ Χριστὸς

δὲν εἶπε νὰ μὴ λυπηθῶμεν τὸν ἑαυτὸν μας, ἀλλὰ τὸ πλεον ὑπερβολικόν, «νὰ ἀπαρνηθῶμεν τὸν ἑαυτὸν μας» δηλαδὴ, νὰ μὴ ἔχῃς τίποτε καλὸν πρὸς τὸν ἑαυτὸν σου, ἀλλὰ νὰ τὸν παραβίῃς εἰς τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ἀγῶνας, καὶ ὥσπιν νὰ ἔκασχῃ κάποιος ἄλλος αὐτὰ, τοιοῦτον τρόπον νὰ συμπαιρίσσῃς. Καὶ δὲν εἶπε, «ὅς ἀρνηθῇ», ἀλλ' «ὅς ἀπαρνηθῇ», φανερώων πάλιν καὶ διὰ τῆς μικρῆς **¶** αὐτῆς προσθήκης τὸ ἔπακρον τῆς ἀρνήσεως τοῦ ἑαυτοῦ μας. Καθ' ὅσον τοῦτο ὑπερέχει ἕκκεινον

«Καὶ ὅς σηκώσῃ τὸν σταυρὸν τούτῳ». Τοῦτο προέρχεται ἐξ ἐκείνου. Διὰ νὰ μὴ νομίσῃς δηλαδὴ, ὅτι πρέπει νὰ ἀπαρνηθῇς τὸν ἑαυτὸν σου ὅσον ἀφορᾷ μόνον τὰ (ἐναντίον σου) λόγια καὶ τὰς ὕβρεις καὶ τὰς κατηγορίας, λέγει καὶ μέχρι ποίου βαθμοῦ πρέπει νὰ ἀπαρνηθῇς τὸν ἑαυτὸν σου δηλαδὴ μέχρι θανάτου, καὶ θανάτου ἔπινε δίστον (σταυρὸν). Διὰ τοῦτο δὲν εἶπε, «ὅς ἀπαρνηθῇ τὸν ἑαυτὸν σου μέχρι θανάτου», ἀλλὰ «ὅς σηκώσῃ τὸν σταυρὸν τούτῳ», δηλώνων τὸν ἀξιοκατάκριτον θάνατον καὶ ὅτι ὅχι μίαν φοράν οὔτε δύο ἀλλὰ καθ' ὅλην μὲς τὴν ζωὴν, πρέπει νὰ κάμῃς τοῦτο. Συνεχῶς δηλαδὴ, λέγει, νὰ σκέπτεσαι τὸν θάνατον αὐτόν, καὶ καθ' ἡμέραν νὰ εἶσαι ἑτοιμὸς πρὸς σφαγὴν. **¶** Διότι, ἐπειδὴ πολλοὶ μὲν περιεφρόνησαν τὰ χρήματα καὶ τὴν τρυφήν καὶ τὴν δόξαν, δὲν περιεφρόνησαν ὅμως τὸν θάνατον, ἀλλ' ἐφοβήθησαν τοὺς κινδύνους ἐνός, λέγει θέλω ὁ ἴδιός μου στρατιώτης νὰ παλαίῃ μέχρις αἵματος, καὶ οἱ ἀγῶνες νὰ φθάσιν μέχρι σφαγῆς. Ὅστε καὶ ἂν εἴνα ἀνάγκη καὶ θάνατον νὰ ὑπομείνωμεν εἴτε τὸν ἀξιοκατάκριτον θάνατον, εἴτε τὸν κατηραμένον θάνατον, εἴτε (νὰ ὑποφέρωμεν) ἐξ αἰτίας κακῆς ὑποψίας, δὲν πρέπει νὰ τὰ ὑποφέρωμεν μὲ γυναι ὅλητα καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ χαρῶμεθα π ὁ πολὺ.

«Καὶ ὅς με ἀκολουθῇ». Ἐπεὶ δὴ εἶναι δυνατόν νὰ πάσχῃ κανεὶς χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ τὸν Χριστόν ὅταν κανεὶς δὲν πάσχῃ χάριν Αὐτοῦ, καθ' ὅσον οἱ ἱεροὶ καὶ τυμωροὶ καὶ ἀποκτείνες ὑποφέρουν πολλά καὶ φοβερὰ. **¶** Διὰ νὰ μὴ νομίσῃς, ὅτι ἀρκεῖ ἡ ὑπαρξίς (μόνη) τῶν βιβλίων προσθέτε τὴν προϋπάρξιν τῶν βιβλίων. Ποῦ καὶ εἶναι αὕτη. Ὅπως πραγματοποιῶν αὐτὰ καὶ πάσχων ἀκολουθῇς Αὐτόν διὰ νὰ ὑπομείνῃς τὰ πᾶν.

τα χάριν Αυτόθ διὰ τὴν ἔχρησιν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν. Καθ' ὅσον καὶ ταῦτο φανερώμεν, τὸ, «Ἄς μὲ ἀκολουθήσῃ, ὥστε νὰ μὴ ἐπιδεικνύωμεν μόνον δουλείαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν δεινῶν, ἀλλὰ καὶ φρόνησιν καὶ πραότητα καὶ πᾶσαν φιλοσοφίαν. Αὐτὸ εἶναι τὸ νὰ ἀκολουθῶμεν τὸν Χριστὸν ὅπως πρέπει, τὸ νὰ φροντίζωμεν καὶ διὰ τὴν ἄλλην ἀρετὴν καὶ τὸ νὰ ὑφιστάμεθα τὰ πάντα δι' Αὐτόν. Διότι ὁ παρῶν ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἀκολουθοῦν τὸν διάβολον καὶ πάσχουν αὐτὰς, καὶ χάριν ἐκεῖνοι παραδίδουν τὰς ψυχὰς των ἄλλ' ἡμεῖς χάριν τοῦ Χριστοῦ. Ἐν μᾶλλον δὲ χάριν ἡμῶν τῶν ἰδίων. Ἐκεῖνοι μὲν διὰ νὰ θλάωσιν τοὺς ἐσπότης των καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ (εἰς τὴν μάλα σπασαν ζωὴν) ἡμεῖς δὲ ὅτι νὰ κερδίσωμεν καὶ τὰς δύο. Πῶς λοιπὸν δὲν εἶναι χαρακτηριστικὸν τελείας ἀνοησίας, τὸ νὰ μὴ ἐπιδεικνύωμεν τὴν ἰδίαν ἀνδρείαν, με αὐτοὺς οἱ ὅποιοι, χάνονται, καὶ μάλιστα ἐνῶ προκείται νὰ ἀποκομίσωμεν τὸ σπουδαιότερον; Ἄν καὶ εἰς ἡμᾶς θέσθαι καὶ ὁ Χριστὸς παρίσταται, ὡς θεοθέτος 23 24 εἰς ἐκεῖνους θυμῶς κανεῖς.

Ἐδωσε φυσικὰ καὶ προηγουμένως αὐτὴν τὴν παραγγελίαν ὅταν ἀπέστειλεν αὐτοὺς λέγων «Πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς μὴ πηγαίνετε (διότι σὰς ἀποστέλλω ὡς πρῶτα εἰς τοὺς λόκους. Καὶ θὰ ἀδηγηθῆτε ἐνώπιον ἡγεμόνων καὶ βασιλέων)» 2 τὴν δὲ ἐκτενέστερον, μᾶλλον καὶ αὐστηρότερον. Διότι τότε ἀνέφερε μόνον τὸν θάνατον ἐδῶ δὲ ἔκαμεν λόγον καὶ περὶ τοῦ σταυροῦ, καὶ μάλιστα περὶ συνεχοῦς σταυροῦ διότι λέγει, «ὡς σηκώσῃ τὸν σταυρὸν τοῦ» δηλαδὴ, ὡς θαυμάσιον συνεχῶς καὶ ἀσφύρη (τὸν σταυρὸν). Καὶ, τοῦτο συνηθίσει, νὰ καὶ παντοῦ, ὅχι, ἐξ ἀρχῆς καὶ ἐν προλόγῳ, ἀλλ' ἡσυχῶς καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ φέρῃ εἰς τὸ μέσον τὰ μεγαλύτερα τῶν παραγγελμάτων, διὰ νὰ μὴ παραξενεύονται οἱ ἀκούοντες 25

Ἐπειτα ἐπειδὴ ἐφάνηκεν ὅτι εἶναι ὑπερβολικὸν τὸ λεχθῆναι, ἔλεγε πῶς διὰ τῶν ἐπομένων τοὺς παρηγορεῖ καὶ ὑπόσχεται θραυθεῖα τὰ ὅποια ὑπερτεροῦν τῶν ἰδίων καὶ ὅχι μόνον θραυθεῖα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀντιμίσθιν τῆς

κακίας. Πράγματι, δι' αὐτὴν χρονοτριβεῖ περισσότερον, παρὰ δι' ἐκεῖνα, ἐπεὶ δὴ τοὺς περισσότερους συνηθίζει νὰ σωφρονίζει ὅχι τὸσον ἢ προσφορά τῶν ἀγαθῶν, ὅσον ἢ ἀπελὴ τῶν φοβερῶν. Πρόσεχε λοιπὸν πῶς καὶ ἀπὸ ἐδῶ ἀρχίσει καὶ εἰς αὐτὸ καταλήγει. «Διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θέλει νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν του αὐτὸς θὰ τὴν χάσῃ. Ἐκεῖνος δὲ που θὰ χάσῃ τὴν ζωὴν του ἐξ αἰτίας μου, αὐτὸς θὰ τὴν εὕρῃ. Διότι τί ἔχει νὰ ἀφελῇ ὁ ἀνθρώπος, ἐάν κερδίσῃ τὸν κόσμον ὅλον, ζημώσῃ δὲ τὴν ψυχὴν του, 6 ἢ τί εἶναι δινατόν νὰ δώσῃ ὁ ἀνθρώπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς του, 7. Αὐτὸ δὲ που λέγει, σημαίνει, ὅχι, ἀπὸ ἐλλειψιν λύτης πρὸς σᾶς, ἀλλὰ ἀπὸ ὑπερβολῆς λύτης (καὶ φροντίδας) παραγγέλλω αὐτὰ. Καθ' ὅσον ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος λυπεῖται, νὰ τιμωρήσῃ τὸ τέκνον του καταστρέφει αὐτὸ ἐκεῖνος θυμῶς ὁ ὁποῖος δὲν λυπεῖται, τὸ διασώζει. Τοῦτο ἔλεγε καὶ κάποιος σοφὸς, «διότι, ἐάν κτυπήσῃς τὸν υἱόν σου διὰ τῆς ράβδου, δὲν θὰ ἀποθάνῃ, θὰ ἐλευθερώσῃς δὲ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν θανάτων» καὶ πάλιν «ἐκεῖνος που παραχαλιδεύει τὸν υἱόν του, ἔπειτα θὰ δάσῃ τὰ τραύματά του» 8 τοῦτο γίνεται καὶ προκειμένοι περὶ στρατοπέδου. Ἄν ἡλιαδὴ ὁ στρατηγός, λυπούμενος διὰ τοὺς στρατιώτας, διατάξῃ νὰ παραμένουν συνεχῶς ἐντὸς αὐτοῦ, καὶ τοὺς εὐρισκομένους ἐντὸς χάσῃ, μαζί με αὐτοὺς. 9 Διὰ νὰ μὴ συμ- βάλῃ ἡ λύτην τοῦτο καὶ εἰς σᾶς, λέγει, πρέπει, σεῖς νὰ εἰσθε παρατεταγμένοι συνεχῶς πρὸς θάνατον. Καθ' ὅσον καὶ τώρα προκείται, νὰ ἀνάπτη ἐκ νέου πόλεμος φοβερός. Μὴ καθίσῃς λοιπὸν ἐντὸς, ἀλλ' ὡς ἐξέρχεσαι καὶ ὡς πολεμῇς, καὶ ἀντὶ τῆς εἰς τὴν παράστασιν τῆς μάχης, τότε ἔλθῃς. Διότι ἐάν ἐπὶ τῶν πραγματικῶν πολέμων ἐκεῖνος που εἶναι, ἔτοιμος πρὸς σφάγην, αὐτὸς πρὸς τὸ πολὺ ὑπερισχέ, τῶν ἄλλων καὶ εἶναι ἀκατάβλητος καὶ φοβερώτατος εἰς τοὺς ἐχθρούς, ἀν καὶ θεοβαλὺς ὁ θαλαμάρχης, πρὸς χάριν τοῦ ὁποῦ πολεμεῖ δὲν δύνανται μετὰ θάνατον νὰ τὸν ἀναστήσῃ πολὺ περισσότερον ἐπὶ τῶν πολλῶν αὐτῶν (τῶν πνευματικῶν), ὅτε ὑπάρχουν καὶ τὸσον

2 Ματθ. 13, 35, 36

4 Παροιμ. 23, 14

6, 22, 23, 30, 7

πολλὰ ἐλπίδες ἀναστάσεως, ὁ παραδίδων τὴν ψυχὴν καὶ εἰς θάνατον θά τὴν σώσῃ κατ' ἓνα μὲν τρόπον, διότι θέν θά ἀλχηλωτισθῇ εὐκόλως· ἔξ κατὰ δεύτερον δέ, διότι καὶ ἂν πρὸς τὴν δόξησιν αὐτὴν πρὸς ὑψηλοτέραις ζωῇν.

Ἐπειτα, ἐπειδὴ εἶπεν, ὅτι «ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θελεῖ νὰ σώσῃ (τὴν ζωὴν του), θά τὴν χάσῃ, ἐκεῖνος δὲ ὁ ὁποῖος θά τὴν χάσῃ, καὶ εἰς τὴν πρώτην περιπτώσιν ἀνέφερε σωτηρίαν καὶ ἀπώλειαν καὶ εἰς τὴν δευτέραν σωτηρίαν καὶ ἀπώλειαν, δια νὰ μὴ νομίσῃ κανεὶς ὅτι εἶναι τῆς αὐτῆς ἀξίας καὶ ἀπώλειαν καὶ ἡ σωτηρία εἰς τὴν πρώτην καὶ εἰς τὴν δευτέραν περιπτώσιν, ἀλλὰ γνῶσιν καλῶς, ὅτι μετὰ τῆς σωτηρίας ἐκείνης καὶ αὐτῆς τῆς εἶναι ἡ διαφορά, ὡς μετὰ τῆς ἀπώλειας καὶ σωτηρίας καὶ ἐκ τῶν ἀντιθέτων ἀποβέσκων αὐτὰ δια μᾶς λεγεῖ. «ὅτι τὶ ἔχει νὰ ὠφεληθῇ ὁ ἄνθρωπος, εἰς κερδίσει τὸν κόσμον ὅλον, ζημιωθῇ δὲ τὴν ψυχὴν του», Εἶθες πῶς ἡ παρα τὸ πρότερον σωτηρία αὐτῆς, εἶναι ἀπώλειαν καὶ χειρότερα κάθε ἀπώλειαν, ἐπειδὴ καὶ ἀθεραπευτὴς εἶναι ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει κατὰ τοῦ δύναται νὰ τὴν ἐξαγοράσῃ, διότι μὴ μου λέγῃς τοῦτο, λέγει, ὅτι, ἔσωσά τὴν ζωὴν του ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος διαφυγε τοὺς τῶσους μεγάλους κινδύνους, ἀλλὰ μετὰ τῆς ζωῆς του συναριθμῆται (ὅτι ἐκέρδισε) καὶ ἔλην τὴν οἰκουμένην καὶ τὸ περισσώτερον εἰς αὐτὸν ἐκ τούτου, ὅταν χάσεται ἡ ψυχὴ του. Ἐἰπέ μοι εἰς τῶν τοῦ δούλου σου ζῶντας ἐν πολυτελείᾳ τὸν ἑαυτὸν σου ὅπως εὐρίσκομεν νὰ εἰς χεῖρ στα κακὰ, ἔργα θὰ κερδίσις καὶ ἐκ τοῦ ὅτι εἰσὶ κυριοί, καθόλου. Τοῦτο λοιπὸν σκέψου καὶ προκειμένου περὶ τῆς ψυχῆς, θὰν αὐτὴ ἀναμῇ τὴν μέλλουσαν καταστροφὴν κατ' ἣν σιγῇ τὸ σῶμα διάγει ἐν πολυτελείᾳ καὶ πλούτῳ. Ἦ εἶναι δυνατόν νὰ δώσῃ ὁ ἄνθρωπος ἀνταλλάγμα τῆς ψυχῆς του. Πάλιν ἐπ' ἔμεινε εἰς τὸ ἴδιον. Μήπως λέγει, ἔχῃς νὰ δώσῃς ἄλλαν ψυχὴν ἀντὶ τῆς ψυχῆς σου. Ἀν χάσῃς θέσθαι χρήματα θὰ δώσῃς χρήματα ἢ οἰκίαν, ἢ δούλους, ἢ τιδήποτε ἄλλο ἐκ τῶν ὑπαρχόντων σου. Αἱ χάσῃς ὅμως τὴν ψυχὴν ἄλλαν ψυχὴν δὲν θὰ δυνῇς νὰ προσφέρῃς, ἀλλὰ καὶ ἂν ἔχῃς τὸν κόσμον, καὶ ἂν εἴσαι, θαυμάσιος τῆς οἰκουμένης δὲν θὰ δι' ἡθῆς καὶ ἀν ἀκόμη καταθέλῃς ὅλα τὰ πρὸς

γινώσκῃς οἰκουμένης μαζί με αὐτὴν τὴν οἰκουμένην, νὰ ἀγαροσῇς μίαν ψυχὴν. Καὶ τὶ το παραβάζον εἰς τοῦτο συμβαίνει περὶ τῆς ψυχῆς, καθ' ὅσον καὶ περὶ τοῦ σώματος θὰ ἐθλετε κανεὶς νὰ γίνεταί τοῦτο. Καὶ ἂν εἴσαι περιβεβλημένος ἀναριθμητὰ ὑαυμάτια, ἔχῃς ὅμως ἐκ φύσεως ἀσθενικὸν σῶμα καὶ δυσθεράπευτον δὲν θὰ δυνηθῇς, καὶ ἂν ἀκόμη προσφέρῃς ἄλλαν τὴν θαλασσίαν νὰ θεραπεύσῃς τὸ σῶμα αὐτό, καὶ ἂν ἀκόμη προσθέσῃς ἀναριθμητὰ σώματα καὶ πόλεις καὶ χρήματα. Γοιουτοτρόπως λοιπὸν σκέψου καὶ δὲ τὴν ψυχὴν, μᾶλλον καὶ πολὺ σοβαρώτερον διὰ τὴν ψυχὴν καὶ ἀφοῦ ἀφήσῃς ὅλα τὰ ἄλλα, δ' αὐτὴν νὰ διαποιῇς ἔλην σου τὴν φροντίδα.

Μὴ λοιπὸν φροντίζων διὰ τὰ ξένα, πάσης νὰ ἐνδία φέρεσαι διὰ τὸν ἑαυτὸν σου καὶ τὰ ἰδικά σου, τοῦτο κάνουν οἱ πολλοὶ τώρα, ἀμαρτάνοντες πρὸς αὐτοὺς οἱ ὅποιοι ἐργάζονται εἰς τὰ μεταλλεῖα (ὡς κατὰ δίκην). Πράγματι, ἐκεῖνοι οὐδὲν ὄφελος ἔχουν ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτῆς, οὔτε ἐκ τοῦ πλουτοῦ ἀντιθέτως εἶναι, μεγάλη ἡ ζημία των, καὶ διότι κινδυνεύουν ἀσκόπως καὶ διότι κινδυνεύουν χάριν ἄλλων, οὐδὲν ἀποκομίζοντες ἐκ τῶν ἰδίων ἐκείνων καὶ τῶν θανάτων. Ὑπάρχουν καὶ τώρα πολλοὶ οἱ ὁποῖοι τοὺς μαύνουν, οἱ ἐργαζόμενοι πρὸς πλουτισμὸν ἄλλων, μᾶλλον δὲ καὶ ἀπὸ αὐτοὺς εἰμῆθα ἀβλαβέστερον, καθ' ὅσον ἀναμένει ἡμᾶς καὶ ἡ γένεσις μετὰ τοὺς κόπους αὐτοὺς. Διότι, εἰς ἐκεῖνους μὲν ὁ θάνατος ἀποτελεῖ τὸ τέλος τῶν ἰδίων ἐκείνων. Ἐἰς ἡμᾶς ὅμως ὁ θάνατος γίνεται ἀρχὴ ἀναριθμητῶν κακῶν. Εἰς δὲ λέγῃς ὅτι ἀπολαύεις τῶν κόπων σου μὲ τὸ νὰ πλουτῇς ἀπόδειξε ὅτι ἡ ψυχὴ σου ὑφρανήσθῃ (ὠφεληθῇ) καὶ τότε θὰ πεσθῇ. Διότι εἰς ὅσων ἔχομεν, κυριώτερον εἶναι ἡ ψυχὴ ἢ τὸ σῶμα σκηνεῖται, ἐνὶ ἐκείνῃ φθαρταί, οὐδὲν προσφέρει εἰς σὲ ἡ εὐεξία αὐτῆς ὅπως πράγματι, καὶ ὅταν εὐφραίνεται ἡ βούλη οὐδὲν προσφέρει, ἡ εὐημερία τῆς ὑπηρετίας πρὸς τὴν κινδυνεύουσαν οἰκοδόμηται. ὡς οὔτε ἡ λαμπρότης τῆς στολῆς εἰς τὴν ἀσθενεῖαν τοῦ σώματος ἄλλαν θὰ σοῦ εἴπῃ πάλιν ὁ Χριστὸς «Τὶ εἶναι δυνατόν νὰ δώσῃς ὁ ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα ὑπὲρ τῆς ψυχῆς του»; προτρέπων σὲ νὰ στρέψῃς, συνεχῶς πρὸς ἐκείνην καὶ διὰ μόνην αὐτὴν νὰ ἐνδιαφέρεσαι.

Αφοῦ ἐπέπνευσε λοιπὸν τὸν φόβον ἀπὸ ἐδῶ, παρη-

γορεῖ (τώρα) καὶ διὰ τῆς ὑπενθυμήσεως τῶν ἀγαθῶν, «Διότι μέλλει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἔλθῃ περιβεβλημένος τὴν δόξαν τοῦ πατρὸς του με τοὺς ἀγγέλους του, καὶ τότε θὰ ἀποδώσῃ εἰς ἕκαστον σύμφωνα με τὰ ἔργα του»⁶. Εἶδες πῶς εἶναι μία ἡ δόξα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ; Ἐκεν δὲ ἡ δόξα εἶναι μία φανερόν ἐστι καὶ ἡ οὐσία εἶναι μία. Διότι, ἐάν ὑπάρχῃ διαφορά δόξης εἰς μίαν οὐσίαν (διότι ἄλλη εἶναι ἡ λαμπρότης τοῦ ἡλίου, καὶ ἄλλη τῆς σελήνης) **13**, καὶ ἄλλη ἡ λαμπρότης τῶν ἀστέρων διότι ἀστὴρ ἀπὸ ἀστὴρ διαφέρει κατὰ τὴν λαμπρὴν καὶ ταὶ πρόκειται περὶ μίας οὐσίας) πῶς ἐκείνων τῶν ὁπρίων ἡ δόξα εἶναι μία, ἡ οὐσία θὰ νομισθῇ ἄλλη, διότι, δὲν εἶπεν, (ὅτι θὰ ἔλθῃ) εἰς τοιαύτην, δόξαν τὴν ὅποιαν ἔχει καὶ ὁ Πατὴρ, διὰ νὰ μὴ ὑποπτεύσῃς πάλιν κάποιον διαφοράν, ἀλλὰ φανερώων τὸ ἀκριβές, λέγει ἐν τῇ ἔλθῃ περιβεβλημένος αὐτὴν ταύτην τὴν δόξαν (τοῦ Πατρὸς), ὥστε μὴ ἀνὰ αὐτὴν καὶ νὰ θεωρῶμεν διακρίσεων φοβέσθαι. Πέτρε λέγει, μὴ τὸ νὰ ἀκούῃς θανάτου; Διότι τότε θὰ μὲ ἴδῃς περιβεβλημένον τὴν δόξαν τοῦ Πατρὸς. Ἐάν δὲ ἐγὼ θὰ εἶμαι ἐν δόξῃ, καὶ σεις; Δὲν θὰ παύσῃς εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν τὰ ἰδικά σας; ἀλλὰ θὰ σὰς ἀναμένη κάποιον ἄλλο καλῶτερον τέλος. Καίτοι ὅμως ἀνέφερε τὰ εὐχάριστα, δὲν ἐπαυμάσητε μέχρις αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀνέμει καὶ τὰ φοβερά. «**14**» μὴ τὸ νὰ φέρῃ εἰς τὸ μέσον τὸ δικαστήριον ἐκεῖνο καὶ τὰς ἀναποφύκτους εὐθυνας, καὶ τὴν ἀμερόληπτὴν ψῆφον, καὶ τὴν μὴ ἐξαπατωμένην κρίσιν. Ἀσφαλῶς δὲν ἤρπασεν νὰ φανῇ ὁ λόγος μόνον μελαγχολικός, ἀλλὰ τὸν συνεβάσε καὶ μὲ εὐχαρίστους ἐλπίδας. Διότι, δὲν εἶπε, θὰ τ' ἐμωρῇ τότε τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἀλλὰ, «θὰ ἀποδώσῃ εἰς ἕκαστον σύμφωνα με τὰ ἔργα του». Ἐλεγε δὲ τοῦτο ὑπερμυζῶν ὅχι, μόνον τὴν τιμωρίαν εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐναρέτους τὰ θρασυαῖα καὶ τοὺς στεφάνους.

Ἀλλ' ὁ Κύριος μὲν εἶπεν αὐτά, διὰ νὰ ἐνισχυσῇ τοὺς καλοὺς ἀνθρώπους ἐγὼ ὅμως πάντοτε φριττω ἀκούων

⁶ Ματθ. 16,27
⁷ «Ὅποτε, οὗς βεβαιώσῃ, με θελῶ νὰ ὅποιον ἐπὶ κακῶν τοῦ
⁸ ἐμοῦ. Ὡς θεοφάνει, τὴν δόξαν τοῦ ἐμοῦ, ἐν ἑστέ, τοῦ ἰωάν. 17, 24

αὐτά **15** διότι, δὲν εἶμαι μεταξὺ τῶν στεφανουμένων. Νομίζω δὲ ὅτι καὶ ἄλλοι συμμετέχουν εἰς τὸν φόβον καὶ τὴν αγωνίαν μου. Διότι ποιοὶ δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ φοβήσῃ αὐτὸς ὁ λόγος ἐν τῇ συνεδημοποίησιν κινήσεως, καὶ νὰ τὸν κάμῃ νὰ φρίττῃ καὶ νὰ τὸν πείσῃ ὅτι ἔχομεν ἀνάγκην τοῦ σώκτου τῆς μετανοίας, πολλὰ πρὸς μεγάλης νηστείας καὶ ἀπὸ τῶν λαῶν τῶν ἡνεϊτῶν, διότι ὁ λόγος δι' ἡμᾶς θὲν εἶναι περὶ καταστροφῆς πόλεως καὶ τοῦ κοινῶ θανάτου. **16** ἀλλὰ περὶ τῆς αἰωνίου κολάσεως καὶ τοῦ ἀσθέντος πυρός.

Διὰ τοῦτο ἐπαινώ καὶ θαυμάζω τοὺς μοναχούς οἱ οποίοι κατελάθον τὰς ἐρήμους, καὶ δι' ἄλλους λόγους, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν φράσιν αὐτὴν Ἐκεῖνοι δηλαδὴ μετὰ τὸ μεσημέριον φαγητόν, μάλλον δὲ μετὰ τὸ δείπνον (διότι μεσημέριον φαγητόν δὲν γνωρίζουν ποτὲ καθ' ὅσον γνωρίζουσι ὅτι ὁ παρὼν καιρὸς εἶναι καιρὸς πένθους καὶ νηστείας) μετὰ τὸ δείπνον λοιποὶ λέγοντες μερικούς εὐχαριστήριους ὕμνους εἰς τὸν Θεὸν ἐνθυμῶνται καὶ αὐτὴν τὴν φράσιν. Καὶ ἐν θέλειτε νὰ ἀκούσῃτε καὶ τὸν ἕμνον αὐτῶν. Διὰ νὰ τὸν λέγετε καὶ σεις συνήως, **17** θὰ σὰς ἀπαγγείλῃ ὁλοκλήρῃ ἐκεῖνη τὴν ἱερὰν ὠδὴν. Ὡς ἐξῆς ἰσχυρὸν ἔχουν τὰ λόγια αὐτῆς. «**18**» Ἐἴναι εὐλογημένος ὁ Θεὸς ὁ ὁποῖός με τρέφει ἐκ νεότητος μου, ὁ ὁποῖός δίδει τροφήν εἰς πᾶσαν ζωσαν ὑπαρξίν γέμει με χαρὰν καὶ εὐφροσύνην τὰς καρδίας μας, ὥστε ἔχοντες πάντοτε καθεὶ ἐπάρκειαν νὰ πληροῦνται εἰς κάθε καλὸν ἔργον διὰ τῆς χάριτος τοῦ ἱεροῦ χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς Σὲ ἀνέκει, ἡ δόξα, ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἐξουσία μαζί με τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τοὺς αἰῶνας. Γένοντο Δόξα εἰς Σὲ, Κύριε, δόξα εἰς Σὲ, Ἁγίε, δόξα εἰς Σὲ Βασίλεῦ, ὅτι ἐδωκας εἰς ἡμᾶς τροφὰς πρὸς εὐφροσύνην γέμισέ μας με Πνεῦμα Ἅγιον διὰ νὰ εὐρεσθῶμεν ἀρεστοὶ ἐνώπιόν σου. **19** καὶ μὴ ἐντροπίζομεν, ὅτι θὰ ἀποδοῖς εἰς ἕκαστον σύμφωνα με τὰ ἔργα τοῦ». Ἀεὶ ζῇ, θεοδαίως νὰ θαυμάσωμεν ὁλοκλήρῃ τὸν ἕμνον, κατ' ἐξοχὴν ὅμως αὐτοῦ ἐξ ὅτι τὸ τέλος, διότι ἐπειδὴ ἡ τράπεζα καὶ ἡ τροφή συνήθιζει νὰ περιστέξῃ καὶ νὰ θαυμάσῃ τὸν

ἀνθρώποι, ὡπὸν ἀκριβῶς κάποιον χρόνόν ἐπιθέπουσιν εἰς τὴν ψυχὴν τὸν λόγον αὐτὸν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀνάστα-
ως, ἀνακαλοῦντες εἰς τὴν μνήμην των τὴν ἡμέραν τῆς
κρισεως. Διότι ἐπληροφόρηθησαν τ. ἐπαθόν οἱ Ἰσραηλι-
ταί, ἐξ αἰτίας τῆς πολυτελοῦς τραπέζης. «Διότι ἔφαγε,
λέγε καὶ ἐπαχύνθη καὶ ἐκλύττησε» ὁ ἡγαπημένος». Διὰ
τοῦτο καὶ ὁ Μωϋσῆς ἔλεγε «ἀφοῦ φάγης καὶ πίης
καὶ χορτάσης ἐνθυμήσου Κύριον τὸν Θεόν σου»⁹. Διότι
μετὰ τὴν τράπεζαν ἐκείνην ἀπετάλησαν αὐτοὶ τότε τὰς
παρὰ νόμους ἐκείνας πράξεις. «Ὁ Πρόσεξε λοιπὸν καὶ σύ,
μὴ τυχὸν παθῇς κατὰ παρόμοιον. Καὶ ἂν δὲν θυσιάσης
εἰς τὸν λίθον μήτε εἰς τὸν χρυσὸν καὶ πρόσβατα καὶ μό-
σχους προσέξῃς μὴ θυσιάσης τὴν ψυχὴν σου εἰς τὸν θυ-
μὸν μὴ θυσιάσης τὴν σωτηρίαν σου εἰς τὴν πορνείαν,
μὴ εἰς ἄλλας παρόμοια παθεῖς. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ἐ-
κείνοι μετὰ τὴν τράπεζαν, μύλοι δὲ μετὰ τὴν νηστείαν
(καθ' ὅσον καὶ ἡ τράπεζα αὐτῶν εἶνα, νηστεία) φοβου-
μενοι αὐτοὺς τοὺς κρημνοὺς, ὑπειθιμίζον εἰς τοὺς ἐ-
αυτοὺς των τὸ φοβερόν δικαστήριον καὶ τὴν ἡμέραν ἐ-
κεν τὴν Ἑστὶν δὲ ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι σωφρονίζουσιν τοὺς ἐ-
αυτοὺς των μὲ νηστείας καὶ χαμαικοιτίας καὶ ἀγρυπνίας
καὶ σάκκων καὶ μὲ ἀναριθμητὰ (ἄλλα) ἔχουσι ἀνάγκην
ἀκόμη καὶ ἀπὸ αὐτῆς τῆς ὑπόμνησιν. Πότε θὰ δινηθῶμεν
ἡμεῖς νὰ ζησωμεν εὐπρεπῶς. II» οἱ ὅποιοι παρασθέντες
τραπέζας προξένους ἀναριθμητῶν, τυχαίων καὶ οὐτε
κἀν προσεχόμενοι, μήτε κατὰ τὴν ἀρχὴν μήτε κατὰ τὸ
τέλος.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν, διὰ τὰ ἐξαλείψωμεν τὰ ναυάγια
αὐτὰ ἀφοῦ φέρωμεν εἰς μέσον τὸν ὕμνον ἐκεῖνον ὅς τὸν
ἀναπτύξωμεν ολοκληρῶν, ὥστε ἀφοῦ ἴδωμεν τὸ ἐξ αὐ-
τοῦ κέρδος καὶ οἱ ἴδιοι ἀπαγγέλωμεν αὐτὸν συνεχῶς
εἰς τὴν τράπεζαν καὶ κατωστειλῶμεν τὰ σκιρτήματα τῆς
κοιλίας εἰσαγωγὰς τοιούτου τρόπου τὰ ἡθῆ καὶ τοὺς νό-
μους τῶν ἀγγέλων ἐκείνων εἰς τὰς οἰκίας μας. Ἐπρεπε
θεῖα καὶ πηροῦνται ἐκεῖ καὶ νὰ καρποφύωσιν αὐτὰ
τὰ ἀφάτη ἐπειδὴ ἔμωσεν, θέλετε ἀκουσάτε τουλάχισ-

⁹ Δε. 32, 40
10 Δε. 6, 1

στον διὰ τῶν λόγων μας τὴν πνευματικὴν αὐτὴν μελω-
δίαν, ἐκ καὶ καθὲ ἓνας ὅς λέγῃ μετὰ τὴν τράπεζαν τὰ
λόγια αὐτά, ἀρχίζων τοιούτου τρόπου: «Ὅς εἶνα εὐλο-
γημένος ὁ Θεός». Ἐκτελέσουσι δηλοδὴ ἄμεινως τὸν ἀπο-
στολικὸν νόμον ὁ ὅποιος δ' ἀτόξῃ. «Κάθε τι, τὸ ὅποσον
κόμηνωμεν μὲ λόγον ἢ μὲ ἔργον, νὰ τὸ κόμηνωμεν εἰς τὸ
ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εὐχαριστοῦντες
δι' αὐτοῦ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα»¹. Ἐπειτα ἡ εὐχαριστία
δὲν γίνεται διὰ τὴν μίαν μόνην ἐκείνην ἡμέραν, ἀλλὰ δι'
ὅλοκληρον τὴν ζωὴν. II. «Εκεῖνος δηλαδὴ ὁ ὅποιος
μὲ τρέφει, λέγει, ἐκ νεότητός μου». Καὶ ἀπὸ ἐδῶ ἔχομεν
διδασκαλίαν πληρῇ φιλοσοφίας. Ἐφ' ὅσον, δηλαδὴ μὲς
τρέφει ὁ Θεός, δὲν πρέπει, νὰ μεριμνῶμεν. Διότι, ἐάν θὰ
ἦσαν πλήρης θάρρους, ἐάν θαυμάσιος σου ὑπέσχετο τὴν
χορηγίαν τῆς καθημέρου νῆς τροφῆς ἐκ τῶν ἀποθηκῶν
τοῦ πολυπερισσοτέρου ὅταν ὁ Θεός χορηγῇ, καὶ δλα χυ-
νόνται πρὸς χάριν σου ὥσαν ἀκριβῶς ἀπὸ πηγῆς, πρέπει
νὰ εἶσαι ἀπηλλαγμένος ἀπὸ κάθε φροντίδας. Διὰ τοῦτο
λοιπὸν καὶ αὐτὰ λέγουσιν ὥστε καὶ τοὺς ἑαυτοὺς των καὶ
τοὺς ἡγ' αὐτῶν μαθητευομένους νὰ πείσωσιν νὰ ἀποθά-
λουν κάθε φροντίδα καὶ κοσμικὴν μέριμναν. Ἐπειτα, διὰ
να μὴ νομίσῃς, ὅτι, δ' αὖ μόνους τοὺς ἑαυτοὺς των ἀποδι-
δοὶν τῇ εὐχαριστίᾳ αὐτὴν συνεχίζουσιν λέγοντες, II. «ἐ-
κεῖνος ὁ ὅποιος δίδει τροφήν εἰς πᾶσαν ζῴσαν ὑπαρξίν»
εὐχαριστοῦντες δι' ὅλον τὸν κόσμον καὶ ὥσαν ἀκριβῶς
πατέρες ὅλης τῆς οἰκουμένης τοιούτου τρόπου χάριν ὁ
λὼν τῶν ἀνθρώπων βοεολογοῦν τὸν Θεόν καὶ ἐκμακοῦν
τοὺς ἑαυτοὺς των διὰ (μὴ) πραγματικὴν ἀδελφικὴν
ἀγάπην. Δοί, δὲν βιναται, νὰ μισοῦν, ἐκείνους πρὸς χά-
ριν τῶν ὁποίων εὐχαριστοῦσιν τὸν Θεόν, διὰ τὸ ὅτι, τοὺς
τρέφει. Εἴδες δὲ δ' αὖ τῆς εὐχαριστίας καλλιεργείται καὶ
ἡ ἀγάπη καὶ ἐκδ' ὥκεται ἡ κοσμικὴ μέριμνα καὶ διὰ τῶν
προηγούμενων καὶ δι' αὐτῶν, Δοί, ἐάν τρέφῃ κάθε ζῴ-
σαν ὑπαρξίν, πολλοὺ περισσώτερον αὐτοὺς οἱ ὅποιοι, εἶνα
ἀφαιρωμένοι εἰς Αὐτόν, καὶ (τρέφῃ) αὐτοὺς οἱ ὅποιοι
περιβάλλονται, ἀπὸ κοσμικὰς φροντίδας, πολλοὺ περισσώ-
τερον αὐτοὺς οἱ ὅποιοι εἶνα ἀπηλλαγμένοι, ἀπὸ αὐτῶν.
Τοῦτο ὑποστηρίξω καὶ ὁ Χρῆστος ἔλεγε. «Ὅς ἀπὸ πόσας

σπουργίτις δὲν εἶθε ἀνώτεροι στίς, ¹² "Ἐλεγε δὲ αὐτὰ διὰ τὴν πείθεισιν ἡμᾶς νὰ μὴ ἐχωμεν θάρρος εἰς τὸν παῖδα τὸν καὶ εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς τοὺς καρπούς. Διὰ τὴν εἰκα αὐτὰ που μᾶς τρέφουν, ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ Διὰ τὴν ἀποστολῶν καὶ τοὺς Μανιχαίους ³ καὶ τοὺς ἀπαθούς τοῦ Οὐαλεντινίου ⁴, καὶ ὅλους τοὺς δομῶντας ἀκείνους. Διὸς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι καὶ ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος χορηγεῖ εἰς ὅλους τὰ ἀγαθὰ τοῦ, ἀκόμη καὶ εἰς αὐτοὺς ποὺ τὸν θλασφομοῦν. "Ἐπειτα ἡ παρὰ κλήσις γέμεισε τὰς καρδίας μας μὲ χαρὰν καὶ εὐφροσύνην. Ποῖαν ἄραγε χαρὰν ἐννοοῦν, μήπως τὴν κοσμικὴν. Μὴ γένοιτο ὅτι δὲν θὰ κατελάσθωναι τὰς καρδιάς τῶν ἀρέων καὶ τὰς ἐρημίας καὶ θὰ περιεβάλλοντο μὲ σάκκον ἐάν ἐπεδιώκον αὐτὴν ἀλλ' ἐννοοῦν ἐκείνην τὴν χαρὰν, ἡ ὁποία οὐδὲν κινεῖται πρὸς τὴν παρούσαν ζωὴν, τὴν χαρὰν τῶν ἀγγέλων ⁵ τὴν οὐράνιον. Καὶ δὲν ζητοῦν αὐτὴν ἀπλῶς ἀλλ' ὑπερβολικῶς τῷ τρόπῳ ὅτι δὲν λέγουν ὅτι εἰς ἡμᾶς καὶ δὲν λέγουν ὅτι εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ «τὰς καρδίας μας» διὸ αὐτὴ κατ' ἐξοχὴν εἶναι ἡ χαρὰ τῆς καρδίας «διὸ ὅτι ὁ καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ἡ ἀγάπη ἡ χαρὰ, ἡ εἰρήνη» ⁶ Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἡ ἀμαρτία ἔφερε εἰς τὸν κόσμον τὴν λύπην θεωροῦν πρέπον νὰ ἐμφανισθῇ εἰς αὐτοὺς διὰ τῆς χαρὰς ἡ ἀρετὴ διότι δὲν θὰ ἦτο δυνατόν κατ' ἄλλον τρόπον νὰ ὑπάρξῃ ἐν τῷ τῷ χαρὰ «Ὅστε ἔχοντες πάντοτε καθεὶ ἐπάρκειαν πλεονάζωμεν εἰς κάθε καλὸν ἔργον». Βλέπετε ὅτι ἀκολοι-
ροῦνται ὁ εὐαγγελικὸς ἐκεῖνος λόγος ὁ ὁποῖος ἀναφέρει «δίδε μας καθὲς ἡμέραν τὸν ἀναγκαῖον πρὸς συντήρησιν ἄρτον μας» ⁷ ⁸ καὶ αὐτὴν δὲ τὴν ἐπάρκειαν αὐτὴν ζητοῦν χα-
ρὰ τῶν πνεύματός κ' ὅτι νὰ πλεονάζωμεν, λέγει, εἰς

¹² Δευκ 127

¹³ Μανιχαῖοι, ἐκκλησίαν τὴν ὁποία τοῦ Ἱεροῦ Μαννίτου ἡ Μανιχαῖα (γ' μ. X' αὐτὴν) ὡς ἐκείνη τὴν διὰ τὴν γῆν καὶ τὸν οὐρανὸν, τοῦ φαιδρῶ καὶ τοῦ σκοτεινοῦ, ἀνδρῶν καὶ θγῶν καὶ τοῦ Σοτάνου, ἀνιμῶνται πρὸς ἀλλήλους ἐν τῇ κοίτῃ.

¹⁴ Ὁ Οὐαλεντινὸς ἦτο ἀρετικὸς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν Ἱησοῦν καὶ τὴν Ἀλεξάνδρην. Ὁ Ἱνσοῦς καὶ ὁ Ἀλεξάνδρος ἐκείνους νὰ συν-
δυάσῃν ὡς ἐκ τῆς ἐκείνης καὶ καὶ ἀνατολικῆς φιλοσοφίας μὲ τὴν ἑρ-
σικαλικὴν εὐδοκίαν, καὶ νὰ ἀναγάγῃ τὴν πίστιν εἰς τὴν ἑρ-
σικαλίστην.

¹⁵ Δευκ 128.

¹⁶ Ματθ 6, 11, Λουκ 11, 3.

κάθε καλὸν ἔργον. Δὲν εἶπον διὰ νὰ κάμνωμεν αὐτὸ ποὺ
ὀφειλομένη μόνον, ἀλλὰ δὲ νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ περισσό-
τερα ἀπὸ τὰ παραγγελθέντα αὐτῇ τῇ ἐννοίαν ἔχει, τὸ
«διὰ νὰ πλεονάζωμεν». Καὶ ζητοῦν μὲν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν
ἐπάρκειαν εἰς τὰ ἀναγκαῖα οἱ ἱσοῖ ὅμως δὲν θέλουν νὰ
ὑπακούσῃν (εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ) μὲ ἐπάρκειαν μόνον
⁹ ἀλλὰ καὶ ὑπερβολὴν, καὶ εἰς ὅλα τοῦτο εἶ-
ναι χαρακτηριστικὸν τῶν ἐγνωσμένων βούλων τοῦτο ἱ-
σίων τῶν φιλοσόφων ἀνδρῶν, τὸ νὰ ὑπερτεροῦν πάντο-
τε καὶ εἰς ὅλα. Ἐπεὶ τα ἀνάλογα ἐξομῶμεν τὴν ἱδικὴν τῶν
ἀδυναμίας, καὶ ὅτι δὲν δύναται νὰ γίνῃ τίποτε ὑψηλὸν
ἀνευ τῆς θείας βοηθείας ἀφοῦ εἰποῦν, «διὰ νὰ περᾶσιν
ὡς εἰς κάθε ἔργον ἀγαθόν», λέγουσιν ἐν συνεχείᾳ «διὰ
τῆς χάριτος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, μετὰ
τοῦ ὁποῦ εἰς Σε ἀνέκει, ἡ δόξα ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἐξουσία
εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἐννοεῖται ὅμοιοι, μὲ τὴν ἀρχὴν σχεδιά-
ζουν τὸ τέλος διὰ τῆς εὐχαριστίας.

Ἐπειτα φαίνεται, πάλιν ὡς νὰ ἀρχίζουσι ἀπὸ
τὴν ἀρχὴν, ἐπαναλαμβάνουσι δὲ τὸν αὐτὸν λόγον ¹⁰ Τοι-
ουτοτρόπως καὶ ὁ Παῦλος ἀφοῦ ἐτελείωσεν τὸν πρόλογον
τῆς ἐπιστολῆς μὲ δοξολογίαν, καὶ ἀφοῦ εἶπε «συμφώνως
πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός εἰς τὸν ὅτιον
ἀνέκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν» ¹¹ ἀρχίζει πάλιν
τὴν ὑπόθεσιν, περὶ τῆς ὁποίας ἐγραφε. Καὶ εἰς ἄλλο μέ-
ρος πάλιν ἀφοῦ εἶπε «ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τὴν
κτίσιν αὐτῇ τοῦ Δημιουργοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι, πρέπον νὰ
ἐλογηθῇ, εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν» ¹², δὲν ἀποκλήρωσεν
τὸν λόγον, ἀλλὰ συνεχίζει, πάλιν «Ὅς μὴ κατηγοροῦμεν
λοιποὶ οὔτε τοὺς ἀγγέλους ὅτι αὐτοὺς ὅτι οὐκ ἐπὶ ἀκο-
λουθοῦν τὴν τάξιν, διότι ἀφοῦ ἐτελείωσαν τὸν λόγον, μὲ
δοξολογίαν πάλιν ἀρχίζουσι τοὺς ἱεροὺς ὕμνους, Ἀκο-
λουθοῦν δηλαδὴ τοὺς ἀποστολικούς νόμους ἀρχίζοντες
ἀπὸ δοξολογίας καὶ καταλήγοντες εἰς αὐτάς, ¹³ καὶ με-
τὰ τὸ τέλος αὐτὸ ἀρχίζοντες ἐκ νέου ἀπὸ τὴν ἀρχῇ
διὰ τοῦτο λέγουσιν Ἀδόξα εἰς Σε Κύριε, δοξα εἰς Σε,

¹¹ Γαλ 1, 4, 5.

¹² Ρωμ 1, 25.

¹³ Ὁ ἱεροὺς ὕμνος χαρακτηρίζεται ὡς «ἐγγεγραμμένος ἐπὶ τῆς» καὶ ἐκφράζει
ὡς ὅτι ὁ, ὁ ἱεροὺς ὕμνος.

«Άγε, δόξα εις Σε Βασιλεῦ, διότι μᾶς ἔδωκες τροφὰς πρὸς εὐφροσύνην». Διότι δὲν πρέπει νὰ εὐχαριστῶμεν μόνον διὰ τὰ μεγάλα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ μικρά. Εὐχαριστοῦν δὲ καὶ δι' αὐτὰ ἐντροπίζοντες τὴν αἵρεσιν τῶν Μανιχαίων, καὶ ὅσους λέγουσι ὅτι ἡ παροῦσα ζωὴ εἶναι κακὴ. Διὰ τὴν μὴ ὑποπεύστης θηλαδίῃ περὶ αὐτῶν ἕνεκα τῆς ὁμιλητῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς καταφρονησεως τῆς κοιλίας, ὅτι ἀπεχθάνονται τὰς τροφὰς ὅπως ἐκεῖνο οἱ ὁποῖοι ἀπαγορεύονται, διὰ τῆς εὐχῆς σὲ παιδεύουσι. **10** ὅτι ἀπέχου, τῶν περισσότερων τροφῶν ὅχι, διότι ἀπεχθάνοντα, τὰ κτίσματα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ὅτι δοκοῦν τὴν φιλοσοφίαν. Καὶ πρὸς κε πῶς ἀπὸ τῆς εὐχαριστίας διὰ τὰ ἥδη δοθέντα παρακαλοῦν διὰ τὰ μεγαλύτερα, καὶ δὲν σταματοῦν εἰς τὰ κοινὰ, ἀλλ' ἀνιστοῦν ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν, καὶ λέγουσι «γὰρ σὲ μᾶς μέ Πνεῦμα Ἁγ.ον». Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προκόπη κανεὶς ὅπως πρέπει, ἐὰν δὲν πληρωθῇ ἀπὸ τῆς χάριτος ἐκείνης, ὅπως ἀκριβῶς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτυχῇ κανεὶς κατὰ τὸ ὕψηλόν καὶ μεγάλο ἐὰν δὲν ἀπολαύσῃ τῆς βοηθείας τοῦ Χριστοῦ. Ὅπως ἀκριβῶς λοιπὸν εἰπόντες, «ἵνα νὰ πλεονάζωμεν εἰς κάθε ἔργον ἀγαθόν» προσέθεσαν, «ἵνα τῆς χάριτος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ» ἔται καὶ ἐδῶ λέγουσι «γὰρ σὲ μᾶς μέ Πνεῦμα Ἁγ.ον. **12** δὲ καὶ νὰ εὐρεθῶμεν εὐάρεστοι ἐνώπιόν σου». Εἶδες πῶς διὰ μὲν τὰ θωπυκὰ δὲν εὐχονται, ἀλλὰ μόνον εὐχόμενοι διὰ τὰ πνευματικά, ὅμως ὅτι καὶ εὐχαριστοῦν καὶ εὐχονται «Διότι ζητεῖτε, λέγε, τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ ἔλα αὐτὰ θὰ προστεθοῦν εἰς σᾶς». Παρατήρησε δὲ καὶ τὴν ἄλλην φιλοσοφίαν αὐτῶν «Διὰ τὴν εὐρεθῶμεν, λέγε, ἐνώπιόν σου ἀρεστοὶ καὶ μὴ ἐντροπιζόμενοι». **13** **14** Οὐδόλως ἐνδιαφερόμεθα λέγει, διὰ τὴν ἐκ μέρους τῶν πολλῶν περιφρόνησιν ἀλλ' ὅσα καὶ ἂν εἴποιεν οἱ ἄνθρωποι ἐναντίον μας γελῶντες, κατηγοροῦντες, δὲν ὀπισθοχωροῦμεν ὁλόκληρος δὲ ὁ ἄγων μας (ἀποθέλει), εἰς τὸ νὰ μὴ αἰσθανθῶμεν ἐντροπὴν τότε. Ὅταν δὲ εἴποιεν αὐτὰ ἐνθυμοῦνται καὶ τὸν ποταμὸν τοῦ πυρός καὶ τὰ ἔπαθλα καὶ τὰ θραβεῖα. Δὲν εἴπον, διὰ τὴν μὴ κολασθῶμεν ἀλλὰ διὰ τὴν μὴ ἐντροπίζωμεν. Διότι τοῦτο εἶναι δι' ἡμᾶς πολὺ φοβερώτερον τῆς γεέννης τὸ νὰ φανῶμεν ὅτι ἤλθομεν εἰς συγκρούσιν πρὸς τὸν Κύριον. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοὺς περισσότερους καὶ ραθυμότερους δὲν φοβίξει τοῦτο, συνεχί

ζοῦν «ὅταν ἀποδιδῶς εἰς κάθε ἕνα συμφώνως πρὸς τὰ ἔργα του». Εἶδες εἰς πόσον μεγάλα μᾶς ἀφέλησαν οἱ ἐξελαι αὐτοὶ καὶ παρεπὶ ὅμιον. **15** οἱ πολῖται τῆς ἐρήμου, μᾶλλον δὲ οἱ πολῖται τῶν οὐρανῶν. Ἡμεῖς θέτοισι εἰμεθα ἐξελαι, ὁ ἄνθρωπος οὐρανοῦ, καὶ εἰμεθα πολῖται τῆς γῆς αὐτοὶ ὅμως ἀντιθέτως.

Μετὰ δὲ τὸν ὕμνον αὐτῶν ἀφοῦ ἐμπλησθῶν ἀπὸ πολλῆν κατάνυξιν καὶ θερμὰ καὶ πολλὰ δάκρυα τοιαυτοτρόπως θαδίζον πρὸς ὕπνον, τόσον μόνον κοιμώμενοι ὅσον ἀρκεῖ διὰ μικρὰν ἀνάπαισιν. Καὶ πάλιν τὰς νύκτας κάμινον ἡμέρας, ζῶντες μὲ εὐχαριστίας καὶ ψαλμωδίας. Ὅχι, δὲ μόνον ἄνθρωποι ἀλλὰ καὶ γυναῖκες ἀσκούσιν αὐτὴν τὴν φιλοσοφίαν, ἡ κῶσσι τῆς ἀδυναμίας τῆς φύσεως μὲ τὴν ὑπερβολικὴν προθυμίαν. Ἄς ἐντραπώμεν ἡμεῖς, οἱ ἄνθρωποι λοιπὸν διὰ τὴν ἀνθρώπειον ἐκείνων, καὶ ὡς παύσωμεν νὰ προσκολλώμεθα εἰς τὰ παρόντα πράγματα εἰς τὴν σκιά, εἰς τὰ ὄνειρα εἰς τὸν καπνὸν. Καθ' ὅσον τὸν περισσότερον χρόνον τῆς ζωῆς μας διερχόμεθα ἀσυναίσθητος. **16** Διότι καὶ ἡ πρώτη ἡλικία εἶναι γεμάτη ἀπὸ πολλῆν μωρίαν ἢ δὲ ἄλλη πάλιν προχωροῦσα πρὸς τὸ γήρας ἐξελαι φετὴν ἀντιλήπτει καὶ μὴ ἡλικίαν καὶ εἰς αὐτὴν ὀλίγον, το μέσον, τὸ ὁποῖον διεικόμεθα νὰ ἀπολαύσωμεν ἔχοντες συνείσθησιν εὐτυχίας, μᾶλλον δὲ οὐτε ἐκείνη ἢ ἡλικία ἀπολαύει πραγματικῆς εὐτυχίας, ὅτι ὑπάρχουν ἀναριθμητοὶ φροντίδες καὶ κόποι, πολὺ κατὰ τρέφον.

Διὰ τοῦτο παρακαλῶ ὡς ζητήσωμεν τὰ ἀμετάβλητα καὶ ἀθάνατα ἀγαθὰ καὶ τὴν ζωὴν, ἢ ὅποια οὐδέποτε γηράσκει. Διότι ὑπάρχει ἡ δυνατότης νὰ ποθῇ κανεὶς μετὰ ζήλου τὴν φιλοσοφίαν τῶν μοναχῶν καὶ ὅταν ἀνόμη κατὰ κῆ εἰς τὴν πόλιν εἶναι, διανοσὸν νὰ προσεύχεται κανεὶς καὶ νὰ νηστεύει καὶ νὰ ζῇ μὲ κατάνυξιν (νηφελότητι) καίτοι ἔχει γυναῖκα καὶ φροντίζει διὰ τὴν οἰκίαν. **17** Ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνο, οἱ ὁποῖοι ἐκατηχθήσαν κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους ὑπὸ τῶν Ἀπαστάλων κατῶκον μὲν τοὺς πόλεις, ἐπεθεύκνυν ὅμως τὴν ἐλάττωσιν ἐκείνων ποὺ κατελαβόντας ἐρημίας καὶ ἄλλοι, δὲ πάλιν προεστὰς ἐργαστηρίων ὅπως ἡ Πρισκίλλα καὶ

δ' Ἀκύλας²⁰. Καὶ ὅλοι, δὲ οἱ προφῆται εἶχαν καὶ γυναῖ-
 κας καὶ οἰκίας, ὅπως ὁ Ἡσαΐας, ὅπως ὁ Ἰ-· ἤλ, ὅπως
 ὁ μέγας Μωυσής, καὶ εἰς οὐδέν παρεθλάθησαν ἐκ του-
 τῶν εἰς τὴν ἀρετὴν. Τούτους λοιπὸν, ἄφου μνηθῶμεν καὶ
 ἡμεῖς, ὡς εὐχαρ. στῶμεν συνεχῶς τὸν Θεὸν ὡς ὑμνῶμεν
 αὐτὸν καθ' ὅλην ἡμῶν τὴν ζωὴν, **12** καὶ ὡς φροντίζομεν
 διὰ τὴν σωφροσύνην καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς, καὶ ὡς φέ-
 ρωμεν εἰς τὰς πόλεις τὴν ἀσκουμένην εἰς τὰς ἐρημίας
 φιλοσοφίαν, διὰ νὰ φανῶμεν καὶ εἰς τὸν Θεὸν ἀρεστοί
 καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀμεμπτοί, καὶ ἀπιτυχωμεν τῶν
 μελλόντων ἀγώνων, διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλανθρω-
 πίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ ὁποίου
 καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα ἀνήκει ἡ δόξα, ἡ τι-
 μὴ, ἡ ἐξουσία, ἀσυχρόνως εἰς τὸ Ἅγιον καὶ ζωοποιόν
 Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰ-
 ῶνων, Γένετο.

²⁰ Πρὸς. 18, 1-2

ΟΜΙΛΙΑ ΝΣΤ' (56)

(Ματθ. ια', 28 - ιε', 9)

5655 Ἀληθῶς σὰς λέγω ὅτι, ὑπάρ-
 χουσι μερικοὶ ἀπὸ αὐτοῦ ποὺ στέ-
 κονται ἐθῶ, οἱ ὁποῖοι, δὲν θά γε-
 θοῦν τὸν θάνατον, ἕως οὗ τοῦ ἰδοῦν
 τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἔρχε-
 ται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦς (Ματθ 16, 28)

Επειδὴ ἀνέφερε πολλὰ περὶ κινδύνων καὶ θανάτου
 καὶ τοῦ ἰσχυροῦ τοῦ πάθους καὶ τῆς σφαγῆς τῶν μαθη-
 τῶν **12** καὶ διέταξε ὅλα ἔκρινε τὰ δύσκολα, καὶ αὐτὰ
 μὲν ἦσαν κατὰ τὴν παρούσαν ζωὴν καὶ εἰς χεῖρας, τὰ δὲ
 ἀγαθὰ συμφώνως πρὸς τὰς ἐλπίδας καὶ τὰς προσδοκίας
 ὅπως τὸ θεὸς θὰ σώσῃ τὴν ψυχὴν των ἐκεῖνοι, ποὺ θὰ
 τὴν χάσῃν, τὸ θεὸς ἐλθὼν ὁ ἴδιος περ.θεωλημένος τὴν
 δόξαν τοῦ Πατρὸς τὸ θεὸς θὰ ἀποδώσῃ τὰ ἐπαθλὰ θέλων
 νὰ καταστήσῃ γνωστὴν καὶ τὴν δίκην αὐτῶν καὶ νὰ δει-
 ξῇ τι περνῶν εἶναι ἡ δόξα ἐκεῖνη μετὰ τῆς ὁποίας πρό-
 κεταὶ νὰ ἐλθῇ ὅσον ἦτο δυνατόν εἰς αὐτοὺς νὰ γνωρί-
 σουν, καὶ κατὰ τὴν παρούσαν ζωὴν τὴν φανερώσει, εἰς
 αὐτοὺς καὶ τὴν ἀποκαλύπτει, ὥστε νὰ μὴ ἀποφέρουν εἰς
 τὰ ἑξῆς, μῆτε διὰ τὸν ἰδικόν των θάνατον, μῆτε διὰ τὸν
 θάνατον τοῦ Κυρίου, καὶ κατ' ἐξοχὴν ὁ Πέτρος, ὅστις ἔ-
 φερεν αὐτὸν θαρῶς, **13** Πρόσεξε δὲ τί ἔκοιμε, ἀναφερ-
 θεὶς εἰς τὰ περὶ γενένης καὶ βασιλείας (καὶ μετὰ τὸ νὰ
 εἴπῃ διηλαδὴ «ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θὰ σώσῃ τὴν ζωὴν του.
 θὰ τὴν χάσῃ καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θὰ τὴν χάσῃ πρὸς χά-
 ριν μου, θὰ τὴν σώσῃ» καὶ μετὰ τὸ νὰ εἴπῃ ὅτι «θὰ ἀπο-
 δώσῃ εἰς ἕκαστον κατὰ τὰ ἔργα του» ἐδηλώσε καὶ τὰ
 δυο αὐτά] Ἐνῷ λοιπὸν ὁμιλῶσεν καὶ περὶ τῶν δύο, πα-
 ρουσιάζει μὲν τὴν βασιλείαν καὶ κατὰ τὴν ὁψιν αὐτῆς,
 ὅχι ὁμῶς καὶ τὴν γενεάν. Διὰ τοῖον λόγον, ἂν θεοδικαί-
 ῃσαν κάποιοι ἄλλοι χουδρόμυθοι καὶ τοῦτο ἦταν ἀδικί-
 ας, ὅτι ἐπεὶ διὰ ὁμῶς ἦσαν καλοπροαιρέτοι καὶ σωστοί
 τοὺς στηρίζε προβάλλων εἰς αὐτοὺς τὰ ἀγαθὰ καὶ δὲν
 τοὺς παρουσιάζει μόνον τὴν βασιλείαν διὰ τὸν λόγον

αὐτοὺν ἀλλὰ καὶ διότι αὐτὰ τοῦτο ἤρμοζεν περισσώτερον εἰς αὐτόν.

Ὅμως δὲν παραβλέπει καὶ τὴν ἄλλην πλευρὰν **1D** ἀλλὰ πολλάκις φέρεται σχεδὸν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των καὶ αὐτὰ τὰ πράγματα τῆς γενέσεως ὅπως ὅταν ἀναφέρει τὴν εἰκόνα τοῦ Λαζάρου καὶ φέρει εἰς ἐνθύμησιν ἐκεῖνον ὅστις ἀπήγγειλε τὰ ἑκατὸν δηνάρια καὶ ἐκεῖνον ποῦ εἶχεν ἐνδυθῆ τὰ ρυπαρὰ ἐνδύματα, καὶ ἄλλα πολλά.

«Καὶ μετὰ ἐξ ἡμέρας παραλαμβάνει τὸν Πέτρον, τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην»¹ Ἄλλος Εὐαγγελιστὴς² λέγει μετὰ ὀκτώ ἡμέρας, μὴ ἐρχόμενος εἰς ἀντιβρίσιν πρὸς τοὺς Ματθαίους, ἀλλὰ συμφωνῶν ὁμοιωτικῶς. Διότι ὁ μὲν συμπεριέλαβεν καὶ αὐτὴν τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποῖαν ἀνέβηθαι αὐτοὺς εἰς τὸ ὄρος ὃ δὲ Ματθαῖος ἀνέφερεν τὰς εἰς τὴν μετὰ τὴν ἡμέραν μόνον. Σὺ δὲ σκέψου, παρακαλῶ πῶς ὁ Ματθαῖος φιλοσοφεῖ, μὴ ἀποκρυπτῶν ἐκεῖνους οἱ ὅποιοι προετιμήθησαν ἀπὸ τῶν ἑαυτῶν του. Εἰ τοῦτο κάμνει καὶ ὁ Ἰωάννης εἰς πολλὰ μέρη ἀναγράφων μὲ πᾶσαι ἀκρίβειαν τοὺς ἐξαιρετικούς ἐπαινοὺς τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν Πέτρον. Ὅτι ἀπὸ καθὲ πλευρὰ ἦτο καθαρὸς ὁ σύλλογος τῶν ἁγίων τούτων ἀπὸ βασκανίας καὶ κεινοδοξίας.

Ἀφοῦ ἐπῆρε λοιπὸν τοὺς κορυφαίους «ὁδηγεῖ αὐτοὺς ἰδιαίτερος εἰς ὄρος ὕψηλόν· καὶ μετεμορφώθη ἑαυτοῦ πρὸς αὐτοὺς καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσωπόν· αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἐνδύματα αὐτοῦ ἔγιναν λευκά ὡς τὸ φῶς. **1E** Καὶ ἐφανέρωθησαν εἰς αὐτοὺς ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἰλίας σιωποῦντες μετὰ τοῦ Κυρίου»³ Ὅτι παραλαμβάνει μόνον αὐτοὺς, διότι αὐτοὶ ὑπερέχουσιν τῶν ἄλλων καὶ ὁ μὲν Πέτρος ἐπερεῖχε ἐκ τοῦ ὅτι ἡγόμας ὑπερβολικά τὸν Χριστὸν ὁ δὲ Ἰωάννης ἐκ τοῦ ὅτι πᾶσα πολὺ ἡγοῦντο καὶ ὁ Ἰάκωβος πάλιν ἐνεκα τῆς ἀποκρυσσεως, τὴν ὅποian ἔδωκε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ λεγῶν «δυναμέθα νὰ

πῶμεν τὸ ποτήριον»⁴ ὅχι δὲ μόνον ἐνεκα τῆς ἀποκρυσσεως, ἀλλὰ καὶ ἐνεκα τῶν ἔργων καὶ ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ διότι ἐπικρατοῦσιν ἐκεῖνα τὰ ὅποια εἶπεν πράγματι ἦτο τόσοσιν ὁρμητικὸς καὶ ἑταῖος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ὥστε καὶ ὁ Ἡρώδης νὰ νομίσῃ ὅτι δὲν θὰ εἶχε καμμία ἄλλην μεγαλειότητα χάριν νὰ κάμῃ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τῆς φανερώσεως ἐκεῖνον⁵.

Διότι δὲν ἀναβλέπει αὐτοὺς ὁμοίως **1E** Πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ μὴ λάθουν τίποτε ἀνθρώπινον οἱ λοιποὶ μαθηταί. Διότι αὐτοὶ οὐτε τὰ ὀνόματα ἀναφέρει αὐτῶν ποῦ ἐπαρόκετο νὰ ἀνέλθουν εἰς τὸ ὄρος. Καθ' ὅσον θὰ ἐπεθύμουν πᾶρα πολὺ νὰ ἀκολουθήσουν καὶ οἱ λοιποὶ προκειμένου νὰ λάθουν μία εἰκόνα τῆς δόξης ἐκείνης καὶ θὰ ἐστενοχωροῦντο ὡς ἀγνοηθέντες. Εἰς θέσθαι καὶ τοῦτο ἀπεδείκνυε κάποιαν ἀνθρωπινὴν μικροτητα ἀλλ' ὁμοίως ἦτο πρᾶγμα πᾶρα πολὺ ἐπιθυμητόν. Διότι λοιπὸν προλέγει, διὰ νὰ προετοιμασθοῦν καλλιτέρον καὶ γινώσκουσιν τὸν Θεόν, ἐξ ἐκεῖνων τὰ ὅποια προεῖπεν, καὶ ἀφοῦ πληρώθουν ἐξ ἀκατασγέτου ἐπιθυμίας κατὰ τὸ ἐν τῷ μεταξύ ἀρ.θμῶν ἡμερῶν τοιούτοτρόπως προσέλθουν μετ' ἡρώδην καὶ γεμάτην προσοχὴν σκέψιν.

Διότι δὲ τοὺς παρουσιάζει τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἰλίας, **1E** Πολλοὺς λόγους θὰ εἶχε νὰ ἀναφέρῃ κανεὶς καὶ πρῶτον μὲν αὐτοὺς διὰ τὴν ἐπειδὴ οἱ ὄγλοι ἔλεγον τὸν Κύριον, ἄλλο μὲν ὡς τὸν Ἠλ.αν, ἄλλοι δὲ ὡς τὸν Ἰερ.μίααν, ἄλλοι δὲ ὡς ἕνα ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους προφητάς, παρουσιάζει τοὺς κορυφαίους αὐτῶν διὰ νὰ ἴδουν καὶ ἀπ' ἐδῶ τὴν ἀπόστασιν μετὰ τῶν δουλῶν καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν ἀξίως ἐπὶ τῇ ὁ Πέτρος ὁμοιοτύπως λέγει νὰ εἶναι τοῦ Θεοῦ. Μετὰ δὲ τὸν λόγον αὐτῶν εἶναι δυνατόν νὰ εἰπώμεν καὶ ἄλλον. Ἐπειδὴ βηλασθὴ κατηγοροῦν αὐτὸν συνεχῶς ὅτι παραβίων τὸν Νόμον, καὶ ἐνδριζοῖν ὅτι Αἰ.τος εἶναι βλασφημία διότι τάχα σφετερίζεται τὴν μὴ αἰ-

¹ Ματθ 26,22

² ἀντίστοιχον πρὸς αὐτὸν καὶ ὁ Ἰωάννης ἐν κεφ. 18, 17. Ἡρώδης ἡρώδης καὶ ὁ Ἰωάννης ἐν κεφ. 18, 17. Ἡρώδης ἡρώδης καὶ ὁ Ἰωάννης ἐν κεφ. 18, 17. Ἡρώδης ἡρώδης καὶ ὁ Ἰωάννης ἐν κεφ. 18, 17.

¹ Ματθ 17, 1

² Ἡρώδης πρὸς αὐτὸν ἐν κεφ. 18, 17.

³ Ματθ 17, 2-3

νήκουσαν εἰς αὐτὸν δόξαν τοῦ Πατρὸς **Δ** καὶ ἔλεγον· «Αὐτὸς δὲν εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ διότι, δὲν τηρεῖ τὸ Σάββατον»⁶ καὶ πάλιν· «δὲν σέ λυθολογούμεν δ' ἄ καποιο καλον ἔργον ἀλλὰ διὰ θαλασφημίαν, δ' ὅτι σὺ, ἐνῶ εἶσαι ἀνθρώπος, κάνεις τὸν ἑαυτὸν σου Θεόν»⁷ διὰ τὴν δευτέραν δὲν καὶ αἱ δύο κατηγορίαι προήρχοντο ἀπὸ φθόνου καὶ ὅτι καὶ αἱ κατηγορίαι προήρχοντο ἀπὸ φθόνου καὶ ὅτι καὶ τῶν δύο τούτων κατηγοριῶν ἦτο ἀνεύθυνος καὶ ὅτι τὰ γεγονότα δὲν ἀπετάλει παράβασιν νόμου, οὔτε ἦτο σφετερισμός τῆς μὴ ἀρμοζούσης εἰς αὐτὸν δόξης τὸ νὰ λέγῃ· Ἐαυτὸν ἴσον πρὸς τὸν Πατέρα, φέρει εἰς τὸ μέσον αὐτοὺς οἱ ὅποιοι ἐλαμψαν εἰς ἑκάστην ἀπὸ τῶν δύο αὐτῶν περιπτώσεων. Καθ' ὅσον ὁ Μωυσῆς ἔδωκε τὸν Νόμον, καὶ ἡδυνάστευτο νὰ σκεφθοῦν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι δὲν θὰ παρέσθαι νὰ καταπατῆται ὁ Νόμος, ὅπως ἐνόμιζον, οὔτε θὰ ἐτιμαίετο ἐκεῖνον ὅστις παρέβαινε αὐτόν. **Ε** καὶ ἦτο ἐχθρὸς πρὸς τὸν νομοδότην. Καὶ ὁ Ἠλίας δὲ ἦτο πλήρης ζήλου ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ ἴδιος δὲν θὰ παρίστατο καὶ δὲν θὰ υπήκουε ἐάν ὁ Χριστὸς ἦτο κάποιος ἀντιθεὸς καὶ ἔλεγεν ἑαυτὸν Θεόν, ἐξισώνων τὸν ἑαυτοῦ τοῦ πρὸς τὸν Πατέρα, χωρὶς πράγματι, νὰ εἶναι ἐκεῖνο ἀκριβῶς τὸ ὅποῦν ἔλεγε ἰσχυριζόμενος τοῦτο ψευδῶς.

Μετὰ τῶν ἀνωτέρω δὲ λεχθέντων εἶναι δυνατόν νὰ εἰπωμεν καὶ ἄλλην αἰτίαν. **ΒΒΓ** Ποία εἶναι αὕτη; Διὰ τὴν μάθαιον ὅτι ἔχε τὴν ἐξουσίαν τοῦ θανάτου καὶ τῆς ζωῆς καὶ ἐξουσιάζει, τῶν οὐρανίων καὶ τῶν ἐπιγείων. Διὰ τοῦτο παρουσάζει καὶ τὸν ἀποθανόντα Μωϋσέα, καὶ ἐκεῖνον, ὅστις οὐδέποτε ὤπστη θάνατον· ἴην πέμπτην δὲ αἰτίαν (διότι, αὕτη ὡς πέμπτη ἀριθμεῖται) ἐφανερώσε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Εὐαγγελιστής, Ποία εἶναι αὕτη, Διὰ τὴν δευτέραν τὴν δοξάν τοῦ Σταυροῦ καὶ τὴν παρηγορήσιν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς ἄλλους φοβουμένους διὰ τὸ πάθος καὶ τοὺς ἀναπερῶσιν τὰ φρονήματά των. Καθ' ὅσον δὲ οὐκ ἦλθον δὲν ἐσιώπων, ἀλλ' ὠμολογῶν λέγει περὶ τῆς δοξῆς τὴν ὅποῦν ἐπρόκειτο νὰ πραγματοποιήσῃ εἰς τὴν

Ἰερουσαλὴμ⁸ ὠμολογῶν δηλαδὴ περὶ τοῦ πάθους καὶ τοῦ Σταυροῦ. **ΒΒ** τοιοῦτοτρόπως ἀποκαλοῦν αὐτὸ πάντοτε

Δὲν προητοίμαζεν δὲ αὐτοὺς μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἀλλὰ καὶ δὲ αὐτῆς τῆς ἀρετῆς τῶν ἀνδρῶν, τὴν ὅποῦν ἰδιαίτερος ἀπὸ αὐτοῦ ἐζήτει. Ἐπειδὴ δηλαδὴ εἶπεν, «ἐάν κανεῖς θάλη νὰ ἔλθῃ ὀπίσω μου, ἔς σηκώσῃ τὸν σταυρὸν σου καὶ ἔς με ἀκολουθήσῃ», φέρει ὡς παράδειγμα αὐτοὺς, οἱ ὅποιοι ἀπέθανον ἀνὰ θρηνητοὺς φαρὰς χάριν τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ λαοῦ, τὸν ὁποῖον ἐνεπίστευσεν εἰς αὐτοὺς ὁ Θεός. Πράγματι, κάθε ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς, ἀφοῦ ἔλασε τὴν ζωὴν του τὴν ἔσασε. Διότι καὶ ἐνάντιον τυράννων ἕκαστος ὠμύλησε μετὰ παρηγορίας· ὁ μὲν Μωυσῆς πρὸς τὸν Αἰγύπτιον Φαραῶν⁹ ὁ δὲ Ἠλίας πρὸς τὸν Αἰσώπ¹⁰ καὶ πρὸς γὰρ ν' ἀγνωμόνων καὶ ἀπεθῶν ἀνθρώπων. **Α'** Καὶ ἀπὸ αὐτοῦ τοὺς ὁποίους αὐτοὶ ἐπιδροσάπτευσαν καὶ διεσώζον, ὡς γιγῆσθαι εἰς τὸν ἔσχατον κίνδυνον, θέλων κάθε ἕνας ἀπὸ αὐτοῦ νὰ τοὺς ἀπὸλλάξῃ ἀπὸ τὴν εἰσβολοκρατίαν μολοντι κάθε ἕνας ἀπὸ αὐτοῦ ἦτο ἰδιώτης διότι ὁ μὲν Μωυσῆς ἦτο θραδὺ γλωσσος καὶ ἰσχυρόφανος ὁ δὲ Ἠλίας συμπεριφερόμετο μάλλον τραχέως. Εἶχον δὲ καὶ οἱ δύο τελείαν ἀκτῆμοσιν, διότι οὔτε ὁ Μωυσῆς κατεῖχε κατ', οὔτε ὁ Ἠλίας εἶχε κατ' περισσώτερον τῆς μηλιότης καὶ διὰ αὐτὰ συνῆλθον εἰς τὴν Παλαιάν Δαθῆκην, ὅτε ἀκόμη δὲν εἶχον λάβει τὴν χάριν ἐπὶ τελέσεως θαυμάτων. Διότι, ἀν καὶ ὁ Μωυσῆς ἔσχισε τὴν θάλασσαν, ἀλλ' ὁ Πέτρος ἐθάδισεν ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς θαλάσσης καὶ ἦτο ἱκανὸς νὰ μετακινήσῃ δρε καὶ νὰ θεραπεύσῃ πάντα ας σωματικὰς ἀσθενείας καὶ ἐξεδιώκεν τοὺς ἀγρίους δαίμονας. **Δ** καὶ μετὰ τὴν σκιά τοῦ σώματος του ἐπέτέλλει τὰ μεγάλα καὶ παρὰδόξα ἐκεῖνα θαύματα καὶ μετέστρεψεν ὀλοκληρῶν τὴν οἰκουμένην. Ἄν δὲ καὶ ὁ Ἠλίας ἀνέστησε νεκρόν¹¹ ἀλλ' αὐτοὶ ἀνέστησαν μυρίους, καὶ μάλιστα ἐνῶ ἀκόμη δὲν εἶχον καταξιώσῃ Πνεύματος Ἁγίου.

6 Ἰωάν. 9,15.
7 Ἰωάν. 10,33.

8 Λουκ. 9,31.

9 Εξ. 8,6,10.

10 Γ' Παρ. 17,18,19.

11 Τὸν υἱὸν τῆς χήρας εἰς Σαραπῆ, Γ' Παρ. 17,17-24).

Παρουσιάζει λοιπόν αυτούς και δ α τον λόγον αυτών διότι ήθελε να θαυμάσουν και να αποκτήσουν και οι ίδιοι την Ικανότητα έκεινων προς καθοδήγησιν του λαού, και το νευρώδες και το ανυπαχώρητον και να γίνουν επιεικες (ἀνάθοι) ως ο Μωυσής, και ζηλωταί ως ο Ήλιος και προστάται όμοιος Διότι, ό μέν Ήλιος επέφερε τείναν τραών επών χάριν του Ιουδαϊκού λαού, ο δέ Μωυσής έλεγεν: «Εάν μόν συγχωρήσης εις αυτούς την άμαρτίαν, συγχώρεσε άλλως εξέλεψε και έμέ εκ της θείλου την όποίαν έγγραφες» 2 12.

Όλα αυτά λοιπόν υπαινόμειν εις αυτούς δ α της θεωρίας της θείης του. Και τούς έφερε θέσσαι να την γνωρίσουν, όχι δ α να σταματήσουν μέχρις αυτού, αλλά και δ α να υπερηβαίν τή έμπόδιαν. Όταν λοιπόν είπαν, «να έπαιμεν να καταβή φωτιά από τον ούρανόν» 3 και ανέφεραν τον Ήλιον έπειδή αυτός είχε πράξει τουτό, λέγει: «δέν γνωρίζετε πόλου πνεύματος είσθε» 4 13 14. άδηλών αυτούς εις άνεξικακισιν συμφάνως και προς τή διαφορετικά χαρίσματα. Άς μη νομίση δέ κανείς ότι ήμεν κατηγορούμεν ως άτελή τον Ήλιον, δέν ισχυρίζομεθα τουτό διότι ήτο τέλειος καθ όλα. Άλλά ήτο τέλειος όσον άφορα την ιδιήν του έποχή, ότε ή δ άνοα τών ανθρώπων ήτο περισσότερον παιδική και οι άνθρωποι είχαν άνογη και αυτών τών παιδαγωγικών μέσων, δ ότ και ο Μωυσής έν σχέσει προς την έποχήν του ήτο τέλειος, άλλ' όμως από τούς μαθητάς ζητούνται περισσότερα ή όσα από εκείνον. «Αότ εάν ή άρετή σας δέν υπερβαίνει την άρετήν τών γραμματέων και τών Φαρισαίων δέν θα είσέλθετε εις την βασιλείαν των ουρανών» 4 Διότι, δέν έπήγαν εις την Αίγυπτον άλλ' εις όλοκαήρον την οίκουμένην, της οποίας ή κατάσταση ήτο χειρότερα τών Αίγυπτών 15 16. ούτε δ α να συνομιλήσουν με τον Φαραώ, αλλά δ α να πυγμαχήσουν με αυτόν τον διαβολήν, τον τυραννον της κακίας. Καθ' όσον δαελάμβανον άγώ να και εκείνοι «α βέβαια και να διαρκάσιν όλα τά έ

2 12 13
3 14 15 16
4 17 18 19 20

πάρχοντά του (τούς όπ' αυτού σιγμασώτους) και έκαμνουν αυτά όχι σιγίζοντες θαλάσσαν, αλλά τον θυόν της άσεθείας, διά της ράβδου του Ιεσσαί, που είχε πολύ φοβερώτερα κυματα. Βλέπε λοιπόν πόσα ένέντυνοι φόβον εις τούς ανθρώπους, δ θανατος, ή πτωχεία, ή άσημότης, τά αναριθμητά παθή και περισσότερον δι' αυτά έρομαζον, παρά διά το τέλειος εκείνο τότε οι Ιουδαίοι. Άλλά όμως έπε σεν αυτούς να άψηθήσουν όλα αυτά και να διαβούν, ώσαν άκριώς δια έηράς με πείσαι άσφάλειαν. «Προετομάζων λοιπόν αυτούς δ α όλα αυτά παρούσας τους εις την Πολυάν Διαθήκην διαρκ θέντας

Τί είπε λοιπόν ο θερμός Πέτρος. «Καλόν είναι να με κωμεν έδω» 5. Έπειδή δηλαδή ήκουσεν, ότι πρέπει ο Χριστός να άπέλθη εις τή Ιερουσόλυμα και να πάθη, φοβέ όμενος έκομη και άγωνιών δι. Αυτόν δέν τολμά μόν να πλησιάση και να είπη το ήδ ο πόλιν μετά την έπιταμήσιν, ότι «ό Θεός να σέ ευσπλαγχνωθή» 6. ές αίτίας δέ του φόβου εκείνου τά ήδ α υπαινίσσεται με άλλα λόγια. Διότι έπειδή είδεν όρος και μεγάλην άπόστασιν και έρημίαν, υπέθεσεν, ότι, ο Χριστός θα έχη πολλήν άσφάλειαν ένεκα του τόπου, όχι δέ μόνον ένεκα του τόπου, αλλά και με τό να μη άναχωρήση πλέον εις Ιερουσόλυμα. 7 Διότι ο Πέτρος θέλει να παραμείνη ο Χριστός εκεί συνεχώς, διό τουτό άναφέρει τας σκηνάς. Εάν συνέθι τουτό, λέγει, δέν θα άνασθώμεν εις τή Ιερουσόλυμα, εάν δέ δέν άνασθώμεν, δέν θα άποθάνη διότι είπεν, ότι, έκει θα τού έπιτεθού, οι γραμματείς. Άλλά δέν έτάλησε μόν να όμιλήση τοιουτοτρόπως, έπιθυμών όμως να έπιτυχ η αυτά έλεγε κατά τρόπον άσφαλή. «Καλόν είναι να με κωμεν έδω», έποι παραίρσκονται ο Μωυσής και ο Ήλιος, ο Ήλιος ό όποιος θέταξε να κατέλθη έξ ουρανού πύρ επί του θρους, και ο Μωυσής ό όποιος είσήλθε εις το σκότος και συνώμιλησε με τον Θεόν και ούδεις θα γνωρίση όπου εύρισκόμεθα.

Είδες τον ένθερον φλόν του Χριστού, Μη ζητήης

1 1 Ματθ. 17 4
2 1 Ματθ. 16 22

λοιπόν αὐτό. **Β**ε δὲ δὲν ἦτο λογὴ καὶ παρακλήσις, ἀλλὰ πρόσχε το πόσι ο Πέτρος ἦτο δάπυρος πὼς ἐφλέγετο διὰ τὸν Χριστόν. Τὸ δὲ δὲν ἔλεγε αὐτὰ φοβούμενος τόσον πολὺ διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ, ἀκούσας τι εἶπεν, ὅταν τοῦ ἐδήλωσε τὴν συλληψιν καὶ τὸν μελλόντα θάνατόν τοι «τὴν ψυχὴν μου θα θέσω ὑπὸ τὸν γόφον σου καὶ ἀν εἶναι ἀνάγκη ἐγὼ νὰ ἀποθάνω μαζί σου, δὲν θέλω Σε ἀπαρνηθῶ». **Β**λέπε δὲ πὼς δεικνύμενε εὐρυσκόμως ἐν μέσῳ αὐτῶν τῶν κινδύνων. **Β**λέπε δὲ «Ἄν καὶ τὸν περυστοίχῃς τόσον πολὺ πλῆθος, ὅχι μόνον δὲν ἐφυγεν ἀλλὰ καὶ τὴν μάχαιραν ἀποῦ ἀνέσυρεν ἀπέκοψε τὰ αὐτὶ τοῦ βούλου, τοῦ ἀρχιερέως Ἰῶσι πολὺ ἡδωπόρε, δὲ αὐτὸν ἑαυτὸν τοῦ, ἀλλὰ ἀνήγαγε διὰ τὸν διδασκάλου.

Ἐπετα ἐπεδὴ ἐξέφρασε τὴν γλώσσην τοῦ συνέργετα καὶ ἀφοῦ ἐσκέφθη μὴ πως πάλιν ἐπιτεμῆθι λέγει «Ἐάν θελήσῃς, ἀς κατασκευάσωμεν ἐδῶ τρεῖς σκηνάς μίαν διὰ Σε, μίαν διὰ τὸν Μωϋσέα καὶ μίαν διὰ τὸν Ἡλίου. Τί λέγεις Πέτρε. Δεῖ ἐξελθῶσαις πρὸ δόλου τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τοῦ δούλου, πάλιν με τοῦ δούλου συναρσῶμεν Αὐτόν, ἔτιδες πόσον πολὺ ἀτελεῖς ἦσαι πρὸ τοῦ Σταυροῦ, **Β**λέπε δὲ καὶ ἀπεκαλύπτει εἰς αὐτόν ο Πάτερ (τὴν περὶ Χριστοῦ ἀλήθειαν) ἀλλὰ δὲν ἐνεπνέετο συνεχῶς ὑπο τῆς θείας ἀποκαλύψεως ἀλλὰ συνεταράχθη ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν, ὅχι μόνον αὐτὴν τὴν ὁποῖαν ἀνέφερα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλης, ἢ ὅποια προήρχετο ἐκ τῆς θεας ἐκείνης. Τούτα πράγματα δηλοῦντες οἱ ἄλλοι Εὐαγγελισταὶ δεικνύουσιν ὅτι ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν ἐκείνην ἐπὶ ἤλθε ἡ διανοητικὴ συγχύσις αὐτοῦ μετὰ τῆς ὁποίας ἐφώναζεν αὐτὰ εἰπεῖν ὁ μὲν Μάρκος, βτ. «δὲν ἐγνώριζε τι νὰ εἴπῃ διότι ἦσαν φοβούμενο» **Β** δὲ Λουκᾶς μετὰ τὴν φράσιν «ἀς κατασκευάσωμεν τρεῖς σκηνάς», προσέθεσε «μὴ γνωρίζων ἐκεῖνο ποῦ λέγει» **Β** Ἐπειτα φανερώνων δὲ ἦσαν κατατρομαγμένοι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ λοιποὶ λέγει «εἰχον πέσε εἰς θάβυν ὑπὸν, ὅταν δὲ ἐξυπνήσαν εἰδον τὴν δόξαν τοῦ» **Β** (ὑπὸν ἐδῶ ἀποκαλύπτει τὴν ἡλικίαν

17 Μάρκ. 14.31.
18 Μάρκ. 9.6.
19 Λουκ. 9.38.
20 Λουκ. 9.39.

εἰς τὴν ὁποῖαν περ ἐπεσαν ἕνεκα τῆς θεας ἐκείνης. Ὁ πὼς ἀκριβῶς δηλαδὴ οἱ ὀφθαλμοὶ θαμβοῦνται ἀπὸ υπερβολικῆν λάμπειν. τοιαυτοτρόπως ἐπαθεῖ καὶ τότε δὲν ἦτο θεόσια νύξ, ἀλλ' ἡμέρα καὶ ἡ υπερβολικὴ λαμπρότης κατεπόνει τὴν ἀδυναμίαν τῶν ὀφθαλμῶν.)

Τί λοιπόν, Ὁ μὲν Κύριος δὲν λέγει τίποτε οὔτε ὁ Μωϋσῆς, οὔτε ὁ Ἡλίας ἀλλ' ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ ὅλων καὶ ὁ πλεόν ἀξιωματικὸς ὁ Πατὴρ **Β** ὁμῶς ἐκ τῆς νεφέλης. Διὰ τὴν ἐκ τῆς νεφέλης. Ἐπειτα ὁ Θεὸς φαίνεται πάλιν διότι «νεφέλη καὶ γνόφος ἀπλώνεται γύρω τοῦ» **Β** καὶ πάλιν «Αὐτὸς παῦ ἐπιθαίνει ἐπάνω εἰς τὰ νέφη» **Β** καὶ πάλιν «ὁ Κύριος κάθεται ἐπάνω εἰς ἐλαφράν νεφέλην» **Β** καὶ «νεφέλη ἀπέκρυψεν Αὐτόν ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ τῶν» **Β** καὶ «ὥσαυτ' ὅς ἀνθρώπου ἤρχετο ἐπὶ τῶν νεφελῶν» **Β** Διὰ νὰ πστεύσων λοιπόν βτ. ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ ἐρχεται ἡ φωνή, ἀπὸ ἐκεῖ ἐρχεται διότι ἐνῶ ἀκούει Αὐτοῦ ὁμῶς ἔδω νεφέλη φανεῖ νὴ ἐσπισαίει αὐτοῦ καὶ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης εἶπε. Αὐτὸς εἶναι ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός. εἰς τὸν ὁποῖον εὐαρεστούμαι Αὐτόν νὰ ἀκούετε. **Β**

Ὅταν θεόσια ἀπευλή, παρὸς ἄλλοι σκοτεινὴν νεφέλην ὅπως ἀκριβῶς εἰς τὸ Ζινὰ διότι λέγει «εἰσλήθεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν νεφέλην καὶ εἰς τὸν γνόφον, καὶ ὡς ἂν τμὸς ἐπὶ ἀνέρχετο ὁ λαμπρότης» **Β** καὶ ὁ προφήτης λέγει ὁμῶς περὶ τῆς ἀτελείας τοῦ Θεοῦ «σκοτεινὰ νέφη ὁροχίς μεταφερόμενα ἀπὸ τοῦ πνεύματος ἀνεμῶν» **Β** ἐδῶ δὲ ἐπειδὴ δὲν ἤθελε νὰ φοβήσῃ ἀλλὰ νὰ διδάξῃ πᾶς

21. Ὁ Πατὴρ μου μετῶν μου εἶπεν ἡ ἱστορία 14.38. εἶπεν ὁ κύριος ὁμῶς ὡς ἀνθρώπος διότι καὶ ὁμῶς ὡς ἀνθρώπος. Ὁ Πατὴρ ἡ ἀντικεινὸν ὁ ἐκείν. Χρυσόστομος ὁμῶς αὐτὸ, ὅτι ὁ τῶναι τὴν πρῶτον καὶ εἶπεν ὡς ἡμεῖς μετῶν καὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Χριστοῦ.

22. Ματθ. 16.2
23. Ματθ. 16.3
24. Ματθ. 16.4
25. Ματθ. 16.5
26. Ματθ. 16.6
27. Ματθ. 16.7
28. Ματθ. 16.8
29. Ματθ. 16.9

ρουσάμετα, νεφέλη φωτός. ἢ Καὶ ὁ μὲν Πέτρος ἔλεγεν, «ὅς κατασκευάσωμεν τρεῖς σκηνάς»· ὁ δὲ Χριστὸς ἔδειξε ἀχειροποιήτων σκηνῶν. Διὰ τοῦτο ἐκεῖ μὲν καπνός, καὶ αἰμός καμίνου ἔδωκε ἀπειριγραπτὸν φῶς καὶ φωνή. **270** Ἐπειτα δὲ αὐτὸς ἀποκοιμήθη, ὅτι δὲν ἐλάτθῃ ἀπλῶς περὶ ἑνὸς ἐκ τῶν τριῶν ἀλλὰ μόνον περὶ τοῦ Χριστοῦ ὅταν ἠκούσθῃ ἡ φωνὴ ἐκεῖνο ἐγίναν ἀφαντοί. Ὡς τε θεῶν, ἐάν ἐλέγετο ἀπλῶς περὶ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν, θὰ παρεμένει· ὁ Χριστὸς μόνος, ἀπομακρυνθέντων τῶν δύο ἄλλων. Ἦ λοιπὸν, ἡ νεφέλη δὲ ἐκασταίους ἔδωκε καὶ ἔχει μόνον τὸν Χριστόν, ἔαν ἐσκαίει μόνον τὸν Χριστόν, θὰ ἐνομιζέτο ὅτι ἐκ μέρους τοῦ Χριστοῦ ἠκούσθῃ ἡ φωνή. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς δὲ αὐτὸς προφυλάξῃ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ὑπόνοιαν λέγει, ὅτι ἡ φωνὴ προήρχετο ἐκ τῆς νεφέλης δηλαδὴ ἐκ τοῦ Θεοῦ. Καὶ εἰ εἶπεν ἡ φωνὴ «Αὐτός εἶναι ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός» Ἐάν λοιπὸν εἶναι «ὁ ἀγαπητός», μὴ φοβῆσαι Πέτρος. Ἐπρεπε θεῶν αὐτὸς νὰ γνωρίζῃς ἤδη καὶ τὴν δύναμιν τοῦ, καὶ νὰ ἔχῃς θεῶν αὐτοῦ περὶ τῆς ἀναστάσεως. **271** Ἐπειδὴ ὁμοῦς ἀγνοεῖς, τοῦλάχιστον ἀπὸ τῆς φωνῆς τοῦ Πατρὸς λάβε θάρρος. Διότι ἐάν ὁ Θεὸς εἶναι δυνατός ὅπως καὶ πραγματικῶς εἶναι δυνατός, φανερόν ἐστι καὶ ὁ Υἱὸς ὁμοῦς. Μὴ φοβηθῇς λοιπὸν τίς δυνάει. Ἐάν ὁμοῦς ἐπ' αὐτοῦ λόγῳ παραδέχεσθαι ταῦτα, τοῦλάχιστον σκέψου ἐκεῖνο ὅτι εἶναι Υἱὸς καὶ ἀγαπᾶται. Διότι λέγει, «Αὐτός εἶναι ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός». Ἐάν λοιπὸν ἀγαπᾶται, μὴ φοβῆσαι. Διότι κανεὶς δὲν ἐγκαταλείπει, ἐκείνον τοῦ ἀγαπᾶ. Μὴ ἀναστατωμέναι, λοιπὸν καὶ ἀνὰ χάριτος ἀγαπᾶς αὐτόν. Δὲν τὸν ἀγαπᾶς ἐξ ἰσοῦ μὲν τὸν Πατέρα, «Εἰς τὸν ὅποιον εὐαρεστοῦμαι». Δὲν τὸν ἀγαπᾶ μόνον ἑπειδὴ τὸν ἐγέννησε, ἀλλ' ἑπειδὴ καὶ εἶναι ἴσος κατα πάντα πρὸς τὸν Πατέρα καὶ ἔχει τὴν ἴδιαν γνώμην μετὰ τοῦ Πατρὸς. Ἐπομένως ἡ ἀγάπη εἶναι διπλὴ. **272** Ἐπειδὴ καὶ τριπλὴ ἐπειδὴ εἶναι ὅς ἐπειδὴ εἶναι ἀγαπητός, ἐπειδὴ εἰς αὐτόν εὐαρεστεῖται. Τί δε σημαίνει, «εἰς τὸν ὅποιον εὐαρεστοῦμαι»; Ὡσαν ἀκριβῶς νὰ εἴλεγε εἰς τὸν ὅποιον ἀναπαύομαι, εἰς τὸν ὅποιον εὐχαριστοῦμαι δὲ αὐτὸς εἶναι ἴσος κατα πάντα πρὸς τὸν Πατέρα καὶ ὁπάρχει μὴ θέλησις μετὰ ἐξ αὐτοῦ καὶ τοῦ Πατρὸς καὶ παραμένει ὅς εἶναι ἴσος κατα πάντα πρὸς τὸν Γεννητορά. «Αὐτοὶ νὰ ἀκούετε» Ἐπομένως καὶ αὐτὴν θέλησιν νὰ σταυρωθῇ, μὴ αὐτὴ σταθῇ.

«Καὶ ὅταν ἤκουσαν, ἔπεσαν μετὰ τὸ πρόσωπόν των εἰς τὴν γῆν καὶ ἐφοβήθησαν πάρα πολύ. Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀφοῦ τοὺς ἐπληρώσατο, τοὺς ἠγγέλει καὶ εἶπε σηκώθητε καὶ μὴ φοβῆσθε. Ὅταν δὲ ἐσκήκωσαν τοὺς ὀφθαλμούς των δὲν εἶδον κανένα παρὰ μόνον τὸν Ἰησοῦν» **273**

Διὰ τὴν κατατράχθησιν, ὅταν ἤκουσαν αὐτὰ. Διότι καὶ πρὶν ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ ἠκούσθῃ τοῦ αὐτοῦ φωνῆ εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ παρεωρίσκατο πλῆθος καὶ κανεὶς δὲν ἔταθε κατὰ τέτοιο καὶ κατόπιν πάλιν, ὅταν ἔλεγον ὅτι ἐγὼν ὄντων. Ἄλλ' οὐτε τότε ὑπέστησαν κατὰ παρόμοιον. Πῶς λοιπὸν εἰς τὸ ἔρος ἔπεσαν κατὰ γῆς; Διότι ἦτο ἐρημία καὶ ὕψος καὶ ἡσυχία πολλή καὶ μεταμύρφωσις πλήρης θαύματος καὶ δέους καὶ καθαρῶτα τὸν φῶς καὶ ἐκτεταμένη νεφέλη αὐτὰ ἀπὸ θύρας θύρας ἐνέβαλον αὐτοὺς εἰς ἀγωνίαν. Καὶ ἀπὸ παντοῦ ἐπροσκαίει τὸ τὸ θεός, καὶ ἔπεσαν κατὰ γῆς φοβηθέντες ἀνὰ χρόνους καὶ προσκυνήσαντες. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ νὰ μὴ χάσουν τὴν μνήμην των μετὰ τὸ νὰ κυριαρχῇ ὁ φόβος εἰς τὰς ψυχὰς των ἐπὶ πολύ. **274** Ἀμέσως τοὺς ἀπήλαξε ἀπὸ τῆς ἀγωνίας των, καὶ παρουσιάζεται αὐτὸς μόνος καὶ παραγγέλλει εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ εἰπουν τοῦτο εἰς κανένα, ἕως ὅτου ἀναστῇ ἐκ νεκρῶν. Ἐνῶ δὲ κατέβαινον ἀπὸ τοῦ ὄρους, τοὺς διέταξεν εἰς κανένα νὰ μὴ εἰπουν τὸ ἔργον εἰς ὅτου ἀναστῇ ἐκ νεκρῶν. **275** Διότι ὅσον ὑψηλότερα ἐλέγοντο περὶ αὐτοῦ, τοσόν δυσκολώτερον ἦσαν ἀποδεκτά τότε εἰς τοὺς πολλούς. **276** καὶ τὸ σκανδαλοῦν δὲ ἐκ τῆς Σαταρκῆς θυαίας ἐλάμβανεν ἐκ τούτου μεγαλυντέραν ἔκτασιν. Διότι αὐτὸ διατάζει νὰ σιωποῦν, καὶ ὅχι χωρὶς λόγων. Ἄλλ' ὑπεικύνει εἰς αὐτοὺς πάλιν τὸ πάθος καὶ λέγων κατὰ κάποιον τρόπον τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν διέταξε νὰ σιωποῦν. Ὅτε θεῶν διέταξε νὰ μὴ ἀναφέρουν τοῦτο εἰς κανένα ἐπ' ἀπειρον ἀλλ' ἕως ὅτου ἀναστῇ ἐκ νεκρῶν. Καὶ ἀποσιωπήσας ὅτι ἦτο σιληρόν, εἶπε μόνον ὅτι ἦτο εὐχαριστοῦμαι. Τί λοιπὸν ἐπρόκειτο νὰ σκανδαλίζονται μετὰ ταῦτα, ἰσχυρόν. Διότι τὸ πρόβλημα

270 Ματθ 11:9

271 Γαλ 2:20

272 Ματθ 17:9

μα ἦτο κατὰ τὸν πρὸ τῆς Σταυρώσεως χρόνον· μεταπαύ-
τα κατηξιώθησαν καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος καὶ εἶχον
καὶ τὴν φωνὴν τῶν θαυμάτων ἢ ὅποια συνηγόρει ὑπὲρ
αὐτῶν, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὅσα ἐλεγόν ἦσαν ἀποδεκτά, ὁ α-
φημιζόμενος καὶ βινατώτερον ἀπὸ πάντων γὰρ τὴν βύσσην
τοῦ Χριστοῦ αὐτὰ τὰ πράγματα **13** καὶ οὐδὲν τοιοῦτον
σκόδαλον ἐμεσολάθει εἰς τὰ γινόμενα

Ἐπομένως τιποτε δὲν ἦτο μακαριώτερον τῶν ἀπο-
στόλων καὶ μάλιστα τῶν τριῶν, οἱ ὅποιοι κατηξιώθη-
σαν νὰ γίνουν ὁμοστέγοι μετὰ τοῦ Κυρίου εἰς τὴν νεφέ-
λην· Ἀλλ' ἐάν θέλωμεν θά ἴδωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν Χρ-
στόν, ὅχι κατ' αὐτοὶ τὸν τρόπον ὅπως ἐκείνοι τότε εἰς
τὸ ὅρος, ἀλλὰ κατὰ πολὺ λαμπρότερον ἢ ὅτι δὲν θὰ ἐλ-
θῇ ὕστερον τοιοῦτοτρόπως. Τότε θέθεται φροντίζον δὲ
τοὺς μαθητάς, τὸσον μόνον ἐπέτρεψε νὰ φανερωθῇ ἡ λαμ-
πρότης τοῦ ὅσον ἡδυναιτο νὰ ἀνθέξουν ὕστερον ὁμοίως
θὰ ἐλθῇ περιβεβλημένοι τῇ δόξαν τοῦ Πατρὸς, ὅχι μόνον
μετὰ τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Ἠλίου, ἀλλὰ μετὰ τῆς ἀπει-
ρου στρατίας τῶν ἀγγέλων μετὰ τῶν ἀρχαγγέλων με-
τὰ τῶν Χερουβιμ, μαζί μὲ τὰ ἀναρίθμητα ἐκείνη πληθὴ
ὅχι μὲ τὸ νὰ παρουσιάζεται νεφέλη ὑπεράνω τῆς κεφα-
λῆς Αὐτοῦ, **14** ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ νὰ συσπέλλεται ὁ ὄμιλος ὁ
οὐρανός. Ὅπως δηλαδὴ εἰς τοὺς δικαστάς, ὅταν κρί-
νουν δημοσίως, οἱ θυρωροὶ ἀφοῦ σιμαζεύουσιν τὰ παρα-
πετάσματα, τοὺς παρουσιάζουν ἔμπροσθεν ὧλων ἔτσι
λοιπὸν καὶ τότε ὁμοίως θὰ ἴδωμεν Αὐτὸν καθήμενον καὶ θὰ
παραστῇ ὅλη ἡ ἀνθρωπότης καὶ ὁ ὄμιλος ἐξ' αὐτοῦ θὰ ἀ-
ποκριθῇ εἰς αὐτούς καὶ εἰς ἄλλους μὲν θὰ εἴπῃ «Ελ-
θετε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου ὅτι ἐπείνακα καὶ
μοῦ ἐδώκατε νὰ φάγω» **15** εἰς τοὺς ἄλλους δὲ θὰ εἴπῃ
«εἰς πολλὰ θὰ σὲ ἐγκαταστήσω» **16** **17** Καὶ πάλιν τὰ ἀντι-
θετὰ ἀποφασίζων εἰς ἄλλους μὲν θὰ ἀποκριθῇ «φύγετε
ἀπ' ἐμέ, καταραμένοι, εἰς τὸ αἰῶνον πῦρ, ποῦ ἔχε ἐ-
τομασθῇ θὰ τὸν δ' αἰετοὶ καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ» **18**

¹³ Ματθ. 25:34.
¹⁴ Ματθ. 25:31.
¹⁵ Ματθ. 25:41.

εἰς ἄλλους δὲ «πονηρὰ δοῦλε καὶ ὀκνηροί» **16** Καὶ τοὺς
μὲν θὰ χωρίσῃ εἰς δύο καὶ θὰ τοὺς παραδώσῃ εἰς τοὺς
θασανιστάς, τοὺς δὲ θὰ ἀπαρτίσῃ ἀφοῦ δεθοῖν χεῖρας καὶ
πόδας νὰ ριφθοῦν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· Καὶ μετὰ
τὸν πέλεκυν θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ κόμμιος, καὶ ὅσα ἀπορ-
ρίπνται ἀπὸ τὸ δίκτυον θὰ ἐμπέσουν ἐκεῖ. «Τότε οἱ δι-
καιοὶ θὰ λαμβάνουν ὅπως ὁ ἥλιος» **17** ἄλλων δὲ καὶ περὶ
ὕστερον τοῦ ἡλίου. Ἐλθέτω δὲ τὸσον, ὅχι διότι θὰ εἶναι
τόσον μόνον τὸ φῶς τῶν δικαίων **18** ἀλλ' ἐπεὶ δὲν γινώ-
ριζομεν ἄλλο ἔστρον λαμπρότερον αὐτοῦ ἢ θάλασσα νὰ
παραστήσῃ ἐπὶ τῇ θέσει τοῦ γνωστοῦ ἔστρου τὴν μελ-
λουσαν λαμπρότητα τῶν ἁγίων. Ἐπειθὲ καὶ εἰς τὸ ὅρος
εἰπὼν, ὅτι, «ἐλαμψεν ὅπως ὁ ἥλιος», διὰ τὸν ἴδιον λόγον
ἀμύλησεν τοιοῦτοτρόπως. Τὸ ὅτι δὲ τὸ φῶς ἦτο περισ-
σότερον τοῦ ὑποδείγματος, τὸ ἀπεδείξεον οἱ μαθηταὶ πε-
σόντες κατὰ γῆς. Ἐάν ὁμοίως δὲ ἦτο τὸ φῶς ἀπὸ τοῦ
ἀλλ' ἀνάλογον τοῦ ἡλίου, δὲν θὰ ἐπίπτον, ἀλλ' εὐκόλως
θὰ τὸ ὑπέφερον. **19** **20** Οἱ μὲν λοιπὸν δικαιοὶ θὰ λαμ-
βάνουν ὅπως ὁ ἥλιος καὶ περισσότερον τοῦ ἡλίου τότε οἱ
δὲ ἁμαρτωλοὶ θὰ ὑποστούν τὰ χειρίστα θανά. Τότε δὲν
ὑπάρχει ἀνάγκη ὑπομνημάτων οὔτε ἐλεγγῶν, οὔτε μαρ-
τύρων διότι ὁ δικαίων τὰ πάντα εἶναι ὁ ὄμιλος (εἶναι)
ὁ μάρτυς ὁ ἐξεταστής, ὁ κριτής. Ὅλα τὰ γνωρίζει ἐ-
πακριθῶς ὁ ὅτι «ὅλα εἶναι γυμνά καὶ φανερά εἰς τοὺς
ὀφθαλμοὺς Αὐτοῦ» **21** κανεὶς δὲν θὰ φανῇ ἐκεῖ, οὔτε ὡς
πλάουσιος, οὔτε ὡς πτωχός, οὔτε ὡς δυναστής, οὔτε ὡς
ἀσθενής, οὔτε ὡς σφόδρ, οὔτε ὡς ἀσφόδρ, οὔτε ὡς δοῦ-
λος, οὔτε ὡς ἐλεύθερος **22** ἀλλ' ἀφοῦ συνενεώσῃ ὅλα τὰ
προσωπεῖα αὐτὰ θὰ ὑπάρξῃ μόνον ἡ ἐξέτασις τῶν ἐρ-
γῶν διότι, ἐάν εἰς τὰ δικαστήρια, ὅταν κανεὶς δικάζε-
ται, ὁ ἐπιβολὴν τυραννικῆς ἐξουσίας ἢ δικὰ φόνον εἶναι
καὶ ἂν εἶναι, εἴτε ὑπαρχὸς εἴτε ὑπόσας, εἴτε ὁποιοῦδη-
ποτε ἀξίωμα ἔχει, ὅλα τὰ ἀξιώματα κάνουν πτερά καὶ
ὁ συλληφθεὶς καταδικάζεται εἰς τὴν ἐσχάτην τῶν ποι-
νῶν, πολὺ περισσότερον θὰ συμβῇ τοῦτο ἐκεῖ.

Διὰ τὰ μὴ συμβῇ λοπὸν αὐτὸ ὡς ἀποβάλλωμεν τα

¹⁶ Ματθ. 25:26.
¹⁷ Ματθ. 13:12.
¹⁸ 15:13.

νόμον τῆς πολιτείας, ἀλλ' ὅμως τιμωρεῖται (ὅπο τοῦ Θεοῦ). Ἐ' Αὐτοῦ θὰ πάθωμεν καὶ ἡμεῖς ἐξ' οὗ ἀ- κρινθώμεν ἀπὸ τοῦ νὰ ἀφαιρῶμεν τοὺς πτωχοὺς καὶ ὡς πρὸς ὅσα χρειάζονται καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀναγκαίαν τροφήν, ἐκμεταλλευόμενοι τὴν πτωχείαν τῶν πρὸς ἡμᾶς στυγνῶν, πλουτισμὸν Δ. αὐτὸ ἔχεις χρηματὰ διὰ τὰ ἀπαλλά- ξης ἀπὸ τῆν πτωχείαν, ὅχι διὰ τὰ ἐμπορευθεῖς τὴν πτω- χείαν· αὐ ὅμως ὅπο τὸ πρόσχημα παρηγορίας προξενεῖς μεγαλυτέραν συμφορὰν κα' παλεῖς τὴν φιλανθρωπίαν σου ἐπὶ χρημάτων. Πώλησε δὲ, ἐμποδίζω ἀλλὰ δὲ νὰ κερδίῃς τὴν θουλίαν τῶν οὐρανῶν διὰ τὰ μὴ λά- θης τὴν τοῦ τόσον μεγάλου κατορθώματος τόκον ἐ καταστὰς, ἀλλὰ τὴν ἀθάνατον ἐκείνην ζωὴν Δ αὐτὴ εἰ- σοὶ πτωχὸς καὶ ἄπορος, κα' διατ μ κροσπρεπὴς νὰ πα- λῇς τὰ μεγάλα ἐπὶ ὅλ' σου, 12 ἀντ' χρημάτων τὰ ὅποια γίνονται, ἐνθ' θὰ ἔπρεπε νὰ κερδίῃς τὴν ἀπελεύτητον θουλίαν, διατ' ἐγκαταλείψας τὸν Θεόν, ἐπιδιώκεις ἀν- θρώπινα κέρδη, διατ' παρατρέχας τὸν τὰ μὲν πλοῦτον ἐνο- χλεῖς τὸν μὴ ἔχοντα, καὶ ἐγκαταλείψας ἐκεῖνον τοῦ ἀν- ταποδίδει (πλουτισμοῦ πτωχός), συνομιλεῖς καὶ διαπραγ- ματεύεσαι μὲ τὸν ἀνυπόμονον δοῦλον. Ἐκεῖνος ἐπιθυ- μεῖ νὰ ἀνταποδοῇ αὐτὸς ὅμως ἐπιστρέφειν τὰ δανει- σθέντα δυσαναχωρεῖ. Αὐτὸς μολὶς τὸ ἑκατόστον τῶν δα- νεισθέντων σου ἀποδίδει κέρδος ὁ Θεὸς ὅμως ἑκατό- φορος περισσώτερα κα' ζωὴν αἰώνιον. Αὐτὸς μολὶς μὲ β- θρεῖς καὶ συκοφονίας· ἐκεῖνος μὲ ἑταίρους καὶ ἐγκώ- μια. Αὐτὸς σὲ φθονεῖ καὶ σὲ ἐπιβουλεύεται ἐκεῖνος δὲ σοῦ πλέκει καὶ στεφάνους. Αὐτὸς μόνον εἰς τὴν παρού- σαιαν ζωὴν σου ἀποδίδει· ὁ δὲ Θεὸς καὶ εἰς τὴν παρούσαν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν. Ἄρα λοιπὸν δὲν εἶναι αὐτὰ ἀπο- θεῖς τὴν τελείαν ἀνοήσιας 13 τὸ νὰ μὴ γνωρίζῃς οὔτε πῶς νὰ κερδίῃς, Πῶσοι δ' αὖ τοὺς τόκους ἔχουσιν καὶ τὸ κεφάλαιον πῶσοι διὰ τοὺς τόκους περιέπεσαν εἰς κιν- δύνους· πῶσοι ἐξ αἰτίας τῆς ἀνεκδυγῆται πλεονείας περ- ἐβαλον καὶ τοὺς ἑαυτοὺς τῶν καὶ τοὺς ἄλλους μὲ τελείαν πτωχείαν,

Μὴ μοῦ εἴπῃς τοῦτο, ὅτι εὐχαρίστως δέχεταί, καὶ χρεωστῇ εὐγνωμοσύνην διὰ τὸ δάνεισμα. Διότι ἀπὸ- γίνεται διὰ τὴν ἀνθρωπίνην σοὶ. Ἐπειθ' καὶ ὁ Ἀβρα- ᾶν, ὅταν παρέδωκε τὴν γυναικίαν του εἰς τοὺς θαραύ-

ρους 18 19 ὁ Ἰδοὺς συνετέλεσε εἰς τὸ νὰ γίνῃ εὐκόλως ἀποδεκτὴ ἡ ἐπιβουλή του ἀλλ' ὅχι μὲ τὴν θέλησιν του. ἀλλὰ διὰ τοῦ φόβου τοῦ θαραύ42. Ἔπει καὶ ὁ πτωχός, ἐπειδὴ νομίζεις ὅτι αὐτὸς δὲν εἶναι ἄλλος οὔτε αὐτοῦ τοῦ δανείου, ἀναγκάζεται νὰ σοῦ χρεωστῇ εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν ἀνθρωπίνην σοὶ.

Συ λοιπὸν μοῦ φαίνεσαι, ὅτι καὶ ἐν ἀκόμῃ ἀπαλλά- ξης κάποιον ἀπὸ κινδύνους, θὰ ζητήσῃς ἀπὸ αὐτὸν μὴ σθόν διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῇ. Φύγε ἀπ' ἐθῶ, λέγει, μὴ γένο το! Γί λέγεις, Ἐνθ' ἀπολάττης ἀπὸ μεγαλυτέρου κακόν δὲν θέλεις νὰ ἀπαντήσῃς χρήματα δ' αὖ μίαι δὲ μι- κραν ἐξωπρήτησι, ἐπιδεικνύεις τόσον ἀπανθρωπίαν. Δεῖ θέλεις πόση τιμωρία ὑπάρχει διὰ τὴν πρᾶξιν αὐ- τήν, δὲν ἀκούεις ὅτι καὶ εἰς τὴν Παλαιάν Διοθήκην ἔχε ἐμποδισθῇ τοῦτο, 43 Ἀλλὰ ποῖα ἡ δικαιοσύνη τῶν πε- ρισσοτέρων, 44 Ἀφοῦ λάβω τὸν τόκον λέγει τὸν δίδω εἰς τὸν πτωχόν. Σιωπῇ, ἀνθρώπε μου δὲν θέλει ὁ Θεὸς τοιαύτας θουσίας, μὴ καταστρατηγῇς τὸν νόμον. Καλύ- τερον νὰ μὴ δώσης εἰς τὸν πτωχόν, παρὰ νὰ δώσης ἀπὸ ἐδῶ διὰ τὸ χρῆμα τὰ ἀποκτηθέν κατόπιν δικαίων κό- πων, τὸ κάμνεις πολλάκις νὰ εἶναι παράνομον δ' αὖ τας κακὰς παραφυᾶσας, ὅπως ἀκροθῶς ἐάν θὰ ἐξηνάγκαζε κανεὶς κάποιαν καλὴν (γόνιμον) κοιλίαν νὰ τίκῃ σκυο- πλους. Καὶ διατ' ἀναφέρω τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, Μη- πὼς καὶ σὺς δὲν ἀποκολεῖτε τὴν πρᾶξιν αὐτὴν ῥύπον. Ἐάν δὲ σὺς τοῦ κερδίετε ἔχετε αὐτὴν τὴν γνῶμην, σκε- φήτε ποῖαν ἀπόφασιν, θὰ λάθῃ διὰ σᾶς ὁ Θεός.

Ἐάν δὲ θέλῃς νὰ ἐρωτήσῃς καὶ τοὺς κοσμικοὺς νο- μοθέτας θὰ ἀκούσῃς ὅτι καὶ εἰς ἐκείνους ἡ πρᾶξις αὐτὴ νομίζεται, ὅτι εἶναι ἀπόθεξις τελείας ἀνασχυντίας, Ἐ' Πράγματι αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι κατέχουν τὰ πολιτικά ἀξίω-

42 Ἡ ἀναλογία τῆς Σάρρας ἐπὶ ὁδῷ, ἐνδοξαίμενος τὸν θαραύ εἰς γένου τοῦ Ἀβραάμ, μετ' ἐκ ἀνθρώπων τοῦτο ὁ Ἀβραάμ προσποιεῖται ὅτι ἡ Σάρρα ἦν ἀδελφὴ του (Γεν. 12, 11, 13).

43 Ὁ Μωσῆς λέγει νόμος γίνεται ἀπαγορεύει, τὸν ἀνθρώπον, τὸν δὲ ἐλπίδα σου τὸν ἀγγέλου καὶ τὸν δόμον ἀνθρώπων καὶ τὸν πλοῦτον καὶ τὸν πτωχόν, οὗ τὸν ἐκτελεσθῇ. Τὸ δὲ ἀλλοτρίον ἐκτελεσθῇ, τὸν δὲ ἀπαγορεύει σου οὗτος νόμος (Δευτ. 23, 20, 21).

μαστα καὶ ὑπηρετοῦν εἰς τὴν μεγάλην θουλήν· τὴν ὁποίαν
 ὀνομάζουν συγκλήτον, δὲν εἶναι θεμιτὸν νὰ ἐξευτελιζώ-
 νται μὲ τοιαῦτα κέρδη· ἀλλ' ὑπάρχει νόμος εἰς αὐτοὺς, ὁ
 ὁποῖος ἀπαγορεύει τὰ τοιαῦτα κέρδη· Πῶς λοιπὸν δὲν
 εἶναι ἀξιόνοι φρίκης, ἐὰν δὲν ἀποιέμης εἰς τὴν πολ.τειον
 τῶν οὐρανῶν οὐτὲ τόσην τιμὴν δοῦν οὐ νομοθετεῖται εἰς τὴν
 θουλήν τῶν Ῥωμαίων, ἀλλὰ νομίζε-ς ὅτι εἶναι μικροτε-
 ρος ὁ οὐρανός ἀπὸ τὴν γῆν, καὶ δὲν ἐντρέπεσαι, οὔτε δι'
 αὐτὴν τὴν παράλογον πράξιν, Διότι τ. θὰ ἐγίνετο περισ-
 σότερον παράλογον ἀπὸ αὐτό, ἀπο τὸ νὰ θιαζέται κα-
 νεὶς νὰ στείρῃ, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ ἡ καπάλληλος γῆ καὶ
 ἡ θροχή καὶ τὸ ἄστρον. Διὰ τοῦτο θερίζουν ζιζάνια, τὰ
 ὁποῖα παραδίδονται εἰς τὸ πῦρ ἐκεῖνοι ποὺ ἐπενόησαν
 τὴν κακὴν αὐτὴν καλλιέργειαν. **10** Μήπως δὲν ὑπάρχουν
 δ'κασι ἐμπορικά συναλλαγὰν, τῶν ἀγρῶν τῶν παιμι-
 ῶν, τῶν βοῶν, τῶν θρεμμάτων, τῶν προϊόντων τῆς χει-
 ρωνακτικῆς τέχνης, ὁλῶν τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν, Δια-
 τί ἀνοηταίνεις καὶ παραλογίζεσαι καλὰ ἐργῶν ματαιῶς
 ἀκάνθας, Ἄλλ' ἔχουσιν ἀποτυχίας οἱ καρποὶ τῆς γῆς, καὶ
 χάλασαν καὶ συνάπιδι καὶ κατασπρακτώδες θροχάς,
 Ἄλλ' ὅχι τοσαῖς πολλὰς θύσαι οἱ τόκοι. Καθ' ὅσον θύσαι
 καὶ ἂν συμβοῦν τοιαῦτα, ἡ ζημία θὰ εἶναι μόνον ὡς πρὸς
 τὴν συγκομιδὴν τῶν κεφάλαιων, διωκς, ὁ ἀγρὸς, παραμε-
 νεῖ. Εἰδὼ δὲ πολλοὶ, ὑπέστησαν πολλὰς τὸ ναυάγιον εἰς
 τὸ κεφάλαιον καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ζημίαν διακατέχοντα
 ὑπὸ συνεχὲς ἀγωνίας. **11** Διότι, οὐδέποτε ἀπολαύει τῶν
 ὑπαρχόντων το, ὁ δανειστής οὔτε εὐχαριστεῖται δ' ὅσα
 ἔχει, καὶ ὅταν ἀκόμη ληφθῇ ὁ τόκος, δὲν χαίρεται, ὅτι
 ἐπράγματοποιησε κάποιον ἔσθον, ἀλλὰ λυπεῖται, διότι
 ἀκόμη ὁ τόκος δὲν ἔφθασε τὸ κεφάλαιον, καὶ πρὶν ἀκόμη
 γεννηθῇ τέλει οὐ το κακόν, αὐτὸ γέννημα, τὸ ἀναγκάζει,
 καὶ αὐτὸ νὰ γενῇ, κἀμῶν τοὺς τόκους κεφάλαιον, καὶ
 θιαζόμενος νὰ φέρῃ εἰς φῶς τὰ ἀνωριμα καὶ προωρως
 γεννώμενα ἔμβρυα τῶν ἐχθρῶν. Διὸ τί τοῦτο ὁ πρῶγμα
 εἶναι, οἱ τόκοι, καὶ περισσότερον ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ θηρία
 κατατρώγου καὶ σπαραττοῦν τὰς ψυχὰς τῶν ἀθλίων.
12-13 Τοῦτο σύνδεσμος μὲ τὴν ἀδικίαν τοῦτο δεσμός
 ἐκθεστικῶν συμφωνιών. Διδῶν, λέγει, ὅχι διὰ νὰ λάθῃ
 περισσότερα, ἀλλὰ διὰ νὰ προσφέρω περισσότερα. Καὶ
 ὁ μὲν Θεὸς διατάζει νὰ μὴ παρηνῶμαι ὁπισθῶ οὔτε αὐτο
 ποὺ ἔχομεν δώσει· δ' ὅτι λέγει· ὁρίετε εἰς αὐτοὺς ἀπὸ

τούς ὁποίους δὲν περ μένετε νὰ λάβετε¹⁴· σὺ δὲ ἀπαιτεῖς
 περισσότερα ἐκεῖνον ποὺ ἔχεις δώσει, καὶ αὐτὸ ποὺ δὲν
 ἐδώκες, ἀναγκάζεις αὐτόν ποὺ δὲν τὸ ἐλάθε νὰ σοῦ τὸ
 καταβάλῃ ὡς ἀπελιδόμενον. Καὶ σὺ μὲν ἔχεις τὴν ἐντύπω-
 σιν, ὅτι, αὐξάνεται ἡ περιουσία σου ἐξ αὐτοῦ ἀντὶ ἔμ-
 νης ἀξίτησεως τῆς περιουσίας σου ἀνάπτε-ς τὸ ἀσθεστόν
 πῦρ.

Διὰ νὰ μὴ συμβῇ λοιπὸν αὐτὸ ὡς καταστρέψωμεν τὴν
 κακὴν αὐτὴν κοιλίαν τῶν τόκων, ὡς τὴν καταστήσωμεν
 ἀνακτηρὸν καὶ ἀνικανὸν διὰ τὰς παρανόμους ἀδύνας τῆς
 ὡς ἀποξήρανόμεν τὴν καταστρεπτικὴν αὐτὴν κοιλίαν.
14 καὶ ὡς ἐπιδώκωμεν μόνον τὰ ἀληθινὰ καὶ μεγάλα
 (πνευματικὰ) κέρδη, Ποῖα δὲ εἶναι αὐτά, Ἄκουσε τὸν
 Παῦλον, ὁ ὁποῖος λέγει, ὅτι, σὴ εὐσεβεία εἶναι, πηγὴ κέρ-
 δους, ὅταν ἀρκῆται, κανεὶς εἰς ἐκεῖνα ποὺ ἔχει¹⁵.

Ἄς ἐπιδώκωμεν λοιπὸν τὴν ἀπόκτησιν αὐτῶν τοῦ
 πλουτοῦ, δ' ἂν ἀπολαύσωμεν καὶ τῆς ἐδῶ ἐλευθερίας,
 καὶ ἐπιτύχωμεν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν δ' ἂν τῆς χάριτος
 καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 εἰς τὸν ὁποῖο, ἀνῆκε ἡ δόξα καὶ ἡ ἐξουσία συγχρόνως
 εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε,
 καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἔνεο το.

¹⁴ ἄντι 6,35
¹⁵ 2. 4. 6. 8

ΟΜΙΛΙΑ ΝΖ' (57)

(Ματθ. 16, 10 - 21)

Κ' ἔκει ἡρώτησαν αὐτόν οἱ μαθη-
ται, αὐτοῦ λέγοντες, ὁ ἀτίλο πόν
λέγου·ν οἱ γραμματεῖς ὅτι πρέπει
νά ἔλθῃ πρῶτα ὁ Ἡλίας. (Ματθ. 17, 10).

Δὲν ἐγνώριζον ἐπομένως τοῦτο ἀπὸ τῆς Γραφῆς,
ἀλλ' οἱ γραμματεῖς διεσπάρηκον αὐτὸ εἰς ἐκείνους, καὶ
διεδίδετο ὁ λόγος αὐτὸς μεταξὺ τοῦ ἀπειροῦ πληθους.
ὅπως ἀκριβῶς καὶ προκε μένου περὶ τοῦ Χριστοῦ. Δι' αὐ-
το καὶ ἡ Σαμαρείτις ἔλεγε, «θα ἔλθῃ ὁ Μεσσίας» καὶ ὁ
ταὶν ἔλθῃ, ἐκείνος θα μᾶς τὰ γνωρίσῃ ὅλα» καὶ οἱ ἴδιοι
(οἱ γραμματεῖς) ἡρώτων τὸν Ἰωάννην 11 «εἰσαὶ, ὁ Ἡλί-
ας, ἡ ὁ προφήτης;»¹ Διεδίδετο θέβαι αὐτοῦ λόγος, πράγμα
τὸ ὁποῖον ἀνέφερα καὶ περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ περὶ τοῦ
Ἡλίου, μὴ ἐρημικευόμενος ὁμῶς ἀπὸ ἐκείνους ὁρθῶς. Διότι
αὐ μὲν Γραφαὶ ἀναφέρουσιν δύο παρουσίας τοῦ Χριστοῦ,
καὶ αὐτὴν ἣ ὅποια ἐπαγγελματοποιήθη καὶ τὴν μέλλουσάν·
αὐτὰς δηλώνων ὁ Παῦλος ἔλεγεν, «ἐφανερώθη ἡ χάρις
τοῦ Θεοῦ, τοῦ εἶναι, σωτήρος δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.
παίδων ἀγνοῦσα ἡμᾶς, ἵνα, ἀφ' οὗ ἀνηγαγόμεν τὴν σφέδραν
καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ κόσμου, ζήσωμεν με σωφροσύνην
καὶ δικαιοσύνην καὶ εὐσέβειαν»² Ἰδοὺ ἡ μία (παρουσία)
«Ἀκούσε πῶς φανερώσει καὶ τὴν ἄλλη. Διότι, ἀφ' οὗ εἶ-
πεν αὐτὰ, προσέθεσε «ἀναμένοντες τὴν εὐλογημένην ἐλ-
πίδα μας καὶ ἐμφάνειν 12 τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ
καὶ Σωτήρος μας Ἰησοῦ Χριστοῦ»³ Καὶ οἱ προφήται δὲ
ὁπενθυμίζου καὶ τὰς δύο τῆς μᾶς δὲ δηλαδὴ τῆς δευ-
τέρας λέγουσι, ὅτι πρόδρομος θὰ εἶναι ὁ Ἡλίας». Διότι,

1 Ἰωάν. 4, 25
2 1 Κορ. 1, 21
3 1 Τιμ. 2, 1-19
4 1 Τιμ. 3, 13
5 1 Ρωμ. 1, 20 ἐν ἀποστόλῳ ἔχον Ἡλίου τὸν Θεοῦ-γεν, μὴ ἡ ἐλθεῖν
τὴν ἑλπίδα Χριστοῦ τὴν μετάνη καὶ ἐκ τῆς Ματθ. 4, 4

τῆς προηγουμένης ὑπῆρξε ὁ Ἰωάννης, τὸν ὁποῖον ὁ Χρι-
στός ἀπεκάλει καὶ Ἡλίου· ὅχι, ἐπειδὴ ἦτο ὁ Ἡλίας, ἀλλ'
ἐπειδὴ ἐπετέλει τὸ ἔργον ἐκείνου. 18 19 Ὅπως δηλαδὴ
ἐκεῖνος θὰ εἶναι, πρόδρομος τῆς δευτέρας παρουσίας,
τοιούτουτρόπως καὶ αὐτὸς ἔν νε πρόδρομος τῆς προηγου-
μένης. Ἀλλ' οἱ γραμματεῖς συγχέοντες αὐτὰ καὶ δια-
στρέφοντες τὸν λαόν, ὁπενθυμίζον εἰς αὐτὸν μόνον ἐκεί-
νην τὴν δευτέραν παρουσίαν, καὶ ἔλεγον, ὅτι, ἐάν αὐτὸς
εἶναι ὁ Χριστός, ἔπρεπε νὰ ἤρχετο πρὸ αὐτοῦ ὁ Ἡλίας.
Δι' αὐτὸ λέγουσι καὶ οἱ μαθηταὶ «διὰ λέγουσι οἱ γραμ-
ματεῖς ὅτι πρέπει νὰ ἔλθῃ πρῶτα ὁ Ἡλίας.» Διὰ τοῦτο
καὶ οἱ Φαρισαῖοι, ἀφ' οὗ ἔστελαν ἀντιπροσώπους πρὸς
τὸν Ἰωάννην, ἡρώτων «εἰσαὶ σὺ ὁ Ἡλίας;» μὴ ἀνα-
φέροντες ποῦθεναι τὴν πρώτην παρουσίαν.

Ποῖα λοιπὸν εἶναι ἡ λύσις τὴν ὁποῖαν ἔδωκεν ὁ Χρι-
στός. Ὅτι ὁ Ἡλίας μὲν θὰ ἔλθῃ τότε πρὸ τῆς δευτέρας
μου παρουσίας⁴ καὶ τώρα δὲ ἦλθεν ὁ Ἡλίας ἀποκαλῶν
οὕτω τὸν Ἰωάννην. Αὐτὸς ὁ Ἡλίας ἦλθεν 12 Ἐάν δὲ ἀ-
ναζητῆς τὸν Θεοῦ-γεν, θὰ ἔλθῃ Δι' αὐτὸ ἔλεγε «ὁ Ἡλίας
μὲν θὰ ἔλθῃ, καὶ θὰ τὰ τακτοποιήσῃ ὅλα» Ποῖα ὅλα
ἔκενα τὰ ὅποια ἔλεγεν ὁ προφήτης Μαλαχίας «θα ἀ-
ποστείλω εἰς σὰς τὸν Ἡλίου τὸν Θεοῦ-γεν, ὁ ὁποῖος θὰ
ἐπιστρέψῃ τὴν καρδίαν τῶν πατέρων πρὸς τὰ τέκνα, θὰ
νὰ μὴ ἔλθῃ καὶ πλήξῃ τὴν γῆν μετελείαν, καταστροφὴν»⁵
Εἶδες ἀκριβῆ προφητικὴν ρῆσιν, Ἐπε-δὴ δηλαδὴ ὁ Χρι-
στός ἀπεκάλει τὸν Ἰωάννην Ἡλίου, διὰ τὴν ὁμοιότητα
τῆς διακονίας διὰ νὰ μὴ νομισθῇ ὅτι τὸ ἴδιον λέγεται καὶ
τώρα ἐκ μερὸς τοῦ προφήτου, προσέθεσε καὶ τὴν πατρι-
δα του εἰπὼν (τὸν Θεοῦ-γεν) Ὁ Ἰωάννης θεῖσθαι δὲν
ἦτο Θεοῦ-γεν. Μετὰ δὲ ἀπὸ αὐτοῦ θέτει καὶ ἄλλα διακριτι-
κὴν σημεῖον λέγων, 1 «ὅτι νὰ μὴ ἔλθῃ καὶ πλήξῃ τὴν
γῆν μετελείαν καταστροφὴν», ἀποκαλύπτων τὴν φοβε-
ραν δευτέραν τοῦ παρουσίαν Διότι, κατὰ τὴν πρώτην
δὲν ἦλθε διὰ νὰ πατάξῃ τὴν γῆν «Δὲν ἦλθον, λέγει, διὰ

6 Ἰωάν. 21
7 1 Κορ. 1, 20 ἐκ θεοῦ τὴν ἡλίσσιν τοῦ προφήτου Ματθ. 4, 4
8 1 Τιμ. 2, 19
9 Ματθ. 4, 5

θος. Διότι αφού ανέφερε τὴν σχετ. κτὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰωάννου, προσέθεσε: «ἔτσι καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου πρόκειται νὰ πάθῃ ἀπὸ αὐτοῦς» **10** Καί μετ' ὀλίγον πάλιν ὅταν ἐξεδ' ᾤξε τον δαίμονα τὸν ὁποῖον δέι ἡδυνήθησαν νὰ ἐκδιώξουν, οἱ μαθηταὶ καθ' ἑαυτοὺς καὶ τότε ὅταν περιεφέροντο εἰς τὴν Γαλιλαίαν, λέγει: «εἶπεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πρόκειται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου νὰ παραδοθῇ εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων, καὶ θὰ τὸν θανατώσων καὶ κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν θὰ ἀναστήθῃ» **11** Ἐκείνη δὲ τοῦτο διὰ νὰ μενοινῇ μετὰ τὸ μέγεθος τῶν θαυμάτων τὴν ὑπερβολικὴν ληψὶν, καὶ μετὰ τὸν τρόπον νὰ παρηγορήσῃ αὐτοὺς ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἐδὼ μετὰ τὴν μὴ μὴ τοῦ θανάτου τοῦ ὡάννου παρέσχεν εἰς αὐτοὺς μετὰ τὴν παρηγορίαν **12**

Ἐάν δὲ κανεὶς ἤδῃ, λέγει, ὅτι νὰ μὴ ἀναστήσῃ καὶ στείλῃ τὸν Ἰωάνν. καὶ τὰς ἐὰν θεοῦ ἢ παρουσίᾳ τοῦ μαρτυρεῖ τὸς ἀγαθὰς θὰ ἀποκτατῶμεν ὅτι καὶ τὸς νομίζοντες τὸν Χριστὸν εἶναι ὁ Ἰωάννης, δὲ ἐπιστεύσαντες εἰς αὐτὸν «Διότι ἄλλοι μὲν λέγουσιν, ὅτι λέγουσιν Ἰωάνν. ἄλλοι δὲ Ἰερεμίαν» **13** Καὶ μετὰ τὴν τοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ Ἰωάννη δὲν ὑπῆρχε καμμία διαφορά, παρὰ μόνον ὡς πρὸς τὸν χρόνον. Πῶς λοιπὸν θὰ πιστεύσων τότε, λέγει. Εκείνος θεοῦ θὰ ἀποκαταστήσῃ τὰ πάντα, ὅχι μόνον διότι θὰ εἶναι γνωστός, **14** ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ὅτι μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης θὰ ἔχῃ ἐξαπλωθῇ παντοῦ ἡ δόξα τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς οὐρανὸν θὰ εἶναι καὶ ἀπὸ τῶν ἡλίων πᾶσι φανερά. Ὅταν λοιπὸν θὰ ἔλθῃ ἐκεῖνος, καθ' ὅν χρόνον θὰ ἔχῃ ἐξαπλωθῇ ἡ φῶς καὶ ἡ δόξα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπὶ τὸς χρόνον θὰ κυριεύῃ εἰς τὰς ψυχὰς ἡ ἀναμὴν τῆς παρουσίας τοῦ καὶ διδάσκῃ τὰ ἴδια μετὰ τὸν Χριστὸν καὶ ὁ ἴσος κηρυττεῖ τὸν Ἰησοῦν, θὰ δὲ χθὺν εὐκολώτερον τὰ λεγόμενα

«Ὅταν δὲ λέγῃ «δὲν τὸν ἀνεγνώρισαν» καὶ ἐκεῖνος φαίνεται νὰ ἐπαρστίξῃ καὶ δὲ παρηγορεῖ τοὺς μαθητὰς μόνον μετὰ τὸν τρόπον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ νὰ εἶ

10. Μαθ. 17. 22. 23.
11. Μαθ. 17. 24.

ἐν ὅτ' ἀδίκως πάσχει ἀπὸ αὐτοῦς τὰ ὅσα πασχέ, καὶ μετὰ τὸ νὰ συγκαλύψῃ τὰ λυπηρὰ μετὰ δύο θεῖα σημεῖα τῆς εἰς τὸ ὅρος μεταμορφώσεως καὶ ἐκεῖνου ποῦ ἐπρόκειτο νὰ συμβῇ (ἐκ νεκρῶν Ἀναστήσεως).

Αὐτὰ λοιπὸν ἀκούσαντες δὲν ἐρωτοῦν τὸν Χριστὸν. **15** πότε θὰ ἔλθῃ ὁ Ἰωάννης ἢ ὅτι ἐστὲν ἰσχυρὸς τοῦ ἐξ ἀρχῆς τοῦ παθῶν, ἢ διότι ἐφοβούτο. Διότι εἰς πολλὰς περιπτώσεις, ὅταν ἴδω, εἶναι δὲν θέλει νὰ εἴπῃ κατὰ σφῶς, εἰς τὸ ἐξῆς σωτῶν. Πράγματι, ὅταν παρέμειναν εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ εἶπε, «πρόκειται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου νὰ παραδοθῇ καὶ θὰ τὸν θανατώσων», ὁ Εὐαγγελιστὴς προσέθεσε «καὶ ἐλυτήθησαν πάρα πολὺ» τούτῳ ὅπου οἱ δύο Εὐαγγελισταὶ ὅταν λέγουσιν ὁ μὲν Μάρκος εἶπεν, «ἦτο ἀσφαλὲς ὁ λόγος, καὶ ἐφοβούτο νὰ τὸν ἐρωτήσων» **17**, ὁ δὲ Λουκάς, εἶπεν, «παρέμεινε κρυμμένος ἀπὸ αὐτοῦ ὁ λόγος, διὰ νὰ μὴ τὸν ἐνοήσων» καὶ ἐφοβούτο νὰ τὸν ἐρωτήσων διὰ τὸν λόγον αὐτὸν **18**

«Καὶ ὅταν ἦλθοι πρὸς τὸ πλῆθος, τὸν ἐτίθει αὐτὸς κατὰ τοὺς ἀνθρώπους ποῦ ἐναντίασαν, ἐμπρὸς τοῦ καὶ εἶπε Κυριε, ἐλέησέ με υἱὸν μου. **19** διότι σεληνιάζεται καὶ ὁ ποιεῖ πολλὰ. Πολλὰς φορές πτεῖ εἰς τὴν φωνὴν καὶ πολλὰς φορές εἰς τὸ νερὸ καὶ τὸν ἔφερον εἰς τοὺς μαθητάς το καὶ δὲ ἡμῶρες, νὰ τὸν θεραπεύσων» **20** Αἰτῶν τὸν ἀνθρώπων ἢ Γραφῇ μᾶς τὸν παρὸν ἀξίει πᾶσα πολὺ ἀσθενεὶ ὡς πρὸς τὴν πίσιν καὶ τοῦτο εἶναι φανερόν ἀπὸ πολλὰ σημεῖα, καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὁποῖου εἶπεν ὁ Χριστός, «εἰς ἐκεῖνον ποῦ πιστεύει ὅλα εἶναι δυνατὰ» καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὁποῖου εἶπε αὐτὸς ποῦ προσήλθε, «δοθήσῃς τὴν ἀπιστίαν μου» καὶ ἀπὸ τοῦ νὰ ἀπαγγέλλῃ ὁ Χριστὸς τὸν δαίμονα νὰ μὴ εἰσέλθῃ πλέον εἰς αὐτὸν καὶ ἀπὸ τοῦ νὰ εἴπῃ πάλιν ὁ ἀνθρώπος εἰς τὸν Χριστὸν «ἐάν δύνῃσαι» **21**

Καὶ διὰ τὴν κατηγορίαν τοῦ μαθητῆ, θὰ εἴπῃ κανεὶς, ἐάν ἡ ἀπίστα αὐτοῦ ὑπῆρξε ἡ αἰτία τοῦ νὰ μὴ ἐέλθῃ ὁ δαίμων. **22** Διὰ νὰ δείξῃ ὅτι εἶναι δυνατόν εἰς αὐτοὺς εἰ

17. Μαθ. 13. 22.
18. Μαθ. 13. 23.
19. Μαθ. 17. 24. 25.
20. Μαθ. 8. 23. 24.

τότε να φανούν αδύνατο· οί μαθηταί· ἔτσι ἦσαν πρὸ τοῦ Σταυροῦ καὶ τοῦ Πάθους.

Πιστὴν δὲ εἰσαίᾳ αὐτὴν τὴν ἱκανὴν διὰ θαύματα καὶ ἀναφέρει τὸν σπόρον τοῦ σιναίτου διὰ τὴν ταύτην ἀπεριγραπτὸν τῆς πίστεως δύναμιν. Διότι, ἀν καὶ κατὰ τὸ μέγεθος τὸ σινάϊ φαίνεται μικρὸν, ὅμως ἔχει ἀπὸ θλατὴν τὴν μεγαλύτερον δύναμιν αὐξήσεως. Ἀναφέρει λοιπὸν τὸ σινάϊ διὰ τὴν ἐξ ἧς καὶ τὸ ἐλάχιον τῆς γηϊνῆς (ἀληθινῆς) πίστεως δύναται νὰ ἐπιτύχῃ μεγάλα. **10** καὶ δὲν ἐσταμάτησε μέχρις αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ προσέθεσε καὶ ὅρη καὶ προέβη ἀκόμη περὶ σφόδρον διότι λέγει, «καὶ τίποτε δὲν θὰ σᾶς εἶναι ἀδύνατον».

Σὺ ὅμως θαύμασε καὶ ἀπὸ ἐδῶ τὴν φιλοσοφίαν ταύτην καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὴν μὲν φιλοσοφίαν ταύτην διότι δὲν ἀπέκρυψαν τὸ ἐλάττωμά των τὴν δύναμιν δὲ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διότι αὐτοὺς οἱ ὅποιοι δὲν εἶχον πίστιν, οὔτε σπόρον σιναίτου, τοσούτων πολλοὺς ἐξυμῶσε καὶ τοὺς ἀνέδειξε ὀλίγων κατ' ὀλίγον. **11** ὥστε νὰ ἀναβλύσουν ἀπὸ ἐκείνου ποταμοὶ καὶ πηγαὶ πίστεως.

«Αὐτὸ δὲ τὸ γένος δὲν θάγει ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον παρὰ μετὰ προσευχὴν καὶ νηστείας» προσέθεσε, ἐννοῶν ὅτι τὸ γένος τῶν δαιμόνων, ὅχι μόνον αὐτοὺς ποὶ κατέχουν τοὺς σπληνιζομένους. Βλέπετε πῶς ρίπτει ἐξ ἀρχῆς τὰ σπέρματα τῆς νηστείας, διότι μὴ μοῖ ἀναφέρει τὸν σποραδικὸν καὶ σπανίαν περιπτώσειν ὅτι μερικοὶ καὶ χωρὶς νηστείας ἐξεδύσαν τοὺς δαίμονας. Θὰ ἠδύνατο, πως ἵα τὸ εἶπε κοινὰς περὶ ἐκείνων ποὶ ἐπιτρεῖται καὶ δ' ἕνα ἢ τὸ πολὺ δυο ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ εἶναι ἀδύνατον ἀνπάσῃ καίποτε, νὰ ἀπαλλαγῇ κάποτε ἀπὸ τὴν μαγίαν αὐτῆς ζοῆς εὐμαρέως. Ὅπως δὲ ἰδιαίτερος ἔχει ἀνάγκη τῆς νηστείας καὶ τῆς προσευχῆς ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ποιεῖ ἀπὸ τῆς ἀσθενείας αὐτῆς. Ἀλλὰ ὅμως, ἐάν ὑπάρχῃ ἀνάγκη πίστεως θὰ εἴπῃ καὶ ὅτι ὅτι ὑπάρχει ἀνάγκη καὶ νηστείας. **12** Διότι μετὰ τῆς πίστεως καὶ ἡ νηστεία

προσθέτε, ὅχι μικρὰν δύναμιν καὶ βοηθῶσαν ἐκποθέτε εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰν ἀρετὴν, ἀπὸ ἀνθρώπων τὸν καὶ μὲν ἀγγέλων συνάπτει, μάχην μὲ τὰς ἀσωμάτων δυνάμεις ἀλλ' ὅχι μόνον τῆς, ἀλλ' εἶναι ἀπαραίτητος καὶ ἡ προσευχή, καὶ πρώτη ἡ προσευχή.

Πρόσεξε λοιπὸν πόσα ἀγαθὰ πηγάζουν ἐκ τῶν δύο αὐτῶν ἀρετῶν. Ὁ προσευχόμενος ὅπως πρέπει καὶ νηστεύων, δὲν ἔχει ἀνάγκη πολλῶν· ἐκεῖνος δὲ ὁ ὅποιος δὲν ἔχει ἀνάγκη πολλῶν δὲν θὰ γινῇ φιλοχρήματος· ὁ δὲ ἀφιλοχρήματος εἶναι ὁ πλέον διατεθεμένος δι' ἐλεημοσύνην. Ἐκεῖνος τοῦ νηστεύει εἶναι ἀνάλοφος καὶ φέρε πτερά καὶ προσεύχεται μετὰ πνευματικῇ διαύγειαν, καὶ σθῆναι τὸς κακὰς ἐπιθυμίας καὶ τὸν Θεὸν κάμνει. Ἰδὼν καὶ ταπεινῶναι τὴν υπερηφανευσμένην ψυχὴν. «Δ' αὐτὸ καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἐνήστευον σχεδὸν πάντοτε. Ὁ προσευχόμενος καὶ νηστεύων ἔχει διπλὰς πτερυγίας, ἐλαφρότερας καὶ αὐτῶν τῶν ἀνέμων. Διότι, ὅταν προσεύχεται, οὔτε χάσμουρ ἐστὶ οὔτε τεντώνεται, οὔτε ἀποκοιμίζεται· πρᾶγμα τὸ ὅποιο, παθαίνουν οἱ πολλοὶ ἀλλ' εἶναι σφοδρότερος τοῦ πυρός, καὶ ἀνώτερος ὅλων τῶν γηϊνῶν πραγμάτων διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀνθρώπος αὐτός εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν ἑχθρὸς καὶ ἀντιπαλὸς τῶν δαιμόνων. Πράγματι τίποτε δὲν εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ ἀνθρώπου ποὶ προσεύχεται εἰς κρινῶς. Διότι, ἐάν γυναικαὶ κατάρθασε νὰ λυγίσῃ κάποιον ἀπ' ἀνθρώπου ἀρχόντα, ὁ ὅποιος οὔτε τὸν Θεὸν ἐφοβέτο, οὔτε ἀνθρώπου ἀντρέπετο, πολὺ περ σφόδρον δύναται νὰ προσελκύσῃ τὸν Θεὸν ἐκεῖνος, ποὶ παρακαλεῖ. Αὐτὸν συνεχῶς διὰ τῆς προσευχῆς. **13** καὶ κυριαρχεῖ τῆς κοίτης, καὶ ἀποπέμπει τὴν τρυφλότητά. Ἐάν δὲ τὸ σῶμα σοι εἶναι ἀσθενικόν, ὥστε νὰ μὴ ἡμπορῇ νὰ νηστεύῃ συνεχῶς, ἀλλὰ διὰ τὴν προσευχὴν δὲν εἶναι ἀσθενικόν, οὔτε ἀνέκτανον πρὸς περιφορίαν τῶν παραλογῶν ἀπειτήσεων τῆς κοίτης. Ἐάν, πράγματι, νὰ νηστεύῃς δὲν ἡμπορεῖς, ὅμως νὰ μὴ εἴῃς τρυφλῶς ἡμπορεῖς δὲν εἶναι, δὲ μικρὸν πρᾶγμα καὶ αὐτὸ, οὔτε ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῆς νηστείας ἀλλ' εἶναι ἀρκετὸν καὶ αὐτὸ νὰ συντριβῇ τὴν μαγίαν τοῦ δαίμονος. Καθ' ὅσον τίποτε δὲν εἶναι τόσον ἀσπότην εἰς ἐκείνον τὸν δαίμονα, ὅσον ἡ τρυφλότης καὶ ἡ μεθὴ ἐπειδὴ εἶναι καὶ πηγὴ καὶ μήτηρ ὅλων τῶν κακῶν. Δι' αὐτῆς κάποτε ἔρριψε τοὺς ἰσχυροὺς

λίταρς εἰς αὐτοῦ λαοῦ τῆς αὐτῆς τοῦ ἰσχυροῦ τῆς
Σοδόμων ἐξηρέθησαν εἰς ἀνηθικούς ἔρωτας. 12 Δὲν λέ-
γει, «αὐτὴ ἦτο ἡ παρανομία τῶν Σοδόμων» ἢ ὑπερηφά-
νε αὐτῶν σπατάλας καὶ ἀσωτίας μέσα εἰς τὴν πληρωμή-
ν τῶν ἁρτίων καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀγαθῶν.³⁶ Δὲν αὐ-
τῆς κατέστρεψε ἀναριθμητοὺς ἄλλους, καὶ τοὺς παρέ-
δωκε εἰς τὴν γέννησιν διὰ τὸν κακὸν δὲν προξενεῖ
ἢ τρυφή. Μεταβάλλει τοὺς ἀνθρώπους εἰς χοίρους καὶ
χειρότερον ἀπὸ χοίρους. Δὲν ὁ μὲν χοῖρος κυλίσσεται εἰς
τὸν θόρυβον καὶ τρέφεται μὲ τὴν κόπρον αὐτοῦ, δὲ
τρέφεται ἀπὸ τράπεζαν περισσοτέραν ἐκείνης ἀκάθαρ-
τον καὶ μολυσμένην. 13 μὲ τὸ νὰ ἐπινοῇ ἀθεμίτους
μύθους καὶ παρανόμους ἔρωτας. Αὐτοὺς ὁ ἀνθρώπος εἰς
τίποτε δὲν διαφέρει ἀπὸ βαμνιζόμενοι κατὰ τὸν ἴδιον
τρόπον εἶναι ἀνασχυντοὶ καὶ μοναχικοί. Καὶ τὸν μὲν
δαίμον ζόμενον τοῦλάχιστον τὸν εὐσπλαγχνισμένον, αὐ-
τὸν δὲ τὸν ἀπεχθανόμενον καὶ τὸν ἀνταποδομένον. Διὰ
τί, γινέται μὲ τὴν θέλησιν τοῦ μοναχικοῦ καὶ τὸ στόμα
καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν οἴαν καὶ ἄλλα γενικῶς τὰ
μεταβάλλει εἰς λαϊκούς, ὅπου χυνοῦνται ἀκάθαρτα αὐ-
λάκια καὶ ὀχετοί. Ἐάν δὲ παρατηρήσῃ καὶ τὸν ἐσωτε-
ρικὸν ἀνθρώπον θὰ ἴδῃ τὴν ψυχὴν ὡσαν εἰς κάποιαν
χειμῶνα παγωμένην ἀπὸ τὰ κρύα καὶ ἀκαίσθητον, μὴ
δυναμένη εἰς τίποτε νὰ ἀφελήσῃ τὸ σκόφος (τὸ σῶμα)
ἐξ αὐτοῦ τοῦ φοβεροῦ χειμῶνος.

Ἐντρέπομαι νὰ ἀναφέρω τὰ ὅσα κακὰ παθαίνουν
καὶ ἄνθρωποι καὶ γυναῖκες ἐξ αἰτίας τῆς τρυφῆς. 14 τὸ αὐ-
τὴν εἰς τὴν συνειδήσιν τοῦ ἡθικοῦ γνωρίζει τὰ πάντα
ἀκριβέστερον. Τὶ εἶναι, πράγματι, αἰσχροτέρων ἀπὸ γυ-
ναῖκα ἢ ὅποια μεθύει, ἢ ἀπώλως περιφέρεται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ;
Δὲν ὅσον τὸ σκεδὸς εἶναι ἀσθενέστερον τὸσον μεγα-
λύτερον εἶναι τὸ ναυάγιον, εἴτε περὶ ἐλευθέρου πρόκει-
ται εἴτε περὶ δούλης. Ἡ μὲν ἐλευθέρη παραφέρεται καὶ
ἀσχημονεῖ εἰς τὸ μέσον τοῦ θεάτρου τῶν δούλων, ἢ δὲ
δουλὴ ὁμοίως μεταξὺ τῶν δούλων καὶ γινώσκοντα αἰτία καὶ
ἀφορμὴ ὥστε οἱ ἀνδρὲς νὰ ἐλασσημαῖν τὰ δῶρα τοῦ
θεοῦ. Δὲν ἀκούει πολλοὺς νὰ λέγουν, ὅταν συμβαίνει

36. Ἰεζεκ. 16, 49

αὐτὰ τὰ ἐπαισχύνται κακὰ, ὅς μὴ ὑπάρχει ὁ οἶνος. Τί
ἀνίσταται (ἡθικὴ) παραλυσία. 15 Ἐνῶ ἄλλοι ἀμαρ-
τάνου κατηγορεῖς τὰς δωρεὰς τοῦ θεοῦ, Πόσην τρέλ-
λαν δὲν μαρτυρεῖ αὐτὸ. Μήπως ὁ οἶνος ἀνθρώπῳ μου,
δὲν ἐπράξε τὸ κακόν. Ὅχι, ὁ οἶνος, ἀλλ' ἡ ἀκράτεια ἐκεί-
νων τοῦ τὸν πίνου χωρὶς μέτρον καὶ ἔρα. Εἴτε λοιπὸν
καὶ αὐτὰ, ὅς μὴ ὑπάρχει μέθη ὅς μὴ ὑπάρχει τρυφή ἀν-
δρῶς λέγῃς, ὅς μὴ ὑπάρχει οἶνος, θὰ φθάσῃς νὰ εἰπῇς
σιγά - σὺ γὰρ ὅς μὴ ὑπάρχει σιδήρας (σιδηρὰ ἀντὶ κείμε-
να) δὲν νὰ μὴ ὑπάρχουν φονεῖς ὅς μὴ ὑπάρχει νύκτα,
δὲν νὰ μὴ ὑπάρχουν κλέπται, ὅς μὴ ὑπάρχει φῶς, δὲν νὰ
μὴ ὑπάρχουν συκοφάνται, ὅς μὴ ὑπάρχει γυναικαὶ δὲν νὰ
μὴ ὑπάρχουν μοιχεῖς. καὶ ὅλα γενικῶς θὰ τὰ καταρνή-
σῃς.

Ἄλλ' αὐτὸ μὴ τὸ κάμνῃς εἶναι ἴδιον δ αὐτοῦ τῆς γυνώ-
μης μὴτε νὰ κατηγορῇς τὸν οἶνον, ἀλλὰ τὴν μέθη. 16
καὶ ἀφοῦ παραλάβῃς τὸν μέθυσον, ὅταν εἰσέλθῃς εἰς
κατάστασιν νηφαλιότητος ζωγραφίσῃς τοῖς ἄλλοις τὴν ἀ-
σχημασίαν τοῦ καὶ εἰπὲ πρὸς αὐτόν ὁ οἶνος ἐδόθη διὰ
νὰ εὐφρανῶμεθα, ὅχι διὰ νὰ συμπεριφερωμεθα ἄπρε-
πῶς διὰ νὰ γελώμεν, ὅχι διὰ νὰ γελοιοποιώμεθα διὰ
νὰ ὑγαινώμεν, ὅχι διὰ νὰ ἀσθενώμεν διὰ νὰ θεραπευ-
σώμεν τὴν ἀσθένειαν τοῦ σώματος, ὅχι διὰ νὰ καταθά-
λωμεν τὴν δυναμὴν τῆς ψυχῆς. Ὁ θεὸς σὲ ἐτίμησε μὲ τὴν
προσφορὰν τοῦ δώρου αὐτοῦ, σὺ διατὶ ὀβριζεῖς τὸν ἑαυ-
τόν σου μὲ τὴν ἀμετρον χρῆσιν. Ἀκούσε τί λέγει, ὁ Παῦ-
λος. «Πὰ χρησιμοποίησεν ὁ οἶνος διὰ τὸ ἀνασχύνει
σοι καὶ τὰς συγχνάς σου ἀσθενείας»³⁷. Ἐὰν δὲ ὁ ἄνθρωπος
ἐκείνος μολοντί κατεχέτο ὑπὸ ἀσθενείας καὶ ὑπέμενε
τὴν μίαν ἀσθένειαν κατόπιν τῆς ἄλλης, 17 δὲν ἐ-
πλεον οἶνον, ἔως ὅτου τοῖς τὸ ἐπέτρεψεν ὁ θεὸς ἀ-
σκαλὸς, τοῖαν συγγνώμην θὰ ἔχωμεν ἡμεῖς ποὺ
μεθύομεν ἐν τῇ ψυχῇ, εἰς ἐκείνον θεῶτα εἰ-
λεγε νὰ χρησιμοποίησιν ὁ οἶνος οἶνον διὰ τὸν στο-
μαχόν σου καὶ τὰς συγχνάς σου ἀσθενείας ἀλλ' εἰς ἐ-
κάστον ἀπὸ σὰς καὶ μεθύετε θὰ εἴπῃ. Πὰ χρησιμοποίη-
σιν ὁ οἶνος, διὰ νὰ ἀποφεύγῃς τὰς συγχνάς αἰσχρολο-

37. 4. 7. 5, 29

γιας, τας άλλας κακάς ἐπιθυμίας, τὰς ὁποίας συνηθίζει νὰ γενῇ ἡ μέθη. Ἐάν δὲ δὲν θέλετε νὰ ἀποφεύγετε τὸν οἶνον διὰ τὰς συνεπείας αὐτάς, τοῦλάχιστοι ὡς τὸν ἀποφεύγετε διὰ τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἀηδίας που προέρχονται ἐξ αὐτοῦ. **25** Δὲν εἶπα ὅτι ὁ οἶνος ἐδόθη πρὸς εὐφροσύνην διότι λέγει· «ὁ οἶνος εὐφραίνει τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου»·²⁶ αἰεὶς ὅμως κατασπρέφετε καὶ αὐτὴν τὴν ἀγοστόπον ἐπίδρασιν τοῦ. Ποία εὐφροσύνη ὑπάρχει, ὅταν δὲν εἴμεθα εἰς τὰ λόγια καὶ μὴ εἴμεθα ἀνὰριθμητοὺς πόνους καὶ τὰ θλιπώμενα ὅλα νὰ στρυφογυρίζουν καὶ κατεχωμένα ἀπὸ σκοτοδίνη καὶ ἔχουμεν ἀνάγκη ἐκείνων που κατασπρέχουν μὲ ἔλαιον τὰς κεφαλὰς, ὡς τὰ τοὺς ὑποφέροντας ἀπὸ πυρετόν.

Αὐτὰ δὲν ἐλέχθησαν δι' ὅλους ἢ μᾶλλον (ἐλέχθησαν) δι' ὅλους· ὅχι ἐπειδὴ ὅλοι μεθύουν, μὴ γένοιτο ἄλλ' ἐπειδὴ ὅσοι δὲν μεθύουν δὲν φροντίζουν διὰ τοὺς μεθύοντας. Δι' αὐτὸ καὶ πρὸς σὰς ἀπειθῆναι περισσότεροι, οἱ ὅποιοι εἰσθε ὕγιεις ἔπε δὴ καὶ ὁ ἱατρός, ἀφοῦ ἀφήσῃ τοὺς ἀσθενεῖς, συνομιλεῖ με' ἐκεῖνους πού κάθονται πλησίον τῶν ἀσθενῶν. **26** Πρὸς σὰς λοιποὺς ἀπευθύνω τὸν λόγον καὶ σὰς παρακαλῶ μὴ ποτε νὰ κυρθεύητε ἀπὸ τὸ πάθος αὐτὸ καὶ τοὺς κυριευθέντας νὰ περιμαζεύετε, διὰ νὰ μὴ φανῶνται χειρότεροι τῶν ἀλόγων ζώων. Δὲν ἐκεῖνα μὲν δὲν ἐπικητοῦ, τίποτε περισσότεροι ἀπὸ τὰ ἀναγκαστῶν· αὐτοὶ δὲ ἐγιναν καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα ἀλογώτεροι, μὲ τὸ νὰ υπερβαίνουν τὰ ὅρα τοῦ κανονικοῦ. Πόσον καλότερος ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι ὁ ὁσος, πόσον καλότερος ὁ σκύλος. Καθ' ὅσον κάθε ἕνα ἀπὸ τὰ ζῶα αὐτὰ καὶ ἀπὸ ὅλα δὲ τὰ ἄλλα, εἴτε προκεταί νὰ φάγῃ εἴτε προκεταί νὰ πῇ γνωρίζει ὡς ὅσον τὴν ἐπάρκειαν (τὴν ἀναγκαζομένην ποσότητα), καὶ πέραν τοῦ ἀπαιτουμένου δὲν προχωρεῖ καὶ ἀνὰ τὸν τὸ ἀναγκάζουν, δὲν ἀνέχεται νὰ υπερβῇ τὸ μέτρον. Ἐξ αἰτίας αὐτοῦ λοιπὸν αἰεὶ εἴθε χειρότεροι ἀπὸ τὰ ἄλογα ὅχι μόνον κατὰ τὴν γνώμην τῶν συνετῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἰδὴν ἑαυτοῦ. **27** Ἰδὲ δὲ, ἔχετε σχηματίσει τὴν γνώμην αὐτὴν ὅτι εἴθε καὶ ἀπὸ τοὺς σκύλους καὶ τοὺς ὄνους περισσότεροι εἴθε οὐτε-

ρηφρονήσεως, φανερόν εἶναι ἀπὸ τὴν πράξιν αὐτὴν αὐτὰ δηλοῦν τὰ ἄλογα ζῶα δὲν τὰ ἀναγκάζει νὰ λάθουν τροφήν, πέραν τοῦ μέτρου καὶ ἀνέκωκτῃ κανὼς ὁ αἶν, θὰ εἴπῃς, διὰ νὰ μὴ τὸ θάλαμης μεγάλως διὰ τὸν ἑαυτοῦ βίως δὲν λαμβάνει αὐτὴν τὴν πρόνοιαν. Ἔτσι λοιπὸν νομίζεις τὸν ἑαυτὸν σου ὅτι εἶναι εὐτελέστερος καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα καὶ τὸν παρασπρέφεις νὰ βασανίζετα συνεχῶς. Οὕτε θέθαια ὑφίσταται τὴν ζημίαν ἐκ τῆς μέθης μόνον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μέθης, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς παραμένει ἡ ἐκ τοῦ πυρετοῦ θάλαμης, καὶ ὅταν ἀκόμη παρέλθῃ ὁ πυρετός, ἔτσι καὶ ὅταν ἀκόμη περάσῃ ἡ μέθη **28** κυριάρχει ἡ ἐκ τῆς μέθης ζάλη καὶ εἰς τὴν ψυχὴν καὶ εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸ μὲν ἄθλιον σῶμα εἶναι, κατὰ παράτυπον, ὡς σκάφος που ὑπέστη ναυάγιον ἢ δὲ περισσότερον αὐτοῦ ταλαιπωρῶς ψυχὴ καὶ εἰς τὴν περιττώσιν ἀκόμη τὸ σῶμα ἔχει γλῆναι ράκος ἐξεγείρει τὴν θύελλαν καὶ ἀνίσταται τὴν ἐπιθυμίαν καὶ ὅταν φαίνεται ὅτι σωφρονεῖ, τότε κατ' ἐξοχὴν εἶναι. Ἐξω φρενῶν μὲ τὸ νὰ φαντάζεται οἶνον καὶ τιθάρκα καὶ φιάλας καὶ ποτήρια. Καὶ ὅπως μετὰ ἀπὸ μῆνι καταστρεπτικὴν ἀνεμοθύελλαν, παραμένει ἡ ἐξ αὐτῆς ζημία τοῦτο συμβαίνει, καὶ μετὰ τὴν μέθη. **29** Καὶ ὅπως ἐκεῖ ρίπτονται τὰ ἐμπορευματα εἰς τὴν θάλασσαν, ἔτσι καὶ ἐδῶ ἀποβάλλονται ὅλα σχεδὸν τὰ ἀγαθὰ. Καὶ ἐν εὐφρῇ σωφροσύνην, ἢ αἰδημοσύνην, ἢ συεσιν ἢ ἐπεικεσιν, ἢ ταπεινοφροσύνην, ἢ μέθῃ τὰ ρίπτει ὅλα εἰς τὸ πέλαγος τῆς παρανομίας. Ἀλλὰ τὰ μετὰ ταῦτα δὲν εἶναι πλέον ὁμοῖα. Ἐκεῖ θέθαια μετὰ τὴν ἀπορριψιν τῶν ἐμπορευμάτων τὸ σκάφος ἀνακουφίζεται, ἐδῶ ὅμως θαρύνεται περισσότερον. Διότι ἀπὸ ἐκεῖνα τοῦ πλοῦτος δέχεται, ἀλλομὸν ὕδωρ καὶ ἄμμιον. **30** καὶ ὅλα τὰ σκουπίδια τῆς μέθης, τὰ ὅποια μᾶζι με' τοὺς ἐπιθόστας καὶ τὸν καθερνῇ, καταποντίζουσι ἀμέσως τὸ σκάφος.

Διὰ νὰ μὴ πάσχωμεν λοιπὸν αὐτὰ ὡς ἀπαλλάξωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀπὸ τῶν χειμῶν (τῆς μέθης). Ὁ μέθυσος οὐδέποτε εἶναι δυνατὸν νὰ εἴδῃ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Δὲν εἶπε ὁ ἀπόστολος «μὴ ἀπατάσθε οὐτε μέθυσοι, οὔτε θάλασσημο θὰ κληρονομήσουσιν τὴν θάλα-

λειαν τῶν οὐρανῶν.³⁹ Καί τί λέγω τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Διατελοῦντες ἐν μέθῃ δεῖ εἶναι δυνατοί νά ἴδω-
μεν ὅτε τά παρόντα πράγματα ἡ μέθῃ μᾶς κάμνει τάς
ἡμέρας νύκτας καί τό φῶς σκοτός, οἱ δὲ μεθύοντες καί με-
θυσκοτοῦς ἀκόμη τοῦς ἀφθαλμούς δέν βλέπουν ὅσα εὐ-
ρισκονται πρό τῶν παιδῶν τῶν **Β** Καί δέν εἶναι μόνον αὐ-
τό τό φοβερόν. Ἀλλά μετὰ αὐτά ὑφίστανται καί ἄλ-
λας φοβερωτέρας τιμωρίας, κυριευόμενοι ἀπό παράλο-
γον λυπῆν (ἀπ᾽ αὐτοδοξίαν), ἀπό τρέλλαν ἀπό ἀσθένε-
αν, γινόμεναι ἀντικειμένοι γέλωτος καί κατηγορουμένοι
συνεχῶς. Ποία συγγνώμη λοιπόν δι' αὐτούς πού περ-
βάλλουν τοὺς ἑαυτοῦς τῶν μέ τόσα κακά; Δέν ὑπάρχει
καίμια.

Ας ἀποφύγωμεν λοιπόν τό νόσημα αὐτό, διὰ νά ἐπι-
τύχωμεν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, διὰ τῆς χάριτος καί τῆς
φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τόν
ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα καί ἡ ἐξουσία ἀσυχρόνως εἰς τόν
Πατέρα καί τό "Αγ.ὸν Πνεῦμα. **Γ** εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰῶνων, Γένο·το.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΗ (58)

(Ματθ ε' 22 . η 6)

«Όταν δὲ περιεφέροιτο εἰς τήν
Γαλιλααν, εἶπεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἰη-
σοῦς μέλλει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
να παραδοθῇ εἰς χεῖρας ἀνθρώπων,
καί θά τοι θανατώσων καί κατὰ
τὴν τρίτην ἡμέραν θά ἀναστῇ. Καί
ἐλυτήθησαν πάρα πολὺ» (Ματθ 17, 22)

Β Διὰ νά μὴ λέγουν δηλαδὴ διὰ ποῖον λόγον ἐδό-
ξαται παραμένει συνεχῶς, πάλιν περὶ τοῦ πάθους ομιλεῖ
πρὸς αὐτούς· τοῦτο ἀκριβῶς ἀκούοντες ὅτε νά ἴδουν
ἤθελον τὰ Ἱεροσόλυμα.

Βλέπε, λοιπόν, πῶς αἱ καί ἐπιτεμῆθη ὁ Πέτρος καί
ὁ Μωϋσῆς καί ὁ Ἠλίας συνεζήτησαν περὶ αὐτοῦ καί δό-
ξαν ἀνέμωσαν τὴν Σταυρικὴν θυσίαν καί ἠκούσθη ἀπὸ
τὸν οὐρανὸν ἡ φωνὴ τοῦ Πατρὸς καί ἐγιναν τόσα θαύμα-
τα, καί ἦτο πρὸ τῶν θυρῶν ἡ ἀνάστασις (ὅ ὅτι δέν εἶπεν
ὅτι θά παραμελῇ εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ θανάτου ἐπὶ
πολύν χρόνον, ἀλλ' ὅτι θά ἀναστῇ κατὰ τὴν τρίτην ἡ-
μέραν), ὅτε καί ἔτσι ὑπέφεραν. Ἀλλ' «ἐλυτήθησαν» καί
οὔτε ἀπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ «ὑπερβολικά» συνέβαινε δὲ τοῦτο,
διότι ἠγνόουν ἀκόμη τὴν δύναμιν τῶν λεγομένων. **Β**ς Τοῦ-
το ἀκριβῶς ὑποδηλώνοντες ὁ Μάρκος καί ὁ Λουκᾶς ἔλε-
γον· ὁ μὲν, ὅτι «δέν ἐγνώριζον τί ἔλεγε καί ἐφοβούντο
νά τὸν ἐρωτήσων»² ὁ δὲ, ὅτι «παρέμενε κρυμμένος ἀπὸ
αὐτοῦς ὁ λόγος, διὰ νά μὴ τὸν ἐννοήσων καὶ ἐφοβούντο
νά τὸν ἐρωτήσων περὶ τοῦ λόγου»³

Ἄλλ' ὅμως, ἐάν δέν ἐγνώριζον, πῶς ἐλυτήθησαν;

1. Λογ. 9, 31.
2. Μάρκ. 9, 92.
3. Λογ. 9, 45.

Δέν ἤγνοον· θεθαίως τὰ πάντα, ἀλλ' ἐγνώριζον μὲν ὅτι θά ἀποθάνῃ ἀκούοντες αὐτόν) συνεχῶς. Τί ὁμῶς ἦτο αὐτός ὁ θάνατος καὶ ὅτι θὰ καταλυθῇ ταχέως καὶ θὰ προ-
ξενήσῃ ἀναριθμητὰ ἀγαθὰ, τοῦτο ποτὲ ἕως τῶρα δέν ἐ-
γινώρισαν ἐπακριβῶς οὔτε τ' τέλος πάντων εἶναι αὐτὴ
ἡ ἀνάστασις ἀλλ' ἤγνοον. **25** Διὰ τοῦτο καὶ ἔλυ-
ποῦντο καθ' ὅσον πάρα πολύ ἤγάπων τὸν διδάσκαλον,

«Ὅταν δὲ ἦλθον εἰς Καπερναοὺμ, ἐπήγαν πρὸς τὸν Πέτρον· ἐκεῖνοι, πού εἰσέπραττον τοὺς φόρον τῶν διδραχμῶν, καὶ εἶπον ὁ διδάσκαλός σας δέν πληρώνει τὰ διδραχμὰ». **4** Καὶ ποῖα εἶναι, οὐτὰ τὰ διδραχμὰ; **5** «Ὅταν ὁ θεὸς ἐφύενυσεν τὰ πρωτότοκα τῶν Αἰγυπτίων, τότε παρελάθει ἀντὶ αὐτῶν τῇ φυλῇ τοῦ Λεβὶ· Ἐπειτα ἐπεβῆ ὁ ἀρτομοστῶν μελῶν τῆς φυλῆς ἦτο μικρότερος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πρωτότοκων τῶν Ἰσραηλίων, διέταξε γὰρ γυνὴ εἰσφορά οἴκλου ἀντὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπολειπομένων (Λευιτῶν)· καὶ ἀπὸ τοῦ γεγονότος ἐκεῖνο ἐπεκράτησεν ἡ συνήθεια νὰ εἰσφέρουσι τὸν φόρον αὐτῶν τὰ πρωτότοκα. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Χριστὸς ἦτο πρωτότοκος, πρῶτος δὲ ἀπὸ τούτων μαθητῶν ἐνομίζετο ὁ Πέτρος, **16** προσέρχονται εἰς αὐτόν· Καθ' ὅσον, ὅπως μοι φαίνεται, καθ' ἑκάστην πόλιν ἀπῆλθον (τὰ διδραχμὰ) διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὴν πατρίδα του προσήλθον εἰς αὐτόν, ἐπεὶ δὲ πατὴρ του ἐνομίζετο ἡ Καπερναοὺμ. Καὶ δέν ἐπόλησαν μὲν νὰ προσέλθουν εἰς τὸν Χριστόν, ἀλλ' εἰς τὸν Πέτρον· καὶ οὔτε πρὸς αὐτὸν πολλὴ ἀπαιτητικὴ, ἀλλὰ μὲ κάπως ἥπιον τρόπον διότι, ὅχι, δὲ νὰ κατηγορήσῃ, ἀλλὰ δὲ νὰ ἐρωτήσῃν ἐλεγον. «Ὁ διδάσκαλός σας δέν πληρώνει τὰ διδραχμὰ», Δέν εἶχον θεθεῖαι μέχρι τῶρα τὴν ἀρμοζούσαν γνώμην περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ συμπεριέφεροντο ἔτι, ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ (κοινοῦ) ἀνθρώπου ἀπένεμαι ὁμῶς εἰς αὐτόν κοπιῶν, σεβασμῶν καὶ τιμῆν, λόγῳ τῶν προφη-

4 Ματθ 17:24

5. Τὸ διδραχμὸν ἦτο νόμισμα ἀξίας δύο δραχμῶν ἢ τὸ ἓμισι τοῦ σελῶν. Τὰ πρωτότοκα οὖν ὑποβάλλοντο ἀπὸ ἑκαστοῦ κατ' ἐξῆς διδραχμὸν εἰς ἐκκλησίαν. Ἐν ὁριστῇ τῶν πρωτότοκων τέκνων τῶν Αἰγυπτίων, πρὸς δὲ ἀριθμὸν οὗ καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν.

6. Εξ 12:29

7. Αριθμ 3:11

γθεντων θαυμάτων. Τί λοιπὸν ὁ Πέτρος, **17** «Ναὶ λέγε» καὶ πρὸς αὐτοὺς μὲν εἶπεν ὅτι πληρώνει, πρὸς τὸν Χριστόν ὁμῶς δὲ, εἶπεν, ἐντροπόμενος ἱσως νὰ συζητήσῃ μετ' αὐτοῦ περὶ αὐτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἡμέτερος, καὶ ὁ γνωρίζων τὰ πάντα ἐπακριβῶς, προλαβὼν αὐτὸν λέγει· «Τι φρονεῖς Σίμων, οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ ποίους λαμβάνουσι βασμους ἢ φόρον, ἀπὸ τῶν τέκνων τῶν ἀπὸ τοῦ θεοῦ; Εἶπεν ἀπὸ τοῦ ξένου. Ὁ δὲ Κύριος εἶπεν ἐπὶ τῶν τέκνων τὰ τέκνα εἶναι ἐλεύθερα». **8** Διὰ νὰ μὴ νομισθῇ ὅτι ἡ λαβὴ ὁ Πέτρος ὅτι ὁμιλεῖ περὶ τῶν διδραχμῶν ἀπὸ ἡκουσέν ἀπὸ ἐκείνου τὸν προλαβάνον, φανερώων καὶ αὐτὴν τὴν ἀκρίβειαν καὶ παρέχων τὸ θαρρὸς εἰς αὐτόν, ὁ ὁποῖος ἐδυστάζε προηγουμένως περὶ τούτων νὰ ὁμιλήσῃ. Αὐτὸ δὲ τὸ ὁποῖον λέγει, ἔχει τὴν ἐξῆς σημασίαν· εἰμα ἐλεύθερος μὲν ἀπὸ τοῦ νὰ πληρώσω φόρον, διότι ἐάν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς δέν λαμβάνουσι ἀπὸ τῶν τέκνων, **18** ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ ξένου, πολὺ περισσότερον ἐγὼ πρέπε νὰ εἶμαι ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τὴν ἀπαιτησὶν αὐτῇ, ὁ ὁποῖος εἶμαι, ὅχι, τοῦ ἐπ' ἐμοί βασιλέως, ἀλλὰ τοῦ οὐρανίου υἱὸς καὶ βασιλεὺς. Βλέπετε πῶς ἔνομα σαφὴ διὰ κρίσιν μεταξὺ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἦσαν υἱοὶ (τοῦ βασιλέως) καὶ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι δέν ἦσαν· Ἐάν δὲ ὁ Χριστὸς δέν ἦτο υἱὸς ἀσκήτως, ἔφερε καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ βασιλέως. Ναὶ λέγει, εἶναι υἱὸς ἀλλ' ὅχι πραγματικός· Ἐπομένως δέν εἶναι, οὔτε υἱὸς ἐάν δὲ δέν εἶναι υἱὸς, οὔτε πραγματικός εἶναι, οὔτε τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ ξένος. Ἐάν δὲ εἶναι ξένος, τὸ παροῦσι γὰρ δέν ἔχει καμμίαν ἀξίαν. Διότι ὁ Κύριος δέν ὁμιλεῖ ἀπλῶς περὶ τῶν υἱῶν, ἀλλὰ περὶ τῶν πραγματικῶν (γενιτῶν) υἱῶν, περὶ τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως, οἱ ὁποῖοι συμμετέχουν μετὰ τῶν γεννητόρων εἰς τὴν βασιλείαν. **19** Διὰ τοῦτο καὶ πρὸς ἀντιδιαστολὴν ἔθεσε τοὺς ξένους ἀποκαλῶν ποιουτοτρόπως ὅσους δέν ἐγεννήθησαν ἐξ αὐτῶν ὡς ἰσικούς των δὲ, αὐτοὺς ποὺ ἐγεννήθησαν ἐξ αὐτῶν. Σὺ ὁμῶς πρόσεξε, παρακαλῶ, καὶ ἐκεῖνο, πῶς ἐπιβεβαίωσι καὶ ἀπὸ ἐδῶ τὴν γνώσιν, ἡ ὁποία ἀπακαλύφθη εἰς τὸν Πέτρον. Καὶ δέν ἐσταμάτησε μέχρις ἐδῶ, ἀλλὰ καὶ δὲ τῆς συγκολληθείσης πάλιν

αυτό το ίδιο φανερώνει. πράγμα που απέδεικνε με γάλην σκοκιαν **ΒΒΒ** Καθ' ἑσόν, ἄφου εἶπει αὐτά λέγει. «ὅτι νὰ μὴ σκανδαλισώμεν δὲ αὐτοὺς, πήγαμε εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ρυμὲ ἀγκίστρι. καὶ πάρε τὸ πρῶτο ψάρι ποὺ θὰ ἀνεβῇ ἀνοίξε τὸ στόμα του καὶ θὰ εὕρῃς ἄργυρου τετραδραχμίου Πάρς ἐκεῖνο καὶ δώσε το εἰς αὐτοὺς δι' ἐμέ κα, δια σέ»¹ Βλέπετε πῶς οὕτε ἀρνείται τὴν πληρωμὴν τοῦ φόρου οὕτε διατάζει ἀδικητικῶς τὴν καταβολὴν του; Ἀλλ' ἀφού ἐδεῖξε προηγουμένως ὅτι θένειναι ὑποχρεῶς, τότε διδὲι ἄφ' ἑνὸς μὲν, διὰ νὰ μὴ σκανδαλισθοῦν οἱ Ἰουδαῖοι, ἄφ' ἑτέρου δὲ, διὰ νὰ μὴ σκανδαλισθοῦν οἱ μαθηταί. Καὶ πράγματι θέν πληρώνει, ὡς ὀφειλέτης, ἀλλὰ διὰ νὰ διορθώσῃ τὴν ἀσθενὲ ἀνέκων.

ΒΒ Εἰς ἄλλην θέβει ἀπερίπτωσιν ἀδικοφορεῖ διὰ τὸ σκανδαλόν, (ὅπως) ἔταν ὁμιλία περὶ τῆς τροφῆς² διδάσκων ἡμᾶς νὰ γνωρίζωμεν τοὺς καιροὺς κατὰ τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ φρονιζώμεν νὰ μὴ περ φρονιῶμεν τοὺς σκανδαλιζομένους καὶ ἐκείνους κατὰ τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ ἀδικαφορῶμεν. Καὶ με αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον τῆς πληρωμῆς ἀποδεικνύει, πάλιν τὸν ἑαυτὸν του (ὅτι εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ) Πράγματι διὰ τοῖον λόγον θέν διατάζει, νὰ πληρῶσῃ ἀπὸ τὰ ὑπαρχοντα χρήματα, διὰ νὰ δείξῃ καὶ με αὐτὸν τὸν τρόπον, πράγμα τὸ ὁποῖον ἀνέφερα, ὅτι εἶναι Θεὸς τῶν ὧλων, καὶ ὅτι ἐξουσιάζει καὶ τῆς θαλάσσης Ἀπέδειξε θέβαια τοῦτο καὶ προηγουμένως ὅταν ἐπέτιμῃσεν τὴν θάλασσαν καὶ διέταξε αὐτὸν ταῦτον τὸν Πέτρον νὰ περπατήσῃ ἐπὶ τῶν κυμάτων τὸ ἴδιον δὲ ἀποδεικνύει καὶ τώρα κατ' ἄλλοι θέβαι α τρόποι προξενῶν ὅμως καὶ δι' αὐτοῦ μεγάλην καταπληξιν. «³ Διότι θέν ἦτο μικρὸν πρᾶγμα νὰ πρεῖτῃ, ὅτι ἀπὸ τοὺς θυφους ἐκείνους πρῶτο ψάρι, θὰ συλληφθῇ ἐκεῖνο ποὺ θὰ πληρῶσῃ τὸν φόρον. καὶ ὥσαν ἀκριβῶς δικτυο νὰ ἐρριπτε εἰς τὴν ἀβυσσον, ἐκείνην τὸ πρόσταγμα του, νὰ φέρῃ αὐτὸ ποὺ προσεκόμισε τὸν στατήρα ἀλλὰ τοῦτο ἦτο ἔργον θείας καὶ ἀπερὸν δι' ἀνάγκης, τὸ νὰ κάμῃ καὶ τὴν

θάλασσαν νὰ προσφέρῃ το αὐτὰ δῶρα καὶ νὰ ὑπηρετήσῃ ἀπὸ παντοῦ τὴν ὑποταγὴν τῆς καὶ ἔταν ἀγριῶς ταρασσόμενη ἡσύχαζε, καὶ ἔταν ἐδέχετο τὸν σύνθουλον (Πέτρον), καθ' οὗ χρόνον ἦτο τρικυμώδης, καὶ τώρα πάλιν ἔταν χάριν τοῦ Χριστοῦ προσφέρεται διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν ἀπαίτησιν ἐκείνων. «Καὶ δώσε εἰς αὐτοὺς, λέγει, δι' ἐμέ καὶ διὰ σέ» Εἶδες ὑπερβολικὴν τιμὴν, Προσεξε καὶ τὴν φιλοσοφικὴν γνώμην τοῦ Πέτρον. Διότι, αὐτὸ τὸ κεφάλαιον θέν φάνεται νὰ τὸ ἔχη γράψῃ ὁ Μάρκος, ὁ μαθητὴς τοῦ Πέτρον. Ἐπεὶ δὲ ἀποδεικνύει πολλὴν τιμὴν πρὸς αὐτὸν **Π** ἀλλὰ τὴν μὲν ἀρνήσιν ἔγραψε καὶ ὁ Μάρκος, δὲ καθεστὼν αὐτὸν ἐνδοξον ὅπως ὥτησεν ἴσως διότι, ὁ διδασκαλὸς του τοὺ ἡμιόδοις νὰ λέγῃ περὶ αὐτοῦ μεγαλα (καὶ ὀψηλά) «Δι' ἐμέ καὶ διὰ σέ» εἶπεν ἐπειδὴ καὶ ὁ Πέτρος ἦτο πρωτότοκος.

Ἄλλ' ὅπως ἀκριβῶς ἐξεπλάγῃς διὰ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ τοιοῦτοτρόπως θαύμασε καὶ διὰ τὴν πίστιν τοῦ μαθητοῦ διότι, σήκουσεν εἰς τὸσον παράδοξον πρᾶγμα. Καθ' ἑσόν φυσικῶς ἦτο πολὺ ἀπίθανον διὰ τοῦτο ἀμείβων αὐτὸν ἕνεκα τῆς πίστεώς του, τὸν συνέδεσε με τὸν ἑαυτοῦ του κατὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ φόρου

«Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐπλησίασαν το Ἰησοῦν οἱ μαθηταί τοι λέγοντες» **ΒΒ** ποῖος ἄραγε εἶναι μεγαλ. τερος εἰς τὴν θαλάσσιαν τῶν οὐρανῶν, «⁴ Ἐπαθὸν κατὶ ἀνθρώπων οἱ μαθηταί, διὰ τοῦτο καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς ἐπισημαίνει λέγων, «Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν» ὅταν ἀπὸ θλου ἐτήρησεν ἡ α τέρως αὐτὸν. Διότι ἐνθ' ἐκ τῶν Ἰα κώδων καὶ Ἰωάννου ὁ ἕνας ἦτο πρωτότοκος θέν ἐφράζε χάριν αὐτῶν κατὶ παρόμοιον. Ἐπειτα ἐντροπόμενοι νὰ ὁμολογήσουν τὸ πάθος τῆς ψυχῆς τῶν ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐκυριεύθησαν δὲ, λέγουσιν μὲν φανερώς, διατ' ἀπὸ θλου ἡμᾶς προετίμησεν τὸν Πέτρον **ΒΒΒ** Καὶ ἐάν αὐτὸς εἶναι μεγαλυτερος ἀπὸ ἡμᾶς, διότι ἡσθάνοντο ἐντροπὴν ἐρωτοῦ, δὲ ἀοριστῶς ποῖος ἀρῶνς εἶναι μεγαλυτερος, «⁵ Ὅταν, θέβαια εἶδον νὰ προτιμῶνται οἱ τρεῖς μα-

¹ Μαθ 17,27
² Μαθ 16,11,20
³ Μαθ 23,14,28

⁴ Μαθ 14,1
⁵ Μαθ 14,2

θηταί οὐδέ τι τοιοῦτον ἔπαθον ἐπειδὴ ὁμοῦ ἀπεδόθη ἡ τιμή εἰς τὸν ἕνα· τότε ἠοράθησαν πόνοι. Ὅχι δὲ μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλά συναθροισάντες, ἤκουον τὸ πάθος τῶν καθ' ὅσον εἶπεν εἰς αὐτόν· «θα σοὺ δώσω τὰ καεῖδιά» καὶ «μακάριος εἶσαι, Σίμων υἱὲ τοῦ ὠνά»⁴ καὶ ἐβῶ, «δῶσε δι' ἐμέ καὶ τὰ ἄλλα» καὶ τὸ ἄλλο δὲ τὸ πολὺ θάρρος τοῦ Πέτρου ἐλάτουντες, ἠρεθίζοντο. Ἐάν δὲ ὁ Μάρκος λέγει, ὅτι δὲν ἠρώτησαν, ἀλλὰ διελογίζοντο⁵ (καὶ συνεζήτουν μεταξὺ τῶν), τοῦτο δὲν εἶναι ἀντίθετον πρὸς ἐκεῖνο· **II** διότι φῶς κόν' ἦτο αὐτοῖς νὰ πράξουν καὶ ἐκεῖνο καὶ τοῦτο, καὶ προηγουμένως μὲν εἰς ἄλλην περίστασιν νὰ πᾶθουν τοῦτο (νὰ δοκιμάσουν αὐτὸ τὸ συναίσθημα τῆς λύπης) καὶ μὴν καὶ δύο φορές τότε δὲ καὶ νὰ διανοηθοῦν καὶ νὰ ἐρωτήσων.

Σὺ ὁμοῦ, ἀγαπητέ μου, μὴ προσέλης μόνον τὴν ἀμαρτίαν, ἀλλὰ σκεψοῦ καὶ ἐκεῖνο πρῶτον μὲν ὅτι τιποτέ ἀπὸ τὰ ἐγκόσμια δὲν ζητοῦν ἐπειτα ὅτι ἀπηλλαγμένη ὑστερον αὐτοῦ τοῦ πάθους, καὶ παραχωροῦν τὰ πρωτεῖα ὁ ἕνας εἰς τὸν ἄλλον. Ἡμεῖς ὁμοῦ δὲν βυβάμεθα νὰ φθάσωμεν οὔτε εἰς τὰ ἑλαττωδέστα αὐτῶν, οὔτε ἐρωτώμεν ποῖος εἶναι μεγαλύτερος εἰς τὴν θασαλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλὰ ποῖος εἶναι μεγαλύτερος εἰς τὴν θάλασσαν τῆς γῆς, ποῖος εἶναι πλουσιώτερος, ποῖος εἶναι δυνατώτερος.

Τι λοιπὸν ὁ Χριστός, ἀπακαλύπτει τὴν συνεδίωξιν τῶν καὶ ἀπαντᾷ πρὸς τὸ πάθος, ὅχι τόσο πρὸς τὰ λόγια· **II** «Καὶ ἀφοῦ προσεκάλεσάν οἱ ἰησοῦς ἕνα παῖδ', λέγει εἰπὼν· ἔσθ' ὅτι μετανόησέτε καὶ δὲν γίνετε ὡσάν τὰ παιδία, δὲν θὰ εἰσελθετε εἰς τὴν θάλασσαν τῶν οὐρανῶν»¹⁶. Σεῖς θεοὶ ἀξετάζετε ποῖος εἶναι μεγαλύτερος καὶ φιλονεκείτε περὶ τῶν πρωτείων· ἐγὼ ὁμοῦ σᾶς λέγω ὅτι ἐκεῖνος ποῦ δὲν γίνῃ περισσότερο ταπεινὸς ἀπὸ ὅλους δὲν εἶναι ἄξιός νὰ εἰσελθῇ εἰς τὴν θάλασσαν τῶν οὐρανῶν. Καὶ καλῶς φέρει τὸ παράδειγμα καὶ δὲν φέρει μό-

νον, ἀλλὰ καὶ τὸ παιδί τοποθετεῖ εἰς τὸ μέσον, καὶ ἀπὸ τὴν θῆραν καίνε αὐτοὺς νὰ ἐντροπαυῶν καὶ τοὺς πείθει νὰ εἶναι ταπεινοὶ ἔσθ' καὶ ἀπονήρευτο. Καθ' ὅσον τὸ παιδί εἶναι καθαρὸν ἀπὸ φθόνου καὶ ματαιοδοξίας καὶ ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπιθυμῇ τὰ πρωτεῖα καὶ κατέχει τὴν μεγίστην ἀρετὴν, **III** τὴν ἀφέλειαν τὸ ἀνεπηθέδευτον καὶ τὸ ταπεινόν. Ἐπομένως δὲν ἀπατεῖται μόνον ἀνδρεία, οὔτε φρόνησις, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἀρετὴ, ἡ ταπεινοφροσύνη λέγω καὶ ἡ ἀπλότης, καθ' ὅσον εἰς τὰ μέγιστα χαλάνει ἡ σκληρία μας, ἐάν δὲν ὑπάρχωμεν εἰς ἡμᾶς αἱ ἀρεταὶ αὐταί. Τὸ παιδί καὶ ἀν' ὑβρίζεται, καὶ ἀν' κυνᾶται, καὶ ἀν' τιμᾶται, καὶ ἀν' βοξάζεται οὔτε ἀπὸ ἐκεῖ δυσανασχετῇ καὶ φθονεῖ οὔτε ἀπὸ ἐδῶ υπερηφανεύεται.

Εἶδες πῶς προσελκύει πάλιν ἡμᾶς πρὸς τὰς φυσικὰς ἀρετὰς δεικνύων ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ κατορθώσωμεν αὐτὰς ἐκ προαιρέσεως, καὶ πῶς ἀποστομῶμεν τὴν φθορὰν λῦσαν τῶν Μαθητῶν. **IV** Διότι, ἐάν εἶναι κακὸν ἡ φύσις δ' ἀπὸ ἐκεῖ ἀντλεῖ τὰ παραδείγματα τῆς φιλοσοφίας. Μοῦ φαίνεται δὲ ὅτι ἐτοποθετήσῃ εἰς τὸ μέσον ἕνα πάρα πολὺ μικρὸ παιδί, ἀπηλλαγμένον ἀπὸ ὅλων αὐτὰ τὰ πάθη. Διότι ἕνα παιδί τόσοι μικροὶ ἡλικίας εἶναι ἀπηλλαγμένοι καὶ ἀπὸ ὑπερηφανείας καὶ ἀπὸ δοξολογίας καὶ ἀπὸ φθόνου καὶ ἀπὸ ἐριστικότητος καὶ ἀπὸ ὅλων αὐτὰ τὰ πάθη καὶ ἔχον πολλὰς ἀρετὰς. **III** τὴν ἀφέλειαν, τὴν ταπεινοφροσύνην, τὴν ἡσυχίαν, δ' ἀκαμψίαν ἀπὸ αὐτὰς δὲν υπερηφανεύεται τοῦτο ἀκριβῶς μαρτυρεῖ διπλήν ἀρετὴν καὶ ἀνωτερότητα, τὸ νὰ ἔχη ὅλους αὐτὰς τὰς ἀρετὰς, καὶ νὰ μὴ υπερηφανεύεται δι' αὐτὰς. Δ' αὐτὸ λοιπὸν ἔφερε τὸ παιδί, καὶ τὸ ἔστησεν εἰς τὸ μέσον καὶ δὲν ἐπεράτασε μέχρις αὐτοῦ τοῦ σημεῖου τὸν λόγον μόνον, ἀλλὰ καὶ συνεκίζει αὐτὴν τὴν παραίνεσιν, λέγων· «καὶ ἐκεῖνος ποῦ θὰ δεχθῇ ἕνα τέτοιον παιδί εἰς τὸ ὄνομα μου, ἐμε' δεχέται». Δὲν θὰ λάθετε λέγει, σεῖς μόνον μέγαλον μισθόν, ἐάν γίνετε ὡσάν τὰ παιδία, ἀλλὰ καὶ ἀντιμῆσσετε ἄλλους ὄνθρωπους αὐτοῦ τοῦ χαρακτήρος, χάριν ἑμοῦ ὀρίζω ὡς ἀμοιβὴν σας δ' αὐτὴν πρὸς ἐκείνους ἡμῶν.

¹⁴ Mt 4, 16, 17, 19.
¹⁵ Mt 4, 23, 24.
¹⁶ Mt 4, 18, 2, 3.

τὴν οὐράνιον θαλασσαν Μάλλον, δὲ τὸ πολὺ μεγαλυτέ-
ρον θέτε, λέγων «ἐμὲ δέχεται». Τούτων πολὺ εἶναι, εἰς ἐμὲ
ἀξιαγάπητοι τὸ ταπεινὸν καὶ ἀνεπιτήδεστοι. **Β** Παιδί
ἐξ ἐδῶ ἀφ' οὗ τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι εἶναι, εἶται ἀπλοῖ
καὶ καὶ τσακίκοι καὶ θεωροῦνται ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἀ-
περρημένοι καὶ ἀέιοι, περριφρονήσεως. Ἐπειτα Κάμινον
τὸν λόγον περὶ σούτερον, εὐπαράδεκτον, οὐκ οὐκ αὐτὸν
ὄχι μόνον ἐνεκα τῆς τιμῆς, ἀλλὰ καὶ ἐνεκα τῆς καλῆς
ὡς συνεχίζων καὶ λέγων «ἐκεῖνος δέ, ποῦ θα σκάνδαλι-
σῃ εἶνα ἀπὸ τοὺς μ' κρούς αὐτοῦς, τὸν ἀμφέρει νὰ κρε-
μασθῇ ἀπὸ τὸν λαμὸν τοῦ μὴ μολόπετρα καὶ νὰ κατα-
παντισθῇ εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης»¹⁸. Ὅπως ἀκριβῶς
δηλαδὴ ἔκκενοι, ποῦ τιμῶν αὐτοῦς δὲ, ἐμὲ, λέγει ἔχουν
(ὡς ἀμοιβήν) τὸν οὐράνιον, μάλλον δὲ καὶ ἀπὸ αὐτῆς
τὴν βασίλειαν ἀν' μεγαλυτέραν τιμὴν. Ὁ αὐτοτρόπως λοι-
πὸν καὶ ἐκεῖνο ποῦ ἀν' αὐτοῦ αὐτοῦς (ὅ ὅτι αὐτὴν τὴν
σημασίαν εἶχε, τὸ νὰ τοὺς σκάνδαλιζοι) θα εἴπωσιν
φοβεράν τιμωρίαν. Μὴ θὰ μᾶς δέ, ἐάν σκάνδαλον ἀ-
ποκαλέῃ τὴν περιφρόνησιν, διότι, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μικρο-
ψυχους δὲν ἐσκάνδαλισθησαν τυχαίως ἐκ τοῦ ὅτι, δὲν
τοὺς ἐλάσθην ὑπ' ὅψιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ τοὺς περιεφρόνη-
σαν. Τονίζων λοιπὸν τὸ ὅφους καὶ σὺλάνων τὸ μέγεθος τοῦ
ἀδικήματος, ἀναφέρει τὴν ἐξ αὐτοῦ ἐλάσθην. Καὶ δὲν κα-
μναι πλέον γνωστὴν τὴν τιμωρίαν ἀπὸ τὰς πνευματικῶν
πο νᾶς (κατὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν), ἀλλὰ ὑποδεικνύει
τὸ ἀνυπόφορον αὐτῆς ἀπὸ τὰ γνωστὰ εἰς ἡμᾶς πράγμα-
τα. Πράγματι, ὅταν θέλῃ νὰ καταπαύσῃ κατ' ἐξοχὴν μὲ
αὐτοῦς, οἱ ὅποιοι ἀδυνατοῦν νὰ σκεφθῶν πνευματικῶς
φέρει, αἰσθητὰ παραδείγματα. Διὰ τοῦτο καὶ ἐδῶ θέλων
νὰ δεῖξῃ ὅτι θὰ ὑποστοῦν μεγάλην τιμωρίαν, καὶ νὰ κα-
τηγόρησῃ τὴν ὑπερηφάνειαν, ἐκείνων ποῦ περριφρονοῦν
τοὺς ἄλλους. **Β** Παρομοίαν καὶ τὴν αἰσθητὴν τιμω-
ρίαν, τὴν μολόπετραν καὶ τὸν καταπαντισμὸν. Ἄν καὶ
ἐδῶ αὐτὸ συμφωνώτερον πρὸς τὸ προηγούμενον νὰ εἴ-
πῃ «ἐκεῖνος, ποῦ δὲν δέχεται» εἶνα ἀπὸ τοὺς μικροὺς αὐ-
τοῦς, ἐμὲ δὲν δέχεται» τοῦτο ἦτο μικρότερον ἀπὸ κα-
θε εἶδος τιμωρίας ἀλλ' ἐπεὶ δὴ ἦσαν ἀπὸ τοὺς πᾶσι πο-
λὺ ἀναισθητοὺς καὶ ἀνοήτους, καὶ δὲν τοὺς ἐτηρέαζε

τόσον, ἂν καὶ τοῦτο ἦτο φοβερόν, ἀναφέρει, τὴν μολόπε-
τραν καὶ τὸν καταπαντισμὸν. Καὶ δὲν εἶπεν, ὅτι ἡ μολό-
πετρα θὰ κρεμασθῇ εἰς τὸν λαμὸν τοῦ ἀλλὰ «εἶνα συμ-
φέρον εἰς αὐτόν» νὰ ὑπομείνῃ τοῦτο δεικνύων ὅτι τὸν
ἀναμένε. ἄλλο φοβερότερον τοῦτο κακόν, εἰναι δὲ αὐτὸ
εἶναι ἀνυπόφορον, ποῦ περριφρονέον ἐκεῖνο. **Β** Εἶδες
πῶς καὶ ἀπὸ τὰς δυο πλευρῶν, ἔκαμε τὴν ἀπελην φοβε-
ράν, διὰ μὲν τοῦ ἀσχετοῦ σμῶν μετὰ τοῦ γνωστοῦ παρὰ
δείγματος καθιστῶν αὐτὴν περισσύτερον σαφῆ, διὰ δὲ
τῆς ἀπὸ ἐδῶ ὑπερφύλης προετοιμασίας, νὰ φαίνεται
καταῖς πολὺ μεγαλυτέραν τιμωρίαν ἀπὸ αὐτὴν τὴν ὁποίαν
ὄλεται. Εἶδες πῶς ἐξερρῶσε παντελῶς τὴν ὑπερηφάν-
ειαν, πῶς ἐθεράπευσε τὸ ἔλλκος τῆς ματαδόξιας, πῶς
ἐβίβαξε εἰς καμνίαν περιπτώσιν νὰ μὴ ἐπιβιώσκειν τα
προτεία, **δὲ** πῶς ἐπέκει ἐκεῖνους ποῦ ἐπ' θυμὸν τὰ
προτεία πάντοτε νὰ ἐπιδώκουν τὴν τελευταίαν τάξιν.¹⁹
Πράγματι, τίποτε δὲν εἶναι χειρότερον ἀπὸ τὴν ὑπερη-
φάνειαν. Αὐτὴ μᾶς κάμνει νὰ χάνωμεν τὰ λογικά μας
καὶ μᾶς προσάπτει τὴν δοξάν τῶν ἀνοήτων μάλλον δὲ
μᾶς κάμνει ἐντελῶς ἀνοήτους. Διότι ὅπως ἀκριβῶς εἶ-
κάποιος, μολονότι ἔχει ὄφους τῶν πῆχων, ἐξηναγκάζει
τὸν ἑαυτὸν τοῦ νὰ εἶναι ὑψηλότερος ἀπὸ τὰ ὄρη ἢ ἐάν
ἐνόμιζε τοῦτο ὡς δυνατόν καὶ ἐτέντιον πρὸς τὰ ἀνω-
τὸν ἑαυτὸν τοῦ δὲ νὰ ξεπεράσῃ τὰς κορυφὰς αὐτῶν δὲν
θὰ ζητήσωμεν ἀλλὰ ἀπὸδεξί, τῆς παραφροσύνης, ἔτσι
καὶ ὅταν ἴδῃς ὑπερηφάνον ἄνθρωπον θεωροῦνται τὸν ὅ
αὐτόν τοῦ καὶ ἀπὸ ὅλους ἀνωτέρου καὶ καλύτερου καὶ
νομίζοντα ἐντροπὴν τὸ νὰ συζῇ μὲ τοὺς ἄλλους, μὴ ζη-
τῆς νὰ ευρῇς ἀλλὰ ἀπὸδεξί τῆς παραφροσύνης ἐκεί-
νου. **Β** Διότι αὐτὸς εἶναι πολὺ πῶς καταγέλαστος καὶ ἀ-
πὸ τοὺς ἐκ φύσεως ἀνοήτους, καθ' ὅσον καὶ μὲ τὴν θε-
λησίαν τοῦ διμ' οὐργεῖ τὴν νόσον αὐτῆν. Καὶ δὲ, εἶναι, μὴ
νὸν ἐξ αὐτοῦ ἄλλος, ἀλλὰ καὶ διότι, ἐμπίπτει εἰς αὐτὸ
τὸ θαράβρον τῆς κακίας ἀναίσθητης. Πότε λοιπὸν ὁ
ἄνθρωπος αὐτὸς θὰ λάθῃ σκεπθῶν τῆς ἀμαρτίας τοῦ
ὅπως πρέπει πότε θὰ ἀντιληφθῇ ὅτι ἀμαρτάνει. Καθ'
ὅσον, ἀφοῦ τὸν λάθῃ ὁ δ. αὐτοῦ ὡς αὐτὴν εὐτελὴ βούλον καὶ
αἰγμάλωτοι ἀπέρχεται τὸν ἀγε καὶ τὸν φέρει, κτυπῶν

καὶ τῶν χρημάτων καὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων. Θάλλοντες εἰς αὐτοὺς καὶ φοβερὸν, τοὺς καὶ νυν δουλοπρεπεῖς καὶ κολακίαις. Τίποτε δὲν καταστρέφει τὴν ἐλευθερίαν τόσοι δοῦν τὸ νὰ ἐπιλαβῇ καὶ εἰς τὰ κοσμικὰ πράγματα καὶ γὰρ περὶ τῆς ἐκείνου πού φαίνονται, ὅτι εἶναι λαμπρά. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν ἔχει ἕνα δεσπότην καὶ δύο καὶ τρεῖς, ἀλλ' ἄνω θιγμούς. Καὶ εἰς θέλετε καὶ νὰ τοὺς ἀπορ-θῶμεν ὡς λάσπην, ὡς παραδειγμα. ἕνα ἐξ ἐκείνων πού ἔχουν δυνάμει καὶ διακρίνονται εἰς τὰ βασιλικά ἀνάκτορα, καὶ ὡς ὑποθεσώμεν ὅτι αὐτὸς ἔχει καὶ χρήματα πάμπολλα καὶ ἐξουσίαν μεγάλην καὶ κατὰ γὰρ, ἀπὸ ἐνδοξον πατρίδας καὶ εὐγενεῖς προγόνους καὶ ὅτι εἶναι ἀπὸ βασιλῶν βασιλοδοκτούμενος. Ἄς ἴδωμεν λοιπὸν μὴ τυχὸν αὐτὸς εἶναι ἀπὸ βασιλῶν ὁ περισσότερον δοῦλος. **II** καὶ ὡς θεσώμεν ἀπέναντι του, ὅχι ἀπλῶς δοῦλος ἀλλὰ τὸν δοῦλον ἑνὸς ἄλλου δοῦλου διότι πολλοὶ μολοντες εἶναι ὑπηρέται ἔχουν δοῦλους. Αὐτὸς μὲν λοιπὸν ὁ δοῦλος τοῦ δοῦλου ἔχει ἕνα δεσπότην. Τί σημασία ἔσται (ὁ κύριός του) δὲν ἀνῆκε, εἰς τοὺς ἐλευθέρους. Ἄλλ' ἔχει ἕνα καὶ κυττάξτε μόνον πρὸς διὰ τὸ κύριός του ἀποφασίζει. Καὶ εἰ θέσῃ καὶ αὐτὸν φαίνεται, νὰ τὸν ἐξουσιάζει ὁ δεσπότης του, τελικῶς ὅμως ἐκεῖνος ὑπακούει, μόνον εἰς ἕνα καὶ ἂν συμπεριφέρεται καλῶς πρὸς ἐκεῖνον, καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν διαγεῖ ἐν ἡσυχίᾳ. Αὐτὸς ὅμως δὲν ἔχει ἕνα καὶ δύο μόνον δεσπότης, ἀλλὰ πολλοὺς καὶ πρὸ φοβερούς καὶ πρῶτον φροντίζει αὐτὸν τὸν ἴδιον τὸν βασιλέα. **III** Δὲν εἶναι θέ ἴσων νὰ ἔχη ταπεινὸν κυρίον, καὶ βασιλέα εἰς τὰ ὅσα τοῦ ὁποῖου φλωροῦν τόσοι πολλοὶ καὶ τῶρα μὲν λαμβάνει τὸ μέρος ἐκείνων, τῶρα δὲ συμφωνεῖ μὲ τοὺς ἄλλους. Αὐτὸς, ἔστω καὶ ἂν ἡ συνείδησίς του δὲν τὸν ἐλέγχει διὰ τίποτε ὑποτιθέεται τοὺς πάντας, καὶ αὐτοὺς οἱ ὅποιοι ἐκστρατεύουν μαζί του καὶ αὐτοὺς τοὺς ὁποίους παρατάσσει εἰς μάχην καὶ τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐχθρούς. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς, λέγε, ὑποτιθέεται τὸν κύριόν του. Καὶ πῶς εἶναι ἴσοι γὰρ ἔχη κανεὶς ἕνα καὶ πολλοὺς τοὺς ὁποίους φοβεῖται. Μᾶλλον δέ, εἰς κανεὶς ἐξετάσῃ καλῶς, οὔτε ἕνα θὰ εὐρη. Πῶς καὶ κατὰ ποῖον τρόπον, **IV** **I** Ἐκεῖνος μὲν κανεὶς δὲν ἔχει πού νὰ ἐπιθυμῇ νὰ τοὺς ἐκιδώῃ ἀπὸ τὴν δουλείην αὐτὴν ὑπηρεσίαν, διὰ τὴν ἀναλώσῃ ὁ ἴδιος, συνεπῶς οὔτε ἔχει κάποιον νὰ τὸν ἐπιβουλεύεται δι' αὐτὰ αὐτοὶ

ὅμως δὲν ἔχουν ἄλλην φροντίδα, παρὰ πῶς νὰ κλονίσουν τὴν θέσιν ἐκείνου πού πῶς καλῶς διακρίνεται καὶ ἀγαπᾶται, περισσότερον ἀπὸ τὸν βασιλέα διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ κολακεύουν τοὺς πάντας, τοὺς ὑψηλοτέρους τοὺς ἱστίμους τοὺς φίλους. Διότι ὅπου ὑπάρχει, φθόνος καὶ ἐπιθυμία δόξης, οὔτε ἡ δύναμις ὑπάρχει τῆς εὐκρινούς φιλίας. Διότι, ὅπως ἀκριβῶς οἱ ἀσκούντες ὁμοῖον τέχνην δὲν θὰ ἠμποροῦσαν νὰ ἀναστηθοῦν μεταξύ των πραγματικά καὶ ἀληθινὰ τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ ἱστίμοι πού ἔχουν τὰς ἰδίας κοσμικὰς ἐπιδιώξεις. Συνεπῶς ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων ὑπάρχει σκληρὸς ἀνταγωνισμός. **II** Εἴδες πολλοὺς κυρίων καὶ φοβερῶν κυρίων. Θέλες νὰ σοὶ ἐπιδείξω καὶ ἄλλοι φοβερότεροι ἀπὸ αὐτόν, Ὅλοι οἱ κατώτεροι τοῦ τρέχοντος νὰ γίνωνται ἀνώτεροι, τοὶ οἱ ἀνώτεροι τοῦ προσηλαίου νὰ τὸν ἐμποδίσουν, νὰ τοὺς πλησιάζῃ καὶ τοὺς ὑπερτερῆσῃ.

Ἄλλ' ὡς τοῦ θαύματος ἐγὼ μὲν ὑπεσχεθήναι νὰ δείξω τοὺς κυρίους (τοὺς ὁποίους ἔχει), ἀλλ' ὁ λόγος προχωρῶν καὶ ἀγωνιζόμενος ὑπερεῖδῃ τὴν ὑπόσχεσιν μὲ τὸ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἔχει ἐχθρούς ἀπὸ κυρίων, μᾶλλον δὲ τοὺς ἰδίους καὶ κυρίους καὶ ἐχθρούς. Διότι ὑπηρετοῦντα μὲν ὡς κύριοι, εἶναι δὲ φοβεροὶ ὡς ἀντίπαλοι καὶ σχεδιάζουσι τὸ κακὸν διὰ τοὺς ἄλλους ὡς ἐχθροὶ. Ὅταν λοιπὸν καὶ ποῖος ἔχη τοὺς ἰδίους καὶ κυρίους καὶ ἐχθρούς, τί θὰ ἐγίνετο χειρότερον ἀπὸ τὴν συμφορὰν αὐτῆν; **III** Ὁ μὲν δοῦλος καὶ ἂν διατάσσεται, ἀλλ' ὅμως ἀπολαύει τῆς φροντίδος ἐκ μέρους ἐκείνων πού τὸν προστάζουν καὶ (συγχρόνως) τῆς εὐνοίας των αὐτοὶ ὅμως καὶ προστάζοντα καὶ πολεμοῦντα, καὶ εἶναι ἀντιμέτωποι μεταξύ των καὶ φοβερότερον ἀκόμη τῶν δυνάμεων λαμβάνουν, καὶ μὲ προσωπεῖον φθῶν συμπεριφέρονται ἐχθρικῶς καὶ προσδοκῶν πολλὰς φορές ἀπὸ τὴν συμφορὰν τῶν ἄλλων. Ἀλλὰ δὲν διέπονται, καὶ ἰδικὰ μας πράγματα ἀπὸ τὰς ἀρχὰς αὐτὰς ἀλλὰ καὶ ἀνδυστοχήσῃ ὁ ἄλλος, εἶναι πολλοὶ ἐκεῖνοι, πού τον λυποῦνται, καὶ ἂν προκόπῃ πολλοὶ οἱ συνεχάρστούμενοι, κατὰ τὸ ἀποστολικόν. **IV** Ἐάν ἕνα μέλος πάσῃ συμπίσχω, ὅλα τὰ μέλη εἰς ἕνα μέλος τιμᾶται,

χαίρου· μαζὶ βλα τὰ μέλη»²⁴, λέγει. Καὶ τώρα μὲν ἐλεγεν ὁ συμβουλευὼν αὐτὰς «ὅ ὅτι ποία εἶναι δι' ἐμὲ ἢ ἐλπίς ἢ ἡ χαρὰ ἐάν θέν εἶσθε σεῖς», ²⁵ τώρα δέ, «θιότ' τώρα ζῶμεν, ἐάν σεῖς στέκεσθε σταθεραὶ εἰς τὸν Κύριον»²⁶ τώρα δέ «σὰς ἔγροισα ἀπὸ μεγάλης θλίψεως καὶ στενοχωρίας τῆς καρδίας»²⁷, καὶ «ποῖος ἀσθενεῖ καὶ δέν ἀσθενῶ καὶ ἐγώ, ποῖος σανδαλίζεται καὶ ἐγώ δέν καίγομαι»·²⁸

Διὰ τοῖον λόγον λοιπὸν ἀνεχόμεθα ἀκόμη τὴν ζάλην καὶ τὰ κύματα ἀπὸ τὰς κοσμικὰς ἐπιδράσεως καὶ δέν τρέχοντες πρὸς τὸν γαλήνιον αὐτὸν λιμένα. **¶** Εἰ καὶ, ἀφοῦ ἀφῆσώμεν ὅσα κατ' ὄνομα εἶναι ἀγαθὰ δέν θαυάζομεν πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὅποια εἶναι πραγματικῶς ἀγαθὰ, Δὲ ὅτι ἡ δόξα καὶ ἡ ἐξουσία καὶ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ὑπόληψις καὶ ὅλα τὰ σχετικά, εἰς ἐκείνους ὑφίστανται, μόνον κατ' ὄνομα εἰς ἡμᾶς δὲ ἔχουν πραγματικὴν ἔννοιαν ὅπως φαινομένης καὶ τὰ λυπηρὰ ὁ θάνατος, ἡ ἀνιπολημία, ἡ πτώχεια, καὶ ὅλα τὰ σχετ. καὶ εἰς ἡμᾶς μὲν εἶναι μόνον ὀνόματα, εἰς ἐκείνους δὲ πραγματικῶς λυπηρὰ. Καὶ ἐάν θέλῃς, **¶** **29** **29** **29** ὡς ἐξετάσωμεν, πρῶτον τὴν δόξαν τὴν ἰδιαιτέρως ἀπὸ ἐκείνους ἀξιοσημειώται καὶ ποθητήν. Δέν λέγω ὅτι εἶναι ὀλιγοχρόνιος, οὔτε ὅτι σφῆνε, γρήγορα ἀλλ' ὅταν εὐρυσκεταί εἰς τὴν ἀνθρώπιν τῆς τότε νὰ μᾶς τὴν δεξιὴν μὴ ἀφαιρέσῃς τὰ θαυμάσια καὶ τὰ καλλυντικὰ τῆς πόρνῃς, ἀλλὰ φέρε καὶ παρούσασθαι μὲν αὐτὴν κεκαλλωπὴ σμένῃ, διὰ τὰ ἀποθεξίω τότε τὴν ἀσχημίαν τῆς Ὀπισθοκίστε θὰ εἴπῃς τὸ λαμπρὸν σχῆμα, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ροδόχυλων καὶ τὴν φωνὴν τοῦ κήρυκος καὶ τὴν ὑποκοήν, τοῦ πλῆθους καὶ τὴν αἰσθητὴν τῶν πολλῶν καὶ τὸ νὰ κάπνισμα ὅλου, ὅσαι τὸν συναυτοῦν, καὶ τὸ νὰ εἶναι ἀπὸ ὅλους περίθλας. Αὐτὰ δέν εἶναι, τὰ λαμπρὰ. Ἐμπρός λοιπὸν, ὡς ἐξετάσωμεν, μὴπως αὐτὰ εἶναι περιττὰ καὶ μόνον προκατάληψις χωρὶς ὁφέλους. **¶** Δὲ ὅτι ὡς πρὸς τὴν ἐκεῖνος γίνεται καλλίτερος ἐξ αὐτῶν, κατὰ τὸ σῶμα ἢ κατὰ τὴν

24. A. 1199 12 21.
25. A. 1199 2 18.
26. A. 1199 2 20.
27. I. 1199 2 4.
28. B. 1199 11 20.

ψυχὴν. Δὲ ὅτι τοῦτο εἶναι ὁ ἀνθρώπος. Μὴπως ἐκ τούτου θὰ γίνῃ ὑψηλότερος, ἢ δυνατώτερος, ἢ περισσότερον ὀγιῆς, ἢ ταχύτερος, ἢ μὴπως θὰ ἀποκτήσῃ ὀξύτερος καὶ ὀκρνεστέρας αἰσθήσεως. Κανείς δέ, δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ τοῦτο. Ἀς ἐλθώμεν λοιπὸν εἰς τὴν ψυχὴν μὴ τυχὸν εὐρώμεν, ἐκεῖ καποῖο κέρδος νὰ προέρχεται, ἐξ αὐτοῦ. Τί λοιπὸν, θὰ γίνῃ πρὸ σκωφῶν, πρὸ ἐπ. κ. κ. πρὸ συνεισότητος ἐξ αἰτίας ὅλων αὐτῶν τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτῶν ὁ ἀνθρώπος. Καθόλου, ἀλλὰ καὶ ἐντελῶς τὸ ἀντιθέτω. Διότι, δέν συμβαίνει καὶ ἐδῶ ἐκείνο πρὸ συμβαίνει, προκαταμένου πρὸ τοῦ σώματος. **¶** Εἰς τὴν περίπτωσιν θέβια ἐκεῖνην τὸ μὲν σῶμα δέν προσλαμβάνει τιποτὲ ὡς πρὸς τὴν δύναμιν του, ἐδῶ ὅμως δέν εἶναι μόνον αὐτὰ τὰ φοβερά, τὸ ὅτι δηλαδὴ δέν προσπορίζεται κατὰ καλόν, ἀλλ' ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἡ ψυχὴ βέχεται, καὶ πολλὴν κακίαν καθ' ὅσον ἐξ αὐτοῦ παρορσύρεται εἰς ὑπερηφάνειαν καὶ ματαιοδοξίαν καὶ ἀνοήσιαν, καὶ εἰς θυμὸν καὶ εἰς ἀναριθμητὰ τοιοῦτα ἐλαττώματα. Ἀλλὰ χαίρεται, θὰ εἴπῃ κανείς, καὶ κατενθουσιάζεται δι' αὐτὰ καὶ εὐχάρσεται. Μοῦ ἀνέφερες τὴν κορυφὴν τῶν κακῶν καὶ τὸ ἀθεράπειτον νόσημα. Διότι ἐκεῖνος πρὸς χαίρεται δι' αὐτὰ ὅτε θὰ θελήσῃ ποτε εὐκόλως νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τῆς προϋπαθεσιν τῶν κακῶν. **¶** Ἀλλὰ διὰ τῆς εὐχάρστησεως αὐτῆς ἀπέκλεσεν εἰς τὸν ἑαυτὸν τὸν θρόνον τῆς θεραπείας. Ἐπομένως τοῦτο εἶναι κατ' ἐξοχήν, τὸ φοβερόν, ὅτι οὔτε ἀλγεῖ ἀλλὰ καὶ χαίρεται, ἀν καὶ αὐξάνονται τὰ νόσημα τὰ. Το νὰ χαίρεται ὅμως κανείς δέν εἶναι, πάντοτε κοινόν, διότι καὶ οἱ κλέπτει χαίρονται ὅταν κλέπτουν, καὶ ὁ μολύβος ὅταν μολύβῃ τὸν σὺζυγόν δεσμὸν τοῦ ὅλου, καὶ ὁ πλεονέκτης ὅταν ὀρθόζῃ καὶ ὁ φονεὺς ὅταν φονεύῃ. Ἀς μὴ ἐξετάσωμεν λοιπὸν ἐάν χαίρεται ἀλλ' ἐάν χαίρεται πρὸς ὠφέλειάν του καὶ ὡς προσεζώμεν καλῶς μὴ τυχὸν εὐρώμεν το αὐτὰ εἰδούς, χαρὰν ὡσάν τοῦ μολύβου καὶ τοῦ κλέπτου. Διότι, ἐπεὶ μοῦ, διὰ τοῖον λόγον χαίρεται, ὅτι τὴν γνώμην ἐκ μέρους τῶν πολλῶν καὶ δὲ τὰ ὅτι δύναται νὰ ὑπερηφανεύεται καὶ νὰ εἶναι ἀπὸ ὅλους δακτυλοδεικτούμενος. **¶** Καὶ τὸ θὰ ἐν νεοτέρω, ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας αὐτῆς, καὶ τὸν παρόντον αὐτὸν ἔρωτα. Ἐάν δὲ δέν εἶναι κακόν (τοῦτο) παύσατε νὰ κατηγόρητε τοὺς ματαιοδοξοὺς καὶ νὰ τοὺς περὶ λωστε μὲ ἀναρ. θωήτους κατηγόρησις παύσατε νὰ καταρθεσθε

τους υπερηφάνους και υπερήφανους. Αλλά δεν θα ήθελα να ανεχθώ τούτο. Γι' αυτόν είναι και αυτοί άξιοι διαμνηρίας κατηγορίας. Έτσι και αν έχω υπό την εξουσίαν των μνησίων ραϊσδούχους. Και αυτά έλεγχθησαν υπό έμοσ προκεμένου περί των αρχόντων, τους οποίους ήμπορεί κανείς πιδό πολύ να υποφέρει, ό ότι άσφαλώς τους περισσότερους θα εύρωμεν να διαπραττουν χειρότερα άμαρτήματα και από τους ληστές 25:18 και τους φονείς και τους μοχούς και τους τυμωρούς εκ τοό ότι δεν ασκοίν καλώς την πολιτική έξουσίαν. Διότι κλεπτούν περισσότερους άνασχύντως από εκείνους και σφάζουν περισσότερους Ιταμίητας. και άκολλασταίνονται με πολύ μεγαλύτεραν παρανομίαν, και ύποσκαπτουν όχι ένα τοόχοι, αλλά περιουσίας και οικίας άμετρήτους, έχοντες (προς τούτο) περισσότεραν εύκολίαν ένεκα της πολιτικής των έξουσίας και ύπηρετούντες (ούτω) την φοβερωτάτην δουλείαν και ύπακύπτουτες ες τα πάθη άγενώς, (και κτυπώντες τους δούλους άσπλαγχνώς) και προκαλούντες τον τρόμον εις όσους τους γνωρίζουν. Διότι, μόνος (πραγματικώς) έλευθερος και μόνος άρχων, και από τους βασιλείς βασιλικώτερος είναι ό άπληλαργμένος από τα πάθη.

Αυτά λοιπόν γνωρίζοντες 13 άς επιδιώξωμεν την άληθή έλευθερίαν, και άς απολλάξωμεν τους έαυτούς μας από την κακήν δουλείαν, και άς μη νομιζώμεν άξιον μακαρισμού ούτε το μέγεθος της έξουσίας ούτε την τιράννίαν τοό πλούτου. ούτε κατ' άλλο σχετικόν, αλλά την άρετήν μόνην. Τοουτοατρόπως θα απολαύσωμεν και της έδω έλευθερίας και θα έπιτυχώμεν τών μελλόντων άγαθών δια της χάριτος και της φιλανθρωπίας τοό Κυρίου ήμών Ιησού Χριστού. ες τον όποόν άνηκε ή δόξα και ή έξουσία μετά τοό Πατρός και τοό Αγίου Πνεύματος, εις τους αιώνας τών αιώνων. Γένοιτο.

ΟΜΛΙΑ ΝΘ (59)

(Ματθ. ιγ', 7 - 14)

Ε' «Αλλοίμονον εις τόν κόσμον από τας σκάνδαλα. Δότι τας σκάνδαλα θα έλθουν κατ' άνάγκην, άλλ' όμως άλλοίμονον εις τόν άνθρωπον εκείνον, που γινεται αίτλια να έλθη το σκάνδαλον» (Ματθ 18, 7)

Και εάν είναι άνάγκη να έλθουν τα σκάνδαλα, θα είπω πως κανείς εκ εκείνων που έχουν αντίθετον γνώμην, διατί έλεεινολογει τον κόσμον, ενδι έπρεπε να τόν ύπερασπίζη και να του παρέχη χείρα βοηθείας, διότι τούτο είναι τό χαρακτηριστικόν τοό Ιατρού και προστάτου, εκείνο δε και τοό τυχόντος ανθρώπου.

Τι λοιπόν θα έλέγωμεν προς την πόσον άνασχύντοι γλώσσαν, και τι επιζητείς ίσοι της βοηθείας αυτής. Καθ' όσον ενω ήτο Θεός, έγινε προς χάριν σου άσπλαγχνος 14 και έλαθε μορφήν δουλου και ύπέστη όλα τα πάνδενα και τιποτε δεν παρέλειψε εκ όκνην να άποεία από Αύτόν εξηριτώντο. Έπειδή όμως οι άγνώμονες άνθρωποι διόλου δεν μετεβλήθησαν προς τό καλλίτερον, δια ταύτα τους έλεεινολογει διότι, μετά από την πόσον μεγάλην βοήθειαν παρέμειναν είσέτι άσθενείς όπως ακριβώς θα έλεγε κανείς θρηών εκείνον τον άσθενή, ό οποίος έτυχε κα' πολλής Ιατρικής περιθαλψέας και δεν ήθέλησε να πεσθί εις τους Ιατρικούς κανόνες, άλλοίμονον εις εκείνον τον άνθρωπον ένεκα της άσθενείας του, την όποαν ηύξησε εκ ατίας της άδιαφορίας του. Άλλ' εκεί θέθεται εις ούδέν ωφελεί ό θρήνος έδώ όμως και αυτό είναι είδος θεραπείας, 15 τό να προείπη αυτό που πρόκειται να συμβή και να έλεεινολογήση τον άνθρωπον. Διότι πολλοί αν και συνεβουλεύθησαν πολλάς φορές εις ούδέν ωφελήθησαν όταν όμως τους έθρήνησαν οι άνθρωποι, δια την κατώστασιν των τότε ανέλαθον και έσυνετίσθησαν. Δια τούτο κατ' έξοχήν έθεσε τό «άλλοίμονον» άσφυνί.

καὶ τὸν κάμνον περ σότερον προσεκτικὸν καὶ τὸν ἀκα-
νίζον· καὶ ὁχι μόνον αὐτὸν ποὺ προφυλάσσετα· ἀλλὰ καὶ
αὐτὸν ποὺ περιπλάττει εἰς αὐτὰ ἀνηκάνοντι γρηγορᾷ· διὸ
εἰς τὸ ἐξῆς τὸν κάμνον περισσότερον ἀσφαλῇ, οὕτως
ὥστε δυσκόλως πλεονεῖα περιπλάττει εἰς αὐτὰ. Ἐπομένως
ἐὰν εἰμεθα ἀγρυπνοὶ καὶ προσέχωμεν δὲν εἶναι μικρὸν
τὸ κερδὸς ποὺ καρπάζομεθα ἀπὸ ἐδῶ, μετὰ τὸ νὰ εὐρυσκο-
μεθα δηλαδὴ πάντοτε εἰς κατάστασιν πνευματικῆς ἐτα-
μότητος. Ἐὰν ὁμως κοιμώμεθα, πορᾷ ὅτι ὑπάρχουν τόσοι
ἐχθροὶ καὶ τόσοι μεγάλοι ἐπικείμενοι πειρασμοί, ποιοὶ
θα εἰμεθα ζῶντες ἀπληλαγμένοι ἀπὸ κάθε φόβου. Καὶ
ἐὰν θέλῃς παρατήρησας τοὺς πρώτους ἀνθρώπων ἐὼς δηλα-
δὴ καὶ μετὰ τὸ νὰ ζήσῃς ὅλιγον χρόνον. Ὡς δὲ οὐτε ὁλο-
κληρῶς ἡμέραι εἰς τὸν παράδεισον καὶ νὰ ἀπολαύσῃς τῆς
ἐκεί, τρυφῆς. **13** Ἐφθασε εἰς τὸσον μεγάλον θαυμάσιον κα-
κίας, ὥστε καὶ λυσιτελεῖ νὰ φαντασθῇ καὶ νὰ νομισθῇ εὐ-
εργέτην τὸν ἀπατεῶνα, καὶ νὰ μὴ τηρήσῃ μίαν ἐντολήν,
ἐὰν ἐξῇ ἀκαταπόνητος καὶ τὸν μετεπειτα θίον τοῦ, τί δὲν
θα ἔκαμνε.

Ἄλλ' ὅταν εἴπωμεν αὐτὰ πόλιν (ἐκεῖνα) ἀντιλέ-
γουν ἄλλα μετὰ τὸ νὰ ἐρωτῶν καὶ διατρίβῃ αὐτὸν τὸν ἑκα-
μεν ὁ Θεὸς ἔτσι. Δὲν τὸν ἔκαμεν ὁ Θεὸς ἔτσι· μὴ γένοιτο
τοῦ διότι (ἐν τῷ αὐτῷ περιπτώσει) οὕτε θα τὸν ἐτιμώρε·
Διὸ ἐὰν ἡμεῖς δὲν κατηγοροῦμεν τοὺς δούλους δι' ὅσα
προσωπικῶς εἰμεθα ὑπευθύνοντες, πολλοὶ περισσότεροι ὁ Θεὸς
ὡς τῶν ὄλων. **14** Ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ ἔννε ἐτα λέγει. Ἀπὸ
τοῦ ἐαυτοῦ τοῦ καὶ τὴν ἀδιαφορίαν τοῦ. Τί σημαίνει ἀ-
πὸ τοῦ ἐαυτοῦ τοῦ. Εἰρώτησε τὸν ἐαυτὸν σου διὸ ἐὰν
οἱ κακοὶ δὲν εἶναι κακοὶ ἀπὸ τοῦ ἐαυτοῦ τοῦ (τότε) μὴ
τῶν ὄλων τοῦ δούλου μῆτε νὰ ἐλέγχῃς τὴν γυναῖκα δὲ
σα πταίε, μῆτε νὰ κατὰ τὸν υἱόν, μῆτε νὰ κατηγορῇς
τὸν φίλον, μῆτε νὰ μωπῇς τὸν ἐχθρόν σου σὲ θάλα-
πτε· διὸ, ὅλο, αὐτοὶ εἶναι ἀπὸ εὐσπλαγχνίας καὶ ὁχι
τιμωρίας, ἐὰν δὲν ἀμαρτάνουν ἐξ ἐαυτῶν (οὐκ οὐδὲως).
Ἀλλὰ δὲν δυναμαὶ νὰ φιλοσοφῶ λέγει. Καὶ ὁμως δύνα-
σαι νὰ φιλοσοφῇς ὅταν ἐννοήσῃς δι' οἱ ἴδια δὲν εἶναι
αἰτίαι τῆς καταστάσεως τῶν ἄλλων εἶναι θεσμοὶ κάποιας
ἀνάγκης. Πράγματι, ὅταν δούλος κατεχόμενος ὑπὸ ἀσθε-
νείας δὲν πραγματοποιῇ τὰ προσταχθέντα. **15** ὁχι· μό-
νον δὲν τὸν κατηγορεῖς ἀλλὰ καὶ τοὺς συγχωρεῖς. Ταυ-

τοτρόπως οὐ εἶσα μαρτυρῇς δι' τὸ μὴ εἶναι ἐξαρτάται ἀπὸ
τοῦ ἐαυτοῦ τοῦ τὸ δὲ ἄλλο δὲν ἐξαρτάται. Ἐπομένως καὶ
ἐδῶ, ἐὰν ἐγκώρ ζεῇ δι' ἡτο κακός (ἐκ φύσεως), ὁχι διότι
ἐγινε τέτοιος, τότε ὁχι μόνον δὲν θὰ τὸν κατηγορεῖς,
ἀλλὰ καὶ θὰ τὸν σινεχωρεῖς. Καὶ ἐπαισθησθε δὲ θὰ
συνεχωρεῖς μεν διὰ τὴν νόσον καὶ δὲν θὰ συνεχωρεῖς δὲ
τὴν δημιουργίαν τοῦ Θεοῦ ἐὰν θεσθαῖα ὁ συνήθως ἐγί-
νετο ἐξ ἀρχῆς κακός. Καὶ ἀπὸ ἄλλης δὲ πλευρᾶς εἶναι
εὐκόλως νὰ ἀποστομώσωμεν τοὺς λέγοντας αὐτὰ διότι
ὑπερέχει κατὰ πολὺ ἢ ἀλλήθεα. Πράγματι δὲ αὐτὸ οὐδέποτε
τε ἐκατηγόρησας δούλων, διότι δὲν εἶναι ὡραῖος εἰς τὴν
ψυχὴν, διότι δὲν εἶναι ὑψηλὸς ὡς διότι δὲν εἶναι εὐέλ-
κτος. **16** Διὸ αὐτὰ εἶναι φυσικὰ Συνεπῶς εἶναι ἀπλη-
λανμένος κατηγοροῦν δὲ αὐτοὺς καὶ ἀκαταπόνητος, καὶ κα-
νεῖς δὲν θὰ τὸ ἀρνηθῇ. Ὅταν λοιπὸν κατηγορῇς, ἀπο-
δεκνύῃς δι' τὸ ἀμάρτημα δὲν ἐξαρτάται ἀπὸ τὴν φύσιν.
ἀλλὰ ἀπὸ τὴν προαίρεσιν. Διὸ, ἐὰν δι' ὅσα δὲν κατηγο-
ροῦμεν **17** μαρτυροῦμεν δι' τὸ πᾶν ἐξαρτάται ἀπὸ
τὴν φύσιν, φανερόν δι' καὶ δι' ὅσα κατηγοροῦμεν (ἐλέγ-
χομεν) δηλοῦμεν δι' τὸ ἀμάρτημα ἐξαρτάται ἀπὸ τὴν
προαίρεσιν. Μὴ παρεμβάλλῃς λοιπὸν δὲ εἰσπραμένους λο-
γισμούς, μῆτε σοφίσματα καὶ πλεῖστα χειρότερα τῶν
ἀσχετῶν, ἀλλὰ ἀπάντησέ μοι πάλιν ἐκεῖνο ἐθελούοντα
σε, ὁ Θεὸς ὁλοὺς τοὺς ἀνθρώπους. Θεσθαῖαται Πᾶς
λοιπὸν δὲν εἶναι ἴσος ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν
κακίαν ἀπὸ τοῦ οἱ καλοὶ καὶ ἄναρτοι καὶ ἐπεικεῖς,
ἀπὸ τοῦ οἱ διεστραμμένοι καὶ πονηροί. Ἐὰν ὅλα αὐτὰ
δὲν ἀπαιτοῦν διόθεσιν, ἀλλὰ εἶναι ἐκ φύσεως πᾶς οἱ μὲν
εἶναι αὐτοὶ, οἱ δὲ ἄλλοι, ἐκεῖνο, Διὸ ἐὰν μὲν ἦσαν ὅλοι
ἐκ φύσεως κακοὶ κανεῖς δὲν θὰ ἦτο καλός. **18** Ἐὰν δὲ ἦ-
σαν ὅλοι ἐκ φύσεως καλοὶ κανεῖς δὲν θὰ ἦτο κακός. Ἐὰν
δηλαδὴ ἦτο μὲν ἡ φύσις ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ἔπρεπε καὶ
κατὰ τὸ ὅλο, νὰ εἶναι εἶναι εἶτε τοῦτο εἶτε ἐκεῖνο ἐπρό-
κειτο νὰ εἶναι. Ἐὰν δὲ θὰ ἐλέγομεν, δι' ἐκ φύσεως εἶναι
οἱ μὲν καλοὶ, οἱ δὲ κακοὶ, πράγμα τὸ ὅποσον οἱ δούλους εὐ-
σταθεῖ. ὅπως ἀκρωτῶς ἀπεδείξαμεν, ἔπρεπε αὐτὰ νὰ εἶ-
ναι ἀμεταβλητὰ διότι τὰ φυσικὰ πράγματα εἶναι ἀμε-
τάβλητα. Πρόσεχε λοιπὸν. Ὅλοι εἰμεθα θνητοὶ καὶ ὑπο-
κειμεθα εἰς τὰ πάθη καὶ κανεῖς δὲν εἶναι ἀπαθής καὶ ὅν
μυρία φορὰς ἰσχυρίζεται τὸ ἀντιθετοῦ. Τώρα ὁμως θέ-
πομεν νὰ γινώσκῃς πολλοὶ ἀπὸ ἄναρτοι κακοὶ καὶ ἀπὸ

κακοὶ ἐνὶ φρεσίν, οἱ μὲν ἕνεκα τῆς ἀδιαφορίας τῶν, οἱ δὲ ἕνεκα τῆς προθυμίας τῶν ἐκ τούτου ἀκριβῶς ἀποδοκίμους κατ' ἐσχέρην ὅτι αὐτὰ δὲν εἶναι ἐκ φύσεως. Διότι οὐτε μεταβάλλονται οὔτε χρεάζονται διὰ τὴν θελήσειν των φυσικὰ πράγματα κάποιαν ἐπ' ἐμὲν. Ὅπως, δηλαδή, διὰ τὴν ἁρσίν, καὶ τὴν ἀκοήν δὲν ἔχρμεν ἀνάγκην κόπου κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν δὲν θὰ μᾶς ἔχρεάζοντο ἰδρύοντες ἐάν αὐτὴ σιωπῇ μετὰ τῆς φύσεως. Ἀὰ ποιοὶ δὲ λόγον ἔκαμε καὶ κακοὺς ἐνὶ φρεσίν, ὅτι οὐκ ἐκ φύσεως καλοὶ, (Δὲν ἔκαμε θεοὶ καὶ κακοὺς) Ἀπὸ τοῦ λοιπὸν τὰ κακά, λέγει. Ἐρώτησε τὸν ἐκείνους, ὅτι ἴδιον μου ἔργον εἶναι νὰ ἀποδείξω, ὅτι δὲν εἶναι ἐκ φύσεως οὐτε ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἶναι αὐτόματα λοιπὸν, λέγει. Καθόλου μὴπως εἶναι ἀγέννητα, **10** Σὺ ὦπα ἀνθρώπε μου καὶ φύγε μακριὰ ἀπὸ τῆς φωνῆς αὐτῶν τῶν τιμῶν τὸν Θεόν καὶ τὰ κακά μετ' αὐτῶν ἰδὼν τὴν καὶ μάλιστα τὴν τὴν ἐκείνην. Ἀὰ ἐάν εἶναι ἀγέννητα, θὰ εἶναι καὶ ἰσχυρά, καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐκτοπισθοῦν, οὔτε νὰ καταληξοῦν εἰς τὴν ἀνυπαρξίαν, ὅτι ἀσφαλῶς εἰς κάθε εἶναι φανερόν ὅτι τὸ ἀγέννητον εἶναι ἀφθάρτον.

Ἀπὸ τοῦ δὲ εἰσπάρχον καὶ τόσοι καλοὶ, ἐφ' ὅσον τὸ κακὸν ἔχει τὴν δύναμιν, πῶς οὐ γέννητο. εἶναι ἰσχυρότερον τοῦ ἀγέννητου (κακοῦ). Αἰὶ δὲ Θεός, λέγειν θὰ ἐξαλειψῇ κάποτε τὰ κακά. Καὶ πῶς θὰ καταστρέψῃ τὰ ἰσχυρὰ καὶ ἀσθενήματα καὶ σὺ μὴ καὶ ὡς θὰ ἐλεγέται καὶ ὡς τῆς κακίας τοῦ διαβόλου. **11** Πόσον μεγάλο κακὸν ἐμνηστεύθη μετὰ τοῦ Θεοῦ ὅταν εἴπῃς τὸν ἀνθρώπον νὰ περιβάλλῃ τοὺς Θεοὺς μετὰ τοῦ προσήμου εὐσεβείας ἐπινοήσῃ ἄλλον βλάστημον λόγον. **12** Θεολογῶντες δηλαδὴ νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι τὸ κακὸν δὲν προέρχεται ἐξ αὐτοῦ, εἰσπάρχον ἄλλο πονηρὸν δόγμα ἰσχυρὸν ὅθεντες ὅτι τὰ κακά εἶναι ἀγέννητα (ἀσπαράγματα). Ἀπὸ τοῦ λοιποῦ τὰ κακά, λέγει. Ἀπὸ τὸ νὰ θελωμεν καὶ νὰ μὴ θελωμεν. Αὐτὸ δὲ τὸ νὰ θελωμεν καὶ νὰ μὴ θελωμεν ἀπὸ τοῦ, Ἀπὸ ἡμῶν τοῦ ἴδιου. Σὺ ὅμως ἐρωτᾷς αὐτὰ κάνεις τὸ ἴδιον ὥστε ἀκριβῶς νὰ ἠρωτᾷς ἀπὸ τοῦ ἐξαρτᾷται τὸ νὰ θελωμεν καὶ τὸ νὰ μὴ θελωμεν, ἔπειτα ἀφοῦ ἔλεγον ἐγὼ ἀπὸ τὸ νὰ θελωμεν καὶ νὰ μὴ θελωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς μας, πόλιν νὰ ἠρώτας αὐτὸ

δὲ τὸ νὰ θελωμεν καὶ νὰ μὴ θελωμεν ἀπὸ τοῦ, ἔπειτα ἀφοῦ ἤκουες ἀπὸ ἡμῶν τοῦ ἴδιου καὶ τοῦ νὰ θελωμεν καὶ ἐλπίσεις πάλιν ἄλλην αἰτίαν. Διότι τὸ κακὸν δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ νὰ μὴ ὑπακούωμεν εἰς τὸν Θεόν. Ἀπὸ τοῦ λοιποῦ, λέγει. εἶδεν αὐτὸν ὁ ἀνθρώπος. **13** Μήπως ἦτο δύσκολον πράγμα εἰπεῖς μου, διὰ τὸ εἶρη, οὔτε ἐγὼ σκληρύνωμαι. ὅτι ἦτο δύσκολον αὐτὸ ἀπὸ τοῦ λοιποῦ ἠθέλησε νὰ παρακούσῃ τὸν Θεόν. Ἀπὸ ταῦτα ἀδιαφορίαν. Ἐνῶ δηλαδὴ ἦτο κύριος ἀμφοτέρων, ἀπέκλινεν περισσότερον πρὸς αὐτὸ.

Εἰναι λοιπὸν ἀπορρῆς ἀκόμη καὶ χαλίζεσαι ἀκούων αὐτὸ, ἐγὼ δὲν θὰ σε ἐρωτήσω κατὰ δύσκολον, οὔτε πολυπλοκὸν ἀλλὰ κάποιον ἀπλοῦν καὶ σαφὲς λόγον. Ἐγίνες ποτε κακός, Ἐγὼ νυνὶ δὲ ποτε καὶ καλός, Αὐτὸ που λέγω σημαίνει ἐκφυλάττεις κάποτε εἰς τὸ πάθος σου, καὶ ἐκφυλάττεις πάλιν ἀπὸ τοῦ πάθους περιέπεσες εἰς μέθην, καὶ ὑπερβύσεις τῆς μέθης, ὥρνησθης κάποτε καὶ δὲν ὥρνησθης. **14** παρεβλήμεν πτωχοὶ καὶ δὲν παρεβλήμεν ἐπὶ πτωχῶν κάποτε, καὶ ἐλπίσεις σφωρόνως πάλιν, Ἀπὸ τοῦ λοιποῦ ὅλα αὐτὰ, εἶπε μου ἀπὸ τοῦ Ἄν. σὺ ἀνήσας νὰ μου εἴπῃς, ἐγὼ θὰ σοῦ εἴπω. Διότι τὴν μίαν φοράν μὲν βδελύξαι προθύμως καὶ ἐπρόσεξες τὸν ἐαυτὸν σου μετὰ θυμῶς ἐκάμφθης καὶ ἠδιαφόρησας. Πρὸς αὐτοὺς δὲ θάνατον τοῦ ἔχοντος ἐγκαταλείψει τὸν ἐαυτὸν τὸν καὶ εὐρισκονται εἰς τέλος ἀν. κακῶν, καὶ δὲν ἔχοντος οὐκ ἀσθῇ τῆς καταστάσεως τῶν καὶ εἶναι τρελλοὶ καὶ οὔτε θέλουν νὰ ἀκούσῃ. **15** ἐκεῖνα που ἡμποροῦν νὰ τοὺς διαφύγουν δὲν θὰ θίξω προβλήματα ἡθικῆς φιλοσοφίας πρὸς αὐτοὺς θυμῶς που εὐρισκονται ἀλλοτε εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν (τῆς ἀρετῆς), ἀλλοτε δὲ εἰς ἐκείνην (τῆς κακίας) θὰ εἴπω εὐχαρίστως. Ἡσπασες κάποτε ὅσα δὲν σοῦ ἀνήκον. **16** ἔπειτα δὲ ἀφοῦ ἔλινες ἀπὸ εὐσπλαγγνίας προσέφερες εἰς τὸν ἔχοντα ἀνάγκην καὶ ἀπὸ τὰ ἰδικά σου; Ἀπὸ τοῦ λοιποῦ αὐτὴ ἡ μεταβολή, δὲν εἶναι φανερόν ὅτι ἐξαρτᾷται ἀπὸ τὴν γνώμην καὶ τὴν διάθεσιν. Φανερόν καὶ δὲν ὑπάρχει κανεὶς ὅστις δὲν θὰ παραδέχτο αὐτὸ.

Δι' αὐτὸ παρακαλῶ ὅς φροντίζωμεν νὰ ἀκολουθῶμεν τὴν ἀρετὴν, καὶ καθόλου δὲν θὰ σὺς ἀπασχολήσῃς νὰ

αὐτὰ ζητήματα. Διότι, ἐάν θέλωμεν τὰ κακὰ εἶναι μόνον δνόματα. Μὴ ζητῆς λοιπὸν ἀπὸ τοῦ τὰ κακὰ μῆτε νὰ εὐρίσκεισαι ἐν ἀμηχανίᾳ ἀλλ' ἀφοῦ εὕρης δι' προερχόνται ἀπὸ μόνης τῆς ἀδιαφορίας, ἀπόφυγε τὰ κακὰ. Καὶ ὁ κηπουρὸς εἶπε, δι' αὐτὰ δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἡμᾶς, δεῖται τὸν ἴδιον νὰ ὀργίζεται κατὰ τοῦ δούλου. Ἐν νὰ φλωνικὴ μετὴν γυναικα, νὰ ἐλέγχει το παιδί νὰ κατηγορῇ τοὺς ἀδικούντας εἰπὲ πρὸς αὐτὸν πῶς ἔλεγες λοιπὸν δι' τὰ κακὰ δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἡμᾶς; Ἐάν δὲν ἐξαρτῶνται, ἀπὸ ἡμᾶς διὰ ποίου λόγου κατηγορεῖς. Εἰπὲ πρὸς αὐτοὺς πάλιν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν σου κακολογέ'ς καὶ ὕβριζε'ς, Ἐάν ὅχι ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν σου (δηλ. μετὴν θάλησιν σου) ἄς μὴ ὀργίζεται κανεὶς ἐναντίον σου, ἐάν ὅμως ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν σου, (τότε) ἀπὸ σέ καὶ τὴν ἀμέλειαν σου ἐξαρτῶνται τὰ κακὰ. **§§§** Τ λοιπὸν; παραδέχεσθαι δι' ὑπάρχουν μερικὸ καλὸ. Ἐάν δὲν ὑπῆρχε κανεὶς ἀγαθός, πῶς σὺ δικαιολογεῖς τὸ δυνάμει τοῦτο ἀπὸ τοῦ πηγάζουν οἱ ἔπανοι σου. Ἐάν ὅμως ὑπάρχουν καλοὶ, φανερόν δι' θὰ κατηγορήσουν τοὺς κακοὺς. Ἄλλ' ἐάν κάποιος δὲν εἶναι μετὴν θάλησιν το κακός, οὐτὸ ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ἐαυτὸν τοῦ, τότε θὰ εὐρεθῶν οἱ καλοὶ νὰ κατηγοροῦν ἀδικίαν τοὺς κακοὺς καὶ θὰ εἶναι ἔτσι καὶ αὐτοὶ πάλιν κακοί. Διότι, τί θὰ ἐγένετο χειρότερον ἀπὸ τὸ νὰ διαβιδῇ κανεὶς ψευδεῖς κατηγορίας εἰς θάρος ὄψου. Ἐάν ὅμως παραμένουν καλοὶ υἱολογῶν, ἐπιτιμῶν καὶ αὐτὸ εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἀποδείξις τῆς ἀγαθότητός των, καὶ εἰς τοὺς ἐντελῶς ἀνοήτους εἶναι ἀπὸ ἐδῶ φανερόν δι' οὐδέποτε ὑπάρχει κανεὶς κατ' ἀνάγκην κακός. **§§** Ἐάν δὲ καὶ μετὰ τὰ ἐλὰ αὐτὰ ἐξήτε'ς, ἀπὸ τοῦ τὰ κακὰ θὰ ἔλθουν ἀπὸ ἀμέλειαν, ἀπὸ ὀκνηρίαν, ἀπὸ τὴν συναναστροφὴν μετὰ τῶν κακῶν ἀπὸ τὴν περιφρόνησιν, τῆς ἀρετῆς, ἀπὸ ἐδῶ προερχόνται τὰ κακὰ, καὶ τὸ νὰ ζητοῦν μερικοὶ ἀπὸ τοῦ τὰ κακὰ. Κανεὶς θεῶσα ἐξ ἐκείνων ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ ζῶν λογικῶς καὶ σωφρόνως δὲν ἐπιζητεῖ αὐτὰ ἀλλ' ἐκείνοι ποὺ ἀποτολμοῦν τὰ κακὰ, καὶ πλέκουν ἱστορίας ἀραχνῶν θέλοντες νὰ ἐπινοήσου, μετὰ τὰ λόγια αὐτὰ καποῖαν ἀνοητὴν κατηγορίαν. Ἀλλ' ἡμεῖς δὲς ἐξασχίωμεν (αὐτοὺς τοὺς ἱστοῦς) δι' μόνον μετὰ λογίας, ἀλλὰ καὶ μετὰ ἔργα. Δε, συμβαίνειν λοιπὸν αὐτὰ ἐξ ἀνάγκης. Ἐάν συνέβαινον ἐξ ἀνάγκης δὲν θὰ ἔλεγεν «ἀλλοιμονοὺν εἰς ἐκεῖνον τὸν ἀνθρώπον διὰ τοῦ ὅπου ἐρχεται τὸ

σκανδαλόν». Ἐλέε νολογεῖ ὁμοιωθὲ μόνον ἐκεῖνον οἱ ὅπου, εἶναι ἐκ προαιρέσεως κακοί. Ἐάν δὲ λέγει, «διὰ τοῦ ὅπου» μὴ θαυμάσης. Δι' οὐδὲν λέγει, τοῦτο ἀναφερόμενος δι' αὐτοῦ εἰς κάποιον ἄλλον, ἀλλ' ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιον ἐξαρτᾷ τὸ πᾶν. Το «διὰ τοῦ ὅπου» εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν σημαίνει, «ἐπὶ τοῦ ὅπου» ὅπως δεῖται λέγει «ἀπέκτεσσα ἀνθρώπον διὰ τοῦ Θεοῦ»⁸ δὲν φανερώνει τὸ δεύτερον ἀλλὰ τὸ πρῶτον αἴτιον. Καὶ πάλιν «διὰ τοῦ Θεοῦ δὲν γίνεται ἡ ἐρμηνεία αὐτῶν»⁹ Καὶ, «εἶναι ἀξιόπιστος ὁ Θεός διὰ τοῦ ὅπου ἐκλήθητε νὰ ἔχετε κοινωνίαν μετὰ τῶν ἁγίων του»¹⁰.

Διὰ νὰ μάθῃς δὲ δι' οὐδὲν δημιουργοῦνται τὰ σκάνδαλα καὶ ἀναπόδραστος ἀνάγκη, ἀκούσε καὶ τὰ ἐξῆς. Δι' οὐ μετὰ τὴν ἐπιτησίαν λέγει, «Ἐάν τὸ χερὶ σου ἢ τὸ πόδι σου σέ σκανδαλίζει, **§** κοίψε το καὶ ρίψε το μακριὰ. Εἶναι καλλίτερον διὰ σέ νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὴν ζωὴν κούλος ἢ κουτσός, παρὰ νὰ ριφθῇς εἰς τὸ αἰὼν οἱ πῦρ μετὰ δύο χεῖρα ἢ δύο πόδια. Καὶ ἐάν τὸ δεξιόν σου μάτι σέ σκανδαλίζει, θύγαλε το καὶ ρίψε το μακριὰ ἀπὸ σέ. Εἶναι καλλίτερον διὰ σέ νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὴν ζωὴν μονόφθαλμος παρὰ μετὰ δύο μάτια νὰ ριφθῇς εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός». δὲν λέγει αὐτὰ περὶ τῶν μελῶν τοῦ σώματος, μὴ γένοιτο! ἀλλὰ περὶ τῶν φίλων, περὶ τῶν συγγενῶν, οἱ ὅπου μᾶς εἶναι ἀναγκαῖοι ὡς ἄλλα μέλη τοῦ σώματος μᾶς. Τοῦτο εἶπε καὶ προηγουμένως, τὸ λέγει καὶ τώρα. Δι' οὐ ποτε δὲν εἶναι τόσοι θλασθέντες, ὅσοι ἢ κακὴ καὶ ἐπιζημία συναναστροφῇ. **§** Δι' οὐ, ὅσα δὲν δύνανται νὰ ἐπιτύχῃ ἡ ἀνάγκη δύνανται νὰ ἐπιτύχῃ πολλοὺς ἢ φίλους καὶ πρὸς θλασθῇ καὶ πρὸς ὠφέλειαν. Δι' αὐτὸ μᾶς διατάζει ἐντόνως νὰ ἀποκοπώμεν αὐτοὺς ποὺ μᾶς θλασποῦν ὑποναῶν αὐτοὺς ποὺ δημιουργοῦν τὰ σκάνδαλα. **§§§** Εἴδες πῶς ἀπεσῶθῃς τῇ μέλλουσῃ νὰ προσκίβῃ θλασθῇ ἐκ τῶν σκανδαλῶν. Μὲ τὸ νὰ προσέπῃ δι' ὅπως δῆποτε θὰ συμβοῦν μετὰ νὰ δεῖξῃ δι' εἶναι μεγάλαι αἱ συμφοραὶ ὥστε κανένα νὰ μὴ εὐροῖν ὀκνηροὶ καὶ ἀδύνατοι.

8 ἐν 1,1
9 ἐν 10,8
10 4 Κορ. 1,9
11 Ματθ. 18, 8 η

φορον, ἀλλὰ νὰ περιμένουν αὐτὰ διαλείψεις καὶ ἀγρυπνιοί (διότι δὲν θὰ ἔλεγε· ἀσκόπως, «ἀλλοιμονοί εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ τὰ σκάνδαλα» ἀλλὰ ὁ ἅγιος δὲλεξῃ ὅτι εἶναι μεγάλη ἡ ἐξ αὐτῶν θλάσις) μετὰ τὴν ἐλεεινολογίαν δὲ ἐντονώτεροι πάλιν ἐκείνους πρὸς τὰ θεμιτοῦργεῖα. Δὲν εἶπεν «πλὴν ἀλλοιμονοῦν εἰς τὸν ἀνθρώπον ἐκεῖνον», τοῦτο φανερώνει· «μεγάλῃ τῇ μωρίᾳ» ὅχι, δὲ μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν προσθήκην τοῦ παραδείγματος ἠέλησε τὸν φόβον.

Ἔπειτα δὲν ἀρκεῖται εἰς αὐτὰ ἀλλ' ὑποδεικνύει καὶ τὸν δρόμον, διὰ τοῦ ὁποῦ θὰ διεφευγε κανεὶς τὰ σκάνδαλα. **13** Ποῖος εἶναι αὐτός; Τὸς κακοὺς λέγει καὶ ἐν ἀκομῇ εἶναι στενοὶ σου φίλοι· κόψαι τοὺς ἀπὸ τὴν φιλικὴν σου συνουσιαστροφὴν καὶ κάμνε συλλογὴν σμῶν μὴ ἐπιδοχόμενον ἀντροπῆς. Ἄν θηλαῶν παραμένῃ, ὥς φίλος σου, αὐτὸς θὰ κερδίσῃς αὐτοὺς καὶ ἐπὶ πλέον θὰ χάσῃς τὸν ἑαυτὸν σου. Ἄν θυμῶς τοὺς ἀποκόψῃς, θὰ κερδίσῃς τοὺς ἀποκομῆς σου. Ἐπομένως ἐάν σε θλάττῃ ἡ φιλία κάποιου, ξεχωρίζε τον ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν σου. Δὲν εἶναι ἀκροατὴρ ἀζώμενος πολλὰς τὰς ἰδικὰς μᾶς μέλῃς· οὐκ αὐτὰ καὶ πάσχον ἀνίσταται ἀσθενεῖν καὶ προσενοῦν θλάσῃ καὶ εἰς τὰ ὑπολοιπὰ πολὺ περ ἀσθενέρον πρέπει νὰ κἀνῶμεν τοῦτο προσηκείμενον περὶ τῶν φίλων. Ἐάν δὲ τὰ κακὰ ἦσαν ἐκ φύσεως, ἦτο περιττὴ ὅλη αὐτὴ ἡ συμβουλὴ καὶ καθεστῆα περὶ τῆς ἡ προφύλαξος δὲ αὐτῶν προαναφερθέντων. **14** Ἐάν θυμῶς δὲν ἦτο περὶ τῆς, ὅπως ἀκριβῶς δὲν εἶναι περὶ τῆς, φανερόν· ὅτι ἡ κακία ἐξορτάται ἀπὸ τὴν προαρεσίαν.

«Προσέχετε νὰ μὴ περ φορησῆτε οὔτε ἓνα ἀπὸ τοὺς μικροὺς αὐτοὺς. Δὲν οὐκ λέγει ὅτι οἱ ἄγγελοι τῶν θλάτων πάντοτε τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς μου, ποὺ εἶναι εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Δὲν ἀποκαλεῖται μικροὺς τοὺς πραγματικῶς μικροὺς, ἀλλὰ τοὺς νομιζομένους ἐκ μέρους τῶν πολλῶν τοὺς πτωχοὺς τοὺς περιφρονημένους τοὺς ἀγνωστοὺς, διότι πῶς θὰ ἦτο μικρὸς ὁ ἀντάξιός τοις τοῦ κόσμου, πῶς θὰ ἦτο μικρὸς ὁ ἀγαπητὸς εἰς τὸν Θεόν;

ον, ἀλλ' ἐκεῖνους οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴν ἀντιλήψιν τῶν πολλῶν θεωροῦνται μικροί. Καὶ δὲν ἀναφέρεται μόνον εἰς πολλοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ καὶ περὶ ἑνὸς καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀποτρέπει πάλιν τὴν θλάσιν ἐκ τῶν πολλῶν σκανδάλων. **15** Ὅπως δὲ τὸ νὰ ἀποφεύγωμεν τοὺς κακοὺς, ἔτσι καὶ τὸ νὰ σεβώμεθα τοὺς καλοὺς προξενεῖ μεγίστην ὠφέλειαν, καὶ ἐκεῖνος ποὺ προσέχει ἀσφαλίζεται κατὰ δύο τρόπους· πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ ὅτι ἀποκόπτει τὰς φίλους ἐκεῖνους ποὺ σκανδαλίζουν· δευτέρου δὲ ἐκ τοῦ ὅτι, φησὶ καὶ σέβεται τοὺς ἀγίους αὐτοὺς. Ἔπειτα καὶ ἐξ ἄλλης πλυσμῶνς κάμνει αὐτοὺς ἀξιοσεβάστους λέγων· «ὅτι οἱ ἄγγελοι τῶν θλάτων πάντοτε τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς μου ποὺ εἶναι εἰς τοὺς οὐρανοὺς». Ἀπὸ ἐδῶ εἶναι φανερόν· ὅτι οἱ ἄγγελοι ἔχουν προστάτας, ἀγγέλους, ἡ καὶ οἱ καὶ καὶ ὅσον ὁ ἀπόστολος λέγει, προκειμένοι περ τῆς γυναικός, ὅτι. **16** «ὁ δὲ αὐτοῦ ὄφελος νὰ ἔχῃ καλυμμὰ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς ἀπὸ ἐντροπὴν πρὸς τοὺς ἀγγέλους» **17** καὶ ὁ Μωυσῆς «ἔστρεψε τὰ ὄρια τῶν ἐθνῶν κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ». **18** Ἐδῶ δὲ δὲν ὁμολογεῖ μόνον περ ἀγγέλων ἀλλὰ περὶ ὑπερεχόντων ἀγγέλων. Ὅταν δὲ λέγῃ, «τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς μου», δὲν λέγει τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ ἀπὸ ὁρατοῦν βάρος τῶν ἀγγέλων (ἐκείνων τοῦ Θεοῦ) καὶ τὴν μεγάλην τιμὴν αὐτῶν.

«Διότι ἦλθε ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, νὰ σώσῃ τὸν χαμένον, μακρὰν τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπων» **19** καὶ τοὺς παρουσῶν πάλιν ἄλλοι συλλογισμὸν μεγαλυτέρας σημασίας ἀπὸ τὸν πρῶτον. **20** καὶ τὸν συνδέει μετὰ κατὰ ἀντιστοίχῃν δὲ αὐτῆς ὁποῖος φανερώνει ὅτι αὐτὰ εἶναι καὶ θελημα τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς. «Τί νομίζετε, λέγει, ἐάν ἕνας ἀνθρώπος ἔχῃ ἑκατὸν πρόβατα καὶ χαθῇ ἓν ἀπὸ αὐτὰ, δὲν θὰ ἀφήσῃ τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἑπ' αὐτῶν καὶ θὰ τρέξῃ νὰ ἀναζητήσῃ τὸ χαμένον. Καὶ ἐάν συμῇ νὰ τὸ εὑρῇ χαίρει, δι' αὐτὸ περὶ σφόδρα παρὰ διὰ τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα, ποὺ δὲν ἔχουν χαθῇ». Ἔτσι δὲν εἶναι θελημα τοῦ Πατρὸς οὐκ, νὰ χαθῇ ἓνας ἀπὸ τοὺς

μικρούς αυτούς. ¹⁶ Βλέπετε δια πόσων μὲς ἐδῆγες εἰς τὴν φροντίδα τῶν ταπεινῶν ἀδελφῶν. **Β** Μὴν εὐτὶς λοιπὸν, ἐκεῖνος εἶνα χαλκουργός, ὑποδηματοποιός, εἶνα γεωργός, εἶνα ἀνόητος καὶ τὸν περιφρονήσης. Καὶ διὰ νὰ μὴ παθῇ αὐτὸ πρόσξενε δια πόσων σε πείθει νὰ εἰσαι μετριοφρῶν. καὶ σε παρακαλεῖ εἰς τὴν φροντίδα αὐτῶν. ¹⁷ Ἐστησε καὶ δι (εἰς τὸ μέσον), καὶ λέγει «νὰ γινετε ὡσανεὶ τὰ παιδία» καὶ «ἐκεῖνος ποὺ θὰ δεχθῇ ἓνα παιδί ὡσανεὶ αὐτὸ, ἐμὲ θέχεται» καὶ «ἐκεῖνος ποὺ θὰ σκανδαλίσῃ θὰ ὑποστῇ φοβέρου». Καὶ δὲν ἠρκέσθη εἰς τὸ παραδειγμα μὲ τὴν μολόπετραν, ἀλλὰ προσέθεσε καὶ τὸ «ἀλλοίμονον», καὶ διέταξε νὰ ἀποκόπῃται αὐτούς, κ' ἂν ἀκόμῃ εἶναι χρήσιμοι δι' ἡμᾶς ὡς ἄλλοι χεῖρες καὶ ὀφθαλμοί. ¹⁸ Καὶ ἀπὸ τούτων πρῶτα τῶν ἀγγέλους καθίσταται πάλιν ἄξιοι θεῶν αὐτοὺς ταύτους τοὺς ταπεινοὺς ἀδελφούς. καὶ ἀπὸ τὸ ἰδὸν τοῦ θέλημα καὶ πάθος (διότι θύαν λέγει). ¹⁹ Ἦλθεν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου διὰ νὰ σώσῃ τὸν χαμένον ἀνθρώπον, ὑποδύλων, καὶ τὸν Σταυρὸν, ὅπως ἀκριβῶς λέγε καὶ ὁ Παῦλος ὁμολῶν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ «Διὰ τὸν ὅποιον ἀπέθανεν ὁ Χριστός», καὶ ἀπὸ τοῦ Πατέρα δι. δὲν ἐπιθυμεῖ τὴν ἀπώλειαν αὐτῶν καὶ ἀπὸ τῆς κυνῆς συνήθειαι, δι. ὁ ποιμὴν ἄφου ἐγκαταλεῖψῃ ὅσα ἔχουν σωθῇ ζητεῖ τὸ χαμένον καὶ ὅταν τὸ εὕρῃ εὐχαριστεῖται τὰ μένεται διὰ τὴν εὐρεσιν καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ.

²⁰ Ἐάν λοιπὸν ὁ Θεὸς χαίρεται τόσοι δι' ἓν μικρὸν ἀπόστολον ἀνευρεθῇ πῶς οὐ περιφρονεῖς αὐτοὺς ποὺ τυγχάνουν παρὰ τοῦ Θεοῦ τόσοι προσοχῆς καὶ φροντίδος. **Β** Ἐννὲς ἔπρεπε νὰ θυσιάσῃς καὶ τὴν ἰδὴν σου ψυχὴν χάριν ἐνὸς τῶν μικρῶν τούτων. Ἀλλ' εἶνα ἀσήμαντος καὶ ἀνόσιος λόγος, δι. αὐτὸ λοιπὸν κατ' ἐξοχὴν πρέπει νὰ κἀνωμεν τὰ πάντα, ὥστε νὰ διασωζώμεν αὐτὸν. Καθ' ὅσον καὶ ὁ ἴδιος ἀποῦ ἀφῆκε τὴν ἐνεμήκοντα ἐννεα, ἤλθε πρὸς ἐκεῖνον καὶ δὲν ἠμάρτησε τὴν σωτηρίαν τόσοι πολλῶν νὰ ἐπισκοπῇ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἐνός. ²¹ Ὁ δὲ Λουκᾶς λέγει, δι. τὸ ἔφερε καὶ ἐπὶ τῶν ὁμῶν ²² καὶ γίνετα μεγά-

16. Ματθ. 18. 12. 14.
17. Ρωμ. 14. 15.
18. 1 Κορ. 15. 9.

λωτέρα χάρις δι' ἓνα ἀμαρτωλὸν τοῦ μετανοεῖ παρὰ διὰ ἐνεμήκοντα ἐννεα δικαίους. Μὲ τὸ νὰ ἐγκαταλεῖψῃ δὲ τὰ σεσωσμένα χάριν αὐτοῦ, καὶ μὲ τὸ νὰ χαρῇ περισσότερο διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ, ἀπέδειξε τὴν μεγάλην περὶ αὐτοῦ φροντίδα. ²³ Ἀς μὴ παραμελῶμεν λοιπὸν τὰς ψυχὰς καὶ τῶν μικρῶν αὐτῶν ἀνθρώπων. Καθ' ὅσον θὰ αὐτὰ ἐλέγθησαν δι' αὐτοὺς τὸν σκοπὸν. **Β** Διὰ μὲν τῆς ἀπειλῆς δι. οὐδόλως θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἐκεῖνος ποὺ θὲν θὰ γίνῃ ὡσανεὶ τὸ παιδί, καὶ διὰ τῆς ὑπερβολῆς τῆς μολόπετρας, κατέστειλε τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀλλοτρίων διότι τίποτε δὲν εἶνα τόσοι ἐναντίον εἰς τὴν ἀγάπην. ὅπως ἡ ὑπερηφάνεια μετὰ τὸ νὰ εἴπῃ δι. «εἶνα ἀνάγκη νὰ ἔλθουν τὰ σκάνδαλα» μᾶς κατέστησε ἀγρύπνους μετὰ τὸ νὰ προσθέσῃ δι. «ἀλλοίμονον (εἰς τοὺς ἀνθρώπους) διὰ τοῦ ὁποῦ ἔρχεται τὸ σκάνδαλον», προητοίμασε καὶ ἓνα νὰ φροντίξῃ μὴ τυχόν δι' αὐτοῦ ἔρχεται τὸ σκάνδαλον (γίνεται ὁ ἴδιος πρόξενος σκανδαλῶν). **Β** ²⁴ Καὶ μὲ τὸ νὰ διατάξῃ μὲν νὰ ἀποκόπῃται τοὺς σκάνδαλιζοντας, ἔκαμε εὐκόλῳ τὴν σωτηρίαν μὲ τὸ νὰ διατάξῃ δὲ νὰ μὴ περ φρονώμεν αὐτοὺς (τοὺς μικροὺς καὶ εὐτελεῖς) καὶ ὅχι μὲ τὸ νὰ διατάξῃ ἀπλῶς ἀλλ' ἐντονῶς (διότι λέγει, «πρόσχετε μὴ τυχόν περιφρονήσῃτε ἓνα ἀπὸ τούτων μικρῶν αὐτῶν»). Καὶ μὲ τὸ νὰ εἴπῃ δι. «οἱ ἄγγελοι τῶν θλέπων τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς μου», καὶ «οἱ αὐτοὶ ἄλθον ἐγὼ» καὶ δι. «αὐτοὶ θέλω ὁ Πατὴρ μου» ἔκαμε περισσότεροι προσεκτικὸς ἐκεῖνους αἱ ὅποιοι ὀφείλουσαν νὰ φροντίζον αὐτούς. Βλέπετε μὲ πόσον τεῖχος τοὺς περιφρουρῇ καὶ πόσον φροντίζει διὰ τοὺς καταφρονουμένους καὶ κινδυνεύοντας. **Β** καὶ μὲ τὸ νὰ ἀπελθῇ ἀνυπόφορος κακὰ δι' ἐκεῖνους ποὺ γίνονται εἰς αὐτοὺς ἀπρόσκομμα καὶ μὲ τὸ νὰ ὑπόσχετα μεγάλα ἀγαθὰ εἰς αὐτοὺς ποὺ τοὺς προσέχου καὶ τοὺς φροντίζου, φέρω ὡς παράδειγμα τὸν ἰδὸν τὸν ἐαυτὸν τοῦ καὶ τὸν Πατέρα,

Τὸν Κυρίον ἃς μνησθῶμεν καὶ ἡμεῖς καὶ τίποτε ἃς μὴ παραλείπωμεν ἐξ ἐκείνων ποὺ φαίνονται, τῶς νὰ καὶ κοπώδῃ χάρι τῆς σωτηρίας τῶν ἀδελφῶν μας ἀλλ' ἂν εἶνα ἀνάγκη νὰ ὑπηρετήσωμεν κάποιον καὶ ἂν εἶνα μικρός καὶ ἂν εἶνα ἀσήμαντος αὐτὸς πρὸς τὸν ὅποιον προσφέρεται ἡ βοήθειά μας, καὶ ἂν εἶνα κάποιον δυσκο-

λον πράγμα. καὶ ἂν πρέπε νὰ ἀσχιζώμεν ὄρη καὶ κρημνούς. ὅλα ἅς εἶνα ὑποφερτά διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ. Δὲν τὸσον ἂν σπρόσκειται πρᾶγμα εἰς τὴν ψυχὴν εἰς τὸν Θεόν, ὥστε νὰ μὴ λυπηθῇ ἀκόμη καὶ τὸν Υἱόν Του (πρὸς σωτηρίαν αὐτῆς).

Δι' αὐτὸ παρακαλῶ μοις ἀρχίξτε νὰ ἐξημερώνη, ἐξερχόμενοι ἀμέσως τῆς οἰκίας μας. «¹ ἂς ἔχωμεν τοὺς τὸν ἕνα σκοπὸν καὶ πρὸ πάντων τὴν προθυμίαν αὐτῇ, τὰ νὰ σώσωμεν ἐκεῖνον ποὺ κινδυνεύει. Δὲν εἰνὸς ἀπὸ αὐτὸν μόνον τὸν φυσικὸν κινδύνον ὃ ὅτι αὐτὸς δὲν εἶναι (πραγματικὸς) κίνδυνος ἀλλὰ ἀπὸ τὸν κινδύνον τῆς ψυχῆς ποὺ ἐπισκιάσκει εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν δόσολον. Καθ' ὅσον καὶ ὁ ἔμπορος δ' ἀσχίξε, τὸ πέλαιος, ὥστε νὰ αὐξήσῃ τὴν περιουσίαν του καὶ ὁ χειροτέχνης κάμνῃ τὰ πάντα διὰ νὰ πλῆθῃ τὰ ὑπαρχοντά του. Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν ἂς μὴ ἀρκοῦμεθα μόνον εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς ἰδικῆς μας διότι ἐλαττωμέν καὶ αὐτῇ (κατ' αὐτὸν τρόπον) καθ' ὅσον εἰς τὸν πόλεμον καὶ τὴν παραταξὶν τῆς μάχης ὁ στρατὸς ἐκεῖνος ποὺ ἀποθέλει πρὸς αὐτὸ μόνον κατὰ τοῦτον τρόπον θὰ βεβαιώσῃ τὸν ἑαυτοῦ τοῦ λησπιακτοῦ. ² καταστρέφει μαζὶ μετὰ τὸν ἑαυτοῦ τοῦ καὶ τοὺς ἄλλους βίως ἀκρίτως λοιπὸν καὶ ὁ γενναῖος καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἀγωνιζόμενος, μαζὶ μετὰ τοὺς ἄλλους ὃ ἀσάξῃ καὶ τὸν ἑαυτοῦ τοῦ.

Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ἡ χρῆσις αὐτῆς ζωῆς εἶναι πόλεμος καὶ ὁ φοβερώτατος ἀπὸ ὅλους τοὺς πολέμους, καὶ παρατάξεις καὶ μάχη, ὅπως ὁ Θεὸς λέγεις διέταξεν εἰς τὸ ἂς παρακασώμεθα εἰς τὴν πολεμικὴν γράμμην, ἔτσι καὶ πρὸς σφαγὰς καὶ φόβους καὶ αἱμάτων, ἀποθλέποντες πρὸς τὴν σωτηρίαν ὅλων πικρομύντες τοὺς ἰσταμένους στρατιώτας, ἐξέρποντες τοὺς ἐδρασκόμενους κατὰ γῆς. ³ Καθ' ὅσον πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς μας εἰς αὐτὴν τὴν μάχην εὖρ σκονταί, κατωπληγώμενοι, περλουόμενοι, μετὰ τὸ πᾶν καὶ κανεὶς δὲ τοὺς παρέχει μέριμναν θείας, οὔτε κάποιος ἀπὸ τὸ πλῆθος, οὔτε ἱερεὺς οὔτε ἄλλος κανεὶς, οὔτε συμπολεμιστὴς, οὔτε φίλος, οὔτε ἀδελφός, ἀλλὰ καθὲς ἕνας φροντίζει διὰ τὰ δικά του. Δι' αὐτὸ ἀκρατῆρ ἀνόμεν καὶ τὰ ἰδικὰ μας. Διότι ἡ μεγάλη παροησία καὶ προκοπὴ εἶναι, τὸ νὰ μὴ φροντίζωμεν διὰ τὰ ἰδικὰ μας. ⁴ αὐτὸ λοιπὸν ἐλμέθα ἀσθε-

νικοὶ καὶ εὐκοινοῦνται καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς τοὺς δόσολον, ὃ ὅτι ἐπιζητούμεν τὸ ἀντιθετὸν τοῦτο, καὶ δὲν ἀντιμετωπίζομεν ὅλοι ἀπὸ κοινοῦ τὸν ἐχθρὸν οὔτε ἀποτελούμεν φράγμον κατὰ τοῦ ἐχθροῦ συνδεόμενοι ὅλοι διὰ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης, ἀλλ' ἐπιζητοῦμεν ἄλλας ἀφορμὰς φιλικῶν δεσμοῦ μετὰ ἑαυτοῦς, ἄλλο μὲν ἀπὸ τῆς συγγένειας, ἄλλοι δὲ ἀπὸ τῆς συναναστροφῆς, ἄλλοι δὲ ἀπὸ τῆς γε τοιικῆς κατοικίας καὶ εἰμῆθας μᾶλλον ἀπὸ καθεὶ τι ἄλλο φίλοι παρὰ ἀπὸ εὐσέβειας. ἐνῶ ἐπρεπε μόνον εἰς αὐτῆς νὰ συνδεώμεθα φιλικῶς τώρα ὅμως σὺ μὴ εἶπες τὸ ἀντιθετὸν γ' ὡμέθα ἐνίστη φίλοι μετὰ τοὺς σπουδαίους καὶ τοὺς εὐδωλοτάτους, παρὰ μετὰ τὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀδελφούς ἐν Χριστῷ).

Ναί, λέγει διότι ὁ μὲν ἕνας εἶναι κακοήθης, ὁ δὲ ἄλλος ἐνάντιος καὶ σάφειρος. ⁵ Τί λέγεις, Κακοήθης ἀπὸ καλῆς τὸν ἀδελφόν σου τοῦ δ' ἀτάσσεσαι, νὰ μὴ λέγῃς οὔτε ρακά ⁶, καὶ δὲν ἐντρέπεται, δὲν κακκνίζει, διασπύρει τὸν ἀδελφόν, τὸ ἴδιον σου μέλος, αὐτὸν τοῦ θανάτου ἐγγενήθῃ μετὰ τὰς αὐτὰς ὁδοὺς, ποὺ συμμετέσχεν εἰς τὴν ἰδίαν τράπεζαν. Ἀλλ' εἰ μὲν ἔχῃς κάποιον ἀδελφόν κατὰ σάρκα καὶ ἂν πραγματοποιῇ ἀνταρβήματα κακά, φροντίζεις νὰ τὸν περιμαζεύῃς καὶ νομίζεις ὡς ἰδικὴν σου ἐτροπήν, τὸν ἐξευτελισμὸν ἐκεῖνον τὸν πνευματικόν ὁμοῦς ἀδελφόν ἐνῶ ἐπρεπε νὰ τὸν ἀπαλλάξῃς σπουδαίως, σὺ καὶ μετὰ τὴν κατηγορίαν τὸν περιβάλλεις, βέβαια λέγεις εἶναι κακοήθης καὶ δυσκόλως μεταβάλλεται. ⁷ Δι' αὐτὸ λοιπὸν νὰ γινῇς φίλος διὰ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃς ἀπὸ τῆς κακίας διὰ νὰ τὸν μεταβάλλῃς διὰ νὰ τὸν ἐπαιαφῇς εἰς τὴν ἀρετὴν. Ἀλλὰ δὲν πείθεται, λέγει, οὔτε ἀνέχεται, σιωποῦν. Ἀπὸ παλὸν τὸ γινώσκεις μήπως τὸν συνθεωλοῦν καὶ προσπαθῇς νὰ τὸν διορθώσῃς. Συνθεωλοῦσα λέγει, πολλὰς φορές. Ποσὰ φορές, Πολλὰς καὶ διὰ πρώτην καὶ διὰ δεύτεραν φοράν. Πῶς αὐτὸ εἶναι τὸ πολλὰς; Διότι ἐὰν ἔκαμνες τοῦτο συνεχῶς, (κατὰ πάλιν) δὲ, ἐπρεπε καὶ κο-

¹ ἢ ὡς ἡμεῖς λέγομεν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλπίδος. ² ἢ ὡς ἡμεῖς λέγομεν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλπίδος. ³ ἢ ὡς ἡμεῖς λέγομεν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλπίδος. ⁴ ἢ ὡς ἡμεῖς λέγομεν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλπίδος. ⁵ ἢ ὡς ἡμεῖς λέγομεν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλπίδος. ⁶ ἢ ὡς ἡμεῖς λέγομεν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλπίδος. ⁷ ἢ ὡς ἡμεῖς λέγομεν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλπίδος.

ροσθής και να αποκάμης. Δεν θλέπεις πώς ο Θεός μάς συμβουλεύει συνεχώς δια τών Προφητών, δια τών Αποστόλων, δια τών Εξαγγελιστών, Π ληϊτών, κατωρθώσαμεν τὰ πάντα και ἐτελοῦμεν εἰς δόξα Καθόλου. **19** Μήπως λοιποὶ ἐπαύσε νὰ μάς συμβουλεύη, μήπως ἐσιώτησεν. Δὲν λέγει καθημερινῶς «Δὲν ἠμπορεῖτε νὰ ὑπηρετῇτε τὸν Θεόν καὶ τὸν μαμώνα»²⁰ και αἰξάνετα, εἰς πολλοὺς ἢ περισσοῦς τῶν χρημάτων και τὸ τυραννικὸν αὐτοῦ πάθος. Δὲν φωνάζει καθημερινῶς, «οἱ γχωρήσατε και θὰ σὰς συγχωρεθῇ»²¹, και ἡμεῖς ἐξαγριούμεθα περισσότερο, Δὲν συμβουλεύει συνεχῶς νὰ κυριαρχώμεν ἐπὶ τῶν ἐπιθυμιῶν μας και νὰ εἰμῆθα ἀνώτερο, τῆς ἀμαρτωλοῦ ἡδονῆς, πολλοὶ δὲ κυλῶνται εἰς αὐτὴν χερότερον και ἀπὸ τούς χοίρους, Ἰλλὰ, ὅμως δὲν παύει νὰ συμβουλεύη. Διὰ τὸν λοιπὸν δὲν συλλογίζομεθα αὐτὰ και δὲν λέγομεν, ὅτι και πρὸς ἡμᾶς ὁ Θεὸς ὁμιλεῖ και δὲν παύει νὰ κάμνῃ τοῦτο, **20** ἂν και εἰς πολλὰ ἡμεῖς παρακούωμεν. Δι' αὐτὸ ἐλέγεν, ὅτι εἶναι «ὀλιγοὶ οἱ σωζόμενοι»²². Διότι ἐάν δὲν ἀρκεῖ δια τὴν σωτηρίαν μας ἡ προσωπικὴ μας ἀρετὴ, ἄλλὰ πρέπει νὰ ἀτελῶμεν ἀπὸ ἐδῶ ἔχοντες σώσει και ἄλλους τ. θὰ πάθωμεν, ὅταν μῆτε τοὺς ἐαυτοὺς μας, μῆτε ἄλλους διασώζωμεν, ἀπὸ τοῦ θά ἔχωμεν λοιπὸν ἐλπίδα σωτηρίας.

203 Ἀλλὰ πρὸς τ. νὰ ἐλέγχω δι' αὐτὰ ὅταν ἡμεῖς οὔτε δι' αὐτοὺς ποὺ κατοικοῦν μαζ' μας δὲν κοινωνοῦμεν κάποιον λόγον, δηλ. διὰ τὴν γυναικα, δια τὰ παιδιὰ και τοὺς ὑπηρέτας ἄλλα φροντίζομεν, ἄλλα ἀπὲ ἄλλων, ὅπως ἀκριβῶς αἱ μεθυσαι, κατὰ ποῖον τρόπον δηλαδὴ οἱ μὲν ὑπηρέτα, θὰ ἐγίνοντο περισσότερο και θὰ μάς ὑπηρέτου, μὲ πᾶσαν προθυμίαν, τὰ δὲ παιδιὰ πὼς θὰ ἐκκληρονόμου ἀπὸ ἡμᾶς μενῶν, περιουσιαν, ἡ δὲ γυναῖκα πὼς θὰ εἶχε χρυσὰ κοσμήματα και ἐνδύματα πολυτελῆ και ἀγαθὰ, και οὐδόλως φροντίζομεν δια τοὺς ἑαυτοὺς μας ἄλλα δια τὰ ἰσκά μας. Πράγματι οὔτε δια τὴν γυναῖκα φροντίζομεν ἢ προνοοῦμεν, ἄλλὰ δια τὰ πράγμα-

20 ἁρμ 16,18.

21 Μαρθ 6,14.

22 ἁρμ 13,28.

τα τῆς γυναικός, οὔτε δια τὸ παιδί, ἄλλὰ δια τὰ πράγματα τοῦ πατρὸς. Καὶ κάμνομεν τὸ ἴδιον πρᾶγμα ὅπως ἐλέεινος ποῦ, ἂν και ἐβλεπε τὴν οἰκίαν εἰς κακὴν κατάστασιν **18** και νὰ κλινουσι οἱ τοῖχοι, ἀφοῦ παρημέλει τὴν ἐπανόρθωσιν αὐτῶν, ἤθελε κατὰσκεινάζει. Ἐκὼ δι' αὐτὴν περισθόλους μεγάλους, ἢ, ἂν και τὸ σῶμα ἦτο ἀσθενές, νὰ μὴ ἐφρόντιζε μὲν δι' αὐτό. νὰ ὅφανε δὲ χάριν αὐτοῦ ἐνδύματα χρυσὰ ἢ εὐρυσκομένης τῆς οἰκοδομητικῆς εἰς κακὴν και ἄθλ' ὦν κατάστασιν, νὰ ἐφρόντιζε δια τὰς ὑπηρετίας και τὸν ἀργαλεῖον και τὰ οἰκονομικὰ σκευὴ και τὰ ἄλλα, ἀφοῦ ἀφῆκε ἐκείνην ἐγκαταλελειμμένην και κραυγάζουσιν.

Τοῦτο λοιπὸν γίνεται και τώρα και ἐνῶ ἡ ψυχὴ μας εὐρίσκεται εἰς κακὴν και ἄθλ' ὦν κατάστασιν, και κυκλωρεται ὑπὸ τοῦ θυμοῦ, και ὀφρίζεται, και ἔχει ἀτόπους ἐπιθυμίας, και ὑπερφανεύεται και ἐκοναστατεῖ και σῦρεται, κατὰ γῆς και ἀσπράσσεται ἀπὸ τόσα θηρία, ἀφοῦ ἡδιαφορήσαμεν ὡς πρὸς τὸ νὰ τῆς ἐκδιώξωμεν τὰ πάθη, «ἡμεῖς φροντίζομεν δια τὰς οἰκίας και τοὺς ὑπηρέτας. Καὶ ἐὰν μὲν ἀρκοῦντα διεφύγει κρυφίως ἀπαφράσσομεν τὰς οἰκίας και τρέχομεν εἰς τοὺς στενοὺς δρόμους, δια νὰ μὴ περιπέσωμεν εἰς τὸ θηρίον» τώρα δὲ μας ἐνῶ ὅχι ἕνα θηρίον ἄλλα πολλοὶ τοιοῦτο, λογισμοὶ σπαράττουσιν τὴν ψυχὴν μας, οὔτε κἀν αἰσθανόμεθα. Καὶ διὰ μὲν τὴν πόλιν λαμβάνομεν τόσιν πρόνοαν, ὥστε νὰ κατακλειώμεν τὰ θηρία εἰς ἐρημικὸν τόπον και εἰς θηριοτροφεία και οὔτε πλησίον τοῦ δουλετηρίου τῆς πόλεως οὔτε πλησίον τῶν δικαστηρίων, οὔτε πλησίον τῶν ἀνακτόρων ἄλλὰ τὰ περὶ ὀρίζομεν κάποιον μακρὸν και εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν δια βῆ τὴν ψυχὴν, ὅπου τὸ δουλετήριον. **19** ὅπου τὰ ἀνάκτορα, ὅπου τὰ δικαστήρια, ἀνέρχοντα, μετ' ἀνέσεως τὰ θηρία και μέχρις αὐτοῦ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου τοῦ νοῦ, κραυγάζοντα και βορρῶνται. Διὰ τοῦτο ὅλα γίνονται ἄνω κάτω και ὅλα εἶναι πληρὴ παραγῆς, τὰ ἐντος ταῖς ἐξῶ, και εἰς τιποτε δὲν διαφεραμεν κάθε ἕνας ἀπὸ ἡμᾶς ἀπὸ πόλιν τοιαυτομένην ἀπὸ ἐπιθυμῶν παρῳδῶν και γίνεται τὸ ἴδιον πρᾶγμα, ὅπως, ἐπιτιθεμένοι δρέκοντες εἰς φαλέαν πτηνῶν, θὰ ἐπέταν τὰ πτηνὰ ταυρίζοντα, φοβούμενα και γεμάτα ἀ-

πὸ παραχρήν, μὴ γνωρίζοντα πῶς νὰ ἀπαλλαγούσιν ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν.

Δι' αὐτὸ παρακαλῶ ὡς φονευσόμεν τὸν δράκοντα, ὡς ἐγκλωβισόμεν τὰ θηρία. **12** Ὡς τὰ πνέμενα ὡς τὰ κατασφάλλεμεν, καὶ ὡς παραδωσόμεν αὐτούς τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς εἰς τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος διὰ τὴν μὴ χρῆσιν μοιχείῃ καὶ δι' ἡμᾶς ὁ προφήτης τοιαύτας ἀπειλάς, ὅποιας καὶ πρὸς τὴν 'Ιουδαίαν ὅτι «ὄφρα οἱ θῶναι θά χοροπηδοῦν ἑκαὶ καὶ ἀκανθόχοροι καὶ δράκοντες». Διότι, ὑπάρχουν καὶ ἄνθρωποι χειρότεροι τῶν ἀγίων ὄντων. **13** Ὡς ἀνθρώπους νὰ ἐλθῶν εἰς τὴν ἐρημίαν καὶ λακτίζουσιν καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς νεότητός μας ἔχει τὸν χαρακτήρα αὐτῶν. Καθ' ὅσον ἔχοντες ἀγνοίας διαθέσεις, ἔτσι πηδοῦν ἔτσι λακτίζουν περιεργόμενον ἀγαλίνονται δι' οὐδὲν χρήσιμον ἐνδιαφερόμενοι. Αἱτία δὲ εἶναι οἱ γονεῖς οἱ ὅποιοι τοὺς μὲν ἱπποδάμοιστάς ἀναγκάζουσιν νὰ ἐκγυμνάζουσιν τοὺς ἵππους τῶν μετὰ φροντίδα καὶ δὲν ἀφήνουν νὰ περάσῃ ἐπὶ πολὺ χρόνον ἢ ἡλικίαν τοῦ ἵππου ἀτιθάσσευτος ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς θέτουν χαλινόν καὶ βλά τὰ ἄλλα τοὺς δὲ νέους τῶν παραστέλλουσιν ἔτι, πολλοὶ νὰ περιέρχωνται ἀχαλινῶς καὶ ἔρημοι, σωφροσύνης νὰ εἴναι μάλιστα μετὰ τὸς πορνείας καὶ τοὺς κύβους (ζάρια) καὶ τὰς (διασκεδάσεις) εἰς τὰ παράνομα θεάτρια. **14** Ἐνθ' ἔπρεπε πρὸ τῆς παρέρχουσας νὰ τὸν ὑμψεύσων μετὰ γυναικὰ σωφρονεῖν καὶ πάρα πολλὰ συνετὴν διότι αὐτὴ θὰ ἀπατρήσῃ τὸν ἄνδρα καὶ ἀπὸ τῆς ἐφάρμαρτον τέρμιν, καὶ θὰ γένῃ ὅτι καὶ ὁ χαλινὸς εἰς τὸν ἵππον. Διότι, δὲν προερχόντα ἀπὸ κάπου ἄλλοῦ ἀποπορεύονται καὶ αἱ μοιχεύει, παρὰ ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι οὐκ ἐλεύθεροι. "Αν ἔχῃ γυναῖκα συνετὴν καὶ διατὴν οἰκίαν θὰ φροντίσῃ, καὶ ὅτι τὴν καλὴν φήμην καὶ διατὴν πύλιν. Ἄλλα νεὸς εἶναι λέγει. Καὶ ἔγωγ τοῦ γνωρίζω. Ἐὰν ὅμως ὁ ἴσαας ἐνυμψεύθῃ εἰς ἡλικίαν τεσσαράκοντα ἐτῶν, ὁ ἄγων ἐν παρθενίᾳ καθ' ὅλην τὴν προηγουμένην ἡλικίαν πολλοὶ περισσότερον ἔπρεπε νὰ ἀσκήσῃ τὴν φιλοσοφίαν αὐτὴν οἱ χρῆσται νεὸς ἔχοντες ὡς βοήθον τὴν θεῖαν χάριν. **15** Ἀλλὰ τι νὰ κάμω, Δὲν ἀνέχεσθε τὰ φροντίζετε διὰ τὴν σωφροσύνην τῶν, ἀλλὰ τοὺς παραδίδετε νὰ ἀτιμάζονται καὶ νὰ μολύνονται καὶ νὰ γίνονται μαρο καὶ ἀσκατάκριτοι, μὴ γνωρίζοντες ὅτι

τὸ κέρδος τοῦ γάμου εἶναι τὸ νὰ διατηρήσῃ τὸ σῶμα καθαρόν. ἂν δὲν ὑπάρχῃ τοῦτο, οὐδὲν τὸ ὄφελος τοῦ γάμου. Σεῖς ὅμως κάνετε τὸ ἀντίθετον, ὅταν γεμισοῦν ἀπὸ ἀνοσιβήτητος κηλίδος, τότε τοὺς ὀδηγεῖτε εἰς γάμον ἀσκόπως καὶ ματαίως. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀναμεινῶμεν λέγει διὰ νὰ προκόψῃ δ' ἂν ἀναδῇ χεῖρ εἰς τὴν πολιτικὰ ἀξιώματα. Διὰ τὴν ψυχὴν ὅμως οὐδὲν ἀποφασίζει ἀλλὰ παραστέλλετε αὐτὴν νὰ εὐρυσκεται κάτω ἡθικῶς, ἁπλῶς. Δι' αὐτὸ βλά εἶναι πλήρη σιγῆς καὶ ταπεινότητος καὶ ἀσέβειας, ὅτι (ἡ φροντίς διὰ τὴν ψυχὴν) θεωρεῖται ὡς κατὰ τὸ πάρεργον διότι τὰ μὲν ἀναγκαῖα ἔχουν παραμεληθῇ, τὰ δὲ ἀνάξια λόγου τυγχάνουν μεγαλῆς φροντίδος. **16** Δὲν γνωρίζεις ὅτι, τίποτε δὲν χαροπὸν εἰ τὸ παιδί τόσον, ὅσον τὸ νὰ φυλάξῃς καθαρόν ἀπὸ πορνικῆς ἀκαθαρσίας. Διότι τίποτε δὲν εἶναι ἔσπον πρὸς τὴν ψυχὴν. «Τί ἔχει νὰ ὠφεληθῇ ὁ ἄνθρωπος, λέγει, εἰς κερδίση τῶν κόσμων, βλά τὴν ζημιώσῃ δὲ τὴν ψυχὴν τοῦ». **17** Ἀλλὰ θέβαια βλά τὰ ἀνέτρεψε ὁ ἔρως τῶν χρημάτων καὶ τὰ ἐνίκησε, καὶ ἀπεμάκρυνε τὸν ὄρθαν φῶθον τοῦ Θεοῦ ἐκπορεύσας τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ἔτσι, ὥστε κατὰ οὗς τῶν νῶς ἀκρόπολις.

Διὰ τοῦτο παραμελοῦμεν καὶ τῆς σωτηρίας τῶν τέκνων μας καὶ τῆς ἰδικῆς μας σωτηρίας, ἀποστέλλοντες πρὸς ἑνὰ μόνον σκοπὸν, πῶς γενόμενα, πλουσιώτεροι. **18** Ὡς ἀφρώμεν εἰς ἄλλους τὸν πλοῦτον μας, καὶ ἐκείνοι πάλιν εἰς ἄλλους καὶ οἱ μετὰ αὐτοὺς πάλιν εἰς τοὺς ἐπομένους τῶν γενόμενοι (ἔτσι) κατὰ οὗτο παραμυθῶνται καὶ τῶν κτημάτων καὶ τῶν χρημάτων μας καὶ ὅχι κύριον αὐτῶν. **19** Ἐξ αὐτοῦ ἡ πολλὴ ἀπερίσκεψία ἐξ αὐτοῦ οἱ ἐλεύθεροι, ἐγέναν εὐτελέστεροι, τῶν δούλων. Διότι τοὺς μὲν δούλους ἂν καὶ ὅχι χάριν αὐτῶν, ἀλλὰ πρὸς ἰδικόν μας συμφέρον ἐπιτιμώμεν. οἱ δὲ ἐλεύθεροι οὕτως αὐτῆς τῆς φροντίδος ἀπολαύουν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτοὺς δι' ἡμᾶς εἶναι ἀσέβωτερο. Καὶ τί λέγω ἀπὸ τοὺς δούλους. Καθ' ὅσον, καὶ ἀπὸ τὰ κτήνη τὰ παιδιὰ εἶναι κατωτέρως ἀξίας, καὶ περισσότερον φροντίζομεν διὰ τοὺς ἀνους καὶ τοὺς ἵππους παρὰ διὰ τὰ παιδιὰ. Καὶ ἂν μὲν

ἔχη κάποιος ἥμιονοι εἶναι μεγάλη ἡ φροντίς του ὥστε νὰ εὕρῃ ἄριστον, ὀδηγόν καὶ ὅτε ἀγαπᾷστον, οὔτε κλεπτὴν, οὔτε μεθύσαν, οὔτε ἀπειρον τῆς τέχνης ἀνὴρ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναθέσωμεν τὴν ψυχικὴν καλλιέργειαν τοῦ παιδὸς εἰς κάποιον, παιδαγωγόν. **Β** ἐκλεγόμεν ὁ πλὴν καὶ ὡς ἔτυχε τὸν πρῶτον τυγχόντα. Ἄν καὶ ἔσφαλὼς δὲν ὑπάρχῃ ἄλλη μεγαλυτέρα τέχνη ἀπὸ τὴν τέχνην αὐτὴν. Διότι, τι εἶναι ἴσον τοῦ νὰ μορφώσῃς τὴν ψυχὴν, καὶ νὰ διαπλάσῃς τὸν χαρακτήρα τοῦ νέου. Καθ' ὅσον ἐκεῖνος πρὸς ἄσκησιν τὴν ἐπιστήμην αὐτὴν πρέπει, νὰ εἶναι προσεκτικώτερος ἀπὸ κάθε ζωγράφον καὶ ἀγαλματοποιόν. Ἀλλ' ἡμεῖς περὶ αὐτοῦ κανένα λόγον δὲν κάνομεν ἄλλ' ἐν μόνον προσέχωμεν, πὺς θὰ ἐκπαιδευθῇ ὡς πρὸς τὴν γλώσσαν (ρητορικὴν δεινότητα). Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ἔχομεν φρονεῖν καὶ διὰ τὰ χρήματα. Διότι δὲν δίδασκεται τὴν γλώσσαν διὰ νὰ ἡμπορῇ νὰ ὁμολῇ, ἀλλὰ διὰ νὰ κερδίσῃ χρήματα ὅπως καὶ ἐάν θὰ ᾔτο δυνατόν ἦναι αὐτοῦ νὰ πλουτίζωμεν, οὔτε περὶ αὐτοῦ θὰ ἐλάνομε λόγον. Εἶδες πόσον εἶναι το τυραννικὸν πάθος τῶν χρημάτων, πὺς τοὺς ἐκυρίευσεν ὅλους καὶ ἀφοῦ τοὺς ἔβασεν ὥσαν κἀπὸ ἀνθρώπων καὶ θρέμματα τοὺς σὺρε, ὅπου καὶ ἂν θέλῃ. **Γ**

Ἀλλὰ ποῖον το κέρδος μας ἀπὸ τὰς πόδας κατηγορίας. Ἡμεῖς θεώοιαι κτυπώμεν το πάθος αὐτὸ μὲ τὰ λόγους ἐκεῖνο ὅμως μᾶς νικᾷ μὲ τὰ ἔργα. Ἀλλ' ὅμως οὔτε καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περιπτώσειν θὰ παύσωμεν νὰ πολεμῶμεν αὐτὸ μὲ τοὺς λόγους τοῦ στομάτους μας ἀν θέλοια προκύβῃ κατ' ἀκαυτερον ἐκέρδιον. καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ εἰς ὅμως ἐπιμένετε εἰς τὰ ἴσα πᾶν ὅτι, ἐξήρατο ἀπὸ ἡμᾶς ἐπιτελέσθη. Ὁ δὲ Θεὸς εἶδε νὰ ἀπαλλάξῃ καὶ σὰς ἀπὸ τὴν νόστον αὐτὴν καὶ ἀ καμὴ καὶ ἡμᾶς ἅ καὶ χῶμεθα βὰ σὰς ὅτι, εἰς Αὐτόν, ἀνήκει, ἡ δόξα καὶ ἡ ἐξουσία εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Γένο το. **Δ**

ΟΜΙΛΙΑ Π' (60)

(Ματθ. γ', 16 - 20)

«Εάν δὲ ἁμαρτήσῃ εἰς σε ὁ ἀδελφός σου, πήγα·νε καὶ ἐλέγξέ τον. ὅταν θὰ εἰσθῇ οἱ δύο σὰς μόνον. Εάν σὲ ἀκούσῃ, ἐκέρδισες τὸν ἀδελφόν σου.» (Ματθ. 18, 15)

Ἐπειδὴ ἐξεφράσθη ἐντόκος κατ' ἐκεῖνον τοῦ σκανδαλίζου καὶ ἀπὸ παντοῦ τοῦς ἐφοβήσῃ, **Β** δὲ νὰ πᾶν ἀνατραπεῖν ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐκεῖνοι ποὺ σκανδαλίζονται μὴτε ἐκτραποῦν εἰς ἄλλην κακίαν μὲ τὸ νὰ τοῖς παρνοῦν ἑπάνω τοὺς νομίζοντες ὅτι, ὅλοι τὸ θάρος ἐρρίφθη εἰς τοὺς ἄλλους καὶ περιπέσοιν εἰς ὑπερηφάνειαν θέλοντες πάντοτε νὰ ὑπερηφάνωνται, πρὸς ἑαυτοὺς πᾶν σκανδαλίζοντες καὶ διατάζει, νὰ γινεταὶ ὁ ἐλεγχος μεταξὺ τῶν δύο μόνον, διὰ νὰ μὴ καμῇ τὴν κατηγορίαν θαυτεραν μὲ τὴν μαρτυρίαν τῶν περισσοτέρων καὶ μὲ τὸ νὰ γίνῃ ἐκεῖνος αἰθιβάστερος καταστῇ δυσκολοδὸρθωτος. **Β** Δὲ τοῦτο λέγει «Μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνον. Καὶ ἐάν ἀκούσῃ ἐκέρδισες τὸν ἀδελφόν σου.» Τι σημαίνει, «Εάν ἀκούσῃ» Ἐάν κατηγορήσῃ τὸν ἑαυτὸν του, ἐάν πεισθῇ ὅτι, ἡμαρτήσῃ. «Ἐκέρδισες τὸν ἀδελφόν σου.» Δὲν εἶπε, ἀρκετὰ τὸν ἐπιμώρησε, ἀλλ' ἐκέρδισες τὸν ἀδελφόν σου, δὲ νὰ δέξῃ ὅτι, εἶναι κοινὴ ἡ ζημία ἀπὸ τὴν ἑξέρχον. Διότι, δὲν εἶπε, ἐκέρδισεν ἐκεῖνος τὸν ἑαυτὸν του μόνον, ἀλλὰ, σὺ ἐκέρδισες αὐτόν, δι' αὐτὸν ἔβλεπεν ὅτι, πρὸς αὐτοῦ καὶ οἱ δύο ἐζημιούντο, ὁ μὲν πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὁ δὲ ὡς πρὸς τὴν σωτηρίαν του.

Τοῦτο συνεβούλευε καὶ ὅταν ἐκώθητο εἰς τὸ ὄρος, ἄλλοτε μὲν φέρων ἀκούον ὁ ὅποιος ἐβλάψε πρὸς αὐτόν ὁ ὅποιος ἐβλάθη καὶ λέγων. **Β** «Εάν ἐκράσκεις εἰς τὸ θυσιαστήριον ἐκεῖ, θυμηθῇς ὅτι, ὁ ἀδελφός σου ἔχει, κατὰ ἐναντίον σου, πήγα·νε νὰ συμπλῶθῃς μὲ τὸν ἀδελφόν σου.»

φόν σου. ἄλλοτε δὲ διατάζων ἐκεῖνοι ὁ ὁποῖος ἦδ κη-
θη να συγχωρή τόν πλησίον διότι μᾶς ἐδίδαξε νὰ λέγω-
μεν «συγχωρῶμεν τοῖς ὅσοις χρειαζοῦμεν, ὅπως καὶ
ἡμεῖς συγχωροῦμεν ἐκεῖνους οἱ ὁποῖοι μᾶς εἶναι χρεώ-
στα»². Εἰδὼν δὲ ἐπὶ νουεῖ καὶ ἄλλων τρόπων (συμφιλίω-
σις) ὅχι ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἐλυπήθη ἀλλ' ἐκεῖνον ὁ ὁ-
ποῖος ἐλυπήθη ὁδῶναι πρὸς αὐτόν. Ἐπειδὴ βηλαδὴ ἐκεῖ-
νος ποὺ ἦδυνε δὲν θά ἤρκετο εἰς ὅλως νὰ ἀπολογη-
θῇ ἐντροπόμενος καὶ κοκκινίζων, τοῦτοι φέρε. πρὸς ἐ-
κεῖνον καὶ ὅχι ἀνεῖ σκοποῦ ἀλλὰ πρὸς διόρθωσιν τοῦ
ἁμαρτήματος. Καὶ δὲν λέγει, κατηγορῶς οὔτε ἐπιτίμη-
σις, οὔτε ἀπαίτησις εὐθύνης καὶ ὁ καὶ, ἀλλὰ λέγει
«ἐλέγξε» Διότι αὐτὸς μὲν μεθύων ἀπὸ τῶν θυμῶν καὶ τὴν
ἐντροπὴν κατέχευε ὥστε ἀπὸ κάποιου ὑπὸνῆλιν πρέ-
πει, λοιπὸν σὺ ποὺ ὑγιαίνεις νὰ ὑπάγῃς πρὸς ἐκεῖνον, τὸν
ἀσθενεῖς καὶ νὰ κάμῃς ἀποκαταστήσειν, δικαστήριον
καὶ θεραπεῖαν εὐκόλως ἀποδεκτὴν. Διότι τὸ νὰ εἴπῃ
«ἐλέγξε» δὲν σημαίνει τιποτέ ἄλλο παρὰ ὑπενθύμωσις
τῷ ἁμαρτήματι, εἰπὲ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἐπαθεῖς
ἐκ μέρους αὐτοῦ αὐτὸ τοῦτο ἀκριβῶς, εἰς γινεταί. ὅ-
πως πρέπει, εἶναι μέρας ἀπολογίας πρὸς ἀπόκρισιν, τῶν
κατηγοριῶν καὶ προσελάττει, πᾶσι πολὺ πρὸς συμφιλίω-
σιν. Ἰδιαιτέρως εἰδὼν δὲν πεθερὰ καὶ σὺ περιφέρεται σκλη-
ρῶς, «Πᾶρε μὰς σου ἀκόμῃ δὲνα ἡ δυο διὰ νὰ πστο-
ποιηθῇ κάθε πράγμα ἀπὸ το σωμα διὰ τῶν μαρτύ-
ρων»³. Ὅσον βηλαδὴ εἶναι ἀναλίσκωτος καὶ ἀβιδέ-
στερος. Ἰσοῦ, περ ἀσθενέστερος πρέπει ἡμεῖς νὰ στυγνῶ-
μεν πρὸς θεραπεῖαν καὶ ὅχι νὰ ὀργίζωμεθα καὶ ἀγανα-
κτώμεν. Καὶ ὁ ἰατρός δὲν εἶπεν τὸ πᾶν ἀνυπαχώρη-
τον, δὲ ἀπομακρυνεταί, οὔτε ὑποπανοχρεῖς, ἀλλὰ τότε
πρὸς μᾶς περὶ πρὸς πρὸς πρὸς πρὸς πρὸς πρὸς πρὸς πρὸς
δὲν διατάζει νὰ κἀνωμεν. Ἐπειδὴ βηλαδὴ μὲ τοῦ καὶ εἰ-
σα μόνος ἐφάνης ἀσθενέστερος ὡς γινεταί διανοητέρος
μὲ τὴν θυμῶν τοῦ δὲ τέρου. Καθ' ὅσοι εἶναι ἀρκετοί
οἱ δυο, ἀ ἐλέγξει ν ἐκεῖνον, ὁ ὅπως ἡμαρτήσε. Βλέπετε
ὅτι ὅτε ζητεῖ μὴ νὰ τὴν κἀνωμεν, ὅτε νὰ ὁ ὅπως

1 V. 2. 1. 2. 24
2 M. 2. 1. 6. 12
3 M. 2. 1. 1. 1. 1.

ἐβλάφη. ἄλλα καὶ τὴν διόρθωσιν ἐκεῖνου ὁ ὁποῖος ἐλυ-
πήθη. Αὐτὸς πραγματικῶς ἔχει ἀδικηθῇ, ὁ κυριεύσει
ὅτι τοῦ πάθους αὐτοῦ εἶναι ἐκεῖνος ποὺ νουεῖ καὶ ἀσθε-
νει καὶ ὑποφέρει. Διὰ τοῦτο πολλὰς φορές ἐκεῖνον φέ-
ρει πρὸς αὐτό, τώρα μὲν μόνον, τώρα δὲ μὰς μὲ ἀλ-
λους. Εἰ εἰς δὲ ἐπὶ νουεῖ καὶ μὰς μὲ τὴν Ἐκκλησίαν.
Διότι λέγει «εἰπὲ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν»⁴. Εἰς δὲ ἐνδι-
φέρειτο μόνον διὰ τὸν ἀδικηθέντα δὲν θά ὁ ἐτάσσειν νὰ
συγχωρή τὸν μετανοοῦντα ἔως ἐθδομηκοιτικῆς ἐπὶ φο-
ράς⁵ δὲν θά τοῦ ἐπέβαλλεν τόσας πολλὰς φορές καὶ
τόσους πολλὰς διαστροφὰς τοῦ πάθους ἀλλ' εἰς ἐκ τῶν
τῆς συναισθητικῆς αὐτοῦ ἐμὲ νὲν ἀδιόρθωτος θά ἄφηνε
(αὐτὸν) χωρὶς ἄλλην ἐπισκεψίαν τὰς θύρας διατάζει νὰ
φροντίσωμεν αὐτόν καὶ μίαν καὶ δύο καὶ τρεῖς φορές
καὶ τώρα μὲν μόνον, τώρα δὲ μὰς μὲ δύο τώρα δὲ μὰς
μὲ περ σπουτέρους.

607 Διὰ αὐτὸ λοιπὸν προκειμένου περὶ τῶν ἐθελ-
κῶν οὐδὲν σχετικὸν λέγει ἀλλ' «εἰς κανὼν σὲ κτυπήσει,
λέγει, εἰς τὴν δεξιὴν σιγῶναι, νὰ στρέψῃς εἰς αὐτόν καὶ
τὴν ἄλλην»⁶. ὅχι ὅμως ἐπὶ ἐδῶ. Τοῦτο ἀκριβῶς καὶ ὁ
Παῦλος τοῖς λέγει «τοῖς ἀρτιόδοτοις ἔχω νὰ κρι-
νο τοὺς ἔξω»⁷. Τοὺς ἀδελφούς ὅμως διατάζει νὰ ἐλέγ-
χωμεν καὶ νὰ ἀποστρεφώμεθα καὶ νὰ ἀποκοπίσωμεν ὅ-
ταν δὲν πεθερῶνται, δὲ νὰ ἐντραποῦν. Τοῦτο καὶ ὁ κύ-
ριος καὶ ἐδῶ νομοθετῶν αὐτὰ περὶ τῶν ἀδελφῶν καὶ
τρεῖς φορές ἐπὶ θαλλε εἰς αὐτόν διδασκάλους καὶ δικα-
στές διὰ νὰ διδάσκωσι τὰ γινόμενα κατὰ τὸν καιρὸν
τῆς μέθης. Διότι εἰς καὶ ὁ ὅπως εἶναι ποὺ εἶπεν καὶ ἔπρα-
ξε ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἀποκα. Ἰσοῦ, ὅμως ἔχει ἀναγκὴν
ἄλλων οἱ ὁποῖοι θά τὸν διδάσκουν, ὅπως ἀκριβῶς λοι-
πον καὶ ὁ μεθύων ἴσθ' ὅσοι ἀπὸ κάθε μεθῆν παραλο-
γώτεροι εἶναι ὁ θυμὸς καὶ ὁ ἁμαρτία καὶ ὁδῶναι τὴν
μυκὴν εἰς μεγαλύντερον παραφροσύνην. Προσπαθῶν, ποῖος
ἦτο συνετώτερος τοῦ Δαυὶδ. Ἀλλ' ὅμως καὶ τοῦ ἡμάρ-
τησε δὲ, σιγησάνθη διότι ἡ ἐπιθυμία κατελάμβανε ὁ

4 M. 2. 1. 1. 1. 17
5 M. 2. 1. 1. 1. 23
6 M. 2. 1. 1. 1. 23
7 A. 1. 1. 1. 1.

τον καὶ δεύτερον καὶ τρίτον δικαστήριον καὶ δὲ τὸν ἀπέλακρινεν ἀμέσως, ὥστε καὶ ἂν παρακούσῃ εἰς τὸ πρῶτον ὑποχωρήσῃ εἰς τὸ δεύτερον καὶ ἂν ἐκεῖτο περιφρονήσῃ, φράσῃ τὸ τρίτον καὶ ἂν καὶ δι' αὐτὸ ἀδικηφωρήσῃ καταδικασθῇ τῇ μέλλουσῃ τιμωρίᾳ καὶ τὴν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ ἀπόφασιν καὶ καταδίκην.

« Πάλιν σὺς λέγεις, ὅτι ἐὰν δύο ἀπὸ σας εἰς τὴν γῆν συμφωνήσουν γὰρ ζητήσῃ οἰκονομήματα πρᾶγμα θὰ τοὺς γίνῃ ἀπὸ τὸν Πατέρα μου τὸν ἐπουράνιον. Ἀὐτοὶ οὖν εἶναι δύο ἢ τρεῖς συγκεντρωμένοι εἰς τὸ ὄνομα μου, ἐκεῖ εἶμαι ἀνάμεσά των. »¹⁴ Βλέπετε πῶς καὶ ἐξ ἀνύτης πλευρᾶς δόξαται τὰς ἐχθρας καὶ ἐξέλασε φε. τὰς μικροψυχίας καὶ συναβελφύει τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὅχι μόνο, ἀπὸ τὴν κόλασιν ποῦ ἀνεφέρθη ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τὰ προσερχόμενα ἐκ τῆς ἀγάτης. Καθ' ὅσον ἀφοῦ ἠπειλήσῃ ἐκεῖνα διὰ τὴν φιλονεικίαν. « Παραθετε, ἐδῶ τα μεγάλα βραβεῖα τῆς ἐνοχότητος καὶ ἀγάτης ἐφ' ὅσον αὐτοὶ ποῦ συμφωνοῦν, »¹⁵ καὶ πρᾶγμα πειθοῦν καὶ τὸν οὐράνιον Πατέρα δι' ὅσα ζητοῦν, καὶ ἔχουν τὸν Χριστὸν ἀνάμεσά των. Μήπως ὁμοῦς δὲν υπάρχουν ποῦθεν δύο καὶ συμφωνοῦν, ὕπαρχουν, καὶ εἰς πολλάς μὲν περιπτώσεις, σχεδὸν δὲ καὶ παντοῦ. Πῶς λοιπὸν δὲν ἐπιτυχάνουν πάντοτε, Διότι εἶναι πολλὰ αἰτιατὰ τοῦ να ἀποτυχάνουν. Ἡ διότι ζητοῦν πολλὰς φορές τὰ μὴ συμφέροντα. Καὶ τι ἀπορρῆς προκε μένου διὰ κάποιους ἀλλοὺς εἰς τὴν περίπτωσιν καὶ οὗ Παύλος ἐταβε τοῦτο, ὅποτε ἤκουσε. « Σοῦ εἶναι ἀρκετὴ ἡ χάρις μου, ὅτι ἡ δύναμις μου φανερώνεται τελεσθε ἐκεῖ που ὑπάρχει ἀσθένεια. »¹⁶ καὶ Ἡ διότι εἶναι ἀνάξιοι τῶν μαθητῶν οἱ ὅποιοι ἤκουσαν αὐτὰ καὶ δὲν προσφέρουν, ὅτι, ἐξαρτάται ἀπὸ αὐτοὺς ὁ Χριστὸς θέβει ἀπὸ τῆς αὐτοῦ ποῦ εἶναι ὡσαν ἔκεινους δι' αὐτὸ λέγει, « ἀπὸ σῶς » τοὺς ἐναρέτους που ἡ ζωὴ σας εἶναι σύμφωνα με τὰς ἐπιταγὰς τοῦ Εὐαγγελίου. Ἡ δὲ εὐχνοῖται ἐναρτίον ἐκείνων που τοὺς ἐλύπησαν, ζητοῦντες ἐκδικησῇ καὶ τιμωρίαν, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἀπαγορεύεται διότι λέγει, « ἐδχεσθε ὑπὲρ

τῶν ἐχθρῶν σας. »¹⁷ Ἡ διότι ἀμετανοήτως ἀμαρτάνοντες ζητοῦν ἔλεον. «¹⁸ πρᾶγμα τὸ ὅποιον εἶναι ἀδύνατον νὰ λάβουν, ὅχι μόνοι ἂν οἱ δύο, παρακαλοῦν, ἀλλὰ καὶ ἂν κάποιος ἄλλος ἔχῃ παραρησίαν πρὸς τὸν Θεόν, παρακαλέσῃ ὑπὲρ αὐτῶν ὅπως ἀκριβῶς ὁ Ἱερεμίας προσευχόμενος ὑπὲρ τῶν Ιουδαίων ἤκουσε. « Μὴ προσευχέσθαι διὰ τὸν λαόν αὐτὸν, διότι δὲν θὰ δεχθῶ τὴν τράσιν σου. »¹⁹

Ἄν ὁμοῦς συνεπάρχουν ὁμοῦ καὶ ζητῆς τὰ συμφέροντα, καὶ προσφέρῃς ὁμοῦ ὅσα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸν ἑαυτοῦ σου καὶ διεξῆς ἀποσταλικάν θίον καὶ ἔχῃς ὁμόνοιαν καὶ ἀγάτην πρὸς τὸν πλησίον θὰ εἰσακουσθῶν αἱ παρακαλῆσαι σου διότι ὁ Κύριος εἶναι φιλόανθρωπος.

Ἐπειτα ἐπειδὴ εἶπε, « ἀπὸ τὸν Πατέρα μου », δὲ νὰ διεξῇ ὅτι καὶ ὁ ἴδιος χορηγεῖ τὰ ἀγαθὰ. καὶ ὅχι μόνοι ὁ Πατήρ προσέθεσε « διότι, ὅπου εἶναι, δύο ἢ τρεῖς συγκεντρωμένοι εἰς τὸ ὄνομα μου, ἐκεῖ εἶμαι ἀνάμεσά των. »²⁰ καὶ λοιπὸν δὲν ὑπάρχουν δύο ἢ τρεῖς συγκεντρωμένοι εἰς τὸ ὄνομα Του, ὕπαρχουν θεοδικαί, σπανίως δὲ μῶς. Διότι δὲ, ἐννοεῖ ἀπλῶς τὴν συνάθρῃσιν, ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν μὲν πρᾶγμα τὸ ὅποιον εἶπον προσηγαμμένους μᾶς με αὐτὸ καὶ τὴν ἄλλη ἀρετὴν. Καὶ αὐτὴ δὲ τὴν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ συνένωσιν, ἀποκατεῖ με πᾶσαν ἀκριβῆσιν. Διότι αὐτὸ τὸ ὅποιον εἶπε ἔχει τὴν ἐξῆς ἐννοίαν ἐάν κανεὶς ἐχῇ ἐμὲ ὡς προσηγάμενον τῆς πρὸς τὸν πλησίον φιλίας θὰ εἶμαι μαζί του, ἂν καὶ κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι ἐναρέτος. Τώρα ὁμοῦς βλέπομεν τοὺς περισσότερους νὰ ἔχῃν ἄλλας αἰτίας καὶ ἀφορμὰς τῆς φιλίας των. « Ὅ μὲν εἶναι ἀγαπᾷ ὅτι ἀγαπᾷται ὁ δὲ ἄλλος διότι ἐταβῆθαι ὁ ἄλλος, ὅτι κάποιος τὸν ἐδοῖθησιν εἰς μᾶς ὑπόθεσιν τὰ κοσμικὰ καὶ ὁ ἄλλος δὲ κάποιον ἄλλον ὑπόθεσιν αὐτοῦ τοῦ ἐδοῖθαι νὰ εὐρωμεν ὁμοῦ κάποιον νὰ ἀγαπᾷ ἄλλη τὰ καὶ ὅπως πρέπει νὰ ἀγαπᾷ τὸν πλησίον εἶναι δύσκολον πρᾶγμα. Διότι αἱ περισσότερα ἀπὸ κοσμικὰς ὑποθέσεις ἔ

1. Mt 9:18-20
17. Mt 9:29

18. Mt 9:24
19. 1st 11:14

χούν συνάνει, μεταξύ των φιλικούς δεσμούς. Ἄλλ' ὁ Παῦλος δὲν ἠγάπα τοιοῦτοτρόπως, ἀλλὰ δὲ τοι Χριστὸν ὃ αὐτὸ καὶ μὴ ἀγαπώμενος τόσοι δεσὸν ἠγάπα, δὲν διέλυσε τὴν ἀγάπην, ἐπεὶ δὴ ἡ ἀγάπη τοῦ εἶχεν ἰσχυράν ρίζαν (δηλ. τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Χριστόν).

Τώρα δὲν συμβαίνει αὐτὰ. **18** ἄλλ' εἰ ἐξετάσωμεν, θά εὐρώμεν ὅτι εἰς τοὺς περισσότερους γενεσιουργὸς αἰτία τῆς φιλίας εἶναι μᾶλλον ὅλα τὰ ἄλλα παρά αὐτὴ ἡ διὰ τοῦ Χριστοῦ ἀγάπη. Καὶ εἰάν τις κάποιος μὴ εἶδε τὸ δικαίωμα τὰ καὶ μὴ τὴν ἐξέτασιν αὐτὴν εἰς τὸ τόσοι πολλοὶ ἀληθὲς ἢ θὰ ἀπεδεικνύον ὅτι οἱ περισσότεροι ἔχουν συνάνει, μεταξύ των φιλίαν ἀπὸ κοσμητικῆς ὑποθέσεως (καὶ ἀσημάντους ἀφορμῆς). Καὶ αὐτὸ εἶναι φανερόν ἀπὸ τῶν αἰτίας, ποὺ δημιουργοῦν τὴν ἐχθρότητα. Ἐπεὶ δὴ δηλαδὴ συνεβέθησαν μεταξύ των ἀπὸ τὰ ἐτελέη καὶ παροῦ καὶ ἀνάξια λόγου πράγματα, δι' αὐτὸ οὐτε φιλοῦντο εἶναι εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην οὐτε σταθεροὶ καὶ ἀμετάβλητοι. Ἄλλ' εἴτε σι κοφαιτίας, εἴτε χρηματικῇ ζημίᾳ, εἴτε φθόνος, εἴτε ἔρωος ματαθοῦς, εἴτε ὅποιοιδήποτε ἄλλοι σχετικὰ ἐμφανισθῇ ἀπροσδοκῆτως, ὅκαλυν, τὴν ἀγάπην. Δι' οὗτο εὐρίσκει πνευματικὴν ρίζαν. Ὅπως θεθεῖ αἰὶνῆτο το αὐτὴ. **19** οὐδὲν τῶν ἐγκοσμίων προσκομμάτων ἡδυνάτο νὰ διαλύσῃ τὰ πνευματικὰ. Δι' οὗτο ἡ ἀγάπη διὰ τὸν Χριστόν εἶναι θεθεῖα (σταθερά) καὶ ἀσφαλιστος καὶ ἀμείωτος, τ ποτε δὲν ἢ μπόρῃ νὰ τὴν διαλύσῃ, οὐτε σικοφανταί, οὐτε κινδυνὸ, οὐτε θάνατος, οὐτε κανὲν, ὅλλο ἀπὸ τὰ τοιαῦτα. Ἐκεῖνος ποὺ ἔχει αὐτὴν τὴν ἀγάπην, ἀνακρίθμηται κακὰ καὶ ἀν συναντήσῃ, θὲ, θὰ ἀπομακρυνθῇ ἀποθλέπων πρὸς τὸ θεμέλιον τῆς ἀγάπης τοῦ. **20** δηλ. τὸν Χριστόν). **21** Ἐκεῖνος θεθεῖα ποὺ ἀγαπᾷ, διστ. ἀγαπᾷται. ἀν τοῦ συμβῇ τι ποτε δυσχερῆστοι ἢ αὐλε, τὴν ἀγάπην ἐκεῖνος δμῶς ποὺ στερῇ. τὴν ἀγάπην τοῦ εἰς τὸν Χριστόν, οὐδέποτε θὰ παύσῃ νὰ ἀγαπᾷ. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγε. «Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε θὰ παύσῃ νὰ ὑπάρχῃ». **22**, Ἦ, ἔχεις νὰ εἴπῃς:

18. Ἐνός, ὁ εὐχαριζόμενος ἐν ἡ Ἐκκλησίᾳ.

19. Α. Κορ. 13 β.

ὅτι, ἀν καὶ ἐτιμᾶτο σὲ ὁ θρσεν, ὅτι ἀν καὶ εὐχαριζέτο ἡθελῆσε γὰρ σὲ σφάζῃ. Ἀλλὰ καὶ, αὐτὸ σὲ προδιαθέτει, νὰ ἀγαπᾷς περισσότερον ὅταν ἀγαπᾷς διὰ τοι Χριστόν. Δι' οὗτο ἐκεῖνα τὰ ὅποια διὰ τοὺς ἄλλους εἶναι ἀνατρεπτικὰ καὶ τῆς ἀγάπης, αὐτὰ ἐδῶ (δὲ αὐτοὺς χρ.στιανούς) εἶναι πρόξενα ἀγάπης. Πῶς, Πρῶτον μὲν, ὅτι ὁ ἀνθρώπος αὐτοῦ σου γινεται αἷτος μισθοῦ, δευτερον, ὅτι ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ μεγαλύτεραν βοήθειαν καὶ πολλὴν συμπαράστασιν. Δι' αὐτὸ ὁ ἀγαπῶν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν ἐξετάζει, γένος, **23** οὐτε πατρίδα, οὐτε πλοῦτον, οὐτε ἀν ὁ ἴδιος ἀγαπᾷται, οὐτε τιποτε ἄλλο ἀπὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀμίσηται καὶ ἀν ὑβρίζεται καὶ ἀν θανατώνεται, μένει, σταθερὸς εἰς τὴν ἀγάπην, ἔχων ἀσφαλὴ θῶσιν τὸ ὅτι ἀγαπᾷ τὸν Χριστόν, καὶ ὁ. Αὐτοῖς ὑπομένει, τὰ πάντα, δι' αὐτοῖς ἰσχυρὰ, ἀσφαλὴς ἀκλόνητος, ἀμετακίνητος ἀποδλεπών πρὸς Ἐκεῖνον. Δι' οὗτο καὶ ὁ Χριστὸς ἔτσι ἠγάπησε τοὺς ἐχθρούς, τοὺς ἀγνώμονας, τοὺς ὀδυστάς, τοὺς ἐλασφημοῦντας, τοὺς μισούντας, αὐτοὺς ποὺ δὲν ἠθελον νὰ τὸν ἴδωσι, ποὺ προετοιμῶν τὰ ἐλπία καὶ τοὺς λθούς ἀπὸ Αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἠγάπησε μετὰ τὴν ὑψηλοτέραν καὶ τελειαν ἀγάπην πέραν τῆς ὁποίας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὐρώμεν ἄλλην. Δι' οὗτο λέγει, «καὶ εἰς δὲν ἔχει μεγαλωτέραν ἀγάπην ἀπὸ αὐτὴν ἀπὸ τὸ νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν τοῦ ὁ αὐτοὺς φίλους τοι». **24** «Ἦ, αὐτοὺς δὲ ποὺ τὸν ἔσταυρωσαν καὶ τόσσα ὀνόματα ἐπράξαν ἐναντίον τοῦ προσέζε πῶς συνεχίσεις νὰ τοὺς προστάτῃς. Καθ' ὅσον μετὰ τοι Πάτερὰ συνομιλεῖ χάριν αὐτῶν λέγων, «Συγχώρησε τοὺς, δι' οὗτο δὲν ἔξουσιν τί κάνουν». **25**, Καὶ τοὺς μαθητάς δὲ μετὰ τοῦτο ἀπέστειλε πρὸς αὐτούς.

Αὐτὴ λοιπὸν τὴν ἀγάπην δις ἐπιδιαξώμεν καὶ ἡμεῖς καὶ πρὸς αὐτὴν ἅς ἀποθλέψωμεν, διὰ νὰ γίνωμεν μιμηταὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐπιτυχώμεν καὶ τῶν ἐδῶ καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποτον ἀμή και ἡ βοήθεια καὶ ἡ ἐξουσία εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Γένοιτο. **26**

20. Ἰωάν. 15 13.

21. Αποκ. 22, 3.

ΟΜΙΛΙΑ Α (61)
(Ματθ 23, 21-30)

«Τότε ὁ Πέτρος τὸν ἐπληρώσε καὶ εἶπεν Κύριε, πόσας φορές θά μού πτασῇ ὁ ἀδελφός μου καὶ θά τὸν συγχωρήσω, εἴνα ἀρκέτον ἕως ἑπτά φορές. Λέγε εἰς πότον ὁ Ἰησοῦς Δὲν σοῦ λέγω ἕως ἑπτά φορές, ἀλλ' ἕως ἑβδομήντα φορές τὸ ἐπτά».

Ὁ Πέτρος ἐνόμισεν ὅτι λέγε κατὰ σπουδαίον δι' αὐτὸ καὶ μετὰ τὴν ἰδέαν ὅτι εἶνα μεγαλόδωρος προσέθεσεν «εἶνα ἀρκέτον ἕως ἑπτά φορές». 11 Ἀὐτὸ λοιπὸν τοῦ μᾶς ἔδωκε ἐντολὴν νὰ πράττωμεν πόσας φορές λέγε, ἰὰ τὸ πράξω, δηλαδὴ εἰς συνεχῶς μᾶς πταίη, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ὅτι οὐδοικνεύμεν τὸ σφάλμα τοῦ πόσας φορές μᾶς προτρέπει νὰ τὸ ἀνεχθῶμεν αὐτὸ Διότι δι' ἐκείνον τοῦ δὲ μετανεῖ οὔτε συνασθάνεται τὸ σφάλμα τοῦ. Ἐκαθάρισεν τὸ ζήτημα, ὅταν εἶπες «Νὰ τον ἔχης καθὼς τὸν εὐδοκίωσας καὶ τὸν τελωνν»¹, δι' αὐτὸν ὅμως, δὲν ἔδωκες ἀκόμη κάμπο τέλος, ἀλλὰ μᾶς εἶπες νὰ τὸν πληρῶμεν Πόσας φορές, λοιπὸν ὀφείλω νὰ τὸν ἀνεχῶμαι, ὅταν τὸ ἐλέγω καὶ μετὰ οὗ «Εἴ ναι ἀρκέται ἕως ἑπτά φορές».

¶ 11 Καὶ ποίαν ἀπάντησιν ἔδωκεν ὁ Χριστὸς, ὁ φιλάνθρωπος καὶ ἀγαθὸς Θεός, «Δὲν σοῦ λέγω ἕως ἑπτά φορές, ἀλλ' ἕως ἑβδομήντα φορές τὸ ἐπτά» Δὲν θέτε εἰς τὴν προκειμένην περιπτώσιν ὁρισμένον ἀριθμὸν ὡς ἄλλοι ἀλλὰ νομοθετεῖ τὴν ἀπεριόριστον διαρκὴ καὶ τὴν παντοτεινὴν συγχωρησιν. Ὅπως δηλαδὴ τὸ ἐπιμνημα

«μυριάς» σημαίνει πολλές φορές χωρίς περιορισμόν, ἔτσι καὶ ἐδῶ. Πράγματι, καὶ μετὰ τὴν φράσιν, ἡ στείρα ἐγέννησεν ἑπτὰ παῖδας², ἡ Γραφὴ φανερώνει τὰ πολλά. Κατὰ συνέπειαν ὁ Κύριος δὲν περιορίσει τὴν συγχωρησιν σὺν εἰς ὁρισμένον ἀριθμὸν, ἀλλὰ (μετὰ οὗ εἶπεν) ἐδήλωσε τὴν διαρκὴ καὶ παντοτεινὴν συγχωρησιν.

Αὐτὸ, ἄλλωστε, το ἀπέδειξε καὶ μετὰ τὴν παραβολὴν τοῦ εἶπεν εἰς τὴν συνέχειαν. Διὰ νὰ μὴ δώσῃ δηλαδὴ τὴν ἐντύπωσιν εἰς μερικοὺς ὅτι διὰ τοῦτο δύσκολον καὶ φαρτικὴ ἐντολὴν ὅταν εἶπεν, «ἕως ἑβδομήντα φορές τὸ ἐπτά», δι' αὐτὸ προσέθεσεν τὴν παραβολὴν αὐτὴν. 12 Ὡστε ἀφ' ἐνός μὲν νὰ καταστήσῃ τὸ σφοδρὸν τοῦ λέγειν, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ταπεινώσῃ ἐκεῖνον τοῦ ἐμεγαλοφρόνους. 13 αὐτὸ καὶ συγχρόνως νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ ἐντολὴ δὲ εἶναι βαρεῖα, ἀλλὰ πάρα πολὺ εὐκόλως. Δι' αὐτὸν ἀκροθιγὸς τὸν λόγον ἔφερεν ἐς τὸ μέσον τὴν ἰδίαν τοῦ φιλάνθρωπον, δὲ νὰ καταλάβῃς μετὰ τὴν σύγκρισιν ὅτι καὶ δι' ἀκόμη ἑβδομήντα φορές τὸ ἐπτά συγχωρήσῃς καὶ αἱ ὅλα ἐν γένει τὰ ἀμαρτήματα τοῦ ἀνθρώπου σου τὴ ἀφῆνῃς, πάλιν εἰς ὅποιαν σχέσιν εὑρίσκοντα ἢ σταγὼν πρὸς τὸ ἀπεφρονέλας, εἰς παρομοίαν, ἢ μάλλον καὶ κατὰ πολὺ ὑποκαταστάς, ἢ ἰδικὴ σου φιλάνθρωπον, συγκρινόμενῃ πρὸς τὴν ὅτι ἐκ τῶν ἀγαθότητων τοῦ Θεοῦ, τὴν ὅτι αὐτὸν (φιλάνθρωπον) χρὴ ἀφῆσαι ἀπαρηγόρητος. 14 ἀφοῦ πρόκειται νὰ δικασθῇ καὶ νὰ δώσῃς εὐθυνας τῶν πράξεων σου.

Δι' αὐτὸ (καὶ ὁ Κύριος) προσέθεσε καὶ εἶπεν. 15 Ἡ βασιλεὺς αὐτῶν οὐρανῶν ὁμοίωσεν πρὸς ἐπὶ τὴν βασιλεῖαν, τοῦ ἡθέλησε νὰ λογαριασθῇ μετὰ τοὺς δοῦλους τοῦ. Ὅταν δὲ αὐτὸς ἤρχισεν νὰ λογαριαζέται, τοῦ ἔφεραν ἕνα χρεώστην, τοῦ ὀφείλε δέκα χιλιάδας τάλαντα³. Ἐπειδὴ δὲ αὐτὸς δὲν εἶχε νὰ πληρώσῃ, διέταξεν (ὁ κύριός του) νὰ πωλήσῃ αὐτὸς καὶ τὴν νῆα καὶ τὰ ταῦτά του καὶ ὅλα

1 Ματθ 18 21-22
2 Ματθ 18 17

3 Α Βεζ 2 5
4 ἐμ. καὶ ἐρῶν αὐτὸν ὁ 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2

ὅσα εἶχεν.⁵ Ἐπειτα, ἀφοῦ αὐτὸς εὐρίσκει φυλακισμένον, ἐβγήκεν (ἀπὸ τοῦ ἀνάκτορου τοῦ βασιλείου) καὶ ἔνα σὺνδουλὸν τοῦ τοῦ ὠφέλιον ἑκατὸν θηρίων,⁶ τὸν ἐπέζετο πολὺ. Μετὰ τὴν συμπεριφορὰν ταύτην ἐξώργισεν τὸν κύριόν του καὶ τὸν ἔκανε νὰ τὸν κλείσῃ ἐκ νέου εἰς τὴν φυλακὴν, μέχρις ὅτου ἐξοφλήσῃ τελείως τὸ χρέος τοῦ.

Εἶδες πᾶσαι διαφέρουν μετὰ τοὺς τὰ ἁμαρτήματα ποὺ γίνονται πρὸς ἕνα ἄνθρωπον καὶ τὰ ἁμαρτήματα πρὸς τὸν Θεόν, **18** *Ὅση εἶναι ἡ διαφορά μετὰ τοῦ τῶν δέκα χιλιάδων τάλαντων καὶ τῶν ἑκατὸν θηρίων,⁷ καὶ μᾶλλον τοῦτο μεγαλύτερα ἀκόμη. Αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἀπὸ τῆς διαφορᾶς τῶν προσώπων καὶ ἀπὸ τῆς συνέχειας τῶν ἁμαρτημάτων. Διότι, ὅταν μᾶς βλέπῃ ἕνας ἄνθρωπος, παύσμενος καὶ δισταζόμενος νὰ ἁμαρτανώμεν. Ἀντιθέτως ἐνῶ ὁ Θεὸς μᾶς βλέπει, κάθε ἡμέραν δὲν ἀποφεύγουμε (τὴν ἁμαρτίαν), ἀλλὰ πράττουμε καὶ λέγουμε τὰ πάντα χωρὶς φόβου. Καὶ, ὅχι μόνον ἀπὸ τὴν παραπάνω αἰτίαν διαφέρουν τὰ ἁμαρτήματα, ἀλλὰ γίνονται θαυμάσια καὶ ἀπὸ τὴν εὐεργεσίᾳ καὶ τὴν τμῇ ποὺ ἀπηλευσάμεν (ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ).

Καὶ ἐὰν θέλετε νὰ μάθετε πῶς τὰ πρὸς τὸν Θεὸν ἁμαρτήματα λυθύνονται, μὲ δέκα χιλιάδες τάλαντα **19** ἢ μᾶλλον μὲ πολὺ περισσότερα, θὰ προσπαθῶμεν νὰ σοῦς ἀποδείξω μὲ συντομίαν. Ἀλλὰ φοβῶμαι μὴπως δώσω μεγαλύτερον ἀφοβῶσαν εἰς ἐκείνους τοὺς ρέπουσι πρὸς τὸ κοῖνον καὶ ἀγαποῦν νὰ ἁμαρτανώσιν συνεχῶς. ἐνῶ ἐνδέχεται νὰ διηγήσω εἰς ἀπελπισίαν τοὺς πρὸς ἐνσυνετοὺς καὶ νὰ εἴπω, ὅτι εἶπαν οἱ μαθηταί. «Καὶ, ποῖος ἡμπορεῖ νὰ σωθῇ»;⁸ **20** Παρατὰς ἐπιφύλαξιν αὐτὰς θὰ ὁμολήσω, διὰ νὰ καταστήσω τοὺς προσέχοντας πρὸς ἀσφαλούς καὶ πρὸς ἐπιεικείς.

5. Mt 9, 18, 23-25.

6. Δὲν ἐννοοῦνται οἱ ἐννοούμενοι ἄνθρωποι, ἀλλὰ ἀντικειμενικὰ τὰ ζῷα.

7. ἢ παραβολὴ, Mt 13, 33.

8. Περὶ τοῦ ἐννοήτου χρυσίου, παραβολή.

9. Περὶ τῆς σημειώσεως 4 καὶ 7 τῆς παραβολῆς διηγήσας.

10. Mt 10, 26.

Πραγματικὰ, ὅσοι νοοῦν κατὰ τρόπον, ποὺ δὲν δεχεται θεραπείαν καὶ δὲν νοιώθουν κανένα πόνον διὰ τὴν ἁμαρτίαν καὶ χωρὶς τοὺς λόγους αὐτοὺς δὲν ἀποχωρίζονται τὴν ἀδιαφορίαν καὶ τὴν ποιηρίαν τοὺς Ἑβραίους, καὶ ἀπὸ τῆς ὁμιλίας αὐτῆς παίρνουν ἀφορμὴν διὰ νὰ εἶναι περισσότερο ἀδιαφοροί, αὐτοὶ δὲν ἀφελεῖται εἰς τὰ λεγόμενα ἀλλ' εἰς τὴν ἀναισθησίαν ἐκείνων, θεωροῦμεν ὅτι οἱ λόγοι αὐτοῦ. ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ ταπεινώσουν καὶ νὰ φέρουν εἰς κατάνυξιν ἐκείνους ποὺ ἔχουν μεγαλύτεραν προσοχήν. Καὶ οἱ περισσότεροι, πρὸς, ὅταν θὰ ἴδωσιν τὸν θῆλον τῶν ἁμαρτημάτων καὶ, συγχρόνως, μάθουν τὴν δύναμιν τῆς μετανοίας ἀσφαλῶς, θὰ δώσουν μεγαλύτεραν σημασίαν εἰς αὐτήν. **21** Δι' αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ λεχθῶν.

Θὰ ὁμολήσω, λοιπόν, καὶ θὰ παρουσιάσω τὰ ἁμαρτήματα, ὅσα διατρέτουμεν πρὸς τὸν Θεόν καὶ ὅσα πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ θὰ παρουσιάσω καὶ τὰ ἰδιαίτερα ἁμαρτήματα, ἀλλὰ τὰ κοινά. Ὁ καθένας δὲ ἂς προσέβῃ καὶ τὰ ἰδιαίτερα σύμφωνα μὲ τὴν μαρτυρίαν τῆς συνειδήσεώς του. Θὰ τὸ κάκω δὲ αὐτό, ἀφοῦ προσηγορευμένως ἐκθέσω τὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ποῖαι εἶναι αἱ εὐεργεσίαι αὗται; Μᾶς ἐδημιούργησεν ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξίαν καὶ ἔκανε ὅλα τὰ ὁρατὰ πρὸς χάριν μας, τὸν οὐρανόν, τὴν θάλασσαν, τὴν γῆν, τὸν αἆρα καὶ ὅλα τὰ ὑπαρχόντα εἰς αὐτὰ ζῷα, φυτὰ καὶ σπέρματα. Πρέπει, ὅμως, νὰ συντομεύσω λόγῳ τοῦ ἀπεριούρητου πλήθους τῶν ἔργων. Μόνον εἰς ἡμᾶς ἀπὸ ὅλα τὰ δημιουργήματα τῆς γῆς ἐνεφύσησε ψυχὴν ζωσαν τὴν αὐτήν, **22** ἐφύτευσε παράδεισον, ἔδωκε βοτάνην, μᾶς κατέστησε ἀρχοντας εἰς τὴν γῆν καὶ τὸν οὐρανόν, μᾶς ἐσπεφάνωσε μὲ δόξαν καὶ τιμὴν. Ὑστερα ἀπὸ αὐτὰ, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀπεδείχθη ἀγνώμων πρὸς τὸν εὐεργέτην τὸν ἔκρινεν ἅξιον μεγαλύτερας δωρεᾶς (ὁ Θεός).

Διότι, δὲν πρέπει νὰ προσέβῃς μόνον εἰς τὸ ὅτι τὸν ἐξεδιώξεν ἀπὸ τὸν παράδεισον, ἀλλὰ νὰ κυττάῃς καὶ τὴν ὠφέλειαν ποὺ προέκυψε ἀπὸ τὴν ἐνέργειαν αὐτῆν. Πραγματικὰ, μετὰ τὴν ἐκδίωξιν ἀπὸ τὸν παράδεισον, ἔπραξε τὰ ἀμέτρητα ἐκείνα ἀγαθὰ, ἔφερεν εἰς πέρας τὰς

ποικίλας εκείνας οικονομίας έστελε και τόν Υιόν του, δια την σωτηρίαν τών εὐεργετηθέντων και παρὰ ταῦτα μισούντων, ήνοιξε τόν οὐρανόν, ήπλωσε τόν παραδεισον και έκανε νύκτας τούς έχθρους και αγνώστους. **Π** Δ αυτό και τώρα είναι επικείμενον νά εἴπωμεν· «Ὁ ἀκατάληπτος, θάβρος πλούσιος ἀγαθότητος και σοφίας και γνώσεως τοῦ Θεοῦ»¹⁰ Ἐπισχε, μάς έδωσε και τὸ βάπτισμα δια τήν ἀφεσιν τών ἁμαρτιών, τήν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τήν τιμωρίαν, τήν κληρονομίαν τῆς βασιλείας πολλὰ ἀγαθά ὑπεσχέθη εἰς τούς ἐναρέτους, ήπλωσε τὸ χερ του και έδωσε τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἰς τὰς καρδίας μας.

Τι λοιπόν ὕστερον ἀπὸ τὸσον πολλὰ και τόσο μεγάλα ἀγαθὰ πῶς έπρεπε νά συμπεριφερόμεθα ήμεῖς; Ἀρά γε, εἴαν και κάθε ήμέραν ὑποβαλλώμεθα εἰς θανάτον χάριν Ἐκεῖνου, πού τόσο μάς ἀγαπᾷ, θα ξεπληρώσωμεν τήν ἀξίαν τῆς προσφοράς του, ή μάλλον θα κατεθέταμεν ἑστω και ἕνα ἑλάχιστον μέρος τῆς ὀφείλης μας. Ὅχι, θεόσκιαι. Διότι, και αὐτό θά πηγαινε διὰ τήν ἰδικήν, μάς ὠφέλειαν.

Πῶς λοιπόν, συμπεριφερόμεθα ήμεῖς, πού εἴχαμεν τήν ὑποχρέωσιν, νά φερώμεθα ἔτσι; Κάθε ήμέραν ἀσπάζομεν εἰς τούς ἄγγους τοῦ. **Β** Ἀλλά νά μή ἀγανακτήσῃς, εἴαν στρέψω τήν γλῶσσάν μου πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς, Διότι, δέν θά κατηγορήσω μόνον σᾶς, ἀλλά και τόν ἑαυτόν μου.

Ἀπὸ ποι θέλετε νά ἀρχίσω; Ἀπὸ τοὺς δοκίμους, ἀπὸ τοὺς ἐλευθέρους, ἀπὸ τοὺς στρατιωτικούς, ἀπὸ τοὺς ἰδικτάς, ἀπὸ τοὺς ἀρχόντας, ἀπὸ τοὺς ἀρχαμένους, ἀπὸ τὰς γυναῖκας, ἀπὸ τοὺς ἐνθους, ἀπὸ τοὺς γέροντας, ἀπὸ τοὺς νέους, ἀπὸ ποίαν ἡλικίαν. **613** ἀπὸ ποίον γένος, ἀπὸ πό οὐ, ἀξίωμα, ἀπὸ ποῦν ἐπάγ γελμα.

Θέλετε νά ἀρχίσω ἀπὸ τοὺς στρατιωτικούς, Ποιαν ἁμαρτίαν δέν διαπράττειν αὐτοί που καθημερ ὡς ὁ

θερίζουν, λοιδοροῦν, μακρονται, τέρπονται, με τὰς συμφορὰς τών ἄλλων, ὁμοιάζουν, με λύκους και ποτὲ δέν εἶναι καθαρὸι ἀπὸ ἁμαρτημάτων, ἐκτός εἴαν κανεῖς παραδεχθῇ, ὅτι, ή θάλασσα εἶναι χωρὶς κυματα, Διότι, ποίον πάθος δέν τοὺς ἐνοχλεῖ, Ποίον ὄσημα δέν πολιορκεῖ τήν ψυχὴν τοὺς. Πραγματικά, πρὸς τοὺς ὁμοτίμους τοὺς αἰσθάνονται, ζήλεον και φθόνον. **Β** και φέρονται με κενοδοξίαν, ἐνῶ πρὸς τοὺς κατωτέρους ἐκδηλώνουν τήν πλεονοξίαν τοὺς. Εἰς ἑκείνους, πάλιν, ποὺ ἔχουν δικαστικὰς διαφορὰς και καταφεύγουν εἰς αὐτούς, σάν εἰς λιμένα, συμπεριφέρονται, με ἐχθρότητα και παραθαίνουν τοὺς ὁρκούς, Πόσα, ἀρπαγαὶ γίνονται ἀπὸ αὐτούς, πόση πλεονεξία, πόσα συκοφαντῖαι και ἀσχροκέρδεαι, πόσα, δουλοπρεπεῖς κολακείαι.

Ἐλα, λοιπόν, ὡς ἐφαρμόσωμεν τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν καθέναν; Ἐκεῖνος, πού θά εἴπῃ περιφρονητικῶς εἰς τὸν ἀδελφόν του, Ἀνόητε, θά εἶναι ἐνοχος εἰς τήν γέννησιν τοῦ πύρος.¹¹ Ὁ καθέναις, πού θλάπει σάν δῆρτοτα γυναῖκα, διὰ νά τήν ἐπιθυμήσῃ πρὸς ἁμαρτίαν, ήθῃ ἐμολέωσεν αὐτήν, μέσα εἰς τήν καρδίαν του.¹² Ἐάν κανεῖς δέν ταπεινώσῃ τόν ἑαυτόν του, σάν αὐτό τὸ παιδί, δέν θά εἰσελθῇ εἰς τήν βασιλείαν τών οὐρανών.¹³ **Γ** Αὐτοὶ όμως, ἔχουν κάνει ἐπάγγελμα τὸν ἐγνώσμενον κατὰ τὸν ὀηκόων, τοὺ ἔχουν παραδοθῇ, και τοὺς τρέμουν και τοὺς φοβοῦνται, και ἔτσι γίνονται χειρότεροι, και ἀπὸ τὸ θηριοῖ. Διὰ τοῖ Χριστοὶ δέν κάνουν τιποτέ, ἀλλά πρῶτον, τὰ πάντα δια τήν κοιλίαν, διὰ τὰ χρήματα, δὲα τήν κενοδοξίαν.

Ἀράγε ὑπάρχει δυνατότης νά ἀριθμῇ κανεῖς, με λόγους τήν ἁμαρτίαν αὐτῶν εἰς τὰς διαφορὰς ἐκδηλώσεις, Πῶς θά δυομάσῃ τοὺς χλευασμούς τοὺς, τὸ γελοῖο τοὺς, τὰς ἀσκόπους συζητήσεις και τὰς ἀσχρολογίας τοὺς, Ὅσον δια τήν πλεονεξίαν τοὺς δέν ήμπορεῖ νά γνῇ λόγος. Διότι, ὅπως ἀκριβῶς οὐ, μοναχοί, ποὺ

11. Ματθ. 5:22.

12. Ματθ. 5:28.

13. Πρβλ. Ματθ. 18, 3-4.

ζούν εις τα ὄρη δὲν γνωρίζουν καθόλου τί εἶναι πλεονεξία, ἔτσι καὶ αὐτοὶ ἄλλα κατὰ τρόπον ἀντίθετον ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς. Οἱ μοναχοὶ δηλαδὴ ἀννοοῦν τὸ πάθος ἐπειδὴ εὐρίσκονται μακριὰ ἀπὸ τὸ νόσημα αὐτό. **Β** αὐτοί, ὁμῶς, ἐπειδὴ μεθυσκιν ὑπερβολικὰ ἀπὸ αὐτὸ δὲν αἰσθάνονται καθόλου πόσον μεγάλον κακὸν εἶναι. Πραγματικὰ, τόσοι ἀπεμάκρυνε τὴν ἀρετὴν, ἢ κακία αὐτὴ καὶ τόσοι πικρανικὴν ἀσκή, ὥστε ἐκείνοι τοὺ μαυνοῦνται δ' αὐτὴν δὲν τὴν θεωροῦν οὔτε καν ἁμαρτίαν.

Ἄλλα μήπως θέλετε νὰ ἀφήσωμεν αὐτοὺς καὶ νὰ ἐλθώμεν εἰς ἄλλους περισσότερο ἐπιεικεῖς. Ἔλα, λοιπόν, ὅς ἐξετάσωμεν τὴν τάξιν τῶν ἐπαγγελματιῶν καὶ τῶν χειροτεχνῶν. Πραγματικὰ καὶ αὐτοὶ θεωροῦνται περισσότερο ἀπὸ ἄλλους ὅτι ζοῦν ἀπὸ τοὺς δικαίους κόπους καὶ τὴν δρωτὰ τοὺς. Καὶ αὐτοὶ, ὁμῶς, δταν δὲν προσέχουν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν πολλὰ κακὰ ἀποκομίζουν ἀπὸ τὰς ἐργασίας τοὺς διὰ τὸν ἑαυτὸν τοὺς. Διότι τὴν ἀδικίαν ποὺ πηγάζει, ἀπὸ τὴν πώλησιν καὶ τὴν ἀγοράν τὴν εἰσάγουν εἰς τὴν ἐργασίαν ποὺ ἀπαιτοῦν οἱ δικαίοι κόποι. Ἐκ εἰς τὴν πλεονεξίαν προσθέτουν πολλάκις δόκους, ἐπιτοκίας καὶ ψευδολογίας, καὶ ἀκόμη ἀσχολοῦνται μόνον μὲ τὰ θοτικά πράγματα καὶ παραμένουν προσκολλημένοι εἰς τὴν γῆν. Καὶ κάνουν τὸ πᾶν διὰ νὰ ἀποκτήσουν χρήματα ἀλλὰ δὲν ἔχουν μεγάλην προθυμίαν διὰ νὰ δώσουν εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην. Ἐπειδὴ κατέχονται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ αὐξάνουν συνεχῶς τὴν περιουσίαν τοὺς. Καὶ ποῖος ἤμπορε νὰ περιγράψῃ τὰς λαιδουρίας δ' αὐτὴν τὰς ὕβρεις, τὰ δάνεια τοὺς πόνους τὰς πλήρεις ἀσχροκερδείας συναλλαγὰς καὶ τὸ ἀναίσχυντον ἔμποριον.

614 Θελετε ὁμῶς νὰ ἀφήσωμεν καὶ αὐτοὺς καὶ νὰ ἐλθώμεν εἰς ἐκεῖνους ποὺ θεωροῦνται περισσότερο δικαιοί, καὶ ποῖος εἶναι αὐτοὶ λοιπόν, ἔκείνοι ποὺ κατέχονται τὰ κτήματα καὶ συγκεντρώνουν τὸν πλοῦτον τῆς γῆς. Ἀλλὰ ποῖος ἤμπορε νὰ γινῇ πλοῦτος ἀπὸ αὐτοὺς. Διότι εἶναι κανεὶς ἐρευνῆσιν τὸν τρόπον μὲ τον ὁποῖοι μεταχειρίζονται τοὺς ἀθλίους καὶ ταλαιπωροὺς γεωργούς θὰ διαπιστώσῃ ὅτι εἶναι πλοῦτοι σκληροὶ καὶ ἀπὸ τοὺς θαρσύνους. Πραγματικὰ, εἰς ἐκείνους, ποὺ

φθείρονται ἀπὸ τὴν πείναν καὶ μοχθοῦν εἰς ὅλην τοὺς τὴν ζωὴν, ἐπιβάλλουν καὶ συνεχεῖς καὶ ἀθαστάκτους φόρους τοὺς ἀνοθέτουν ὑπηρεσίας ἐπιτόνους χρησιμοποιοῦν τὰ σώματα αὐτῶν σὰν θῖους καὶ ἡμίονους, ἢ μᾶλλον σὰν λιθούς, δὲν τοὺς ἐπιδέχονται νὰ ἐκκουρασθῶν καθόλου καὶ, εἴτε ἡ γῆ εἶναι εὐφορὸς εἴτε ἀγνους καθ' ὅμοιον τρόπον τοὺς τωραινούν, χωρὶς νὰ τοὺς δεῖ κινῶν καμμίαν συμπάθειαν. **Β** Ἀλλὰ τ. ἔλεε νότερον ἀπὸ αὐτὸ δύναται νὰ ὑπάρξῃ δταν οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἐκοπίασαν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ χειμῶνος καὶ ἠνάλωσαν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν εἰς τὸ ὕψος τὴν θοράχην καὶ τὰς ἀγρυπνίας, φεύγουν μὲ ἀδελφὰ χερὰ καὶ ἐπὶ πλέον χρεώμενοι καὶ φοβούμενοι καὶ τρέμοντες περισσότερο τὰ θασανιστήρια τῶν ἐπιστατῶν, τὰς θείας συλλήψεις, τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῶν, τὰς ἀπογωγὰς εἰς δουλείαν καὶ τὰς ὑποχρεώσεις ἐργασίας παρὰ τὴν πείναν καὶ τὸ ναύαγιον αὐτὸ. Καὶ πῶς θὰ ἤμπορούσε νὰ δνομάσῃ κανεὶς τὸ ἔμποριον ποὺ ἀσχοῦν εἰς θόρας τοὺς καὶ τὴν ἀίσχροκερδεσιν ποὺ ἐφαρμόζουν μὲ τὸ νὰ γεμίζου ἀπὸ τοὺς κόπους **Κ** καὶ τοὺς ἰδρωτὰς αὐτῶν κατητήρια, μεγάλα καὶ μικρά, χωρὶς νὰ ἐπιδέχονται εἰς τοὺς ἐργαζομένους νὰ φέρουσιν αὐτὴν ἐλαχίστην ποσότητα εἰς τὸ σπῆτι τοὺς, ἀλλ' ἐλόκληρον τὸν καρπὸν τῆς παρανομίας τοὺς ἀποθηκεύουν εἰς τὰ ἰδικὰ των πθάρ αὶ δίδοντες ὀλίγα χρήματα εἰς αὐτοὺς δ. αὐτοὺς, ἔπ' οὗς, ἐπ' νοσὶν νέους τρόπους διὰ τὴν εἰσπραξίν τῶν, ποὺ οὔτε εἰς τοὺς εἰσβολολάτρας δὲν συνηθίζονται, καὶ συντάσσουσιν δανειστικὰ συμβόλαια ποὺ εἶναι πλήρη κατάρτας. Πραγματικὰ δὲν ἀπαιτοῦν ἐκθυστικῶς τὸ εἶναι ἐκατοστὸν τοῦ κεφαλαίου, ἀλλὰ τὸ ἥμισυ τοῦ συνόλου, καὶ μάλιστα ἐνῷ δ' δανειζόμενος ἔχει γυναῖκα καὶ πρέφει παιδιὰ καὶ εἶναι ἄνθρωπος ποὺ μὲ τοὺς κόπους τοῦ γεμίζει τὸ δόλῳ καὶ τὸ κατητήριον τοὺς. Καὶ ὁμῶς τιποτὴ ἀπὸ αὐτὰ δὲν συλλογίζονται.

Β Δι' αὐτὸ, λοιπόν, εἶναι ἐπικαιρὸν νὰ φερωμεν κοντὰ μας τὸν προφήτην διὰ νὰ μᾶς εἴπῃ. Στάσου κατὰ πληκτος, οὐρανὸς καὶ φρενὲς γῆ¹⁴ εἰς ποσὴν μεγάλην θηριωδίαν κατέπεσε τὸ ἄνθρωπινον γένος.

Αὐτὰ τὰ λέγω διὰ νὰ διαβάλλω τὰς τέχνας ἢ τὴν γεωργίαν ἢ τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ἢ τὰ χωράφια ἀλλὰ ἡμᾶς τοὺς ἰδιούς. Δὲν καὶ ὁ Κορινθίος ἦτο ἑκατοντάρχος καὶ ὁ Παῦλος θυροκόμος καὶ ὅστερα ἀπὸ τὸ κήρυγμα ἤσκει τὰ ἔργον τοῦ Ἐπίσκοπου. ὁ Δαυὶδ ἦτο βασιλεὺς καὶ ὁ Ἰωβ εἶχε πολλὰ κτήματα καὶ πολλὰ ἔσοδα. Καὶ ὅμως τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἐγένεν ἐμπόδον εἰς κανένα τούτων διὰ τὴν ἀρετὴν.

¶ Αὐτὰ, λοιπὸν, σκεπτόμενοι καὶ ἔχοντες εἰς τὸν νοῦν μας τὰς δέκα χιλιάδας ταλάντα, ὅς ἐδηγώμεν ἑστὼ καὶ ἔστω εἰς τὸ νὰ ἀφήσωμεν εἰς τοὺς πλῆστοι μας τὰ ὅλα καὶ ἐκεῖνα καὶ ἀσκήσωμεν. Διότι, θὰ μᾶς ζητηθοῦν εὐθύναι διὰ τὰς ἐντολάς, καὶ μὴ ἀντιθέσθαι τῇ τηροσίς τους, καὶ δὲν ἡμποροῦμεν νὰ ἀποδώσωμεν τὰ πάντα, ὅτι οὐδέποτε καὶ ἂν πράζωμεν. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν μᾶς ἔδωκεν ὁ Θεός ¶ πρὸς ἐξόφλησιν δρομον, εὐκόλῳ καὶ ἀπλῶν, ποὺ εἶναι εἰς θέσιν καὶ τὰ διὰ λύσιν ὅλα αὐτὰ, ἐννοῶ τὸ νὰ μὴ εἰσέλθωμεν ἐν πηλοῖς κακοῖς.

¶ Ὅθεν, διὰ νὰ τὸ καταλάβωμεν καλῶς αὐτὸ, ὅς ἀκούσωμεν προχωροῦντες ὁλόκληρον τὴν παραβολὴν. «Τοῦ ἑφέραν» λέγει, «ἔνα χρεώστην ποὺ ὄφειλε δέκα χιλιάδας ταλάντα. Ἐπειδὴ δὲ αὐτὸς δὲν εἶχε νὰ πληρώσῃ, διέταξεν ὁ κύριος νὰ πωληθῇ αὐτὸς καὶ ἡ γυναῖκα του καὶ τὰ παιδιὰ του.» Διὰ τοῦτο διέταξεν αὐτὸ, περὶ μου σὲ παρακαλῶ. Ὅχι, θεώσασθε ἀπὸ σκληρότητος οὐτε ἀπὸ ἀπειθαρχίας. Διὸ, ἡ ἱστορία πάλιν εἰς αὐτὸν ἐγίγινεν, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἦτο δουλιχία τοῦ. Ἀλλὰ τὸ ἔκανεν ἀπὸ μεγάλα ἐνδοκμήσαν. Ἐπιθυμεῖ δηλαδὴ, νὰ τὸν πτοήσῃ μὲ τὴν ἀπὸ λην αὐτὴν ¶ καὶ νὰ τὸν κινήσῃ νὰ τὸν παρακαλέσῃ, ὅχι νὰ τὸν πωλήσῃ. Διὸ, ἔαν τὸ ἔκανε δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἀσφαλῶς, δὲν θὰ ἤκουε μὴ κατανόησιν τὴν παρακλήσιν τοῦ, οὐτε θὰ τοῦ εἶδε χάριν. Διὰ τοῦτο, ὅπως δὲν τὸ ἔκανε, αὐτὸ πρὶν ὅσο το λογισμὸν αὐτοῦ, οὐτε τοῦ ἄφησε τὴν ὀφελὴν. Ἐπειδὴ ἤθελε τὰ τὸν διδάξῃ ἀπὸ ποῦνα χρεὶ τὸν ἀπαλλάσσει, ὥστε ἔτσι νὰ καταστήσῃ τὸν ἡμέτερον πρὸς τὸν συνδουλὸν τοῦ. Πραγματὶ καὶ ἀφού,

ἂν καὶ ἔμαθε τὸν ὅγκον τοῦ χρέους τοῦ καὶ τὸ μέγεθος τῆς συγχωρήσεως, ἐπέμενε νὰ πιεζῇ τὸν συνδουλὸν τοῦ εἰς τοῖς σημείοις σκληρότητος θὰ ἔφθαιεν, ἔαν δὲν τὸν εἶχε προπαιδεύσει μὲ τὸσα φάρμακα,

Καὶ ἐκεῖνος τί ἔκανε, «Κυρὲ, κάνε ὑπομονὴν δι' ἐμὲ καὶ ὅλα ὅσα χρεωστῶ, θὰ σοῦ τα πληρώσω». λέγει. ¶ Ἐλυτήθη δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκεῖνου καὶ τὸν ἄφησεν ἐλεύθερον καὶ τοῦ ἐχάρισε καὶ, τοῦ δὲν νεύει.»

Εἶδες, πάλιν ὑπερβολὴν φιλοφροσύνης, ὅς ὑπηρετῆς ἐζήτησεν ἀναβολὴν μόνον τοῦ καιροῦ καὶ μετὰ τοῦτο προθεσμίαν ἐξοφλήσεως τοῦ χρέους, ἐκεῖνος, ὅμως, τοῦ ἔδωκε περισσοτέρα ἀπὸ ὅσα ἐζήτησεν δηλαδὴ τοῦ ἐχάρισεν ὁλόκληρον τὸ θάνατον καὶ τὸν συνεχώρησεν. Ἠθέλει, θεώσασθε, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς νὰ τοῦ κινήσῃ τὴν διωρεάν, ἀλλὰ δὲν ἐπεθύμα νὰ προέρχεται ἡ δωρεὰ ἐξ ὁλοκληροῦ ἀπὸ αὐτοῦ μόνου, ἀλλὰ νὰ εἶναι καὶ προϊόν τῆς παρακλήσεως τοῦ δούλου, ὥστε νὰ μὴ φύγῃ ἀσπεφάντως. Τὸ ὅτι, ὅμως, τὸ πᾶν ἐξηρτάτο ἀπὸ τὸν κύριον τοῦ μολοντί καὶ αὐτὸς ἔπεσεν εἰς τὰ πόδια τοῦ καὶ τοῦ παρεκάλει, τὸ ἐφαίρωνεν ἢ αἰτία ἀπὸ τῆς ὁποίας προήλθεν ἡ συγχωρησις. «Διὸς τὸν ἐλυτήθη καὶ τοῦ ἐχάρισε τὸ χρέος» καὶ πάλιν ἠθέλει, ὅμως νὰ νομίζῃ ὅτι καὶ ἐκεῖνος ἐδόθησεν εἰς χάριν. ¶ ὥστε νὰ μὴ νοιώθῃ τελείως ἐξουθενωμένος καὶ παράλληλα νὰ διδοσθῇ ἀπὸ τὰς ἰδικὰς τοῦ συμφορας νὰ συγχωρῇ εὐκολώτερα τὸν συνδουλὸν τοῦ.

Λοπὸν, μέχρι τοῦ σημείου αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι καλὸς καὶ εὐαρεστος. Διὸ, ὡμολόγησε καὶ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ἐξοφλήσῃ τὸ χρέος τοῦ. Ἐπίσης ἔπεσεν εἰς τὰ πόδια καὶ παρεκάλει καὶ ἐνοίωσε τὴν ἐνοχίαν διὰ τὰ ἀμαρτήματά τοῦ καὶ ἀνεγκύρισε τὸ μέγεθος τῆς ὀφελῆς τοῦ. Ἀλλ' ἡ συνεχὴς δὲν εἶναι ἀνταξία τῶν προσηυμένων. Πραγματὶ δὲν ἐξήλθεν ἀπὸ τὸ ὅτι

τι τοῦ κυρίου σου, ἀμέσως, ὅχι ὕστερα ἀπὸ πολλὸν χρόνον, ἀλλ' ἀμέσως, ἐνῷ ἀκόμη ἤχοῦσεν εἰς τὰ αὐτιά τοι ἡ εὐεργεσία. **11** Ἐργησάμην ἡσέ τὴν δωρεάν καὶ τὴν ἐλευθερίαν, ποῦ τοῦ ἐδώκεν ὁ κύριός τοι, εἰς τὸ κακόν.

*Δ. οἱ. εὐρήκεν ἕνα ἀπὸ τοὺς σινοδούλους τοῦ ποῦ τοῦ ἐχρεώσατο ἐκατὸν δηνάρια καὶ τοὶ ἐστενοχωρεῖσθαι λέγων Ἐξόφλησέ μοι ὅτι μοῦ χρεώσαται. **12** Εἶδες τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ κυρίου. Εἶδες καὶ τὴν σκληρότητα τοῦ δούλου. Ακούσατε ὅσοι πράττετε οὕτως ἔργον τῶν χρημάτων. Διότι ἐάν δέν πρέπε νά γίνωνται αὐτά διὰ τὰ ἀμαρτήματα πολλοῦ περισσώτερον δέ. ἐπιτρέπονται διὰ τὰ χρήματα.

Καὶ τι ἔκανεν ἐκεῖνος, **13** «Περιμένε με καὶ δεῖξε ὁποιοὴν μάζι μοι καὶ θά σοῦ πληρώσω τὰ πάντα» **14** Αὐτός, ὅμως, οὔτε τοὺς λόγους μὲ τοὺς ὁποίους ἐσώθη ἐσεβάσθη (διότι καὶ ὁ ἴδιος εἶπε τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ ἀπηλλάγη ἀπὸ τοῦ χρέος τῶν δέκα χιλιάδων ταλάντων) οὔτε τὸ λιάν. ἀνεγνώσει μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ ὁποιοῦ ἀπέφυγε τὸ ναυάγιον οὔτε καὶ ὁ πρόπος, ποῦ τὸν παρεκάλε. ὁ σὺνοδὸς τοῦ ὑπενθύμισεν τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ κυρίου τοῦ. Ἀλλ' ὅλα αὐτὰ τὰ παρεμέρισεν ἡ πλεονεξία, ἡ σκληρότης καὶ ἡ μισησι κακία καὶ ἐτσι ἔγινε χερότερος ἀπὸ κάθε θηρίον καὶ ἐπὶ γὰρ τὸν συνδουλὸν τοῦ.

Τι κόνεις, ἀνθρώπε, Ἐνῷ ἀπαιτεῖς διὰ τὸν θούτον σου δέν ἀντιλαμβάνεσαι ὅτι, σπρωχίεις τὸ ξύλον εἰς τὸ σῶμα σου καὶ ἀνοικαλεῖς τὴν ἀπόφασιν καὶ τὴν δωρεάν τοῦ κυρίου σου,

15 Ἀλλὰ δέν ἐσολογίσθη τίποτε ἀπὸ αὐτά, οὔτε ἐνεθυμήθη τὴν ἰδική του ἀνάλογον κατάστασιν οὔτε καὶ ὑπεχώρησεν μολοὶ ὅτι ἡ παράκλησις δέν ἀνεφέρετο εἰς ὁμοίον χρέος. Διότι, ὁ ἕνας παρεκαλε, διὰ δέκα χιλιάδας ταλάντα ὁ δὲ ἄλλος δ' ἐκατὸν δηνάρια. Ἐπίσης,

17 Ματθ 18, 28.
14 Ματθ 18, 29.

ὁ δεῦτερος (κατεῖχε τὸν σύνδουλόν του, ἐνῷ ὁ πρῶτος τὸν κύριόν του. Καὶ αὐτὸς μὲν ἔλαθε ὁλοκληρωτὶ κὴν χάριν διὰ τὴν ὀφειλὴν του. ἐνῷ ὁ ἄλλος ἐζήτει ἀναβολὴν μόνον. Καὶ ὅμως, οὔτε αὐτὸν ἐβόλεν «Διότι τὸν ἐρρῶεν εἰς τὴν φυλακὴν. Ὅταν δὲ εἶδον οἱ ἄλλοι σὺνοδοὶ τοῦ τὴν συμπεριφορὰν τοῦ αὐτοῦ, ἀνέφεραν εἰς τὸν κύριόν τους τὰ πάντα» **9** Αὐτὸ δέν ἦτο ἀρεστὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οὔτε θέσια καὶ εἰς τοὺς θεοὺς. Ἐλυπήθησαν, λοιπόν, καὶ ὅσοι δέν ἐχρεώσονται.

Τι ἔκανε, ὅμως, ὁ Κύριος, «Δοῦλε πονηρὲ, δλον τὸ χρέος ἐκέῖνο τὸ τόσον μεγάλο σοῦ τὸ ἐχάρσα ἐπειδὴ μὲ παρεκάλεσες. **10** Δέν ἔπρεπε καὶ συ νά λυπηθῇς καὶ νά κάνης ἔλεος εἰς τὸν σύνδουλόν σου, ὅπως καὶ ἐγὼ σὲ ἐλυτήθηκα καὶ ἐδεῖξαι ἔλεος εἰς σέ,» **20** Κύτταξε καὶ πάλιν τὴν πραότητα τοῦ κυρίου. Συγκρίνε, τὸν ἑαυτὸν τοῦ πρὸς αὐτὸν καὶ ἀπολογεῖται ἐπειδὴ σκοπεύει νά ἀγκαλιάσῃ τὴν δωρεάν. Μάλλον, ὅμως, δέν τὴν ἀνεκάλυψε αὐτός, ἀλλὰ ἐκεῖνος ποῦ τὴν ἤλασεν. Δι' αὐτὸ καὶ λέγε «Ὅλοι το χρέος ἐκένο σοῦ τὸ ἐχάρσα, ἐπειδὴ μὲ παρεκάλεσες. Δέν ἔπρεπε καὶ συ νά λυπηθῇς καὶ νά κάνης ἔλεος εἰς τὸν συνδουλόν σου.»

Διότι καὶ ἂν ἀκόμη σοῦ ἐφαίνετο θαυρὸ τὸ πρᾶγμα αὐτό, ἔπρεπε νά κυττάξης τὸ κέρδος ποῦ εἶχες καὶ τὸ μελλοντικόν. Εἰάν ἡ ἐντολὴ ἦτο δύσκολος, ἔπρεπε νά σκεφθῇς τὸ ἐπαθλόν. Οὔτε (νὰ λάβῃς ὑπ' ὄψιν σου) διότι ἐκεῖνος σὲ ἐλύθησε, ἀλλ' ὅτι σὺ ἐζώργισες τὸν Θεόν, **21** τὸν ὁποῖον εἶχε καταπραῦνε, μὲ μίαν ἀπλήν παράκλησιν. Ἐάν ὅμως καὶ ἐτσι σοῦ ἦτο δυσάρεστον, νά συμφιλιάσῃς μὲ ἐκεῖνον ποῦ σὲ ἐλυτήσεν, ἦτο ἀσφαλῶς πολὺ χερότερον τὸ νά ρυθθῇς εἰς τὴν γένεσιν. Καὶ ἐάν ἀντιπαρέθετες τὴν τιμωρίαν αὐτὴν πρὸς τὴν συμφιλίωσιν μὲ ἐκεῖνον, θά ἔβλεπες διότι τὸ δεῦτερον ἦτο πολὺ ἔλαφρότερον ἀπὸ τὸ πρῶτον.

Καὶ ὅταν ὠφελε δέκα χιλιάδων ταλάντα, δέν τὸν

19 Ματθ 18, 30-31.
20 Ματθ 18, 32-33.

ἀπεκάλασε πονηρον οὔτε τὸν ὄφρα σεν, ἀλλὰ τὸν ἡλέη σεν. Ὅταν, ὅμως, ἐδεῖεν ἀγνωμοσύνην πρὸς τὸν σὺν δουλὸν του, τότε τοῦ λέγει: «Δούλε Πανηρέ».

Ἄς τὰ ἀκουσῶμεν αὐτὰ ὅσοι κατεχόμεθα ἀπὸ τοῦ πάθος τῆς πλεονεξίας, διότι ὁ λόγος ἀπευθύνεται πρὸς ἡμᾶς. **Β** Ἄς τὰ ἀκουσῶμεν καὶ οἱ ἀνοκτίρμυνοι καὶ οἱ σκληροὶ, διότι θέν εἴμεθα σκληροὶ διὰ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ διὰ τὸν ἑαυτὸν μας. Ὅταν, λοιπὸν ἔχῃς τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μνησικακῇς σιλλογίσου, ὅτι μνησικακείς εἰς θάρος τοῦ ἑαυτοῦ σου καὶ ὅχι εἰς θάρος ἄλλου, ἐπειδὴ ταῖς καὶ σοὶ ἁμαρτήματα συγκεντρώνεις καὶ θεομεύεις καὶ ὅχι τοῦ πλησίον σου. Δὲν, σὺ, ὅτι καὶ αἱ κήνης εἰς αὐτοὺς, ταὶς κάνεις ὡς ἄνθρωπος καὶ περιορίζονται εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν. Ὁ Θεός, ὅμως, δέν θα σέ τιμωρήσῃ μέ τὸν ἴδιον τρόπον, ἀλλὰ θα σοῦ ἐπιβάλῃ μεγαλότεραν τιμωρίαν, καὶ μάλιστα τιμωρίαν εἰς τὸν οὐρανόν. **617** «Καὶ παρέδωκεν αὐτόν»· μέχρς ὅτου ἐξοφλήσῃ πᾶν, ὅτι, ἐχρεώσῃς. Δηλαδή, συνεχῶς, διότι, δέν θα ἐξοφλήσῃ ποτέ τὸ χρέος του. Ἐπε δὴ, δηλαδή, δέν εἶναι καλλίτερος μέ τὴν εὐεργεσίαν ἀπομένει, νὰ σέ διαρτίωσῃ μέ τὴν τιμωρίαν.

Βεβαίως, ταὶς χαρισματα καὶ αἱ θωρεαὶ δέν ἀναικαλοῦνται²² ἀλλὰ ἡ κακία εἶχε τόσην δύναμιν ὥστε κατέλυσε καὶ τὸν νόμον αὐτόν. Κατὰ συνέπειαν, τ εἶναι χερότερον ἀπὸ τὴν μνησικακίαν, ὅταν αὐτὴ φαίνεται νὰ ἀναιρέσῃ τὸν νόμον καὶ τὸν σπουδαῖον θεῖον διατάγμα. Καὶ μάλιστα δέν τὸν παρέδωκεν ἀπλῶς (διὰ νὰ φιλακισθῇ), ἀλλὰ τὸ ἔκανε αὐτὸ ἀποδωρισθῆναι²³. **Β** Διότι, βίαιον ἔδωκεν ἐντολὴν, νὰ πωληθῇ δέν προηρχόντο ἀπὸ ὅργης, οἱ λόγοι του ἐκεῖνα. Δι' αὐτὸ καὶ δέν τὸ ἔκανε. Ἀλλ' ἦτο ἀφορμὴ διὰ μεγάλην φιλοστροφίαν. Ἰώρα, ὅμως, ἡ ἀπόφασίς του εἶναι ἀποτελεσματικὴ μεγάλης ἀναστατικῆς καὶ συνεπάγεται μεγάλην τιμωρίαν καὶ κόλασιν.

²² Ματθ. 14,34.
²³ Ἰερ. 1,29.
²⁴ Πρ. 4,26, 18,24.

Ἢ θέλε, λοιπὸν, νὰ μᾶς διδάξῃ ἡ παραβολὴ αὐτή: «Ἔτσι καὶ ὁ Πατήρ μου, λέγει, ὁ Κύριος, «θα κἀνῃ εἰς σὰς ἐὰν θέν συγχωρήσῃτε καθένας σας τὸν ἀδελφόν του ἀπὸ τοῦ θάθους τῆς καρδίας σας»²⁴. Δέν λέγει ὁ Πατήρ σας, ἀλλὰ ὁ «Πατήρ μου»· ὅτι δέν ἔχει νὰ ὀνομάζεται ὁ Θεὸς πατήρ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ τοῦ εἰδούς, τοῦ πονηροῦ καὶ μισανθρώπου.

Δυσπράγματα, συνεπῶς, ζήτε· ἐδῶ ὁ Κύριος «ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἔχωμεν ἐπὶ γνώσιν τῶν ἁμαρτιῶν μας καὶ νὰ καταδικάζωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας δι' αὐτάς, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ συγχωρῶμεν τὰς ἁμαρτίας τῶν ἄλλων». Καὶ τὸ πρῶτον τὸ ζητεῖ· δὲ αἱ γὰρ εὐκολώτερον τὸ δευτέρον (διότι ὅσοις γνωρίζε, τὰ ἰδικὰ του ἁμαρτήματα, θα εἶναι πρὸς ὁ ἀλλοκτῆς καὶ συγχωρητικὸς πρὸς τὸν συνδουλὸν του). Καὶ ἡ συγχωρησις νὰ μὴ λέγεται μόνον μέ τὸ στόμα, ἀλλὰ νὰ πηγάζῃ ἀπὸ τῆς καρδίας.

Ὡστε, ὡς μὴ σπρώχνωμεν τὸ ζῆλος πρὸς τὸν ἑαυτόν μας. Διότι ποῦν, ὅσην μεγάλην σοῦ ἔκανε ὁ ἀπὸ τῆς καρδίας σου, σὺν τὸ κακὸν που θὰ προεξινήσῃς σὺ εἰς τὸν ἑαυτόν σου, μέ τὸ νὰ διατηρῇς ἀθεσέτον τὴν ὀργὴν σου καὶ νὰ προσελκύσῃς κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ σου τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ. Ἄν, ὅμως, μένης ὑπερήλιος καὶ ἀντιμετωπίζῃς τὸ ζήτημα μέ εὐσεβείαν, τότε, τὸ κακὸν θα κατασθῇ ὡς. Εἰς τὸ κεφάλι ἐκεῖνον καὶ ἐκεῖνος θα κατασθῇ ὡς. **Β** Ἀντιθετὰ, ἐὰν ἐπιμένῃς νὰ ἀγανακτῇς καὶ νὰ στενοχωρῇσαι, τότε, σὺ ὁ ἴδιος θα ὑποστῇς τὴν θλάσιν καὶ ὅχι ἐξ αἰτίας ἐκεῖνου, ἀλλ' ἐξ αἰτίας τοῦ ἑαυτοῦ σου.

Συνεπῶς, νὰ μὴ λέγῃς, ὅτι σέ ὄφρα καὶ σέ ἐκκοφάνησες καὶ πολλὰ κακά σοι ἔκανε. Διότι, ὅσα κα' αἱ εἴη,ς, τὸσον περ σὺ τὸν τὸν ἀποδοκιμῶνς εὐεργέτην σου, ἐπειδὴ σοῦ ἔδωκε, ἀφορμὴν νὰ καθαρῶσθῃς ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματά σου. Ὡστε, ὅσον μεγαλότερος ἀδικίας σοῦ ἔχει, κάνε, τὸσον περισσότερον αἰτίας γίνεται, διὰ νὰ σοῦ σιγῶρεθῶν μεγαλότερα ἁμαρτία. Πραγματι-

κά, ἐάν θέλωμεν κανέναν δὲν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ νῆξ²⁶ κήσῃ. Ἄλλα καὶ οἱ ἐχθροὶ θὰ μᾶς ὠφελήσουν τὰ μέγιστα. Καὶ διατὶ ἀναξέριω τοὺς ἀνθρώπους, διότι ποῖος δύναται νὰ θεωρηθῇ ποιητότερος ἀπὸ τὸν διάβολον, καὶ ὅμως καὶ ἀπὸ αὐτὸν παρνομεν μεγάλην ἀφορμὴν διὰ νὰ προσδευώμεν εἰς τὴν ἀρετὴν. **Β** Καὶ αὐτὸ τὸ ἀποδεικνύει ὁ Ἰωβ· Ἐάν, λοιπόν, ὁ διάβολος ἐγένεν αἰτία στεφάνων, διατὶ φοβέσται τὸν ἄνθρωπον τοῦ εἶναι ἐχθρὸς σου.

Προσεξέτε τώρα, πόσας κεραδίξεις ὅταν ὑποφέρῃς μετὰ τὰς κακίας καὶ ἐπιθυμίας τῶν ἐχθρῶν. Πρῶτον καὶ σπουδαιότερον, ἀπαλλασσέσαι ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας σου. Δευτερον (ἀποκτάς) καρτερίαν καὶ ὑπομονήν. Τρίτον (νύκτας) ἡμέρας καὶ φιλάνθρωπος. Διότι, ἐκεῖνος ποὺ δὲν γνωρίζει, νὰ ἐξοργίζεται ἐναντίον αὐτῶν ποὺ τὸν ἀδικοῦν, ἀσφαλῶς, θὰ εἶναι, πολὺ χρήσιμος εἰς τοὺς τὸν ἀγαποῦν. Τέταρτον, εἶσαι καθαρὸς συνεχῶς ἀπὸ τῆς ὀργῆς, πράγμα ποὺ με τιποτέν δὲν συγκρίνεται. **Β** Διότι ἐκεῖνος ποὺ εἶναι καθαρὸς ἀπὸ ὀργῆς, εἶναι φανερόν, ὅτι ἔχει ἀπαλλαγὴ καὶ ἀπὸ τῆς λύπης, ποὺ πηγάζει ἀπὸ αὐτὴν, καὶ δὲν θὰ δαπανῇ τὴν ζωὴν τοῦ εἰς ματαίωσιν καὶ δόνας. Διότι, ὅποιος δὲν γνωρίζει, νὰ ἐχθρεύεται τοὺς ἄλλους, δὲν γνωρίζει, θεὸς αὐτῆς λύπης, ἀλλὰ θὰ ἀπολαύσῃ τὴν τρυφήν καὶ ἀμέτρητα ἀγαθὰ. Ὡστε, τοὺς ἑαυτοὺς μᾶς τιμωροῦμεν, ὅταν μισοῦμεν τοὺς ἄλλους, ὅπως παλιν εὐεργετοῦμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας, ὅταν ἀγαπῶμεν τοὺς πλῆσιον μας. Ἐπὶ πλέον, θὰ εἶσαι σεβαστός εἰς ὅλους καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς ἀκόμη, ἔστω καὶ ἂν εἶναι κακοὶ σὺν τοὺς δαίμονας καὶ μάλλον δὲν θὰ ἔχῃς πλέον ἐχθρούς ἐάν συμπεριφέρῃς κατ' αὐτοὺς τὸν τρόπον. Ἀλλὰ τὸ μεγαλύτερον καὶ τὸ πρῶτον ἀπὸ ὅλων εἶναι, ὅτι θὰ κερδίσῃς τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ καὶ, εἴτε ἔχῃς ἀμαρτήσας, θὰ λάβῃς συγχώρησιν, **Β** εἴτε εἶσαι ἐνάρτεος θὰ ἀποκτήσῃς μεγαλύτεραν παρησίαν.

Ἄς ἐπιτύχωμεν, λοιπόν, νὰ μὴ μισοῦμεν κανένα, δὲ νὰ μᾶς ἀγαπήσῃ καὶ ὁ Θεός. Διὰ νὰ μᾶς εὐσπλαγχνισθῇ καὶ νὰ μᾶς ἐλεήσῃ ἔστω καὶ εἰς χρεωστοῦμεν δέκα χιλιάδας τάλαντα.

Ἀλλὰ σὲ ἡδίκησεν αὐτός, καὶ, λοιπόν, νὰ τὸν ἐλεήσῃς, νὰ μὴ τοῖς μισήσῃς. Δοκίμασαι καὶ θρήνησαι. Νὰ μὴ τὸν ἀποστραφῇς. Διότι, δὲν εἶπα σὺ τοῦ ἡλθες εἰς σύγκρουσιν μετὰ τὸν Θεόν, ἀλλ' ἐκεῖνος. Σὺ, ἀντίθετα, θὰ προσδεύσῃς εἰς τὴν ἀρετὴν, ἐάν ὑποφέρῃς τὴν ἀδικίαν. Συλλογώσαι, ὅτι, ὅταν ὁ Χριστὸς ἐπρόκειτο νὰ σταυρωθῇ, ἐκαίρετο διὰ τὸν ἑαυτοῦν, ἀλλ' ἐδάκρυζε διὰ τοὺς σταυρωτάς τοι. Ἔτσι, πρέπει νὰ σκεπτώμεθα καὶ ἡμεῖς. Καὶ ὅσοι ἀδικούμεθα, τόσοι περισσοτέρον νὰ θρηνοῦμεν διὰ τοὺς ἀδικούντας. **Γ** Διότι δι' ἡμᾶς πολλὰ ἀγαθὰ θὰ προέλθουν ἀπὸ ἐκεῖ ἐνῶ δ' ἐκείνους τὰ ἀντίθετα.

Ἀλλ' ἐπὶ πλέον σὲ προσέβαλεν καὶ σὲ ἐκτύπησεν ἐνώπιον βλαν, λοιπὸν ἐνώπιον βλαν ἐντρόπισσε καὶ ἠτίμασε τὸν ἑαυτοῦν καὶ ἤνοιξε τὰ στόματα μυρίων κατηγορῶν καὶ δι' ἐσέ ὕψανε περισσοτέρους στεφάνους καὶ πολλοὺς κήρυκας τῆς μακροθυμίας σου συνεκέντρασεν.

Ἀλλὰ μήπως σὲ δέσθαι εἰς τοὺς ἄλλους. Καὶ ποῖον σημασίαν ἔχει, αὐτό, ὅταν πρόκειται νὰ σοὺ ζητήσῃ εὐθύναι ὁ Θεός καὶ ὅχι, ἐκεῖνοι ποὺ ἤκουσαν τὰς δαβολίας, διότι, εἰς τὸν ἑαυτοῦν τοῦ προσέθεσεν ἀφορμὴν τιμωρίας, ὥστε νὰ μὴ δώσῃ λόγον μόνον διὰ τὰ ἰδικὰ τοι ἀμαρτήματα, ἀλλὰ καὶ δι' ὅσα εἶπε δι' ἐσέ. **Δ** Καὶ σὲ μὲν σὲ δέσθαι εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἐνῶ αὐτοὺς διεβλήθη ἐκώπιοι τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐάν αὐτὰ δὲν σοὺ εἶναι ἀρκετὰ, ἐβουλήσαν, ὅτι καὶ ὁ Θεός διεβλήθη καὶ ἀπὸ τὸν Σατανᾶν καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ, μάλιστα ἀπὸ ἐκείνων ποὺ περισσοτέρον ἠγάπα. Καὶ ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ ἐπίσης διεβλήθη τῷ ἴδιον Διὶ καὶ ἔλεγεν· Ἐάν τὸν οἰκαδοσπότην ἐκώλεσαν, βεβλήθησιν πόσον μάλλον θὰ ὀνομάσῃς, νὰ τοὺς ἱδικούς τοι. ²⁶ Καὶ ὁ πονηρὸς ἐκεῖνος δαίμων ὅχι μόνον τὰ διεβαλεν, ἀλλ' ἐγένε καὶ πιστεῦτας. Καὶ αὐτὸς δὲν ἦσαν ἀσημασίαν, ἀλλὰ τοῦ ἀπέδωκε τὰ μεγαλύτερα ὀνείδη καὶ τὰ ἐγκλήματα. **Ε**

Δ. ὅτι ἡ θεορροπία τῆς ἀσθενείας αὐτῶν ἐγένετο ἀφορμή θεογνωσίας διὰ τοὺς ἄλλους.

Ἄλλ' αὐτὸ δὲν ἰσχύει διὰ τοὺς Φαρισαίους, μαρτυρῶν αὐτὸ ἀκριβῶς ἐκείνη ὥντα περὶ σπύτερον καὶ πλησιάζον τὸν Κύριον διὰ τὸν περὶ αὐτοῦ. Ἐπεὶ δὲ, ὅμως, δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἀμφισβητήσουν τὰ γενομένα θαύματα, δι' αὐτὸ τοῦ προβάλλου προβλήματα πρὸς λύσιν. Καὶ τὸν ἐπλησίασαν οἱ Φαρισαῖοι, μὲ σκοπὸν νὰ τὸν περὶ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἔλεγον. Ἄρα γε ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ χωρίσῃ τὴν γυναῖκα τοῦ δ' ἑκάστη ἀφορμὴν καὶ αἰτίαν; Ὡς τῆς ἀνστροφῆς τοὺς. Εἶχαν τὴν γνώμην, ὅτι θὰ ἀπεσπόμενον τὸν Ἰησοῦν, μὲ τὴν ὑποβολὴν διαφορὰν προβλήματων, ἂν καὶ εἶχαν πλέον λάθει ἀποδείξει τῆς δυνάμεως τοῦ. Πραγματικῶς, ὅταν συνεζήτησαν μαζί του διὰ μακρῶν διὰ τὴν ἀργίαν τοῦ Σαββάτου, ὅταν εἶπαν, ὅτι ἀλασφηρεῖ, ὅταν ἰσχυρίσθησαν, ὅτι εἶναι δακμονισμένος, ὅταν κατηγορήσαν τοὺς μαθητὰς τοῦ ἐδάδιζαν μέσα εἰς τὰ σπαρμένα χωράφια (καὶ ἐτρώγον σταχυὰ), ὅταν ἔκαναν λόγον εἰς ἐπιτρέπεται, νὰ τρώγουν μὲ ἀντίπα κερὰ, ἄφω, τοὺς ἔρραψε τὸ στόμα εἰς κάθε περιπτώσει καὶ τοὺς ἔφραξε τὴν ἀναίσχυτον γλώσσαν τοὺς, εἶται τοὺς ἀπεμάσκειν ἀπὸ κοντὰ τοῦ. Καὶ ὅμως οὔτε καὶ ἐτο. παραιτοῦνται. Διότι τὸσον πολὺ ἀναίσχυτον καὶ θρασὺ πάθος εἶναι, ἢ πωληρὰ καὶ δ' φθόνος. Καὶ ἂν ἀκόμη ἀπερὸς φαρὰς ἀποστομωθῇ, πάλιν ἐπιτίθεται μὲ τὸν ἴδιον τρόπον.

Σὺ, ὅμως, πρόσεξε τὴν κακουργίαν τῶν Φαρισαίων καὶ ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς ἐρωτήσεώς τοὺς. Δ. ὅτι δὲν τοῦ εἶπαν. Ἐδώσε ἐντολὴν νὰ μὴ χωρίζωμαι τὰς γυναῖκας, δεδομένου, ὅτι, εἶχαν διμύσει, διὰ τὸν νόμον αὐτόν. Δὲν ἐμνημονεύσαν, ὅμως τοὺς λόγους ἐκείνους, ἔν ὃν καὶ

8. Ματθ. 19, 5.

4. 1. Ματθ. 19, 11.

5. Ματθ. 19, 5, 6.

6. Ματθ. 19, 10, 20.

7. Ματθ. 19, 11, 2.

8. Ματθ. 19, 11, 2.

9. Ματθ. 19, 11, 2.

ἀρμυρήσαν ἀπὸ αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἐνόμιζαν, ὅτι θὰ καταστήσουν μεγαλωτέρην τὴν ἐνέδραν τοὺς καὶ, ἀκόμη, ἢ, θελόντες νὰ τὸν φέρουν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ περὶ εἰς ἀντιφασίν. Δ. αὐτὸ δὲν τοῦ λέγουν διὰ τὴν ἐνομοθετήσας τὸ καὶ τὸ. Ἀλλὰ, ὅταν νὰ μὴ εἶχε λεχθῇ τότε ἀπολύτως, ἐρωτοῦν, «Ἄρα γε ἐπιτρέπεται;». μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι, ὁ Κύριος θὰ ἔχη λησμονήσει, ὅτι, διμύσει (διὰ τὸ θέμα αὐτὸ παλαιότερον). Καὶ εἶναι ἔτοιμοι, ἔαν μὲν εἴπῃ, ὅτι, ἐπιτρέπεται, νὰ χωρίζουν τὰς γυναῖκας, νὰ τοῦ προβάλλουν τὰ ὅσα ὁ ἴδιος εἶπεν προηγουμένως καὶ νὰ τὸν ἐρωτήσουν. Διὰ τὸν, λοιπόν, ἔχεις εἶπει, ἄλλοτε τὰ ἀντίθετα, ἔαν, ὅμως, καὶ τῶρα ἐπαναλάβῃ τὰ ὅσα εἶπεν εἰς τὸ παρελθόν, νὰ τοῦ ἀντιπροβάλλουν τὸν νόμον τοῦ Μωυσεως.

Καὶ ὁ Κύριος τί τοὺς ἀπάντη. Δὲν τοὺς εἶπεν. Διὰ τὴν μὲ περὶ αὐτοῦ ὑποκρίσει, ὅτι, ἂν καὶ ἀργότερα τοὺς ἔδωκε καὶ αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν. Ἐδῶ, ὅμως, δὲν τοὺς λέγει τὸ ἴδιον. Διὰ πολλὸν λόγον; α. Διὰ νὰ τοὺς δείξῃ καὶ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ καὶ τὴν πραότητά τοῦ. Πραγματικῶς, οὔτε σιωπᾶ συνεχῶς διὰ νὰ μὴ σχηματίσουν τὴν γνώμην, ὅτι, τοῦ διαφεύγει ἡ κακὴ διάθεσίς τοὺς, οὔτε πάλιν τοὺς ἐλέγχει, εἰς κάθε περιπτώσει, διὰ νὰ μὴ διδάξῃ νὰ ὑποφέρωμεν τὰ πάντα μὲ ἡμεροσῆτα.

Ποῖαν ἀπάντησιν τοὺς δίδει, λοιπόν, «Δὲν ἀνεγνώσατε, ὅτι, ὁ Θεὸς, πρὶν ἐδημιουργῆσαι τὰ πάντα, ἔκτισεν ἑνὸς ἀνδρὸς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἀνδρὸς καὶ ἀπὸ μίαν γυναῖκα. Καὶ εἶπεν (ὁ Ἀδὰμ). Δι' αὐτὸ θὰ ἐγκαταλείψῃ ὁ ἄνθρωπος τὸν πατέρα τοῦ καὶ τὴν μητέρα τοῦ καὶ θὰ προσκολληθῇ εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ καὶ θὰ γίνωνται οἱ δύο ἓνα σῶμα». Ὡς δὲν εἶναι πλέον δύο, ἀλλὰ ἓνα σῶμα. Ἐκεῖνο λοιπόν, πρὸ τοῦ Θεοῦ ἔκτισεν εἰς ἓνα σῶμα, ὡς μὴ τὸ χωρὶς ὁ ἄνθρωπος; 2.

Κύριος σοφίαν διδασκάλου. Ὅταν ἠραγῆθῃ, ἔαν ἐπιτρέπεται ὁ χωρισμός τῆς γυναίκας, δὲν ἀπῆλθον ἀ-

10. Ματθ. 22, 18.

11. Ματθ. 19, 5, 6.

12. Ματθ. 19, 4, 6.

μέσως, δεν επιτρέπεται. **Δ** διὰ τὰ μὴ θορυβηθῶν καὶ παραχθῶν ἄλλα προτοῦ, νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀπόφασίν του, κατέστησε φανερόν αὐτὸ μὲ τὴν δημιουργίαν, μὲ τὸ νὰ δείξῃ ὅτι, αὐτὸ ἦτο καὶ τὸ πρόσταγμα τοῦ Πατρὸς του καὶ ὅτι, δὲν ὥρυσεν αὐτὴν τὴν διάταξιν διὰ νὰ ἐλθῇ εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Μωυσή, ἀλλὰ ἀντίθετα, συμφωνεῖ ἀπολύτως πρὸς αὐτόν. Πρόσεξε, ὅμως, ὅτι, ὁ Κύριος δὲν στηρίζει τὴν ἐντολὴν του μόνον εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ πρώτου ζεύγους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ. Διότι δὲν εἶπεν, ὅτι, ἐδημιούργησεν ἕνα ἄνδρα καὶ μίαν γυναῖκα μόνον· ἀλλ' ὅτι καὶ τὸ ἐξ ἧς διετάξεν νὰ ἐνωθῇ, δηλαδὴ ὁ ἕνας ἄνδρας, μὲ τὴν μίαν γυναῖκα. Ἐάν ὁμοῦς ἤθελεν ὁ Θεὸς νὰ ἐγκαταλείψῃ ὁ ἄνδρας τὴν μίαν γυναῖκα καὶ νὰ παρῇ ἄλλην, ἀφοῦ ἐδημιούργησε ἕνα ἄνδρα, θὰ ἐδημιουργεῖ, ἀσφαλῶς, πολλὰς γυναῖκας. Τώρα λοιπόν, καὶ μὲ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας καὶ μὲ τὸν τρόπον τῆς νομοθεσίας ἔδεξεν **Β** ὅτι ὁ καθὲς ἄνδρας πρέπει, νὰ ζῇ διαρκῶς μὲ μίαν μόνον γυναῖκα καὶ ποτὲ νὰ μὴ τὴν χωρίσῃ.

Καὶ κύτταξέ πῶς ὁμολεῖ: «Ὁ Θεὸς τοῦ ἐδημιούργησε τὰ πάντα ἕκαστον ἐξ ἀρχῆς τὸν πρῶτον ἀνδράγοντα ἀπὸ ἑνὸς ἀνδρα καὶ ἀπὸ μίαν γυναῖκα» δηλαδὴ, ἐδημιούργησεν ἀπὸ μίαν ρίζαν καὶ συνηνώθησαν εἰς ἕνα σῶμα, «διότι, καὶ οἱ δύο θὰ γίνουν ἕνα σῶμα».

Ἔτσι τὰ, διὰ τὰ δείξῃ πόσον φοβερὸν εἶναι νὰ κατηγοροῦν τὴν νομοθεσίαν αὐτὴν, καὶ διὰ νὰ στηρίξῃ τὸν νόμον, δὲν εἶπεν: «Νὰ μὴ ὁ αὐθετε τὴν συζυγίαν, οὔτε νὰ χωρίζετε, ἀλλ' ὅτι, «Ἐκεῖνο ποῦ ὁ Θεὸς ἐνωσε εἰς ἕνα σῶμα, ὅς μὴ τὸ χωρίσῃ ὁ ἄνθρωπος» **21**. Ἔσαν, λοιπόν, συ. προσβάλλεις τὸν Μωυσή, ἐγὼ σοῦ ἀντὶ προσβάλλω τὸν Κύριον τοῦ Μωυσέως καὶ, μαζί με αὐτόν, ἐπικαλεῖται καὶ οἱ χρόνοι. Διότι, ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς δημιουργίας ἐδημιούργησεν, τὸν πρῶτον ἀνδράγοντα ἀπὸ ἄνδρα καὶ μίαν γυναῖκα. Καὶ ὁ νόμος αὐτὸς εἶναι, πιστοτέρας δι. κα φαίνεται ὅτι, εἰσάγεται ἀπὸ ἐμὲ καὶ εἶναι πολὺ σημαντικὸς. Πραγματ. κα, δὲν, ὡδήγησε μόνον τὴν, γυναῖκα εἰς τὸν ἄνδρα, ἀλλ' ἔδωκεν ἐντολὴν, νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ τὸν πατέρα τὴν καὶ τὴν μητέρα τὰ. Ἐπειὸς, δὲν ἐ. ομοθετήσεν ἀπλῶς νὰ ἐλθῇ πρὸς τὴν γι.

ναῖκα τοῦ ὁ ἀνδρας, ἀλλὰ καὶ νὰ προσκολληθῇ εἰς αὐτὴν καὶ ἐστὶ μετὰ τὴν σημασίαν τῆς λέξεως αὐτῆς ἔδειξε τὸ ἀδιάσπαστον τῆς συζυγίας. Καὶ δὲν ἠρκέσθη εἰς αὐτὸ, ἀλλὰ ἐπέζητησε καὶ ἄλλην, μεγαλυτέραν ἐνωσιν, «Διότι θὰ γίνουν», λέγει, **Β** οἱ δύο ἕνα σῶμα».

Εἰς τὴν συνέχειαν, ἀφοῦ ἀνέγνωσε τοὺς παλαιὸν νόμον, ποῦ εἰσῆλθῃ καὶ μετὰ τὰ γεγονότα καὶ μετὰ τοὺς λόγους, καὶ ἀπέδεξεν, ὅτι, ἦτο ἀξιοπρεπὲς ἕνα καὶ τοῦ νομοθέτου, μὲ ἐξουσίαν, πλέον καὶ ὁ Κύριος τὸν ἐρμήνευε καὶ νομοθετεῖ λέγων: «Ὡστε, (δύο) ἔρχονται εἰς γάμον) δὲν εἶναι δύο, ἀλλ' εἶναι ἕνα σῶμα». Ὅπως ἀκριβῶς, λοιπόν, εἶναι ἀνόσιον νὰ κόπῃς τὸ σῶμα. Ἔτσι, εἶναι παράνομον τὸ νὰ χωρίσῃς τὴν γυναῖκα. Καὶ δὲν περιορίσθηκε, εἰς αὐτὸ, ἀλλὰ προσέθεσε καὶ τὸν Θεὸν λέγων: «Ἐκεῖνο ποῦ ὁ Θεὸς συνένωσε εἰς ἕνα σῶμα, ὅς μὴ τὸ χωρίσῃ ὁ ἄνθρωπος». Ἔτσι, ἔδειξε, ὅτι, τὸ συμβαίνειν εἶναι ἀντιθετὸν καὶ πρὸς τὴν φύσιν καὶ πρὸς τὸν νόμον. Καὶ εἶναι, παρά φύσιν, διότι, κόπτεται ἡ μία σάρκα, παρὰ νόμον, δὲ, διότι, ἐνῶ ὁ Θεὸς ἐπαρανομοποίησε τὴν ἐνωσιν αὐτὴν καὶ ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ μὴ χωρίζου, **Γ** αὐτοὶ ἐπιτίθενται ἀπὸ κοινοῦ, ὥστε νὰ ἐπιτυχουν τὸν χωρισμὸν αὐτοῦ.

Τί ἐπεβάλλετο, λοιπόν, νὰ κάνουν ὑστερα ἀπὸ αὐτὰ. Δὲν ἔπρεπε νὰ ἡσυχάσουν καὶ νὰ ἐπαινεσουν τὸ λεχθέν. Δὲν ἔπρεπε νὰ θαυμάσουν τὴν σοφίαν, Δὲν ἔπρεπε νὰ κατασπαραγῶν ἀπὸ τὴν συμφωνίαν τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν Πατέρα του, Καὶ ὁμοῦς, τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν κάνουν, ἀλλὰ, ὡς δὴθεν ἀνταγωνιζόμενοι, λέγουν: «Διὰ τὸ, λοιπόν, ὁ Μωυσὴς παρήγγειλεν ὅτι, πρέπει νὰ βῶσῃ ὁ ἄνδρας ἑγγράφον διαζυγίου εἰς τὴν γυναῖκα καὶ τότε νὰ τὴν χωρίσῃ,» **3** Βέβαια, αὐτὸ δὲν ἔπρεπε νὰ αὐτοὶ νὰ τὸ προσβάλουν, ἀλλὰ ὁ Κύριος εἰς αὐτοὺς Παρὰ ταῦτα δὲν τοὺς προσβάλλει, οὔτε τοὺς λέγει, ὅτι Δι' αὐτὸ δὲν εἶμαι ὑπευθύνος ἐγὼ. Ἀλλὰ καὶ τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀντικρούει. Ἐάν, ὁμοῦς, ἦτο ἕνεος καὶ ἐχθρικός πρὸς τὴν Παλαιάν Δ. ἀθήκην **Δ** δὲν, θὰ ἠγωνίζετο

ὕπερ τοῦ Μωϋσεως. Δὲν θὰ ἐστήριζε τὴν ἀποφάν του εἰς ἐκεῖνα που ἐγίναν ἄρκε εἰς τὴν ἀρχήν. Δὲν θὰ ἐφρόντιζε νὰ ἀποδείξῃ ὅτι οἱ ἰσχυροὶ τῶν νόμοι συμφωνοῦν μὲ τοὺς παλαιούς νόμους.

Ὁ Μωϋσῆς, θεῶτα αἰ ἐθεσε καὶ ἄλλας ἐντολάς, ὅπως διὰ τὰ φαγητά καὶ διὰ τὸ Σαββάτου. Διὰ αὐτὸ, ὅμως, δὲν τὸν προσέβλουν εἰς καμμίαν ἄλλην περίπτωσιν, ὅπως ἐδῶ, Ἐπειδὴ ἤθελαν νὰ στρέψουν ἐναντίον του τὸ πλῆθος τῶν ἀνδρῶν δεδαιμένοι ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἠδιαφύρου δι' αὐτὸ καὶ ἄλλοι προσέβαν εἰς χωρισμούς τῶν γυναικῶν. Δ' αὐτὸ, ἄλλωστε, διὰ καὶ τόσοι πολλὰ ἐλέγχθησαν ἀπὸ τὸν Κύριον εἰς τὴν ὁμίανται ἐπάνω εἰς τὸ ὅρος εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν αὐτὴν τὴν ἐντολήν ἐνθυμούντα μόνοι.

Ἡ ἀπαρρηγίος, ὅμως, σοφία ἀπολογεῖται καὶ δι' αὐτὰ καὶ λέγει· «Ὁ Μωϋσῆς ἀποθέλειν εἰς τὴν σκληροκαρδίαν σας»¹⁴. ἔθεσεν αὐτὸν τὸν νόμον. Καὶ δὲν ἀφῆνε, οὔτε τὸν Μωϋσῆν νὰ παραμείνῃ ὑπὸ κατηγορίαν ἐπειδὴ ὁ Ἰδ.ος ἦτο που ἔδωκε τὸν νόμον εἰς αὐτόν. Ἀντίθετος τὸν ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὴν κατηγορίαν καὶ ρίπτει ἄλλην τὴν εὐθύνην εἰς τὸ κεφάλ. τους. Καὶ αὐτὸ τὸ κάνει πάντοτε. Πραγματικὰ, ὅταν κατηγοροῦσαν τοὺς μαθητάς, ποὺ ἐμαυτοὺσαν τὰ στήλα, ἀπέδειξεν ὅτι αὐτοὶ ἦσαν ὑπευθύνοι. **13:22** Καὶ ὅταν ἰσχυρίζοντο ὅτι παρέβαιναν τὸν νόμον, ἐπειδὴ ἔσφαγγαν μὲ ἀνίπτα χεῖρας, τοὺς ἀπέδειξεν ὅτι αὐτοὶ ἦσαν οἱ παροφάται. Ἐπίσης, καὶ διὰ τὴν ἀργίαν τοῦ Σαββάτου καὶ εἰς κάθε περίπτωσιν καὶ ἐδῶ συνέθη τὸ Ἰδ.ον.

Εἰς τὴν συνέθειαν, ἐπειδὴ ἦτο θεωρ. τὸ λεχθέν καὶ μεγάλην κατηγορίαν ἀπέδιδεν εἰς αὐτοὺς, ἀμέσως φέρε, τὸν λόγον πάλιν πρὸς τὸν ἀρχαῖον νόμον καὶ λέγει, ὅτι εἶπε καὶ προηγουμένως· «Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς δημιουργίας, ὅμως, δὲν ἔχει γίνε. ἔτσι»¹⁵ δηλαδὴ, ὅτι ὁ Θεὸς ἐξ ἀρχῆς μὲ τὰ γεγονότα ἐναμοθέτησε τὰ ἀντιθετα. Διὰ νὰ μὴ ἰσχυρίζωνται, δηλαδὴ Ἀπὸ τοῦ ἀποδεί-

¹⁴ Ματθ. 19:8.
¹⁵ Ματθ. 19:8.

κνυεται δε. ὁ Μωϋσῆς το εἶπεν αὐτὸ ἐξ αἰτίας τῆς σκληροτητός μας, πάλιν τοὺς ἀποσταλμένους. ἀπὸ ἐκεῖ **13** Πραγματικὰ, ἐπὶ ὁ νόμος αὐτός ἦτο παλαιότερος καὶ συνέφερε περισσότερον, τότε δὲν θὰ ἐδίθετο ἐκεῖνος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς δημιουργίας. Ἀσφαλῶς, ὁ Θεὸς ὅταν ἐδημιούργει, δὲν θὰ ἐπλάσθε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἰσὺν ἀνδρα καὶ τὴν γυναῖκα, οὔτε θὰ ἔλεγε τοὺς λόγους αὐτοῦ τοῦ εἶδους.

«Σὰς λέγω δε ὅτι, ὅποιος τυχὸν χωρίσῃ τὴν γυναῖκα του, διὰ πάσαν ἄλλην αἰτίαν καὶ ὄχι, διὰ λόγους πορνείας καὶ λασθῇ εἰς γάμον ἄλλον, διαπράττει μοιχείαν»¹⁶.

Ἀφοῦ λοιπὸν, τοὺς ἀπεστόμωσεν, νομοθετεῖ πλέον μὲ αὐθεντίαν, ὅπως συνέθη διὰ τὰ φαγητά, ὅπως ἐγ. νε διὰ τὴν ἀργίαν τοῦ Σαββάτου. Πραγματ. καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὰ φαγητά, ὅταν τοὺς κατετρόπωσεν, τότε ἀπηλυθύνθη πρὸς τὰ πλῆθη τοῦ κόσμου καὶ τοὺς εἶπεν· «Δὲν καὶ νει θέθελον καὶ θρησκευτικῶς ἀκόσμητον τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνο που εἰσάγετα, μὲ τὴν τροφήν εἰς τὸ στόμα»¹⁷. Ἐπίσης, καὶ διὰ τὴν ἀργίαν τοῦ Σαββάτου, πρῶτα τοὺς ἀπεστόμωσε καὶ ὕστερα εἶπεν· «Ὡστε ἐπιτρέπεται, κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Σαββάτου, νὰ κἀνῃ καὶ νει, τὸ καλόν»¹⁸. Καὶ ἐδῶ τὸ Ἰδ.ον ἀκριβῶς ἐγινε.

Ἀλλ' ἐκεῖνο που συνέθη τότε, συνέθη καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν. Ὅπως, δηλαδὴ, τότε, ὅταν ἀπεστόμωθησαν οἱ Ἰουδαῖοι, ἐβαρυνθήσαν οἱ μαθηταὶ καὶ τὸν ἐπλησίασαν μὲ τὸν Πέτρον καὶ τοὺς ἑλεγαν· «Ε-ξηγήσε μας τὴν ἐννοίαν τῆς παραβολῆς αὐτῆς»¹⁹, ἔτσι καὶ τώρα τοὺς κατέλαθε ταραχή καὶ ἔλεγαν· «Ἐάν ὁ λόγος τοῦ διαβόλου τοῦ ἀνδρός μὲ τὴν γυναῖκα του ἐχῇ οὕτως, τότε δὲν συμφέρε νὰ ἐρχεται καὶ εἰς γάμον»²⁰. Διὸς τώρα ἀντελήφθησαν καλλιτέρα τὸ λεχθέν

¹⁶ Ματθ. 19:8.
¹⁷ Ματθ. 15:1.
¹⁸ Ματθ. 12:2.
¹⁹ Ματθ. 13:36.
²⁰ Ματθ. 19:10.

¶ Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν λατὸν, ἔφερεν εἰς τὸ μέσον τοὺς εὐνοῦχους ἐκείνους, ὅ αὐτὸν ἐνθορρύνει τοὺς μαθητάς του. Δ. ὅτι ἐάν δὲν ἔκασεν αὐτό, τότε τὶ σκοπὸν εἶχεν ὁ λόγος, ποὺ ἔκανε διὰ τοὺς ἄλλους εὐνοῦχους. Ὅταν δὲ λέγῃ, «εὐνοῦχσαι τοὺς ἑαυτοὺς τους», δὲν ἔννοεῖ τὴν ἀποκοπὴν τῶν γεννητικῶν ὀργάνων, ἀπαγε, ἀλλὰ τὴν ἐξαφάνισιν τῶν πονηρῶν λογισμῶν. Διότι ἐκεῖνος ποὺ ἀπέκοψε τὸ μέρος τοῦ εἶναι καὶ ὑπεύθυνος ἄρα, καθὼς λέγει, ὁ Παῦλος, «Εάν θέλουν ὄχι μόνον νὰ περιτμηθοῦν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀκρωτηριασθοῦν δι' εὐνοῦχισμόν ἐκεῖνοι ποὺ σὰς ἀναστατώνουν»²⁶. Καὶ πολὺ δ' κακολογημένα. Δ. ὅτι, ὁ ἀνθρώπος αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἀποτολμᾷ, ὅτι καὶ οἱ ἀνθρωποκτόνοι καὶ διδοὶ ἀφορμὰς εἰς ἐκείνους ποὺ δ' ἀβάλλουσιν τὴν δημιουργίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνοίγουν τὰ στόματα τῶν Μανιχαίων²⁷ καὶ, ἀκόμη, πρᾶττε, τὴν ἰδίαν παρανομίαν μετὰ τοὺς εὐδακλόους ποὺ ἀποκόπτουν τὰ γεννητικὰ ὄργανα. Δ. ὅτι ἡ ἀποκοπὴ τῶν μελῶν τοῦ σώματος εἶναι ἔργοι, ποὺ ἤρχισεν ἀπὸ θαυμαστικῆς ἐνεργείας καὶ σατανικῆς ἐπιβουλῆς. Διὰ νὰ διαβάλλουν τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. Διὰ νὰ καταστρέψουν τὸ ζῶον αὐτό²⁸. Δ. ὅτι νὰ μὴ φοβίζονται εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἐκλογὴν καὶ θέλησιν, ἀλλ' ἀπέδωσαν τὸ πᾶν εἰς τὴν φύσιν τῶν μελῶν τοῦ σώματος καὶ, ἔτσι, οἱ περισσότεροι ἀμαρτανεύουν χωρὶς κανένα φόβον μετὰ τὴν ἰδεάν, ὅτι εἶναι ἀνευθυνοί. Καὶ θλάττουν διπλᾶ τὸ ζῶον αὐτό. Ἀφ' ἑνὸς μὲν μετὰ τὴν ἀποκοπὴν, τῶν μελῶν²⁹ ἀφ' ἑτέρου δὲ μετὰ τὴν παρεμπόδισιν τῆς προθυμίας ὅ αὐτὴν ἐλευθερίαν ἐκλογὴν τὴν ἀγαθῶν.

Αὐτὸς τὰς ἀντιλήψεις τὰς ἐνομοθέτησεν ὁ διαβολὸς, ποὺ, πέραν τῶν ὅσων ἐλέγθησαν, εἰσάγει, καὶ ἄλλην πονηρὰν διδασκαλίαν καὶ προσετοιμάζει μετὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὸ δόγμα περὶ τῆς ἐμαρμένης καὶ τῆς ἀνάγκης καὶ φθίρεως, ἀπὸ πάσης πλεονείας τὴν ἐλευθερίαν ποὺ μᾶς ἔδωκεν ὁ Θεός, καὶ προσπαθεῖ νὰ πείσῃ ὅτι τὰ κακὰ εἶναι ἐκ φύσεως, καὶ πολλὰ ἄλλα πονηρὰ δόγματα διασπείρει τεκνηέντως ἔστω καὶ ἂν δὲν γινώσκται ἀμεσῶς

26. Γαλ. 5, 12

28. 1ῶν 2ῶν, ὑπομ. δηλαδὴ

ἀντιληπτὰ. 324 Δ. ὅτι αὐτοῦ τοῦ εἶδους εἶναι τὰ δηλητήρια τοῦ διαβόλου. Δ. αὐτὸ σὰς παρακαλῶ νὰ ἀποφεύγετε τὴν παρανομίαν αὐτῇ.

Υστερὰ ἀπὸ ὅσα ἐλέγχθησαν τὰ σχετιζόμενα μετὰ τὴν γενετήσιον ἐπιθυμίαν δὲν ἔχον ἡμερώτερας, ἀλλὰ χειρότερας. Διότι τὸ σπέρμα ποὺ εἶναι μέσα μας ἄλλο ἔχει τὰς πηγὰς του καὶ ἀπὸ ἄλλοῦ προκαλεῖ τὴν κόμην σ' αὐτό. Καὶ ἄλλοι μὲν λέγουσι, ὅτι, ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλον φρεσὶς ὁ σκοτρός αὐτός, ἄλλοι δὲ ἀπὸ τὴν σφύρην. Ἐγὼ όμως, δὲν ἠμπορῶ νὰ δεχθῶ ὅτι εἶναι καμμία ἄλλη ἡ πηγὴ τῆς ὁρμῆς αὐτῆς, παρὰ ἡ ἀκατάστος διάθεσις καὶ ἡ παρημελημένη ψυχὴ. Δ. ὅτι, ὅταν αὐτὴ ἔχῃ σωφροσύνην, καμμία θλάσις δὲν προξενεῖται ἀπὸ τὰς φυσικὰς παρορμήσεις.

Ἀφοῦ, λατὸν, ἔκανε λόγον διὰ τοὺς εὐνοῦχους, ποὺ ἤσαν εὐνοῦχοι ἀσκατοὶ καὶ τυχαῖα, ἕκαστος, ἂν καὶ αὐτοὶ εἶχαν σωφροσύνην εἰς τὴν ψυχὴν τους, 325 προσθέτει, καὶ ἐκεῖνους ποὺ διαγνοῦν παρθενικὸν θῶον χάριν τοῦ οὐρανοῦ καὶ λέγει, «Ὅποιος ἠμπορεῖ νὰ θάλλῃ εἰς ἔφαρμαγὴν τὸν λόγον αὐτόν, ὅς τὸ ἐφορμόσῃ»²⁷. Καὶ τοὺς κάνει προθυμότερους μετὰ τὸ νὰ τοὺς ὑποδείξῃ ὅτι τὸ κατ' ὁρθότητα αὐτὸ εἶναι ὑπερόνγον καὶ δὲν τὸ ὥσπερ νὰ περιβλήθῃ μετὰ τὴν ἀναγκαιότητα τοῦ νόμου, λόγῳ τῆς ἀνεκφράστου ἡμερότητός του. Καὶ αὐτὸ τὸ εἶπεν, ὅταν ἔδεξεν ὅτι, ὑπῆρχαν πολλὰ, δυνατότητες ἐφαρμογῆς ταῦτα διὰ νὰ γίνῃ μεγαλυτέρα ἡ προθυμία τῆς ἐλευθερίας ἐκλογῆς.

Καὶ ἐάν τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι ζήτημα ἐλευθερίας ἐκλογῆς, ἐρωτᾷ κάποιος, τότε πῶς, ἔλεγεν εἰς τὴν ἀρχὴν, «Δὲν εἶναι ὅλοι, εἰς Θεοῖν νὰ δεχθοῦν τὸν λόγον αὐτόν, ἀλλ' ἕκαστος, εἰς τοὺς ὁποίους ἔχει, δοθῇ ἀπὸ τὸν Θεόν», Δ. ὅτι νὰ διασπῇ ὅτι, ὁ ἄθλος αὐτός, εἶναι μεγάλος καὶ ὅχι νὰ ὑποπτευθῇ ὅτι, πρόκειται διὰ καποίαν ἀναγκαστικὴν τύχην. Δ. ὅτι ἔχει δοθῇ εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι, τὸ ἐπιθυμοῦν. 4. Ὡμίλησε δὲ μετὰ τὸν τρόπον αὐτόν διὰ τὰ

δειξῇ ὅτι ἐκεῖνος, που θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ σκάμμα αὐτοῦ τοῦ ἀγώνος χρειάζεται μεγάλην θήθειαν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν τῇ ὁποίᾳ θὰ ἔχη ὅπωςδήποτε ὅποιος τὴν ἐπιθυμῇ.

Ἐξ ἄλλου, συνηθίζει ὁ Κύριος νὰ χρησιμοποιοῖ αὐτὴν τὴν θεωρίαν ὅταν τὸ κατόρθωμα εἶναι μεγάλο, ὅπως εἶναι λεγῇ «Εἰς σὰς ἐδόθη ἀπὸ τὸν Θεόν νὰ μάθετε τὰς μυστηριώδεις ἀληθείας»²⁵ Καὶ ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀληθεῖς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν παρουσίαν περιπτώσεων. Πραγματικὰ, εἰναι πάντα ἐξηρτῶντο ἀπὸ τὴν οὐρανὸν βοήθειαν καὶ θεὸς προσέφεραν τίποτε οἱ ἴδιοι. οἱ ζῶντες παρθενοκόνιστον, τότε ἀσκοποῦν τοὺς ὀπασχεθῇ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ τοὺς ξεχωρίσεν ἀπὸ τοὺς ἀλλοῦς εἰσυχνοῦς

Σὺ, ὅμως, πρόσθε, σὲ παραικαλῶ, πῶς ἀπὸ ἐκεῖνα που οἱ ἄλλοι πονηρεύονται, ἄλλοι ἀποκομίζουσι κέρδος. **■** Διότι οἱ μὲν Ἰουδαῖοι, ἐφυγον (ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν) χωρὶς νὰ μάθουν τίποτε ἐπειδὴ δὲν ἐρωτοῦσαν διὰ νὰ μάθουν. Οἱ μαθηταί, ὅμως καὶ ἀπὸ τὸ θέμα αὐτὸ ἐκέρδισαν.

«Τότε τοῦ ἔφεραν μικρὰ παιδιὰ διὰ νὰ θάλλῃ ἐπάνω τοὺς τὰ χεῖρά του καὶ νὰ προσελθῇ ὑπὲρ αὐτῶν. Οἱ μαθηταί, ὅμως τοὺς ἐπεπλήξαν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἀφήσατε τὰ παῖδά νὰ ἔλθουν πρὸς ἐμεῖ, ὅτι, δι' αὐτοὺς, που θὰ γίνωνται αὐτὰ, εἶναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Καὶ ἀφοῦ ἔβαλε τὰ χεῖρά του ἐπάνω τοὺς πρὸς εὐλόγησιν ἐφύγει ἀπὸ ἐκεῖ»²⁶

Καὶ διὰ τοῦτον λόγον ἀπεμάκρυναν τὰ παῖδά οἱ μαθηταί, ὥστε καὶ τοῦ ἀξιώματος. Τί ἔκανον, ὅμως, ὁ Κύριος. Διὰ νὰ τοὺς διδάξῃ νὰ εἶναι μετρώφρονες καὶ νὰ περιφρονῶν τὴν κρεμικὴν δόξαν. **■** Τὰ παίρνει κοντά του καὶ τὰ ἐναγκαλίζεται καὶ ὀπάσχεται τὴν βασιλείαν εἰς ἐκεῖνους τοῦ ἀμοιάζον με αὐτά. Αὐτὸ εἶχει εἰπεῖ καὶ προφητομένως.

25. Λουκ. 8.10
26. Ματθ. 9. 3-13

Καὶ, ἡμεῖς, λοιπόν, ἐάν θελωμεν νὰ κληρονομήσωμεν τοὺς οὐρανοὺς, ὅς φροντισώμεν μὲ πολλὰν ἐπιμέλειαν νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν ἀρετὴν αὐτήν. Διότι αὕτη εἶναι ἡ ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τῆς εὐσεβείας, τὸ νὰ εἶναι κανεῖς, δηλαδὴ σκεπτός χωρὶς ὕποκρισιαν. Αὐτὸ εἶναι ἀγγελικὴ ζωὴ. Πραγματικὰ, ἡ ψυχὴ τοῦ πατρὸς εἶναι καθάραι ἀπὸ δια τὰ πάθη. **■** Δὲν μνησκακεῖ εἰς ἐκεῖνους ποὺ τὸ ἐλύπησαν, ἀλλὰ τοὺς τὴν ὁρᾷ ὡς φίλους, σάν νὰ μὴ ἔχει, συμπεριτεκεῖ. Καὶ ὅσον καὶ αὐτὸ δεῖξῃ ἡ μητέρα του, αὐτὴν ζητεῖ καὶ αὐτὴν προτιμᾷ ἀπὸ ἄλλους. Καὶ αὐτὸ δεικνύει μὴν θαυμάσσαν μὲ τὸ στέμμα καὶ τὰ λαμπρὰ βασιλικά ἐνδυμασία, δὲ τὴν βασιλεὺς παραπάνω ἀπὸ τὴν μητέρα του ποὺ φορεῖ ράκη. ἀλλὰ θὰ ἤθελε περισσότεροι νὰ ἴδῃ τὴν μητέρα του, μὲ τὰ ράκη, πρὸς τὴν βασιλίσσαν μὲ τὸν λαμπρόν στολίσμόν της. Διότι, τὸ ἴδιόν του καὶ τὸ ξένον γνωρίζε, νὰ τὸ ξεχωρίσῃ ὅχι μὲ τὴν πέναν καὶ τὸν πλοῦτον, ἀλλὰ μὲ τὴν φύσιν καὶ τὴν συμπεριθεῖν. Ἐπίσης, δὲν ζητεῖ τίποτε περισσότερον ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα, παρὰ νὰ χορτάσῃ μὲ τὸν θηλασμόν τοῦ μαστοῦ καὶ ὕστερα ἀφήνει τὴν θηλήν. **■** Τὸ παιδί δὲν λυσιτελεῖ διὰ τὰ πράγματα ποὺ ληψόμεθα ἡμεῖς, ὅπως εἶναι ἡ ἀπόλαυσιν τῶν χρημάτων καὶ ὅλα τὰ σχετικὰ. Οὔτε καὶ χαίρεται, πάλιν, μὲ δσα χαίρομεθα ἡμεῖς, μὲ τὰ ἐφήμερα αὐτὰ πράγματα οὔτε εἶναι προσηλωμένον εἰς τὰ κάλλη τοῦ σώματος.

Δι' αὐτὸ καὶ εἶπεν· «Διότι ὁ ἑαυτοὺς που θὰ γίνονται αὐτὰ, εἶναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν», ὥστε νὰ πράττωμεν μὲ τὴν ἐλευθέρου θέλησίν μας, ὅσα ἐκ φυσικῶς ἔχουν τὰ παῖδά. Πράγματι, καὶ ἐπεὶ ὁ Θεοῦ ἀπὸ καὶ μὴ ἀλλῇ αἰτίαν δὲν ἐπράττον ὅσα πράττουν, παρὰ ἀπὸ κακίας καὶ ἐγωισμοῦ δι' αὐτὸ προτρέπει τοὺς μαθητάς του νὰ εἶναι ἀπλοὶ ἀπὸ καθε πλευρᾶν ἀναφερόμενος εἰς τοὺς Θεοῦ αἰσῶν καὶ παιδεύων τοὺς μαθητάς του.

Διότι, εἰς τὴν πραγματικότητά τίποτε δὲν ὀδηγεῖ τοὺς εἰς τὴν ἀναξιοσύνην, ὅσον ἡ ἐξουσία καὶ τὰ ἀξιώματα. **■** Ἐπεὶ δὲ λοιπόν, ἐπρόκειτο νὰ τιμηθῶν πολλοὶ μαθηταὶ εἰς ὁλόκληρον τὴν οἰκουμένην τοὺς προλαβαίνει τὸ μὴ αὐτὸ καὶ δὲν τοὺς ἀφήνει νὰ πάθῃ κατὰ

ἀνθρώπων οὔτε νὰ ζητοῦν τιμὰς ἀπὸ τὸ πλῆθος οὔτε καὶ νὰ ὑπερφανεύονται ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. Βεβαίως, μολοντὶ αὐτὰ θεωροῦνται ἀσήμαντα, ἐν τούτῳ γίνονται αἰτίαι μεγάλων κακῶν. Διότι οἱ Φαρισαῖοι, παιδευμένοι, μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν, ἐξέπεσαν εἰς τὴν κορωνίδα τῶν κακῶν καὶ ἐπζητοῦν νὰ τοὺς χαίρετοῦν, νὰ κοπάζουν τὴν πρώτην θέσιν καὶ νὰ εἶναι τὸ κέντρον τοῦ ἐνδιαφέροντος. Ἀπὸ αὐτὰ, λοιπὸν ἐξώκειλαν εἰς τὴν δοξασίαν καὶ ἀπὸ αὐτὴν εἰς τὴν ἀσθένειαν. Διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ ἐκεῖνοι, μὲ τὰ νὰ περάζουν τὸν Κύριον, ἐφυγον ἀφοῦ προεκάλεσαν κατάραι διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦς, ἐνῶ τὰ παιδὰ ἔλαβον τὴν εὐλογίαν, ἐπειδὴ ἦσαν ἀπηλλαγμένα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ κακά.

Δ Ἄς γινώμεν, λοιπὸν, καὶ ἡμεῖς ὅτι τὰ παιδιά καὶ ὡς ὑπὸ τὴν ἰσχύον ὡς πρὸς τὴν κακίαν. Διότι, δὲν εἶναι δυνατόν, ὅπως ὅποτε δὲν εἶναι δυνατόν, νὰ ὤκωμεν τὸν αὐρανὸν κατ' ἄλλον τρόπον, ὅτι δὲ ὕπουλος καὶ ὁ ποιητὴς κατ' ἀνάγκην ἀναποτρέπτον θὰ ριφθῇ εἰς τὴν γέννησιν. Καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν γέννησιν, ὅμως, καὶ ἐδῶ θὰ πάθωμεν τὰ χειρότερα κακά. Διότι ἐὰν γίνῃς κακός, λέγει, «ὁ δὲ σου θὰ ὑποστῇς τὰ κακά. Ἐὰν ὅμως, γίνῃς ἀγαθός, θὰ ὠφεληθῇς καὶ τὸν ἑαυτὸν σου καὶ τὸν πλησίον σου»³⁰

Κύτταξε, λοιπὸν, μὲ ποῖον τρόπον συνέβη ἡ παράπαν ἀρχὴ εἰς τοὺς παλαιότερους. Πραγματικὰ δὲν ὁ πῆρε κανεὶς πρὸς τὸν Σαουλ καὶ πρὸς ἀγαθὸς καὶ ἐδῶ ἀπὸ τὸν Δαυὶδ. Ποῖος, ὅμως, ἦτο ὁ ἰσχυρότερος, ἢ Μήπωρ δὴ φορὰς δὲν τὸν συνέλαβεν ὁ Δαυὶδ καὶ ἐνῶ εἶχε τὴν δυνατότητα νὰ τὸν φονεύσῃ, δὲν τὸ ἔκανε. Μήπως δὲν τὸν εἶχε πιασμένον, ὅταν εἰς δικτυ καὶ φυλακὴν, καὶ τὸν ἐλυτρώθῃ. Καὶ αὐτὰ τὰ ἔκανε, ὅταν καὶ οἱ ἄλλοι τῶν παρωθούσων (νὰ τὸν φονεύσῃ) καὶ ἐνῶ ὁ ἴδιος πολλὰς κατηγορίας εἶχε ἐναντίον τοῦ. Καὶ ὅμως τὸν ἀφῆκε νὰ φύγῃ σῶον. Καὶ ὅμως ὁ Σαουλ τὸν κατεδίωκε μὲ ὅλον τὸν στρατὸν ἐνῶ ὁ Δαυὶδ εὐρίσκετο

μὲ ὀλίγους ἀπελπισμένους φυγάδας περιπλανώμενος καὶ περιφερόμενος ἀπὸ τόπου εἰς τόπον. **32** Ἀλλὰ ὁ φυγάς ὑπερσχυρε τοῦ βασιλέως, ἐπειδὴ ἐνεργοῦσε μὲ ἀγαθότητα, ἐνῶ ὁ βασιλεὺς ἐκνεῖτο ἀπὸ πονηρίαν.

Πραγματικὰ, ποῖος δύνανται νὰ θεωρηθῇ πρὸς πονηρὸς ἀπὸ ἐκεῖνον, ὁ ὅστις ἐπεχείρησε νὰ φονεύσῃ τὸν στρατηγὸν τοῦ, ποῦ ἔφερεν ἐπιτυχῶς εἰς πέρας τοὺς πολέμους καὶ ὑφίστατο τοὺς κινδύνους καὶ τοὺς κόπους διὰ τὰς ψυχὰς καὶ τὰς τρώπαια, ἐνῶ προσέφερεν εἰς αὐτὸν τοὺς στεφάνους τῆς δόξης. Διότι αὐτὰ τὰ γνωρίζοντα ἔχει ὁ φθόνος. Δηλαδή, συνεχῶς ἐπιβουλεύεται τὰ ἰδικὰ τοῦ καλὰ καὶ φθείρει ἐκεῖνον ποῦ κατέχεται ἀπὸ αὐτὸν καὶ τὸν περιβάλλει μὲ ἀπείρους συμφοράς. Καὶ ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος (ὁ Σαουλ), μέχρις ὅτου ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ κοντὰ τοῦ ὁ Δαυὶδ, δὲν ἐβγάλεν τὴν ἐλπίδα νῆ ἐκείνην φωνὴν κλάων καὶ λέγων ἀλυπούμαι ὑπερβολικὰ καὶ οἱ φίλοι πολέμου ἐκαντίον μοι, **33** ἐνῶ ὁ Κύριος μὲ ἐγκατέλειπεν³¹. Μάχρης ὅτου ἀποχωρισθῇ ἀπὸ τὸν Δαυὶδ, δὲν περιεπλάκει, ὁ ἴδιος εἰς πόλεμον ἀλλ' ἦτο ἡσυχασμένος καὶ βαρυσμένος, διότι ἡ δόξα τοῦ στρατηγοῦ διέβη νεν εἰς τὸν βασιλεῖα. Ἐπεὶ δὲ ὁ Δαυὶδ δὲν ἦτο φίλος τῆς ἐξουσίας, αὐτὸς ἐπέδωκε τὴν ἐκθρόνισιν τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ ὅπως τοῦ τὰς ἐπιτυχίας τὰς ἔκανε χάριν αὐτοῦ καὶ μὲ μεγάλην ἀγάπην τὸν περιεβάλλεν.

Ἰσως, ὅμως, κάποιοι ἀπὸ τοὺς μὴ ἐξετάζοντας μὲ ἀκριβῆς τὰ πράγματα, νὰ σκεφθῇ ὅτι αὐτὰ συνέβαιναν δι' ὅσον χρόνον εὐρ σκεταὶ ὁ Δαυὶδ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Σαουλ. Ὅταν, ὅμως, ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς βασιλείας ἐκεῖνου, τί τὸν ἠμπούει πλεον καὶ τί τὸν ἔκανε νὰ ἀποφεύγῃ τὸν πόλεμον πρὸς ἐκεῖνον, ἢ Μάλλον τί ὁ πῆρε πού νὰ μὴ τὸν παροῦσιν πρὸς τὴν στραγὴν, μήπως δὲν συμπεριεφέρθη μὲ πονηρίαν πρὸς τὸν Δαυὶδ μὴν καὶ δύο καὶ πολλὰς φορὰς. Μήπως δὲν ἐπὶ ἡγεσθῇ ἀπὸ αὐτοῦ, Μήπως δὲν εἶχε τίποτε νὰ τοῦ κατηγο-

ρήση; Μήπως δὲν ἦτο ἐπικινδυνὸς καὶ θαλαβερὰ διὰ τὸν Δαυὶδ ἡ βασιλεία καὶ ἡ σωτηρία τοῦ Σαουλ; Δὲν ἦτο ὑποχρεωμένος διαρκῶς νὰ πλανᾶται καὶ νὰ φευγῇ, δι' ὅσους χρόνους ἔζη καὶ ἐκλυθῆναι ἐκεῖνος; Καὶ ὅμως, τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν τὸν ἔκασκε νὰ θάψῃ τὸ ζῆφός εἰς τὸ αἷμα. Ἄλλα μοιροῦντο τὸν εἶπε νὰ κοιμηάται δεμένον μόνον, εἰς τὸ μέσον τῶν ἰδικῶν του, τοῦ ἡγγύσε τὸ κεφάλαι καὶ, πολλοὶ ἦσαν ἐκεῖνοι τοῦ τὸν παραθοῦσαν ἐναντίον αὐτοῦ καὶ ὑπεστήριζαν ὅτι ἡ εὐκαιρία αὐτῇ τοῦ ἐδόθη μὲ τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ **13** ἐν τούτοις ἐκεῖνος ἐμάλωσε τοὺς ὑποκινούντας εἰς ἐκδίκησιν καὶ ἀπέφυγε τὸν φόνον κα' τὸν ἄφησε νὰ φύγῃ σάων καὶ ὕνιχ. Καὶ σὰν νὰ ἦτο σωματοφύλακός μᾶλλον καὶ ὑπασπιστής αὐτοῦ καὶ ὄχι ἐχθρός του, ἔτσι κατηγόρει τοὺς στρατιώτας διὰ τὴν προδοσίαν τοὺς πρὸς τὸν Θεοῦ λέει.

Πο α ψυχὴ λο πόν, ἡμπορεῖ νὰ συγκριθῇ μὲ τὴν ψυχὴν τοῦ Δαυὶδ, τί ἡμπορεῖ νὰ σταθῇ ἰσαξίον πρὸς τὴν ἡμερότητα ἐκείνην; Αὐτὸ εἶναι δυνατόν νὰ τὸ ἀντλήσῃ καὶ ἀπὸ δὲν ἐλέχθησαν ἀλλὰ πολὺ περισσύτερον καὶ ἀπὸ δὲν συμβαίνειν τῶρα. Πραγματικὰ δὲταν καταλάβαινε τὴν ἰδικὴν μας φαλοτητα τότε μὲ μεγαλυτέραν ἀκριβείαν θὰ γνωρίσωμεν τὴν ἀρετὴν τῶν ἀγίων ἐκείνων ἀνδρῶν. Δι' αὐτὸ σὺς παρακαλῶ νὰ μιμούμεθα μὲ προθυμίαν τὸν ζῆλον αὐτῶν. Διότι, εἰάν ἀναπῆς ὑπερβολικὰ τὴν δόξαν καὶ δὲ τὸν λόγον αὐτοῦ ἐχθρεύεσαι τὸν σινάνθρωπόν σου, τότε θὰ τὴν ἀπολαύσης εἰς μεγαλύτερον θαυμῶν, **14** ὅταν ἀδιαφορήσης δι' αὐτὴν καὶ παύσης τὴν ἐχθρότητα. Διότι ὅπως ἡ μὴ συλλογὴ χρημάτων εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν φιλαργυρίαν, ἔτσι καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς δόξης δὲν συντελεῖ εἰς τὴν ἀπόκτησιν αὐτῆς.

Καὶ εἰάν θέατε ὡς ἐξετάσωμεν τὸ καθενὰ χωριστά. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν φοβούμεθα καθαρὰ τὴν γεένναν, οὔτε ἐνδοσφρομέμεθα πολὺ δὲ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἔλατε νὰ σὺς κατεβῶν με θάσιν τὰ ἐπιγεῖα παρόντα πράγματα. Πές μου σὲ παρακαλῶ ποῖον εἶναι οἱ περισσότερον γελῶν, Δὲν εἶναι ὅσοι κάνουν κατ' ἐλπίαν νὰ κερδίσουν τὴν δόξαν τῶν τολῶν **15** Ποῖο παλὺ εἶναι ἄξι οἱ ἐπαίνου, Δὲν εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ ἀδωρο-

ροῦν καὶ περιφρονοῦν τὸν ἐπαῖνον τῶν πολλῶν, Συνεπῶς, εἰάν εἶναι ἐπινοεῖς ἡ κενόδοξος καὶ ὁ κενόδοξος δὲν ἡμπορεῖ νὰ κρύψῃ τὸν πόθον του δι' αὐτήν, θὰ γελοιοποιηθῇ ὅπωςδήποτε, καὶ ἔτσι ἡ σφοδρὰ ἐπιθυμία τῆς δόξης ἔχει γινῆ δι' αὐτὸν αἰτία αἰτίας.

Καὶ δὲν ἐντροπιάζεται μόνον κατ' αὐτοὺς τοὺς τρόπων, ἀλλὰ καὶ διότι ἀναγκάζεται νὰ πράττῃ πολλὰ αἰσχρὰ πράγματα καὶ εἶναι εἰς μεγάλον θαυμῶν δουλοπρεπῆς. Καὶ ὅπως εἰς τὴν προσπάθειάν τους νὰ κερδίσουν περισσότερα θλάπτουνται συνήθως οἱ ἀνθρώποι, πρὸ πάντων ἀπὸ τὸ ἴδον τὸ πάθος τῆς φιλοκερδείας, **16** (διότι, πραγματικὰ, ὑφίστανται πολλὰς ἀπάτας καὶ τὰ μὲν κρὰ κέρδη προέβουιν μεγαλῶσαι, ζημία δὲ αὐτὸ καὶ ἡ φράσις αὐτῇ ἐγινεν πορομωδῆς), καὶ ὅμοιον τρόπον καὶ εἰς τὸν λάγνον γίνεταί ἐμπόδιον εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς ἡδονῆς τὸ ἴδον τὸ πάθος του. Πραγματικὰ, τοὺς πολλοὺ φαύλους καὶ γυναικαδούλους ἀνδρας αὐτοὺς κυρίως περιφεροῦν σὰν δούλους οἱ γυναῖκες καὶ ποτε δὲν θὰ καταδεχθῶν νὰ τοὺς θεωρήσουν σὰν πραγματικούς ἀνδρας, ἀφοῦ τοὺς ραπίζου, τοὺς περιφρονοῦν τοὺς περιφεροῦν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τοὺς γελοιοποιοῦν καὶ μόνον διατάσσας τοὺς δύνου. Ἐτσι, δὲν ὁπάρχε τίποτε πὺ τὰ πεινῶν καὶ ἀσημαίνον ἀπὸ τὸν ἐγωιστήν, τὸν δοξασιμῶν καὶ τὸν ἐχόντα μεγαλίαν, ἰδὲν δὲ τὸν ἑαυτοῦ τοῦ. Διότι τὸ ἀνθρώπινον γένος εἶναι φιλόδοξον **17** καὶ εἰς τιποτε ἄλλο δὲν ἀντιδρᾷ τόσοι, ὅσοι εἰς τὸν ἀλαξάναν, τὸν ὑπερόπτην καὶ τὸν δούλον τῆς δόξης. Ἀλλὰ καὶ οὕτως ὁ ἴδιος ὁ κενόδοξος, διὰ νὰ ὁ ἀπτήρησι τὴν εἰκόνα τῆς ὑπερφηφανείας, φέρεται σὰν δούλος πρὸς τοὺς περισσοτέρους ἀνθρώπους, μὲ τὸ νὰ τοὺς καλοκαυλῇ νὰ τοὺς περποιήται καὶ νὰ ὑφίσταται, δουλεύειαν χεροτέραι, ἀπὸ κάθε ἀγορασθέντα δούλον.

Αὐτὰ, λο πόν, ἀφοῦ ἐγνωρίσωμεν καλά, ὡς ἀπολαύωμεν ἀπὸ τὰ πάθη αὐτὰ, δὲ νὰ μὴ τιμωρηθῶμεν ἐδῶ εἰς τὴν γῆν καὶ κολασθῶμεν ἀπέραντα ἐκεῖ εἰς τὸν οὐρανόν. Ἀς γινώμεν ἐρασκαί τῆς ἀρετῆς. Διότι ἔτσι καὶ, πρὶν ἀπὸ τὴν βασιλείαν θὰ ἀποκτήσωμεν ἐδῶ τὰ μεγαλυτέρα καλά καὶ δὲταν φθάσωμεν ἐκεῖ θὰ ἐπιτιχῶμεν τὰ αἰώνια ἀγαθὰ, τὰ ὅσα εἶπε ὁλοῦς μας νὰ ἀ-

πολαύσωμεν, με την χάριν και την φιλανθρωπίαν του Κυρίου ημών Ἰησοῦ Χριστοῦ, **Π** εἰς τὸν ὁποῖον ἀνέκα. ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΓ' (63,

(Ματθ. 13, 18 - 26)

«Καὶ ἰδοὺ ἕνας τὸν ἐπλησίασε καὶ τοῦ εἶπεν Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ἀγαθὸν νὰ κάνω διὰ νὰ κληρονομήσω τὴν αἰώνιον ζωήν.»

Μερικοὶ μὲν διαβάλλουν τὸν νέον αὐτὸν ὡς ὑπουργὸν καὶ πονηρὸν καὶ ὅτι ἐπλησίασε τὸν Ἰησοῦν διὰ νὰ τὸν πειράξῃ **18** Ἐγώ, ὅμως, δὲν ἠμπορῶ, θέβαια, νὰ ἀρνηθῶ ὅτι ἦτο φιλάργυρος καὶ δοῦλος τῶν χρημάτων, ἐπειδὴ καὶ ὁ Χριστὸς τὸν ἤλεγξε ὡς τοιοῦτον, ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ καθόλου νὰ τὸν θεωρήσω ὡς ὑπουργόν, διότι ἀφ' ἑνὸς δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ καταλήγῃ κανεὶς εἰς τολμηρὰς κρίσεις διὰ ζητήματα ἀδελφά, καὶ μάλιστα ὅταν πρὸς ταῖς διὰ κατηγορίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος ἔχει ἀφανίσῃ τὴν ὑπόψιν αὐτὴν **19** Διότι λέγει, ὅτι «Ἐπρέξε πρὸς αὐτὸν καὶ ἀφοῦ ἐγονάτισεν ἐμπρὸς τοῦ, τὸν ἠρώτα»², καὶ ὅτι «Ὁ Ἰησοῦς τὸν παρετήρησε μετὰ πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ τὸν συνεπάθησεν»³

Ἀλλὰ ἡ δύναμις τῶν χρημάτων εἶναι μεγάλῃ καὶ τυραννικῇ καὶ αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ τὸ παρὸν περιστατικόν. Πραγματικὰ, καὶ ὅν ἀκόμη εἰμῶθα ἐνέρετοι ὡς πρὸς τὰ ἄλλα, ἡ φιλαργυρία καταστρέφει τὰ πάντα. Δικαιολογημένα, λοιπὸν καὶ ὁ Παῦλος εἶπεν ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ ρίζα ὧν τῶν κακῶν, «Διότι ρίζα ὧν τῶν κακῶν εἶναι ἡ φιλαργυρία»⁴ λέγει.

Διὰ τοῦτο, ὁ Ἰησοῦς τοῦ ἀπήντησε καὶ τοῦ εἶπεν «Κανένας δὲν εἶναι ἀγαθός»⁵, Ἐπειδὴ ὁ νέος τὸν ἐπλησία-

¹ Ματθ. 17, 16.

² Μάρκ. 10, 17.

³ Ματθ. 10, 31.

⁴ Α' Τιμ. 6, 10.

⁵ Ματθ. 18, 17.

ασε με την ιδεαν ότι ο Κυριος είναι ένας κοινος ανθρωπος μεσα απο τους πολλους και καποιος Ιουδαϊος διδασκαλος. Δι' αυτο και το ομιλει σαν ανθρωπος. Δι'οτι και εις πολλας αλλας περιπτωσεις απαντα εις τας σκεψεις εκεινων που τον πηρσ αζαν, όπως εταν λεγη «Ημεις προσκυνομεν εκεινο που γνωριζομεν», ¹⁰ και «Εαν εγω μόνος θέλω μαρτυρια δι'α τον εαυτον μου, η μαρτυρια μου δεν είναι αξιόπιστος»¹¹.

«Όταν λοιπον λεγη «Κανενας δεν είναι αγαθος» δεν το λεγε δια να αποκλειση τον εαυτον του απο το ότι ειναι αγαθος. «Απαγε. Δι'οτι δεν ειπεν «Δοσι. με λεγε ς αγαθόν»,¹² δεν ειμαι αγαθος. Αλλα ειπεν «Κανενας δεν είναι αγαθος». Δηλαδή, κανενας ανθρωπος. Και εταν, παλιν, λεγη αυτο ακριβως, δεν το λεγε, δια να αποστερηση τους ανθρωπους απο την αγαθοτητα. Αλλα το κανει δια να ξεχωριση το μέγεθος της αγαθοτητας του Θεου. Δι' αυτο και προσέθεσεν «Παρά μόνον ένας, ο Θεός»¹³. Και δεν ειπεν, παρά μόνον ο Πατηρ μου, δια να μάθης βτ. δεν απεκαθ'ιμε τον εαυτον του εις τον νεον.

Καθ' ομοιον τροπον και παραπάνω ώνόμαξε πολλους τους ανθρωπους και λεγεν «Εάν, λοιπον, σεΐς, κοιτο εισθε πονηροί, γνωρίζετε να διδετε ωφέλιμα πράγματα εις τα τέκνα σας»¹⁴. Πραγματικά, και εκει τους ώνόμασε πονηρους, δι'α δια να αποβωσι το γνωρισμα της πονηρας εις ολην εν γένει την ανθρωπινη φυσιν. (δι'οτι με το «ήμεις» δεν λεγει σεΐς ολοι οι ανθρωποι), Αλλα εδωσε την δυνασταν αυτην συγκρινων την αγαθοτητα των ανθρωπων προς την αγαθοτητα του Θεου. Δι' αυτον τον λόγον και προσέθεσεν «Πόσον μάλλον ο Πατηρ σας ο οϊράνιος θα δώση αγαθα εις εκείνους πες τον ζητούν, ».

6. Ίουδαϊ 4:22

7. Ίουδαϊ 5:11

8. Ματθ 14:17

9. Ματθ 14:17

10. Ματθ 14:17

11. Ματθ 14:17

Και ποια ανάγκη ήτο, έρωτά κάποιος, ή ποια ώφέλεια υπήρχεν, ώστε να δώση αυτην την απάντησιν, τον εξυψωνε, σιγά σιγά και τον διδάσκει, να αποκλεισθή τε λειώς από την καλακαίαν ¹⁵ με το δε, τον απομακρύνει από τα εγκόσμια, το στρέφει την προσοχήν προς τον Θεόν, τον πειθε, να ζητη τά μέλλοντα, να γνωριση το πραγματικόν αγαθόν, την ρίζαν και την πηγην των πάντων και εις αυτον να αποδίδη τας τιμάς. Δι'οτι και οταν λεγη «Σεΐς να μη θνومάζετε κανένα διδασκαλον εις την γην»¹⁶, το λεγει, προς αντιδιαστολήν με τον εαυτον του και δια να μάθουν οι ανθρωποι ποια είναι η αρχή των πάντων.

Εξ άλλου, ο νεος δεν δειξε μικράν προθυμίαν τότε, αφού τον έκυριευσε επιθυμία το αυτη, εταν άλλοι μόν επεραζον τον Ιησουν, άλλοι δε τον επληροίζαν δια να θεραπευθουν από τας ασθενειας τους, ¹⁷ ή τον παρεκάλουν δια τους συγγενείς τους ή και τους ξένους, ενώ αυτος (ο νεος) επήγε κοντά του και συνεζήτη με τον δια την ούράνιον ζωήν. Πραγματικά η γη¹⁸ ήτο ευφορος και πλουσια άλλα το πλήθος των άκαθάρων επνιγε τον σπόρον. Δι'οτι, κύτταζε πώς ήτο προετοιμασμένος την σιγήν εκέλευεν δια να υπακούη εις τας εντολάς, «Τι αγαθόν να κάνω» λέγει, «δια να κληρονομήσω την αϊώνιον ζωήν,» Τόσον προθυμος ήτο δια να εφαρμόση δι'α, θά του έλεγετο.

Εάν όμως, επήγε κοντά εις τον Ιησουν με την πρόθεσιν να τον πειράξη άσφαλώς θά μάς το έφανερώνη και αυτό ο ευαγγελιστής, ¹⁹ όπως άκριβώς έκασε και εις τους άλλους, παραδειγματος χάριν, με τον νομικόν²⁰. Αλλά και αν ακόμη το άπειρώπησεν ο ευαγγελιστής ο Χριστος όμως, δεν θά τον άφηνη να παύση άπαροτήρητος, άλλα θα τον ήλεγχε καθαρά ή θά έκανε κάποιον υπαινιγμόν δια να μη δώση την εντύπωσιν δι'α ηπατήθη και το διέφυγεν και έτος ύποστη ζή

15. Ιουδαϊ. Ματθ 4:23, 24

16. Η εντολή του 14:17, 18, 19

17. Ιουδαϊ. Ματθ 22:35

μίαν Ἐπισὴς ἐὰν ἐπὶ γῆς διὰ νὰ πειράξῃ τὸν Κύριον, δὲν θὰ ἐφευγε λυπημένος· ὅ· ὅσα ἤκουσεν· Αὐτὸ θέβαια, δὲν τὸ ἐπαθε καίνας ἀπὸ τοῦ φοβισμοῦ, ἀλλὰ ἐξοργίζοντο ὅτι τὸν ἀποστόμωσεν. Ὅχι, ὅμως, καὶ ὁ νέος. Ἀλλ' ἐφυγε κατηφής. Καὶ τὸ γεγονός αὐτὸ δὲν ἦτο μικρὰ ἀπὸδεξις, ὅτι δὲν ἐπλησίωσε τὸν Ἰησοῦν μετὰ ποιηρῶν ὁ ἀφίστην, ἀλλὰ μὲ ἀμφιβολίαν γνώμην καὶ ὅτι ἐπέθυμε τὴν αἰώνιον ζωὴν, ἀλλὰ τὸν κατεῖχε ἄλλο χειρότερον πάθος.

Β Ὅταν, λοιπὸν τοῦ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· «Εάν θέλῃς νὰ εἰσελθῇς εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν νὰ τηρήσῃς τὰς ἐντολάς»⁵ ἠρώτησεν· «ποίας ἐντολάς»·¹⁶ ὅχι διὰ νὰ τὸν πειράξῃ μὴ γένοιο, ἀλλ' ἔπεδεν ἐνόμωσεν ὅτι, μετὰ καὶ ἐλθῶν ἐντολαί, πέραν τῶν ἐντολῶν τοῦ νόμου, ἦσαν ἐκείναι, πῶς θὰ τοῦ ἐχάρησαν τὴν αἰώνιον ζωὴν. Καὶ αὐτὸ εἶναι χαρακτηριστικὸν ἀνθρώπου, τοῦ κατεχόμενου ἀπὸ μεγάλῃ ἐπιθυμίᾳ.

Εἰς τὴν συνέχειαν ἀφοῦ ὁ Ἰησοῦς τοῦ ἀνέφερε τὰς ἐντολάς τοῦ νόμου λέγει· «ἴδτε αὐτὰ τὰ ἐφύλαξα ἀπὸ τότε ποὺ ἤμουν νέος»·⁷ Καὶ δὲν ἐσταμάτησεν εἰς τὸ σημεῖον αὐτοῦ, ἀλλὰ ἐρωτᾷ καὶ πάλιν· «Τί μοῦ λέει, ἀκούμι»·⁸ ποῦ καὶ αὐτὸ εἶναι, δείγμα τῆς μεγάλης του ἐπιθυμίας. Ἐπίσης δὲν εἶναι, ἀσημαντὸν τὸ γεγονός ὅτι ἐνόμωσεν τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὅτι ὑπέρει καὶ ὅτι ἐπίστευεν ὅτι δὲν ἦτο ἐπαρκὴς ὁ νόμος διὰ νὰ ἐπιτυχῇ, ὅτι, ἐπέθυμε.

Γ Καὶ τί ἔκανε ὁ Χριστὸς λοιπὸν, Ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ δώσῃ μεγάλην ἐντολήν, θέτει πρὸ πάντων ἀφασμάτων καὶ τὰ ἐπαθλα καὶ λέγει· «Εάν θέλῃς νὰ εἶσαι τέλειος, πῆγαινε, πώλησε τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ μοίρασέ τα εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ θὰ ἔχῃς θησαυροὺς εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Καὶ ἔλα νὰ με ἀκολουθήσῃς»·¹⁹ Ἐἴδες πόσα θρά-

¹⁶ Ματθ. 19, 17.

¹⁷ Ματθ. 19, 18.

¹⁸ Ματθ. 19, 20.

¹⁹ Ματθ. 19, 21.

βεῖα καὶ πόσους στεφάνους ἀλλοθιθεῖ διὰ τὸν ἀγῶνα αὐτόν, Ἐάν, ὅμως, ἐπεφράξῃ τὸν Κύριον, δὲν θὰ τοῦ ἐδίδεν αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν. Ἰώρα, καὶ τοῦ ἀπαντᾷ σχετικῶς καὶ διὰ νὰ τὸν προσελκύσῃ τοῦ ὑποδεικνύει, ὅτι, ἡ ἀμοιβὴ εἶναι, μεγάλη καὶ, ἀκόμη, ἀψήγησι τὸ πᾶν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ νέου, καὶ μετὰ αὐτὰ συσκολεῖ τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι, ἡ παραίνεσις εἶναι, θαρεῖα. Δι' αὐτὸ καὶ, προτὶ νὰ καθορίσῃ τὸν ἀγῶνα καὶ τὸν κοπον, τοῦ ἀποκαλύπτει τὸ θαυμάσιον καὶ τοῦ λέγει· **Δ** «Εάν θέλῃς νὰ εἶσαι τέλειος», καὶ τότε τοῦ λέγει· «Πῆγαινε, πώλησε τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ μοίρασέ τα εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἀμέσως, πάλιν τὰ ἐπαθλα· «Καὶ, θὰ ἔχῃς θησαυροὺς εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Καὶ ἔλα νὰ με ἀκολουθήσῃς»· Διότι ἦτο μεγάλη ἀνταμοιβὴ τὸ νὰ ἀκολουθῇ τὸν Κύριον.

«Καὶ θὰ ἔχῃς θησαυροὺς εἰς τοὺς οὐρανοὺς» Ἐπειδὴ δηλαδὴ, ὁ λόγος ἀνεφέρετο εἰς χρήματα καὶ τὸν προέτρεπε νὰ ἀπογυμνωθῇ ἀπὸ ὅλων, διὰ νὰ τοῦ δείλῃ ὅτι δὲν τοῦ ἀφαιρῇ τὰ πλοῦτή του, ἀλλὰ τοῦ προσθέτῃ, εἰς τὰ ὑπάρχοντά, τοῦ ἔδωκε περισσότερα ἀπὸ ὅσα τοῦ ἔδωκεν ἐντολήν, νὰ προσφέρῃ. Καὶ ὅχι, μόνον, περισσότερα, ἀλλὰ καὶ τόσον ἀνώτερα, ὅσον ὁ οὐρανὸς ὑπερέχει τῆς γῆς καὶ ἀκόμη ἀνώτερα· Ὡς οὕτως δὲ θησαυροὶ τὴν ἀφθονίαν τῆς ἀνταμοιβῆς, διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν σταθερότητα καὶ τὸ ἀπαραθέσπον αὐτῆς. Ὡς οὕτως ἦτο δυνατὸν νὰ δώσῃ εἰς τὸν νέον νὰ καταλάβῃ εἰς τὸ μέτρον τῶν ἀνθρώπων δυνατοτήτων.

Κατὰ συνέπειαν, δὲν εἶναι ἀρκετὸν νὰ καταφρονῇ κανεὶς τὰ χρήματα, ἀλλὰ πρέπει, νὰ ἀφῇ τὸν πένθος, ἀλλὰ πρὸ πάντων νὰ ἀκολουθῇ τὸν Χριστὸν δηλοῦν, νὰ ἐκτελῇ ὅλας τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου καὶ νὰ εἶναι ἕτοιμος πρὸς σφαγὴν καὶ καθημερινὴν θάνατον. **Ε** «Εάν κανένας θέλῃ νὰ με ἀκολουθήσῃ ἅς ἀπαρνηθῇ τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ ἅς λάβῃ τὸν σταυρὸν τοῦ καὶ ἅς με ἀκολουθήσῃ»·²⁰ Ὡς, ἡ ἐντολὴ αὐτὴ δηλαδὴ, ἡ θυσία καὶ τῆς ἰδίας τῆς ζωῆς εἶναι, πολὺ ἀνώτερα ἀ-

πὸ τὴν ἀπόκρισιν τῶν χρημάτων. Ἄλλωστε δὲν συμβάλλει ἀλίγοι εἰς τὴν πραγματοποιήσιν αὐτῆς ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὰ χρήματα. «Ὅταν ὅμως, ὁ νέος ἤκουσεν αὐτὰ ἔφυγε λυπημένος»²¹.

Ἐπειτα, σὺν τῷ ἐμφανέροντι ὁ εὐαγγελιστὴς διὰ δὲν ἐπαθε τίποτε ἀφυσικόν ὁ νέος, λέγει «διότι εἶχε πολλὰ κτήματα»²². Ἐπειδὴ δὲ κατέχονται ἀπὸ τοῦ πάθος τῆς φιλαργυρίας καθ' ὅμοιον τρόπον ἐκεῖνο πού ἔχουν ἀλλίγαν μὲ ἐκείνους πού εἶναι κάτοχοι μεγάλης περιουσίας. Διότι, ὁ πάθος τῶν χρημάτων γινέται, τότε π. ὁ τυραννικός. Αὐτοῖς, θέβαικα, δὲν θά παύσω νὰ τὸ ἐπαναλαμβάνω συνεχῶς, διότι, δηλαδή, ἡ προσθήκη τῶν χρημάτων ἀνάπτει μεγαλύτερα τὴν φλόγα **Β** καὶ κάνει αὐτοὺς πού τὰ ἀποκοτῶν πρὸ πτωχοὺς ἀφοῦ τοὺς αὖξανει τὴν ἐπιθυμίαν (θ.ά. περισσότεραι) καὶ τοὺς κάνει νὰ αἰσθάνωνται περ σσότερον τὰς ἐλλείψεις.

Κύτταζε, λοιπόν, καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ποῖαν θύναμιν παρουσίασε τὸ πάθος αὐτό. Πραγματικά, ἐκεῖνον πού ἤλθε κοντά εἰς τὸν Χριστὸν με χαρὰν καὶ πραθυμίαν ἔπε δὴ τὰς προέτρεψεν ὁ Κύριος νὰ ἀπαρνηθῇ τὰ χρήματά του, τόσον ἀπεθάρρυνεν καὶ κατέβαλεν, ὥστε δὲν τὸν ἀφήσε νὰ δώσῃ καὶ ἀπάντησιν εἰς αὐτά, ἀλλ' ἔφυγε σιωπηλὸς, κατηφής καὶ δι.σπασσμένος.

Καὶ ὁ Χριστὸς τι εἶπεν. Πόσον δυσκόλῃ θά εἰσέλθουν οἱ πλούσιοι εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν²³. Ὁγ, διὰ νὰ διαβάλλῃ τὰ χρήματα ὅσα ἔκείνους πού εἶναι δοῦλο τῶν χρημάτων. Ἐάν, βυῶς ὁ πλούσιος δύσκολα (θ.ά. εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν), «' πολλὰ δύσκολώτερος ὁ πασιγέκτης. Διότι, εἴναι εἶναι, ἐμπόδιον διὰ τὴν βασιλείαν ἢ μὴ προσφορά τῶν δικῶν μας, συλλέγουσιν πόσοι πύρ συσσωρεύς ἢ ἀρπαγὴ καὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

²¹ Ματθ. 19, 20
²² Ματθ. 19, 22
²³ Ματθ. 19, 23

Ἀλλὰ διὰ ποῖον λόγον ἔλεγεν εἰς τοὺς μαθητάς, ὅτι δύσκολα θά εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν ὁ πλούσιος, ἀφοῦ ἦσαν πτωχοὶ καὶ δὲν εἶχαν τίποτε, διὰ νὰ τοὺς δοῶν νὰ μὴ ἐντρέπωνται τὴν πενίαν καὶ κατὰ κατὰ τὸν τρόπον ἀπολογούμενος εἰς αὐτοὺς ἔπε δὴ δὲν θά τοὺς ἐπέτρεπε νὰ ἀποκτήσουν τίποτε.

Ἀφοῦ λοιπόν, εἶπεν διὰ τὸ πρόβλημα ἦτο δύσκολον, εἰς τὴν συνέχεια ἀποδεικνύει, ὅτι, εἶναι καὶ ἀδύνατον, καὶ μάλιστα ὑπερβολικὰ ἀδύνατον. Καὶ αὐτὸ τὸ κατέστησε φανερόν μετ' ὁ παρόδειγμα τῆς γκαμήλας καὶ τῆς βελόνας «διότι εἶναι, εὐκολώτερον» λέγει «να περάσῃ μία γκαμήλα ἀπὸ τὴν τρύπα, πού ἀνοίγε ἡ βελόνα, **Β** παρά ὁ πλούσιος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ»²⁴.

Ὅθεν, με αὐτὰ ἀποδεικνύεται, ὅτι δὲν θά ἔχουν μὲ κρὰν καὶ ἀσῆμανται ἀμοιβὴν ἐπε' νου, πού ἐνθ' εἶναι πλούσιοι, κατορθώσονται νὰ εἶναι εὐσεβεῖς. Δ' αὐτὸ καὶ εἶπεν διὰ αὐτὸ εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ δεῖξῃ διὰ ἐκεῖνος, πού πρόκειται νὰ πετυχῇ τὴν σωτηρίαν, (δὲν καὶ εἶναι πλούσιος), χρεάζεται ἀφθονίαν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. Ὅταν, λοιπόν, ἐταράχθησαν οἱ μαθηταί, τοὺς ἔλεγεν ὁ Κύριος «Εἰς τοὺς ἀνθρώπους αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον, εἰς τὸν Θεόν ὅμως, ὅλα εἶναι δυνατὰ»²⁵.

Καὶ διὰ ποῖαν αἰτίαν ταράσσονται, οἱ μαθηταί, ἐνθ' ἦσαν πτωχοὶ, καὶ μάλιστα πολλοὶ πτωχοί, διὰτι θορυβοῦνται. Ἐπε δὴ ἐλυποῦντο καὶ ἐνδιέφεροντο διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ μεγάλῃν στοργὴν εἶχαν δι' ὅλους καὶ ἠσθάνοντο πλέον σὰν διδάσκαλοι, τῶν ἄλλων. **Β** Ἐπε' λοιπόν, ἐτρέμαν καὶ ἐφοβοῦντο διὰ τὴν οἰκουμένην ολόκληρον ἐξ αἰτίας τῆς ἀποφασέως αὐτῆς ὥστε ἔχρη αἰζόντο μεγάλῃ παρηγορίᾳ. Δ' αὐτὸ ὁ Κύριος τοὺς ἐκκινεῖ πρῶτον καὶ τοὺς εἶπεν «Ἐκεῖνα πού εἶναι ἀδύνατα νὰ γίνων ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, αὐ-

²⁴ Ματθ. 19, 24
²⁵ Ματθ. 19, 26

τά είναι δυνατόν από τὸν Θεόν»²⁶. Πραγματικά, μὲ ἡμε-
ρον καὶ πρᾶον θλέμμα καθιούχασε τὴν ταρταρμένην τους
διάνοιαν καὶ διέλυσε τὴν φγωνίαν (διότι αὐτὸ ἐδήλωσεν
ὁ εὐαγγελιστής, ὅταν εἶπεν «τοὺς ἐκύτταξεν») **23** ■
Ὑστερα καὶ μὲ τοὺς λόγους τοὺς ἀνεκούφισε μὲ τὸ νὰ
φέρῃ εἰς τὸ μέσον τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ καὶ ἔτσι τοὺς
ἐδῶσε θάρρος.

Ἐάν δὲ ἐπιθυμῇς νὰ μάθῃς καὶ τὸν τρόπον καὶ πῶς
θὰ εἶναι δυνατόν αὐτὸ ἄκουε Βέβαια, δὲν εἶπε τὴν φρά-
σιν, «ἐκεῖνα ποὺ εἶναι ἀδύνατα νὰ γίνουν ἀπὸ τοὺς ἀν-
θρώπους, αὐτὰ εἶναι δυνατὰ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ», μὲ σκοπὸν
νὰ παραιτηθῇς καὶ μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι εἶναι ἀδύνατα νὰ
ἀπέχῃς ἀπὸ κάθε προσπάθειαν, ἀλλ' εἶπεν αὐτὰ διὰ νὰ
καταλάβῃς τὸ μέγεθος τοῦ κατορθώματος καὶ νὰ ἀνα-
λάβῃς εὐκολα τὴν ἀγῶνι καὶ νὰ παρακαλέσῃς τὸν Θεόν
νὰ σε βοηθήσῃ εἰς τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς καὶ, ἔτσι, ἀποκτη-
σῃς τὴν αἰώνιον ζωὴν.

Λοιπὸν, πῶς θὰ γίνῃ κατορθωτὸν αὐτό, "Ἄν ἀπαρ-
νηθῇς τὰ ὑπάρχοντά σου, ἂν προσφέρῃς ὅλα τὰ χρήμα-
τά σου, ἂν ἀπαλλαγῇς ἀπὸ τὴν πονηρὰν ἐπιθυμίαν ■
Τὸ ὅτι, διηλασθῇ, δὲν ἀποδίδεται ἡ ἐπιτυχία αὐτοῦ εἰς τὸν
Θεὸν ἐξ ὁλοκλήρου, ἀλλὰ τὸ εἶπεν ὁ Κύριος μὲ τὸν σκο-
πὸν νὰ δείξῃ τὸ μέγεθος τοῦ κατορθώματος, ἄκουσε τὴν
συνέχεια, "Ὅταν, λοιπὸν, ὁ Πέτρος εἶπεν· «Ἰδοὺ, ἡμεῖς
ἀφῆσάμεν τὰ πάντα καὶ σε ἠκολούθησάμεν», καὶ ἡρώ-
τησεν «Τί ἄρα γε θὰ δοθῇ εἰς ἡμᾶς ὡς ἀμοιβή»²⁷, ὥρι-
σε τὸν μισθὸν δι' ἐκείνους καὶ προσέθεσεν ὁ Κύριος·
«Καὶ καθένας ποὺ ἀφῆσε σπ. τὰ ἢ χωράφ. α ἢ ἀδελφούς
ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα θὰ λάβῃ πολυαπλᾶ εἰς
τὴν παρούσαν ζωὴν, θὰ κληρονομήσῃ δὲ καὶ τὴν αἰώ-
νιον ζωὴν»²⁸. Ἔτσι, τὰ ἀδύνατα γίνετα, δυνατὰ.

Ναὶ ἄλλα πῶς εἶναι δυνατόν ἐρωτᾷ κάποιος νὰ
ἀφῇσῃ κανεὶς τὰ πάντα, Πῶς εἶναι, δι' ἑατὸν ἐκεῖνος, ποὺ

²⁶ Luc 18,21
²⁷ Mat 19,27
²⁸ Mat 19,29

μὴν φορὰν ἐδουλοθῇ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ τοῦ εἶδους
νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰ χρήματα, Ἐάν ἀρχίσῃ νὰ προσ-
φέρῃ τὰ ὑπάρχοντά του καὶ νὰ περικόπητῃ τὰ περιτ-
τά ■ Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν θὰ προχωρήσῃ καὶ παρα-
πέρα καὶ θὰ θαυ.σῇς, πλέον, γρηγορώτερα

Κατὰ συνέπειαν, ἐάν σοὺ φαίνεται δυσκόλιν τὸ ἐρ-
γον αὐτὸ εἰς τὸ σύνολον τοῦ, νὰ μὴ ζητήσῃς τὸ πᾶν διὰ
μᾶς, ἀλλὰ ἡμέρα καὶ οἷα σιγά ἀνέβα τὴν κλίμακα
αὐτὴν, ποὺ σε δὴγεί εἰς τὸν οὐρανόν. Διότι, ὅπως ἀκρι-
βῶς ἐκεῖνοι ποὺ θαυανίζοντα ἀπὸ τριετὸν καὶ ἔχου-
ν μέσα τοὺς ἀφθονοὺς θριμναίαν χολὴν, ὅταν προσθέσῃς
φαγητὰ καὶ ποτὰ, ὅχι μόνον δὲν σβήνουν τὴν δίψαν τοὺς
ἀλλὰ ἀντίπτυνι τὴν φιλόγα τους, καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ
οἱ φιλοχρήματα, ὅταν εἰς τὴν φουδερὰν αὐτὴν ἐπιθυμί-
αν ■ τοὺ εἶναι χειρτερα ἀπὸ τὴν χολὴν, προσθέσῃς
τὰ χρήματα, τότε τὴν ἀνάπτουν περισσότερον. Ἐπειδὴ
τίποτε δὲν καταπτεύει τόσο αὐτὴν, ὅσον ἡ ἀποβολὴ τῆς
ἐπιθυμίας τοῦ κέρθους, ὅπως πάλιν, καὶ τὴν θριμναίαν
χολὴν τὴν κατασιγάει ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τοῦ φαγητοῦ καὶ ἡ
κένωσις.

Καὶ πῶς θὰ γίνῃ αὐτό, ἐρωτᾷ κάποιος "Ἄν ἀντιλη-
φθῇς ὅτι ὅσον ἀποκτᾷς πλοῦτη, δὲν θὰ παύσῃς ποτὲ νὰ
διψᾷς δι' αὐτὰ καὶ νὰ φθείρῃς, ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ
περισσότερου "Ὅταν, ὁμως, ἀπαλλαγῇς ἀπὸ τὰ ὑπάρ-
χοντά σου, θὰ ἡμπορέσῃς νὰ σταματήσῃς καὶ τὸ νόση-
μα αὐτό. Συνεπῶς, νὰ μὴ περ θαύλασαι μὲ τὰ περισσό-
τερα, ὥστε νὰ μὴ ἐπιδιώκῃς τὰ ἀκατόρθωτα καὶ νοσή-
ς κατὰ τρόπον ἀνίστον καὶ εἰσα. πιά ἀξ.αλυπτίας ἀπὸ δι-
ψους κατεχόμενος ἀπὸ τὴν λύσσειν αὐτοῦ τοῦ εἶδους
Διότι, ἀπάντησέ μου, σὲ παρακαλῶ, ποῖος, ἡμποροῦμεν
νὰ εἰπώμεν, θαυανίζεται καὶ λυπεῖται, ■ ἐκεῖνος ποὺ
ἐπιθυμεῖ πολυτελεῖ φαγητὰ καὶ ποτὰ καὶ δὲν ἔχει τὴν
δυνατοτητα νὰ τὰ ἀπολαύσῃ ὅπως τα θέλει, ἢ ἐκεῖνος
ποὺ δὲν ἔχει, παρομοίαν ἐπιθυμίαν, εἶναι φανερόν ὅτι ἐ-
κεῖνος ποὺ ἔχει, μὲν τὴν ἐπιθυμίαν, ἀλλὰ δὲν ἡμπορεῖ νὰ
ἀπολαύσῃ διτ' ἐπιθυμεί. Πραγματικά, αὐτὸ εἶναι, τόσο
ὁδυνηρόν, διηλασθῇ, ὅποιος ἐπιθυμεῖ νὰ μὴ ἀπολαμβάνῃ
καὶ ὅποιος διψᾷ νὰ μὴ πινῇ, ὥστε καὶ ὁ Χριστὸς, ὅταν
ἠθέλε νὰ μᾶς παραστήσῃ τὴν γέενναν, **23** ■ τὴν παρ-

στησε, με τὸν τρόπον αὐτὸν καὶ παρούσας τὸν πλοῦσιον ἔτσι νὰ καίγεται.²⁹ Ἐνῶ, δηλαδή, ἐπεθύμει μίαν σταγόνα νεροῦ, δὲν ἤμποροῦσε νὰ τὴν ἀπολαύσῃ, καὶ ἔτσι ἐτιμωρεῖτο.

Ἰσχύει, ἐκεῖνος πού περιφρονεῖ τὰ χρήματα ἔχει καταστρέψῃ τὴν ἐπιθυμίαν ἐνῶ ὅποιος ἐπιθυμῇ νὰ πλουτίσῃ καὶ νὰ ἀποκτήσῃ περισσότερα, τὴν ἤνωσε πρὸς πολλοὺς καὶ ποτὲ δὲν ἰκανοποιεῖται. Ἄλλ' ὅταν ἀποκτήσῃ ἑκάκις ὅσας τάλαντα, ὅλλα τόσα ἐπιθυμῇ. Καὶ, ὅταν ἐπιτύχῃ αὐτά, πάλιν ἐπιθυμῇ τὰ ὁπλασία. Καί, ὅταν, παραχωρεῖ, εὐχεται νὰ γίνουσι χρῆσας πρὸς χάριν τοῦ θεοῦ, ἢ γῆς, ἢ θαλάσσης καὶ τὰ πάντα καὶ, ἔτσι, τὸν κατέχει. Ἕνα εἶδος νέας καὶ φοβεραῆς μακίας ποὺ δὲν ἡμπορεῖ νὰ σῇσῃ ποτέ.

¶ Καὶ δια νὰ καταλάβῃς διὰ τί, με τὴν προσθήκην, ἀλλὰ με τὴν ἀφαίρεσιν καταπαύει αὐτὸ τὸ κακόν, (ἀκούσε τὸ ἔξης). Ἐάν κάποτε σοῦ ἤρχετο ἡ παράλογος ἐπιθυμία νὰ πετάξῃς καὶ νὰ κινήσῃς εἰς τὸν ἀέρα, πῶς θὰ ἤμποραῖσες νὰ ἀποσπῇσῃς τὴν παράλογον αὐτὴν ἐπιθυμίαν; Μήπως μετὰ τὴν φεικλίαν πτερά καὶ νὰ κατασκευάζῃς ὅλα σχετὰ καὶ ὄργανα; Ἡ μετὰ τὴν πείσῃς τὸ μυστὶ σοῦ, διὰ τί ἐπιθυμῇ ἀδυνατὰ πράγματα καὶ διὰ τὴν πείσῃς νὰ ἐπιτελῇ κανένα ἀπὸ αὐτά. Εἶναι, φαίνεται, ὅτι μετὰ τὴν πείσῃς τὸ μυστὶ σοῦ.

Ἄλλ' ἐκεῖνο λέγει, κάποιος εἶναι ἀδύνατος. Να, ὅλλα καὶ ταῦτα εἶναι, πρὸς ἀδύνατον, δηλαδή, νὰ εὐρῇς τὰ θύρα τῆς ἐπιθυμίας αὐτῆς. Διότι, εἶναι, εὐκολώτερον, ἂν καὶ εἴμεθα ἄνθρωποι, νὰ πεταχθῶμεν, παρὰ μετὰ τὴν προσθήκην τοῦ ἐπιπλέον, νὰ καταπαύσῃμεν τὴν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν. Πραγματικὰ, ὅταν τὰ ἐπιθυμητὰ εἶναι πραγματοποιησιμαῖα, εἶναι δυνατόν με τὴν ἀπολαύσιν νὰ ἰκανοποιηθῶν. Ὅταν, ὅμως, εἶναι ἀδύνατα, ἔνα πρέπει μόνον νὰ φροντίζωμεν, τὸ πῶς θὰ ἀπομακρυνθῶμεν ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτήν, ὅσοι διαφέρει καὶ δὲν εἶναι, θέματα ἀδύνατα νὰ ξαναεὐρώμεν τὴν ψυχὴν μας.

29. Ἰωάν. 16, 10-12.

Κατὰ συνέπειαν, διὰ νὰ μὴ λυπούμεθα χωρὶς λόγον, ὅς ἀποθέλωμεν τὸν ἔρωτα τῶν χρημάτων, ποὺ συνεχῶς μᾶς προξενεῖ λύπας καὶ ποτὲ δὲν ἀνέχεται, νὰ κατασπύσῃ καὶ ὅς σπαραξόμεν πρὸς ἄλλον ἔρωτα, ποὺ μᾶς καθιστᾷ μακαρίους καὶ μᾶς παρέχει μεγάλην ἀνεσιν καὶ ἀνάμνη, ὅς ἐπιθυμῶμεν τοὺς οὐρανίους θησαυρούς. Διότι, ἐδῶ δὲν ὑπάρχει οὔτε τόσων πολλὴ κόπος καὶ τὸ κέρδος εἶναι ἀνέκφραστον καὶ δὲν ὑπάρχει περίπτωσις ἀποτυχίας δι' ἡκείνους ποὺ ἀγρυπνεῖ καὶ προσέχει καὶ περιφρονεῖ τὰ παρόντα. ¶ Ἀντιθέτως, ἐκεῖνος πού εἶναι δοῦλος εἰς τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ καὶ ἔχει ἐξ ἀλοκλήρου παραδοθῇ εἰς αὐτά, εἶναι ἀνάγκη ὁπωσδήποτε νὰ τὰ ἀποχωρήσῃ κάποτε.

Αὐτὰ σκέψου λαῖπὸν καὶ ὁ ὅς μακριὰ σοὶ τὴν πονηρὰν ἐπιθυμίαν τῶν χρημάτων. Διότι, οὔτε καὶ αὐτὰ δὲν ἡμπορεῖς νὰ ἰσχυρισθῇς, ὅτι, δηλαδή, ἡ ἐπιθυμία αὐτὴ δίδει τὰ παρόντα καὶ ἀποστερεῖ τὰ μέλλοντα. Καὶ αὐτὰ θέματα, διὰ συνέβαιναν θά ἦτο ἡ χειρότερη κόλασις καὶ τιμωρία. Ὅμως, οὔτε καὶ ταῦτα δὲν εἶναι ἀδύνατα. Διότι, μαζί με τὴν γέννησιν, καὶ προτοῦ ἀπὸ τὴν γέννησιν ἐκείνην, καὶ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν σὲ ρίπτει εἰς τὴν χειρότερον κόλασιν. Πραγματικὰ ἡ ἐπιθυμία αὐτὴ ἀνέτρεψε πολλὰς αἰκίας προεκάλυψε σκληροῦς πολέμους καὶ ἠνάγκασε εἰς θάνατον τερατισμὸν τῆς ζωῆς. ¶ Ἀλλὰ καὶ πρὶν ἀπὸ τοὺς κινδύνους αὐτοὺς λυμαινέται τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς. Καὶ πολλὰς φορές κατέστησε τὸν ἔχοντα τὰ πλοῦτα διελὸν ἄνθρωπον, θρασὺν ψεύτην, σκολιὰν, ἀρπαγὰν, πλεονέκτην καὶ τὸν περ ἐβόλε μετὰ τὰς κακίας. Ἀλλ' ἴσως, ὅταν ἐλέγῃς τὴν λαμπρὴν τῶν χρημάτων, ¶ 23-25 τὸ πλῆθος τῶν ὁπηρετῶν, τὴν ἀφαιρέτητα τῶν οἰκοδομημάτων καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς ἀγορᾶς, νὰ καταγοητευσῇς.

Ποία θεραπεία, ὅμως, θὰ ὑπάρξῃ διὰ τὸ πονηρὸν αὐτὸ τραῦμα; Ἄν σκεφθῇς πῶς αὐτὰ σοῦ διαθέτουν τὴν ψυχὴν, πῶς τὴν καθιστοῦν σκοτεινὴν, ἐρημὴν, αἰσχροὺν καὶ ἀσχημὸν. Ἄν λάβῃς δι' ἑμὲν σου με πόσα κακὰ ἀπεκτηθῇσιν τὰ χρήματα με πόσους κόπους καὶ κινδύνους φυλάσσονται. Μᾶλλον, ὅμως, δὲν φυλάσσονται μετὰ τὸ τέλος, διότι καὶ ὅταν ἀποφύγουν τὰς ἀρπαγὰς δ-

λων, ἔρχεται ὁ θάνατος, ποὺ πολλές φορές μεταφέρει τὰ χρήματα εἰς τὰ χέρια τῶν ἑχθρῶν σου, καὶ σὲ παίρνει ἔρημος, καὶ φεύγει, χωρὶς νὰ οὕρης τίποτε ἀπὸ αὐτὰ μαζὶ σου, παρὰ μόνον τὰ τραύματα καὶ τὰς πληγὰς, ποὺ ἐπὶ τρεῖς ἀπὸ αὐτὰ ἡ μυχὴ καὶ φαύγει.

Β Ὅταν, λοιπὸν ἴδῃς κάποιον νὰ λάμψη ἐξαπτερικῶς ἀπὸ τὰ ἐνδυματὰ του καὶ τὴν μεγάλην ἀκολουθίαν του, τότε, νὰ ἐξομολόγησιν τὴν συνειδήσιν του καὶ θὰ συναντήσῃς μέσα πολλὰς ἀράχνας καὶ θὰ ἀντικρύσῃς ἀφθονίην σκόνην.

Συλλογίσαι τὸν Παῦλον καὶ τὸν Πέτρον. Σκέψου τὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Ἥλιν Μάλλον (σκέψου) αὐτοὶ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. ποὺ δὲν εἶχε ποὺ νὰ ἀκουσθῇ τὸ κεφαλὶ του. Αὐτὸν νὰ μιμηθῇ καὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ, καὶ νὰ φαντασθῇ τὸν ἀνεκφράστον πλούτον αὐτῶν. Καὶ εἶναι ἐπὶ δαίμονι κυττάζεις τὰ χρήματα καὶ σὲ πιάσῃ ζάλη, ὅπως συμβαίνει, εἰς κάποιο ναύαρχον, ὅταν ἐπέλθῃ ἡ καταγίδια, νὰ ἀκούσῃς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Χριστοῦ, **Ο** ποὺ λέγει, ὅτι εἶναι ἀδύνατον ὁ πλούσιος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Καὶ θέρεσιν ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν τὰ θουὰ, τὴν ξηρὰν καὶ τὴν θαλάσσαν καὶ, εἴναι θέλεις κόνη τὰ πάντα θεωρεῖς ὅτι εἶναι ἀπὸ χρυσάφι καὶ, τότε, θὰ ἀντιληφθῇς ὅτι τίποτε δὲν ἰσχύει, μὲ τὴν ζημίαν ποὺ ὑφίστασαι ἀπὸ αὐτὰ.

Καὶ σὺ μὲν σκέπτεσαι τὰ τόσα καὶ τόσα στρέμματα γῆς καὶ τὰ δέκα ἢ εἴκοσι σπύρια, ἢ καὶ περισσότερα, τὰ πολλὰ λουτρά τοῦς χίλους, τοὺς δ' οὐλίους δούλους καὶ τὰ ἀργυρόδετα καὶ χρυσοστολιστά ἀμάξια. Ἐγὼ ὅμως, σοὺ λέγω τὸ ἐξῆς. Ἐάν ὁ καθένας ἀπὸ σας τοὺς πλουσίους ἀφῇ τὴν πενίαν αὐτὴν, (ὅ ὅτι αὐτὰ εἶναι, πενία συγκριτικῶς πρὸς ὅσα πρόκειται νὰ εἰπῶ) καὶ ἀποκατοῦσιν ὁλόκληρον κόσμον καὶ εἶχεν ὁ καθένας ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του τόσους ἀνθρώπους, **Ι** ὅσοι τώρα ὑπαρchoύν εἰς κάθε σημεῖον τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης καὶ ὁ καθένας εἶχε τὴν οἰκουμένην ὁλόκληρον, τὴν γῆν καὶ τὴν θαλάσσαν, καὶ εἶχε παντοῦ οἰκοδομηματα καὶ πόλεις καὶ ἔθνη, καὶ ἀπὸ κάθε σημεῖον, ἀντὶ τοῦ νεροῦ καὶ τῶν πηγῶν, ἔρρεεν πρὸς χάριν τοῦ χρυσός, δὲν θὰ ἔλεγεσθαι, ὅτι οἱ πλούσιοι αὐτοῦ τοῦ εἴδους ἀξίουν τρεῖς ἄ-

βολοὺς. ὅταν κριθοῦν ἀντίκρουσιν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Διότι εἴναι τώρα ἐπιθυμοῦν σφοδρὰ τὰ χρήματα, ποὺ χάνονται, καὶ ὅταν δὲν τὰ ἀποκτήσουσιν, βασανίζονται, εἴναι γνωρίζουσιν τὰ ἀπόρητα εἶναι ἀγαθὰ, τί θὰ εἶναι ἱκανοὶ νὰ τοὺς παρηγορήσῃ, πλέον αὐτοὺς, δὲν ὑπάρχει τίποτε, βέβαιον.

Κατὰ συνέπειαν, μὴ μοὺ προσβάλλῃς τὴν ἀφθονίαν τῶν χρημάτων, ἀλλὰ σκέψου τὴν ζημίαν ποὺ ὑφίστανται οἱ ἐρασταὶ τῶν χρημάτων, ποὺ χάνουν τὴν βασιλείαν δι' αὐτὰ. **Κ** καὶ παθαίνουν, ὅτι, ἐκεῖνος ποὺ, ὅταν ἐκπέσῃ ἀπὸ μίαν πολλὴν καὶ κατὰ τὴν θέσιν τῶν ἀνακτόρων, καυχᾶται καὶ ὑπερηφανεύεται διὰ μίαν θημωνίαν κοπριάς τοῦ ἔχαι. Διότι ἡ συσσώρευσις τῶν χρημάτων δὲν διαφέρει καθόλου ἀπὸ τὴν κοπρίαν. Μάλλον δὲ ἡ κοπρία εἶναι ἀντιθέτως, διότι χρησιμεύει εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τὴν θέρμανσιν τοῦ λουτροῦ **65:4** καὶ εἰς ἄλλα παρόμοια. Ἐνῶ ὁ χρυσὸς ποὺ εἶναι κρυμμένος εἰς τὴν γῆν δὲν χρησιμεύει, εἰς τίποτε ἀπὸ αὐτὰ.

Καὶ μοκάρι, νὰ ἴτο μόνον ἀρχηγός, Γάρος, δῆμας, καὶ πολλὰς καμίνους ἀνάπτει, εἰς ἐκεῖνον ποὺ τὸν ἔχει, εἴναι δὲν τὸν χρησιμοποῖ ὅπως πρέπει. Δ' αὐτὸ καὶ οἱ εἰδωλολάτραι ἀνόμενοι τὴν φιλοργίαν ἀκρόπολιν τῶν κακῶν, ὃ δὲ μοκάριος Παῦλος πολὺ φαιδρότερος καὶ ἐμφαντικώτερος τὴν ἀπεκάλεσε ρίζαν ὅλων τῶν κακῶν.³⁰

Αὐτὰ, λοιπὸν, ὅλα ἄς συλλογασθῶμεν καλὰ καὶ ἄς μάθωμεν νὰ μιμνησθῶμεν τὰ ἄξια μίμησης. Ὅχι, τὰς λαμπράς οἰκοδομὰς καὶ τὰς πλούσιαις κτήματα ἀλλὰ τοὺς ἀνδρας ποὺ ἔχουσι μεγάλην παρηγορίαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, **Β** ἐκεῖνους ποὺ πλουτοῦν εἰς τὸν οὐρανόν, τοὺς κυρίους τῶν θησαυρῶν ἐκείνων τοὺς πραγματικὰ πλουσίους τοὺς πτωχοὺς διὰ τὸν Χριστόν. Ἐπο, θὰ ἀποκτήσωμεν τὰ αἰώνια ἀγαθὰ, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζὶ μὲ τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα συγχρόως ἀνήκε ἡ δόξα, τὸ κράτος καὶ ἡ τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ =Δ (64)
(Μαθ 11, 27 x 16)

¶ «Τότε ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος καὶ τοῦ εἶπεν· Ἰδοὺ, ἡμεῖς ἀφήσαμεν ὅλα καὶ σὲ ἠκολούθησαμεν. Τί ἔρα γε θάδοθῇ εἰς ἡμᾶς ὡς ἀμοιβή·»¹

Ποῖα πάντα μακαριε Πέτρε, τὸν κόλαμον, τὸ δικτυόν, τὸ πλοῖον, τὴν τέχνην. Αὐτὰ μοῦ λέγεις πάντα, Παύ, ἀπαντᾷ. Ἀλλὰ δὲν τὰ λέγω αὐτὰ δ' ἀφωδοξίαν, ἀλλὰ δ' ἀνὰ εἰσαγόνῳ μὲ τὴν ἐρώτησιν αὐτῇν, τὸ τὴν ἄλθ' ὅσον τῶν πτωχῶν ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ, δηλαδή, εἶπεν ὁ Κύριος· «Εἰ θέλῃς νὰ εἶσαι τέλει ὡς πῆγαινε, πώλησε τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ μοίρασέ τα εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ θὰ ἔχῃς θησαυροὺς εἰς τοὺς οὐρανοὺς»²· δὲ νὰ μὴ λέγῃ καὶ εἰς ἀπὸ τοὺς πτωχοὺς. ¶ Τί λαοί, ἔαν δὲν ἔχω ὑπάρχοντα, δὲν ἔμπορῶ νὰ γίνω τέλει, Δι' αὐτὸ ἐρωτᾷ ὁ Πέτρος, διὰ νὰ πληροφορηθῇ καὶ αὐτὸς ὁ πτωχὸς ὅτι δὲν ὑφίσταται καμμίαν μείωσιν ἀπὸ τὴν πτωχείαν. Ἐρωτᾷ ὁ Πέτρος διὰ νὰ μὴ ἀμφισβητῇ καθόλου, ἔαν θὰ το ἐμάθαινε ἀπὸ τοῦ Πέτρου, (διότι ἦτο ἀκόμη ἀτέλης καὶ ἔρημος τοῦ ἀνίου Πνεύματος), ἀλλ' ἔχων τὴν ἀπόφασιν τοῦ διδασκάλου τοῦ Πέτρου, νὰ πάρῃς θάρρος. Ὅπως κἀνομεν καὶ ἡμεῖς, πολλές φορές, δηλαδή ἐνθ' ἀμυλῶμεν ἐξ ὀνόματος ἄλλων, παρουσιάζομεν τὸ ζήτημα σὰν ἴδικόν μας, τὸ ἴδιον λοιπόν, ἔκανε καὶ ὁ ἀποστόλος, ποὺ ἠρώτησεν σάν ἐκπρόσωπος τῆς οἰκουμένης ἀποκλήροι. Διότι, τὸ ὅτι ἐγνώριζε καλά τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ. ¶ Ἀποδεκνέται ἀπὸ ὅσα ἐλέχθησαν προηγουμένως Πραγματικὰ, αὐτὸς ποὺ ἐδεχθῇ ἀπὸ ἐδῶ τὰ κλειδιά τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἀσφαλῶς θὰ εἴχῃ περισσότερο θάρρος διὰ τὰ ἐκεῖ ἀγαθὰ.

1 Μαθ 10, 39
2 Μαθ 10, 21

Πρόσεξε, ἐπ' σῆς, μὲ πόσῃ ἀκρίβειαν ἐρώτα, ὅπως ὁ Χριστὸς ἐζήτησεν. Διότι ὁ Κύριος δυο πράγματα ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν πλοῖον· Νὰ δώσῃ εἰς τοὺς πτωχοὺς τὰ ὑπάρχοντά του καὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Πέτρος τὰ δυο αὐτὰ θέτει, τὸ γεγονὸς ὅτι ἀφήσῃ τὰ πάντα καὶ τὸ ὅτι ἠκολούθησεν τὸν Κύριον. «Διότι, ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήσαμεν», λέγει, «τὰ πάντα καὶ σὲ ἠκολούθησαμεν». ¶ 3288 Ἡ ἀπάντησις, ὅμως, τῶν πάντων κατέστη δυνατὴ, ἐπειδὴ ἠκολούθησαν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀκολουθήσις ἐγένετο εὐκολωτέρα ἐπειδὴ ἀφήσαν τὰ πάντα, καὶ τοὺς προετοιμάζει νὰ ἔχουν θάρρος καὶ νὰ χαίρωνται διὰ τὸ ὅτι ἐγκαταλείψουν τὰ πάντα.

Καὶ ὁ Χριστὸς τί ἀπάντησεν, «Ἀλλ' ὅπως σὺς λέγω, οἱ σὺς ποὺ με ἀκολουθήσατε, ὅταν θὰ ξαναγεννηθῇ ὁ κόσμος καὶ θὰ ἔχη συντελεσθῇ ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις, ὅποτε θὰ καθήσῃ ὁ λόγος τοῦ ἀνθρώπου εἰς θρόνον λαοῦ, πρὶν θὰ καθήσῃτε καὶ σὺς εἰς δώδεκα θρόνους, δικάζοντες τὰς δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ»³.

Τ' οὐκίον. Καὶ ὁ Ἰούδας ἐρωτᾷ κάποιον, θὰ καθήσῃ εἰς τὸν θρόνον, Ὁγ. Θεοῦ Ἰσὺς, διὰ, λέγει, «Σὺς θὰ καθήσῃτε εἰς δώδεκα θρόνους». Πῶς θὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἐπαγγελία αὐτή, Ἄκουσε πῶς καὶ με ποῖον μέσον θὰ ἐκπληρωθῇ. ¶ Ὑπάρχει νόμος καθωρισμένος ἀπὸ τὸν Θεόν ποὺ ἀνεγνώσθη εἰς τοὺς αὐδαίους διὰ τοῦ προφήτου ἱερεμίου καὶ λέγει, τὰ ἀκολουθεῖς· «Ἐν γένει θὰ διμλήσω πρὸς ἔθνος καὶ βασιλείαν, διὰ νὰ ἀφανίσω καὶ νὰ καταστρέψω αὐτά. Ἐάν, ὅμως, τὸ ἔθνος ἐκεῖνο μετανοήσῃ διὰ τὴν κακίαν τοῦ τότε θὰ ἀλλάξω καὶ ἐγὼ γνώμην διὰ τὰ κακὰ ποὺ ἐσκέφθην νὰ κάνω εἰς αὐτούς. Ἐπίσης θὰ διμλήσω πρὸς ἔθνος καὶ βασιλείαν διὰ νὰ οἰκοδομήσω καὶ νὰ φυτεύσω. Ἐάν, ὅμως, πράξουν τὸ πονηρὸν ἐννοπῶν μου, ὥστε νὰ μὴ ἀκοῦν τὴν φωνή μου, τότε θὰ ἀλλάξω καὶ ἐγὼ γνώμην, δ' αὐτὰ ἐγὰρ ποὺ ὑπεσχεθῇς ὅτι θὰ τοὺς δώσω»⁴. Αὐτὴν τὴν συληθεὶαν λοιπὸν τηρῶ καὶ διὰ τοὺς ἀγαθοὺς, λέγει. Δηλαδή, καὶ ὅταν τοὺς ἀναθεσῶ ἔργον οἰκοδομησεως

3 Μαθ 19, 28
4 Ἰερ 18, 7-10

δὲν θά τοὺς δώσω τὴν δύναμιν πρὸς τοῦτο ἕαν φανοῦν ἀνάξιοι. «Ὁ Πράγμα τοῦ συνέβη καὶ μετὰ τὸν παλαιόντα ἀνθρώπον «Δὲν τὰ θηρία» λέγει. «Θά σᾶς τρέμουν καὶ θά σᾶς φοβοῦνται». Καὶ ὅμως δὲν σιμῶν αὐτὰ, διότι ὁ ἀνθρώπος ἀπέδειξε τὸν ἑαυτὸν τὸ ἀνάξιον τῆς ἀρχῆς αὐτῆς. Ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ Ισὺας.

«Ὡστε διὰ τὰ μὴ γίναν μερικοὶ ἀνθρώποι σκληρότερο, ἀπὸ τῆς ἀπειλῆς τοῦ δὲ τὴν τιμωρίαν, οὐτὶς πάλιν ἄλλοι, καὶ καταστῶν πρὸς ἀδιάφορον ἀπὸ τὴν ὑπόσχεσιν τῶν ἀγαθῶν θεραπεύει καὶ τὰς δύο αὐτὰς περιπτώσεις μετὰ ἐλέγχουσαν παραπάνω. Σὺν τῇ λέγει δηλαδὴ ἕαν σὲ ἀπελθῶς, καὶ μὴ ἀπειλῆσθης. Διότι, ἔχεις τὴν δυνατότητα νὰ μετανοήσῃς καὶ νὰ ἀνατρέψῃς τὴν ἀπόφασίν μου ὅπως οἱ Νινευίται. Ἐάν, πάλιν, σοὺ ὑποσχεθῶ κάποιο ἀγαθόν, νὰ μὴ ἐπαναποστῇς ἐξ αἰτίας τῆς ὑποσχέσεως αὐτῆς. Διότι ἕαν ἀποσπῇς ἀάξιος, δὲν θά σὲ ὠφελήσῃ καθόλου ἡ ὑπόσχεσις μου. Ἀλλὰ θά γίνῃ αἴτια νὰ τιμωρηθῇς περισσότερο. 13 Ἐγὼ, θέθα α σοὺ ὑποσχεθῶν, ὅταν ἦσαν ἀξίος.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν καὶ τότε θύλων πρὸς τοὺς μαθητάς του ὁ Κύριος δὲν τοὺς ἔδωκε μίαν ἀπλὴν ὑπόσχεσιν. Δηλαδὴ δὲν τοὺς εἶπεν «εἰς δόξαν», ἀλλὰ προσέθεσεν «Σεῖς ποὺ με ἀκολουθήσατε» ὥστε καὶ τὸν ἑαυτὸν νὰ θέσῃ ἐκτὸς καὶ τοὺς μεταγενεστέρους ἀνθρώπους νὰ προσελκύσῃ. Διότι αὐτὸ δὲν το εἶπε μόνον πρὸς ἐκείνους, οὔτε καὶ πρὸς τὸν Ισὺα θέθα α τοῦ ἀπεδείχθη ἀνάξιος.

Εἰς τοὺς μαθητάς λοιπὸν ὑποσχέθη τὰ μέλλοντα ὅταν τοὺς εἶπεν «Θὰ καθήσετε εἰς δωδεκά θρόνους», διότι εἶχαν πλεονάζει πνευματικῶς καὶ δὲν ἐζητοῦσαν τιποτέ ἀπὸ ταῦτα εἶπε α. Εἰς τοὺς ἄλλους, ὅμως, ὑποσχέθη καὶ τὰ παρόντα ἀγαθὰ «καὶ καθένας», λέγει «ποῦ ἄρῃς ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς 14 ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ γυναῖκα ἢ παῖδα ἢ χωράφι ἢ σπῆτα διὰ τὸ δυνάμει μου. θά λάθῃς πολλὰ καὶ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν καὶ θά κληρονομήσῃς καὶ τὴν αἰὼν ὡς ζωὴν». Δὲν νὰ μὴ νομίσῃς.

α. Γεν 9:2
ε. Ματθ 10:28

λοιπὸν μερικοὶ, ὅταν ἤκουσαν τὰ «Υμεῖς», ὅτι αὐτὰ ἀνεφέροντο εἰς τοὺς μαθητάς μόνον (ἐννοῶ δηλαδὴ τὸ νὰ ἀπολαμβάνουσι τὰ μεγαλύτερα ἀγαθὰ καὶ τὰ πρωτεῖα εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν) διὰ αὐτὸ ἐξέτεινε τὸν λόγον καὶ ἠτύλωσε τὴν ὑπόσχεσιν εἰς ὁλοκληροὺς τὴν γῆν καὶ μετὰ τὰ παρόντα πράγματα διαβεβαίωσε τὰ μέλλοντα. 13-15 Ἐξ ἄλλου καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς του εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς κλήσεώς τους, ὅταν ἦσαν πνευματικῶς ἀκατάστατοι ὥστε μετὰ τὴν ἐπίγειαν ἀγαθὰ Πρωγματὰ ὅταν τοὺς προσεκάλεσεν ἀπὸ τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν τέχνην τοὺς καὶ τοὺς προέτρεψε νὰ ἐγκαταλείψουσι τὸ πλοῖον, δὲν τοὺς ἔκανε λόγον διὰ τὸν οὐρανὸν ἀλλὰ ὥστε νὰ εἶπεν «Θὰ σᾶς κἀνὼ ἱκανοὺς νὰ ψαρεύετε ἀνθρώπους». Ὅταν, ὅμως, τοὺς ἀνέψαξε πνευματικῶς τότε πλεονάζει αὐτὰ καὶ διὰ τὰ ἐκείνους πράγματα.

Ἀλλὰ σημαίνει ἡ φράσις «κρίνοντας τὰ δωδεκά φιλὰς τοῦ Ἰσραὴλ», δηλαδὴ, κατακρίνοντας. Διότι δὲν τρέκεται θέθα α νὰ καθήσουν ὡς δικασταί, ἀλλ' ὅπως εἶπε, ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ νότου θὰ κατακρίνῃ τὴν γενεάν ἐκείνην. 13 ὅπως καὶ οἱ Νινευίται θὰ τοὺς κατακρίνουν, καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ οἱ ἀποστόλοι. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν δὲν εἶπε (ὅτι θὰ κρίνουν, ταῦτα εἶπε καὶ τὴν οἰκουμένην ἀλλὰ τὰς φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ. Ἐπεὶ, δὲ, οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἀποστόλοι ἦσαν ἀναθρεμμένοι μετὰ τοὺς ἰδίους νόμους ταῦτα ἔθιμα καὶ τὰ ἴδια πολιτεύματα, δὲν ἰσχυρίζονται οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι δι' αὐτὸ δὲν ἠδυνήθημεν νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὸν Χριστὸν διότι μᾶς ἠμάρτησεν ὁ νόμος νὰ δεχθῶμεν τὰς ἐντολάς αὐτοῦ, δι. αὐτὸ φέρει τοὺς ἀποστόλους εἰς τὸ μέσον τοῦ ἐδέχθησαν τὸν ἴδιον νόμον καὶ, ὅμως, ἐπιστεύσαν καὶ ἐπὶ θὰ κατακρίνουν ὅλους ἐκείνους. Πρῶγμα που ἔλεγεν «Δὲν αὐτοὶ θὰ εἶναι δικασταί σας».

«Καὶ τὰ σπουδαῖον, ἐρωτᾷ κάποιο, ὅπως ἐχέθῃ

7 Ματθ 10:28
8 Ματθ 11:19
9 Ματθ 12:42
10 Ματθ 12:41
11 Ματθ 22:27

εἰς αὐτοὺς ἐὰν ἐκείνοι, που ἔχουν οἱ Ν. εἰπὶται καὶ ἡ θα-
σίλισσα του νότου το ἔχουν καὶ αἱ ἀποστόλοι. Καὶ ἀλ-
λας ὅμως πολλὰ ὑπεσχέθη εἰς αὐτοὺς προηγουμένως,
ἀλλὰ καὶ ὑστερὰ ὑπόσχετα. Ὡστε, δὲν εἶναι οὐτό μόνον
τὸ ἐπαθλόν. Ἐξ ἄλλου, καὶ εἰς τὴν παρούσαν περὶ
ἡμῶν ἀφηγεῖται ἐννοηθῇ καὶ παραπλάνω ἀπὸ ἐκείνους
Πραγματικά δοὺν ἀφορὰ ἐκείνους εἶπεν ἀπλῶς. «Ἀν-
θρώποι Νινευίται, θὰ ἀναστήθωσι καὶ θὰ κατακρίνουν τὴν
γενεάν αὐτῆν»², καὶ «Ἡ θασίλ σσα τοῦ νότου θὰ τὴν
κατακρύψει»³. Ἀλλὰ δὲ αὐτοὺς ἀποστόλους δὲν ὥμιλη-
σεν ἔτσι. Καὶ πῶς ὥμιλησεν, «Ὅταν θὰ καθίσῃ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου εἰς θρόνον ἀντάξον τῆς δόξης του, τότε
θὰ καθίσετε καὶ σὺς ἐς δώδεκα θρόνους»⁴. λέγει εἰς
τὴν ἀποκάλυψιν, ὅτι θὰ συμβαλεῖσιν καὶ ὅτι θὰ συμμε-
τάσχουν εἰς τὴν δόξαν ἐκεῖνην. **II** «Διότι ἐὰν δεικνύω-
μεν ὑπομονὴν τότε καὶ θὰ θεοσιλευσώμεν μαζί με ἐκεῖ-
νον»⁵. λέγει ὁ Παῦλος, βέβαια, οἱ θρόνοι δὲν φανερώ-
νουν καθέδραν, ὅτι, μόνον ὁ Κύριος καθέεται εἰς τὴν ἑ-
δραν καὶ κρίνει, ἀλλὰ καὶ τοὺς θρόνους ἀφηγεῖται νὰ φανῇ
ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα.

Εἰς τοὺς ἀποστόλους, λοιπόν, αὐτὰ εἶπεν ὁ ἰησοῦς
ἐνῶ εἰς βίους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους (ὑπεσχέθη) ζωὴν
αἰώνιον καὶ πολλὰ πλεονάζοντα εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν.
Εἰς, ὅμως, αὐτὰ τὰ ὑπεσχέθη εἰς τοὺς ἄλλους πολὺ πε-
ρισσότερον τὰ ὑπεσχέθη εἰς τοὺς ἀποστόλους καὶ αὐτὰ
καὶ ἄλλα τὰ πράγματα τῆς ἐπιγείας ζωῆς. Καὶ αὐτὸ ἀλ-
λωςτε, ἐξεπληρώθη διότι, ἀφῆσαν οἱ μαθηταὶ τὸ γρα-
φεῖον καὶ τὰ δίκτυα καὶ ἐξουσιαζάν καθ' ὁλοκλήραν
τὰς περιουσίας θλων τῶν ἀξίων τῶν σπιτιῶν καὶ τοῖς
χωροφωτῶν καὶ αὐτὰ τὰ σωματὰ τῶν πιστῶν. **III** Πραγμα-
τικά, πολλὰς φορές οἱ πιστοὶ ἐπεστήμησαν νὰ σφαγῶν
χαρὶν τῶν ἀποστόλων, ὅπως μαρτυρεῖ διὰ πολλοὺς ὁ
Παῦλος, ὅταν λέγῃ «Ἄν ἦτο δι' αὐτῶν καὶ τὰ μάτια
σας ἀκόμη θὰ ἐβγαζέτε ἀπὸ τοῦ σώματος τὰ ἐδίδετε»⁶.

12 Ματθ. 12:41
13 Ματθ. 12:42
14 Ματθ. 19:28
15 Β. Τιμ. 2:19
16 Γαλ. 4:15

«Ὅταν δὲ ὁ Κύριος λέγει, δι. «καθ' ὅσον ποὺ ἀφήσε
τὴν γυναῖκα του»¹, δὲν τὸ λέγει, διὰ νὰ β. αὐτοὺς ἐν-
κολλὰ οἱ γάμοι. ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ ἔλεγε διὰ τὴν ψυχὴν
δὲ, ἐκεῖνος ποὺ θὰ χάσῃ τὴν ζωὴν του διὰ τὴν πίστιν
του εἰς ἐμέ, θὰ κερδίσῃ αὐτήν»². δι. το ἔλεγε διὰ νὰ
φανερωμέν αὐτοὺς, οὐτε διὰ νὰ χωρίζωμεν αὐτὴν ἀπὸ
ἐδῶ ἀπὸ τὸ σῶμα. **III** ἀλλὰ διὰ νὰ θέσωμεν τὴν εὐ-
σέθειαν ὑπεράνω πάντων, τὸ ἴδιον λέγει, καὶ διὰ τὴν γυ-
ναῖκα καὶ τοὺς ἀδελφούς. Νομίζω, ὅμως, ὅτι ἐδῶ ὑπα-
νίσταται καὶ τοὺς διωγμούς. Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, ὑπῆρχαν
πολλοὶ πατέρες ποὺ παρεσυρὰν τὰ παιδιά τους εἰς τὴν
ἀσέθειαν καὶ γυναῖκες τοὺς ἀνδρας τους, δ' αὐτὰ, ἴσως,
λέγει, διδοὺν παραμοίαις συμβουλίας, νὰ μὴ τοὺς θεωρή-
τε οὔτε συζύγους οὔτε πατέρας. Πράγμα, που καὶ ὁ
Παῦλος ἐλεγεν. «Εἰς, ὅμως, ὁ ἀπίστος συζυγὸς ζητῇ
χωρισμόν, ἅς χωρίζεται, ἀπὸ αὐτοῦ ἡ χριστιανὴ σύζυ-
γος»³.

Ἀφοῦ, λοιπόν, ἐστειρώσῃ τὸ φρόνημα θλων καὶ τοὺς
ἔπεσε νὰ ἔχουν θάρρος καὶ δ' αὐτοὺς αὐτοὺς των καὶ
διὰ τὴν οἰκουμενὴν ἐκκλησίαν, προσέθεσεν «Πολλοὶ, δὲ
που εἶναι εἰς τὸν κόσμον αὐτῶν, πρῶτοι θὰ εἶναι, εἰς τὸν
κόσμον τὸν μέλλοντα τελευταῖοι καὶ πολλοὶ, τελευταῖοι
θὰ εἶναι πρῶτοι»⁴. Αὐτὰ, ἂν καὶ ἐλέγχῃ ἀόριστα καὶ ἐ-
ναφύρεται εἰς πολλὰς κατηγορίας ἀνθρώπων, ἐν ταῦτα
ἐλέγχῃ καὶ δ' αὐτοὺς **III** καὶ διὰ τοὺς Φαρισαίους ποὺ
δὲ, ἐπίστευαν τὸ ἴδιον εἶπε καὶ προηγουμένως. «Πολλοὶ
θὰ ἔλθουν ἀπὸ ἀνατολῆς καὶ δυσ. καὶ θὰ παρακα-
θήσονται μαζί με τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Ἰσαάκ καὶ τὸν Ἰα-
κώβ οἱ δὲ κληρονόμοι τῆς θαύρας αὐτοῦ θὰ ριφθῶν, ἔξω
ἀπὸ αὐτῆν»⁵.

Εἰς τὴν συνέχῃ, προσέθετε καὶ παραβολὴν μετὰ τὴν
ὁποῖαν ὁδηγεῖ εἰς μεγάλην προθυμίαν δόσους ἔχουν καὶ
θυστερήσῃ εἰς τὴν πίστιν. «Διότι ἡ θασίλεια τῶν οὐρανῶν
ὁμοιάζει με ἀνθρώπων οἰκοκυπότην, ἡ ὁποῖα ἐβγάκε

17 Ματθ. 19:29
18 Ματθ. 19:30
19 Α. Ε. 19:30
20 Ματθ. 19:30
21 Ματθ. 21:11

γρήγορα τὸ πρῶτ' εἰς τὴν αὐτὴν ἐργάτας διὰ τὸ ἀμπελῶν. Καὶ ἀφοῦ συνεφανήσατο με τοὺς ἐργάτας ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἡμερομισθίου τοὺς ἑστέλλει εἰς τὸ ἀμπελῶν. Καὶ κατὰ τὰς ἑνῆς τὸ πρῶτ' εἶδεν ἄλλους νὰ στέκονται εἰς τὴν ἀγορὰν χωρὶς ἐργασίαν, καὶ εἶπε εἰς ἐκείνους. « Πηγαίνετε καὶ στείτε εἰς τὸ ἀμπελῶν, μοι καὶ ὑμεῖς εἶναι δεκάταιον θὰ ὦσιν ἐν τῷ ὄρωσι. Κατὰ τὰς δύο δεκά καὶ τὰς τρεῖς ἔκατε τὸ ἴδιον. Κατὰ τὰς πέντε δὲ τὸ ἀπόγευμα εἶδεν, ἄλλους νὰ στέκονται χωρὶς ἐργασίαν καὶ τοὺς λέγει. Δαὲ, στέκεσθε ἔδω ὅλην τὴν ἡμέραν χωρὶς ἐργασίαν. Καὶ ἐκείνοι λέγουσιν αὐτῷ. Μὴ νομίζομεν ἀργοὶ διότι κανένας δὲν μᾶς ἐμισθώσατο. Λέγει εἰς αὐτοὺς Πηγαίνετε καὶ στείτε εἰς τὸ ἀμπελῶν, μοι καὶ ὑμεῖς εἶναι δεκάταιον διὰ τὸν κόπον σας θὰ τὸ λάβετε. Ὁ τοῦ δὲ ἐξορκισμένου, λέγει ὁ δικαστὴς τοῦ ἀμπελῶν εἰς τὸν ἐπιστάτην τοῦ. Κάλυψε τοὺς ἐργάτας καὶ δὲς τοὺς τὸ ὄριον ἡμερομισθίου. Ἄρχον ἀπὸ τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ καὶ προχωρῶ ἕως τοὺς πρώτους. Καὶ ἀφοῦ ἦλθαν ἐκεῖνοι, ποὺ ἔπιασαν βαλεῖα κατὰ τὰς πέντε τὸ ἀπόγευμα ἐπῆραν ὁ κανένας τοὺς ἀπὸ ἑνὸς ἀνθρώπου. Ὁ τοῦ δὲ ἦλθαν οἱ πρώτοι ἐνόμισαν ὅτι θὰ πάρουν περισσότερα. Καὶ ἐπῆραν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ ἑνὸς ἀνθρώπου. Ἀλλ' ὅταν τὸ ἐπῆραν παρεπινοῦντο κατὰ τοῦ νοικοκύρη καὶ ἔλεγον ὅτι αὐτῶν οἱ πρῶτοι τελευταῖοι μὲν ὥραν ἐργασθῆσαν καὶ τοὺς ἑκατὸν ἴσους μὲ ἡμᾶς, ποὺ ἐθασιάζαμεν τὸν θάρον κόπον τῆς ἡμέρας καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν. Αὐτοὶ δὲ ἀπεκρίθη καὶ εἶπε εἰς ἕνα ἀπὸ αὐτοὺς. Σὺν τροφῇ δὲ σὲ ἀδικῶ. Δὲν συναφώμενος μὲν, μοι ἕνα ἀνθρώπου, Πάρε τὸ ἴδιόν σου καὶ πήγαινε. Θέλω δὲ εἰς αὐτὸν τὸν πρῶτον τελευταῖον νὰ δώσω ὅσον καὶ εἰς σὲ. Ἡ δὲ ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ κῶν ἐκείνῳ ποὺ θέλω εἰς αὐτὸν ποὺ εἶναι ἱδικῶν μου. Ἡ τὸ μὲν σου εἶναι κακόν καὶ ζηλεύει ἔπειθ' ἐγὼ εἶμαι ἀγαθός. Ἐπειθ' ἔτι νῦν γίνονται πρώτοι αὐτοὶ ποὺ ἐκλήθησαν τελευταῖοι, καὶ οἱ πρώτοι θὰ γίνουν τελευταῖοι. Διότι πολλοὶ εἶναι προσκεκλημένοι ἄλλοι οὐκ εἶναι ἐκλεκτοί»²²

Ἡ τοῦ θελήσει νὰ μὲς ἐπὶ τὴν παραβολὴν αὐτὴν, διότι δὲν συμφωνεῖ ἡ ἀρχὴ αὐτῆς πρὸς ἐκεῖνον ποὺ ἐλέχθη εἰς

τὸ τέλος αὐτῆς. ἀλλὰ φαίνεται τελείως ἀντίθετον. Διότι, εἰς αὐτὴν φανερώνεται ὅτι ὅσοι ἀπολαμβάνουν τὰ ἴδια καὶ ἄλλοι νὰ ἐκδύκωνται καὶ ἄλλοι νὰ εἰσάγονται εἰς τὴν βασιλείαν. Ὁ Κύριος, ὅμως, καὶ πρὸ τῆς παραβολῆς καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτὴν εἶπε τὸ ἀντίθετον ὅτι, ὅλην δὴ «Θα γίνονται οἱ πρώτοι, τελευταῖοι, καὶ οἱ τελευταῖοι πρώτοι»²³ καὶ σημαίνει ὅτι (οἱ τελευταῖοι) θὰ γίνουν πρώτοι, καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς πρώτους, ποὺ δὲν θὰ παραμείνουν πρώτοι, ἀλλὰ θὰ τοποθετηθοῦν τελευταῖοι. Τοῦ δὲ, ἐξῆς αὐτὸ φανερώνεται οἱ λόγοι αὐτοῦ. τὸ ἀποδεικνύει ἡ προσθήκη «Διότι πολλοὶ εἶναι προσκεκλημένοι, ἄλλοι οὐκ εἶναι ἐκλεκτοί» ὥστε διπλῶς καὶ ἐκεῖνους νὰ ληψῇ καὶ τοὺς ἄλλους νὰ παρηγορήσῃ καὶ νὰ προτρέψῃ.

Ἡ παραβολὴ ὅμως δὲν λέγει αὐτὸ, ἀλλ' ὅτι (οἱ τελευταῖοι) θὰ γίνουν ἴσοι πρὸς ἐκεῖνους ποὺ διεκρίθησαν καὶ ἐκοπύωσαν πολὺ «Διότι τοὺς ἑκατὸν ἴσους» λέγει, «μὲ ἡμᾶς, ποὺ ἐθασιάζαμεν τὸν θάρον κόπον τῆς ἡμέρας καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν».

Ἀλλὰ τί εἶναι αὐτὸ ποὺ λέγει ἡ παραβολὴ. Διότι εἶναι ἀνάγκη αὐτὸ νὰ καταστήσωμεν σαφές κατὰ πρῶτον καὶ τότε θὰ λύσῃ καὶ τὸ παραπάνω πρόβλημα. Ἀμπελῶν, λοιπὸν λέγουσιν ὅτι εἶναι αἱ ἐπιταγαὶ καὶ αἱ ἐντάλαι τοῦ Θεοῦ. Χρόνος δὲ ἐργασίας, εἶναι ἡ παροῦσα ἐπιγενομένη ζωὴ. Ἐργάσαι πάλιν, εἶναι οἱ ἀνθρώποι, ποὺ κατὰ διαφόρους τρόπους καλοῦνται εἰς τὴν τήρησιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Ἡ τὸ πρῶτ' καὶ ἡ ἑστῆ ἡ δωδεκάτη ἡ τρίτη ἀπογευματινὴ καὶ ἡ πέμπτη ἀπογευματινὴ ὅροι, ἀντιστοιχοῦν πρὸς τοὺς Χριστιανούς ποὺ ἐπίστευσαν καὶ διεκρίθησαν εἰς ἀφόρους ἡλικίας.

Ἀλλὰ τὸ πρόβλημα εἶναι τὸ ἐξῆς. Εἰάν οἱ πρώτοι ποὺ διεκρίθησαν τόσοι καὶ ἥρσαν εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἔλαβον μὲ τοὺς κόπους τοὺς καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν κατεργάζονται μὲ τὸ θάνατον πάθος, τὴν ζήλειαν καὶ τὸν φόβον. Πραγματικὰ ὅταν εἶδαν αὐτοὺς νὰ παίρνουν τὴν ἴδιαν ἀμειδίαν, λέγουσιν «Αὐτοὶ οἱ πρῶτοι τελευταῖοι μὲν ὥραν ἐργασθῆσαν καὶ τοὺς ἑκατὸν ἴσους μὲ ἡμᾶς, ποὺ

ἐδαστάσασμεν τὸν θαρὺν κόπον ὅλης τῆς ἡμέρας καὶ ὁ λην τὴν ζέστην. » Καὶ μάλ' ἔτι δὲν ἐπρόκειτο νὰ ζημιωθοῖν καθόλου οὔτε νὰ χάσουν κάτι ἀπὸ τὴν ἀμοιβὴν τους. Ὁ ἔφερασι δυσκολίας καὶ ἀγανάκτουσιν ὁ δὲ τὰ ζῆνα ἀγαθὰ. Αὐτὸ εἶναι ἀπόδειξις ζήλιας καὶ φθόνου. Καὶ τὸ ἀκόμη χειρότερον εἶναι ὅτι καὶ ὁ οἰκοδεσπότης, διὰ τὰ δικά οὐλογήσῃ αὐτοὺς καὶ συγχρόνως, νὰ ἀπολογηθῇ πρὸς ἐκείνους, ποὺ εἶπεν αὐτά, τὸν κρίνει ἐνοχὸν πονηρίας καὶ τοῦ χειρότερου φθόνου, ὅταν τοῖ λέγῃ, «Δὲν συμφώνησες μαζί μου ἔνα δημόριον. Πάρε τὸ ἰδικόν σου καὶ πήγαινε. Θέλω δὲ εἰς τὸν πῶ τελευταῖον νὰ δώσω σοὺ καὶ εἰς σέ. Ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου εἶναι πονηρός, ἐπεὶ δὴ ἐγὼ εἶμαι ἀγαθός. »

Τι εἶναι ἐκεῖνο, λο πόν, ποὺ θέλει νὰ εἰπῇ με τοὺς λόγους αὐτοὺς. Δὲν καὶ εἰς ἄλλας παραβολὰς εἶναι δυνατόν νὰ ἴδωμεν τὸ ἴδιον ἀκριθῶς. Πραγματὶ καὶ, ὁ υἱὸς ὁ καλὸς παρουσιάζεται νὰ παθαίῃ τὸ ἴδιον. **12** ὅταν εἶδε τὸν θάνατον ἀδελφόν, νὰ ἀπολαμβάνῃ μεγάλης τιμῆς καὶ μάλιστα μεγαλυτέρας ἀπὸ αὐτόν. **13** Δὲν ὅπως ἀκριθῶς αὐτοὶ ἀπῆλθουσιν περισσότερα ἐπεὶ δὴ πρῶτον ἡμεῖς φθονοῦμεν. ἔτι καὶ ἐκεῖνος ἐτιμᾶτο περισσότερο μετὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν προσφερομένων. Καὶ αὐτὰ ταῖς μαρτυρεῖ ὁ ἴδιος ὁ καλὸς υἱός.

Πι ἡμποροῦμεν κατὰ συνέπειαν νὰ ἀπαντησωμεν, Δὲν ὑπάρχει κανένας ποὺ νὰ προβάλλῃ παραμοίαν δικαιολογίας ἢ νὰ διατυπώσῃ αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὰς κατηγορίας εἰς τὴν θουσιεῖαν τῶν ουρανῶν. Ἀπαγε. Δὲν ὁ γῶρος ἐκεῖνος εἶναι καθαρὸς ἀπὸ τοῦ φθόνου καὶ τὴν ζήλειαν. Διότι, ὅταν οἱ ἄγιοι εὐρίσκοντα εἰς τὴν γῆν καὶ προσφέρουσι τὴν ζωὴν τοὺς γάρον τῶν ἀμαρτωλῶν, πολὺ περισσότερον χαιροῦν ἐκεῖ ὅταν βλέπουσι αὐτοὺς νὰ ἀπολαμβάνουσι αὐτὰ. **14** Καὶ τὰ θεωροῦν, ὡς ἴδωκα τοὺς ἀγαθὰ.

Μὰ τότε, διὰ ποῶν αἰτίαν ἐσχημάτισεν ἔτσι τὸν λόγον. Το λέγειν ἦτο παραβολὴ. Διὰ αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ περιεργαζώμεθα κατὰ λέξιν καθε τι ποὺ περιέχεται εἰς τὰς παραβολὰς, ἀλλὰ ἀφοῦ μαθώμεν τὸν σκοπὸν, δὲ

τὸν ὅποιον συνετέθη ἡ παραβολή, αὐτὸν νὰ συγκροτοῦμεν χωρὶς νὰ ἀσχολοῦμεθα καθόλου με περιττὰς λεπτομερείας.

Διὰ ποῶν λόγων, λο πόν, συνετέθη ἔτσι ἡ παραβολὴ αὕτη καὶ τι θέλει νὰ διδάξῃ. (Θέλει) νὰ καταστήσῃ περισσότερο προσημῶς ἐκείνους ποὺ μετανοοῦν καὶ γίνονται ἐνάρετοι, εἰς βαθὺ γῆρας. **15** καὶ νὰ μὴ τοὺς ἀφήσῃ νὰ νομίζουσι ὅτι εὐρίσκονται εἰς μειονεκτικὴν θέσιν. Διὰ αὐτὸ, ἀκριθῶς παρουσιάζει καὶ ἄλλους νὰ στενοχωροῦνται διὰ τὰ ἀγαθὰ ποὺ ἀπολαμβάνουσι αὐτοί, ὅχι θέσθαι διὰ τὸν δαίμονα ὅτι ἐκεῖνοι, φθονοῦν καὶ ζήλειουσι ἀπαγε, ἀλλὰ διὰ τὸν δαίμονα ὅτι αὐτοὶ ἀπολαμβάνουσιν τόσοι μεγάλης τιμῆς ἢ ὅποια ἡμποροῦσε νὰ γενήσῃ εἰς τοὺς ἄλλους καὶ φθονοῦν ἀκόμη. Αὐτὸ καὶ ἡμεῖς καὶ ἡμεῖς πολλὰς φορές ὅταν λέγωμεν ὅτι ὁ δαίμων με κατηγορεῖ, ἐπεὶ δὲ σέ ἐτίμησα τοσόντου, χωρὶς νὰ ἐγώμεν κατηγορηθῇ οὔτε θέλοντες νὰ διαβάσωμεν ἐκεῖνον, ἀλλὰ νὰ δείξωμεν εἰς αὐτὸν τὸ μέγεθος τῆς δωρεᾶς ποὺ ἀπῆλυσεν.

16 Ἀλλὰ διατὶ, τέλος πάντων, δὲν τοὺς ἐμίσησεν ὅλους συγχρόνως, "Ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτὸν (θα τοὺς ἐμίσησεν) ὅλους μαζί. Ἐὰν ἔμω, δὲν ὑπῆκουσαν ὅλοι μαζί, τὴν διαφορὰν προσέκλειπεν ἡ διάθεσις τῶν προσκληθέντων. Διὰ αὐτὸ ὅλοι καλοῦνται τὸ πρῶτον ἅλοι, εἰς τὰς ἐνέας ἄλλοι εἰς τὰς δωδεκάς ἄλλοι εἰς τὰς τρεῖς, καὶ ὅλοι εἰς τὰς πέντε, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ὁπακούσουσι. Αὐτὸ ἐφανερώσῃ καὶ ὁ Παῦλος, ὅταν εἴπῃ, "Ὅταν δὲ εὐηρεστήθῃ ὁ Θεός, ὁ ὅποιος με ἐξεχωρίσεν ἀπὸ τὸν καιρὸν ἀκόμη ποὺ ἦμην εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς μου. **25** Καὶ τότε εὐηρεστήθῃ. Ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἴπακοῦσιν, Ὁ Θεός, θέσθαι ἠθέλησε καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν (νὰ τὸν καλέσῃ), ἀλλὰ ἐπειδὴ ὁ Παῦλος δὲν θὰ ὑπεχώρετοτε εὐηρεστήθῃ ὅταν καὶ ὁ ἴδιος ἐπρόκειτο νὰ ἴπακούσῃ. Ἐτοὶ ἐκάλεσε καὶ τὸν ληστήν ἄν καὶ ἡμποροῦσε νὰ τὸν καλέσῃ καὶ προηγούμενως. Ἀλλ' ἐκεῖνος δὲν θὰ ὀπίκουεν. Διὰ ἔάν ὁ Παῦλος δὲν θὰ ὀπίκουεν ἐξ ἀρχῆς, πολὺ περισσότερον δὲν θὰ ὀπίκουεν

ὁ ληστής. «C» Καὶ ἂν αὐτοὶ λέγουν, ὅτι· «Κανέναν δὲν μᾶς ἐμίσωπεν»²⁰, αὐτὸ πρὸ πάντων, ποὺ παραπάνω εἶπα, δὲν πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν λεπτομερειακὰ ὅλα ὅσα περιέχονται εἰς τὰς παραβολὰς. Ἐξ ἄλλου, εἰς τὴν προκειμένην παραβολὴν δὲν φαίνεται νὰ τὸ λέγῃ αὐτὸ ὁ οὐκοῦσις, ἀλλ' οἱ ἐργάται. Αὐτὸς δὲ δὲν τοὺς ἐλέγγει δι' αὐτὸ, διὰ νὰ μὴ τοὺς φέρει εἰς ἀδιέξοδον, ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς προσελκύσῃ κοντὰ τοῦ. Τὸ ὅτι, θεόσκιαι, ἐκάλει τοὺς πάντας ἐξ ἀρχῆς, ὅσον ἐξηρτάτο ἀπὸ αὐτόν, τὸ ἐδήλωσεν αὐτῇ ἡ παραβολή, ὅταν λέγει ὅτι ἐφύγηκε τὸ πρῶν διὰ μισθώσῃ ἐργάτας.

Ὡστε, εἶναι ὁλοφάνερον ὅτι ἡ παραβολὴ αὐτὴ ἔχει λεχθῇ καὶ πρὸς ἐκείνους ποὺ ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ἀκολουθοῦν τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐκείνους ποὺ ἠσυχλήθησαν μὲ αὐτὴν εἰς τὸ γῆρας καὶ πολὺ ἄργα. Καὶ ἐλέχθη πρὸς τοὺς πρώτους «B» διὰ νὰ μὴ υπερηφανεύωνται, οὔτε νὰ περιπαλοῦν ἐκείνους ποὺ ἦλθαν κατὰ τὴν πέμπτην ἀπογευματινὴν, πρὸς τοὺς τελευταίους δὲ διὰ νὰ μάθουν ὅτι εἶναι δουτὸν καὶ εἰς ὀλίγον χρόνον νὰ ἀποκτήσουν τὸ πᾶν. Ἐπειδὴ, δηλαδή, τοὺς ὤμιλασεν διὰ μεγάλῃ προσομίλῃ, διὰ τὴν περιφρόνησιν τῶν χρημάτων καὶ τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν πάντων καὶ αὐτὰ ἀπαποῦσαν μεγάλου θάρρους καὶ νεανικὸν ζῆλον, διὰ νὰ ἀνάψῃ μέσα τοὺς τὴν φλόγα τῆς ἀγάπης καὶ νὰ ἐνδυναμώσῃ τὴν γνώμην τοὺς, τοὺς ὑποδεικνύει ὅτι εἶναι δουτὸν νὰ λάθουν τὸν μισθὸν ὁλοκλήρου τῆς ἡμέρας, ἔστω καὶ ἂν προσέλθουν ἄργότερα. Δὲν τὸ λέγει, ὅμως, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, διὰ νὰ μὴ τοὺς δηγῇ εἰς τὴν ἀλαζονείαν. «B» Ἀντίθετα, φανερώνει ὅτι τὸ πᾶν ὀφείλεται εἰς τὴν φυλάνθρωπῃν του καὶ ὅτι δι' αὐτὴν δὲν θὰ γαθοῦν, ἀλλὰ θὰ ἀπολαύσουν καὶ αὐτοὶ τὰ ἀπόρητα ἀγαθὰ. Καὶ αὐτὰ εἶναι κυρίως ποὺ θέλει νὰ διδάξῃ μὲ τὴν παραβολὴν αὐτήν.

Ἐάν, τώρα, προσθέτῃ ὅτι· «Ἐτσι θὰ γίνουν πρῶτοι αὐτοὶ ποὺ ἐκλήθησαν τελευταῖοι καὶ οἱ πρῶτοι θὰ γίνουν τελευταῖοι. Διότι πολλοὶ εἶναι προσκαλεσμένοι, ἀλλὰ ὀλίγοι εἶναι ἐκλεκτοί, νὰ μὴ παραξενευθῇς. Διότι

αὐτὸ δὲν τὸ εἶπεν ὡς συμπέρασμα τῆς παραβολῆς, ἀλλὰ τὸ ἐξῆς λέγει· «B» ὅτι, δηλαδή, ὅπως συνέβη αὐτό, ἔτσι· θὰ συμβῇ καὶ ἐκεῖνο. Ἐδῶ, θεόσκιαι, δὲν εἶναι οἱ πρῶτοι τελευταῖοι, ἀλλ' ὅλοι παρ' ἐλπίδα καὶ παρὰ προσδοκίαν ἀπῆλθον τὰ ἴδια. Ὅπως ἀκριβῶς, λοιπόν, συνέβη αὐτὸ παρ' ἐλπίδα καὶ παρὰ προσδοκίαν καὶ οἱ προσελθόντες ἄργότερα ἐγίναν ἴσοι μὲ τοὺς ἐργασθέντας ἀπὸ τὸ πρῶν, καθ' ὅμοιον τρόπον θὰ συμβῇ καὶ τὰ πρὸ παραδόξον ἀπὸ αὐτοῦ, τὸ νὰ γίνουν οἱ τελευταῖοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι τελευταῖοι.

Ὡστε, ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν περιπτώσεων. Ἐγὼ δὲ τὴν γνώμην ὅτι λέγει αὐτὰ ἀναφερόμενος εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ εἰς ἐκείνους τοὺς πιστοὺς ποὺ κατ' ἀρχὰς διακρίνονται, «B» ἀλλ' ὕστερα παραμελοῦν τὴν ἀρετὴν καὶ γίνονται χειρότεροι. Ἐπίσης, καὶ ἐκείνους ποὺ συνῆλθαν ἀπὸ τὴν κακίαν καὶ πολλοὺς ὑπερέβαλαν εἰς τὴν πίστιν. Διότι βλέπομεν παρομοίως μεταβολὰς νὰ συμβαίνουν καὶ εἰς τὴν πίστιν καὶ εἰς τὴν ζωὴν.

Δι' αὐτὸ, σὺς παρακαλῶ, νὰ ἔχωμεν μεγάλην προθυμίαν καὶ νὰ μετῶμεν σταθεροὶ εἰς τὴν ὁρμὴν πίστεως καὶ νὰ δεῖξωμεν ἄριστον θίον. Διότι ἐάν δὲν παρουσιάσωμεν ζωὴν ἀναξίαν τῆς πίστεως, θὰ ὑποστώμεν τὴν θαυτέραν τιμωρίαν. Καὶ αὐτὸ τὸ ἀπέδειξεν ἀπὸ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ χριστιανισμοῦ ὁ μακάριος Παῦλος, ὅταν ἔλεγεν ὅτι· «Καὶ ὅλοι ἔφαγον τὴν ἴδιαν πνευματικὴν τροφὴν καὶ ὅλοι ἔπινον τὸ αὐτὸ πνευματικὸν ποτὸν», καὶ προσέθεσεν ὅτι δὲν ἐσώθησαν «διότι ἐστρώθησαν κάτω νεκροὶ εἰς τὴν ἔρημον»²¹. «C» Ἐπίσης, τὸ ἀπέδειξε καὶ ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς εὐαγγελιστάς, ὅταν παρουσίασεν μερικοὺς ποὺ ἐξεδίδον τοὺς δαίμονας καὶ ἐπροφήτευσαν καὶ ἐν ταῦτοις ὡδηγοῦντο εἰς τὴν κόλασιν²². Καὶ ὅλοι οἱ παραβολοὶ τοῦ Κυρίου, ὅπως ἡ παραβολὴ τῶν παρθένων, τῆς σογῆνης, τῶν ἀκανθῶν, τοῦ ἀκάριου δένδρου, τὴν ἀρετὴν ποὺ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἔργα ζητοῦν. Πραγματικά, διὰ τὰ δόγματα δὲν κάνει πολὺν λόγον,

21. Α' Κορινθ. 10, 8-5.

22. 11:27. Ματθ. 7, 22-28.

διότι ἡ παραδοχή τους δὲν ἀπαιτεῖ κόπον. Διὰ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς, ὅμως, θυμῶς, πολλὰς φορές, μᾶλλον ἀμυλαί εἰς κάθε περίπτωση. Διότι ὁ πόλεμος διὰ τὴν ἐνάρετον ζωὴν εἶναι συνεχής, δι' αὐτὸ ἀπαιτεῖται καὶ κόπος.

Ἀλλὰ διατὶ κάνω λόγον δι' ἀλόκληρον τὸν τρόπον τῆς ζωῆς; Διότι καὶ ἓνα μέρος, ἐάν παραμεληθῇ, προκαλεῖ μεγάλα κακά. Ἡ ἐλεημοσύνη, παραδείγματος χάριν, ἔταν τεθῇ εἰς δευτέραν μοῖραν, ρίπτει εἰς τὴν γένειαν ἐκείνους ποῦ ὑπέρησαν εἰς αὐτήν. **19** ἂν καὶ δὲν εἶναι αὕτη ἀλόκληρος ἡ ἀρετὴ, ἀλλὰ μέρος αὐτῆς. Καὶ ὅμως, αἱ παρθένοι ἐκολάσθησαν, ἐπειδὴ δὲν εἶχαν αὐτήν. Καὶ ὁ πλοῦσιος δι' αὐτὸ ἐκαίγεται. Καὶ ἐκεῖνοι ποῦ δὲν ἐθρέψαν τὸν πεινασμένον καταδικάζονται μετὰ τὸν διάβολον. Ἐπίσης, ἡ ἀποφυγὴ τῆς λοιδορίας ἓνα μικρὸ μέρος τῆς ἀρετῆς εἶναι. Ἀλλ' ὅμως καὶ αὐτὸ ἐκδ' ὧκε ἀπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὅσους δὲν τὸ ἐπιτύχουν. «Διότι ἐκεῖνος ποῦ θὰ εἴπῃ περιφρονητικὰ εἰς τὸν ἀδελφόν του: Ἄνόητε, εἶναι ἐνοχὸς ἐγκλήματος ἀξίου νὰ τιμωρηθῇ εἰς τὴν γένειαν τοῦ πυρός»²⁹. Καὶ ἡ σωφροσύνη, πάλιν, ἓνα μέρος τῆς ἀρετῆς εἶναι, ἀλλὰ χωρὶς αὐτὴν κανένας δὲν θὰ ἰδῇ τὸν Κύριον. Διότι λέγει: «Ἐπιδιώκετε νὰ ἔχετε εἰρήνην μετὰ ὅλους. Ἐπιδιώκετε καὶ τὸν ἁγιασμόν, διότι χωρὶς τὸν ἁγιασμόν κανεὶς δὲν θὰ ἰδῇ τὸν Κύριον»³⁰. **20** Καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη ὁμοίως ἓνα μέρος τῆς ἀρετῆς εἶναι. Καὶ ὅμως, καὶ ἂν ἀκόμη κάποιος ἐπιτελῇ ἄλλα καλὰ καὶ δὲν ἐπιτύχῃ αὐτήν, εἶναι ἀκάθαρτος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Καὶ αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν περιπτώσιν τοῦ Φαρισαίου, ὁ ὅποιος ἐκαυχάτο διὰ πάρα πολλὰ καλὰ καὶ ἐξ αἰτίας τῆς καυχῆσεως ἔχασε τὰ πάντα.

Ἐγώ, ὅμως, ἔχω νὰ σᾶς εἰπῶ πόλιν καὶ κάτι παραπάνω ἀπὸ αὐτά. Δηλαδή, ὄχι μόνον ἓνα ἀπὸ αὐτά, ἐάν παραμεληθῇ, μὰς ἀποκλείει ἀπὸ τὸν οὐρανόν, ἀλλὰ καὶ ἔταν γίνεται χωρὶς τὴν ἀπαιτούμενην ἀκριβείαν καὶ ἀφθονίαν. **21** Πόλιν προκαλεῖ τὸ ἴδιον ἀποτέλεσμα. «Διότι ἐάν ἡ ἀρετὴ σας δὲν ὑπερπερήσῃ, λέγει, «τὴν ἀρε-

²⁹ Ματθ. 5, 23.
³⁰ 1 Πέτρ. 11, 14.

τὴν τῶν γραμμάτων καὶ τῶν Φαρισαίων, δὲν θὰ εἰσέλθετε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»³¹. Ὡστε, καὶ ἂν ἀκόμη δώσῃς ἐλεημοσύνην, ἀλλὰ δὲν εἶναι περισσότερα τῆς ἐλεημοσύνης ἐκεῖνων, δὲν θὰ εἰσέλθῃς εἰς τὴν βασιλείαν. Καὶ πόσην ἐλεημοσύνην ἔδιδον ἐκεῖνοι; Ἐρωτᾷ κάποιος. Μά, αὐτὰ ἀκριβῶς ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς εἰπῶ τώρα, ὥστε, ὅσοι δὲν δίδουν ἐλεημοσύνην, νὰ παρακινηθοῦν νὰ δίδουν, ὅσοι, πάλιν, δίδουν νὰ μὴ μεγαλοφρονοῦν, ἀλλὰ νὰ τὴν ἐπαινεῖσιν.

Τὶ ἔδιδαν, λοιπόν, ἐκεῖνοι ὡς ἐλεημοσύνην; Τὸ ἓνα δέκατον ὀλοκλήρου τῆς περιουσίας τους καὶ πάλιν ἄλλο ἓνα δέκατον καὶ ὑπερτα τρίτον ἓνα δέκατον. Ὡστε προσέφεραν τὸ ἓνα τρίτον σχεδόν τῇ περιουσίᾳ τους. **22** Διότι τὰ τρία δέκατα, ἔταν προστεθῶν, αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα μᾶς βίδουν. Μαζὶ μετὰ αὐτὰ προσέφεραν καὶ τὰς ἀπαρχὰς καὶ τὰ πρωτότοκα καὶ ἄλλα πολλά, ὅπως εἶναι αἱ προσφοραὶ διὰ τὰς ἀμαρτίας, τοὺς καθαρσμούς, τὰς ἱεραγίας, τὸ ἱερωσύνην³², τὴν παραγραφήν τῶν χρεῶν, τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν δούλων καὶ τὰ δάνεια ποῦ ἦσαν ἐλεύθερα τόκων. Ἐάν, λοιπόν, ἐκεῖνος ποῦ προσφέρει ὡς ἐλεημοσύνην τὸ ἓνα τρίτον τῆς περιουσίας του, ἢ μᾶλλον τὸ ἥμισυ, (διότι, ἐάν εἰς αὐτὰ προστεθοῦν καὶ τὰ παραπάνω, ἀποτελοῦν τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας τους), ἐάν, λοιπόν, ἐκεῖνος, ποῦ δίδει τὸ ἥμισυ, δὲν κάνει τίποτε τὸ σκαυδαλόν, ἐκεῖνος ποῦ δὲν παρέχει οὔτε τὸ ἓνα δέκατον τῶν ἀγαθῶν του, πόσον θὰ ἀξίξῃ; Δικαιολογημένα, λέγειν ὅλγοι εἶναι οἱ σωζόμενοι.

Κατὰ συνέπειαν, ἂς μὴ ἀδιαφορῶμεν διὰ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς μας. **23** Διότι ἐάν μία ἐκδήλωσις τῆς ζωῆς μας, ποῦ δὲν ἐπρασέσμεν, φέρει τόσον μεγάλην καταστροφὴν, ἔταν εἰμεθα ὁπεύθουν ἀπὸ κάθε πλευρὰν ἐναντι τῆς καταδικαζούσης ἀποφάσεως, πῶς θὰ ἀποφύγωμεν τὴν κόλασιν; Ποίαν τιμωρίαν δὲν θὰ ὑποστώμεν;

Καὶ ποῖα ἐλπίς σωτηρίας, ἔρωτᾷ κάποιος, μὰς ἀπο-

³¹ Ματθ. 5, 20.

³² Ἰουδαίων. Ἡνὰ ἔτος 12½ πέννητα εἶναι, κατὰ τὸ ὅριον ἀπέλευν ἡερῶντα ἢ δούλων καὶ ἀπελευθέρωνται καὶ καταδικάζονται ἰδωκαρτίαν.

μένει, όταν δια καθένα από τὰ ἀναφερθέντα παραπάνω ἀμαρτήματα μὴς ἀκείλει μὲ τὴν γένεσιν; Καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιον λέγω. Ἐκτός ἐάν προσεχωμεν, εἶναι δυνατὸν νὰ σωθῶμεν, κατασκευάζοντες τὰ φάρμακα τῆς ἐλεημοσύνης καὶ θεραπεύοντες τὰ τραύματα. Διότι δὲν ἐνδυναμῶναι τόσο τὸ λάδι τὸ σῶμα, ὅσον ἡ φύλαρχωπία τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καθιστᾷ ἀπορροσθητὸν ἀπὸ ὧδους καὶ ἀκατάσθητον ἀπὸ τὸν διάβολον τὴν κάνει. **10** Πραγματικά, ἀπὸ ὅπου καὶ ἂν τὴν πιᾷσι, ξεφεύγει, ἐπειδὴ δὲν ἀφήνει τὸ λάδι αὐτὸ νὰ στηριχθῶν αἱ λαοὶ αὐτοῦ ἐπ' αὐτὸ εἰς τὰ νῦντα μας. Δι' αὐτὸ ὅς ἀλείφωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας συνεχῶς μὲ τὸ λάδι αὐτό. Διότι εἶναι ἀφορμὴ υἱείας, χορηγία φωτός καὶ αἰτία χαρᾶς.

Ἄλ' ὁ δεῖνα, λέγει κάποιος, ἔχει τόσα καὶ τόσα τάλαντα χρυσοῦ καὶ, ὅμως, δὲν δίδει οὔτε ἓνα. Καὶ ποῖαν οὐσίαν ἔχει αὐτὸ μὲ σέ; Διότι ἔτσι θὰ φανῇ οὐ περισσότερο ἀξίος θαυμασμοῦ, ὅταν, μολοντὶ πτωχός, γίνῃς πρὶο μεγαλόδοτος ἐκείνου. Ἔτσι, καὶ ὁ Παῦλος ἐθαύμασε τοὺς Μακεδόνας, ὅχι διότι ἔβιδαν ἐλεημοσύνην, ἀλλὰ διότι ἔβιδαν, ἂν καὶ ἦσαν πτωχοί. Συνεπῶς, νὰ μὴ κοιτάζῃς αὐτοὺς, ἀλλὰ τὸν κοινὸν διδάσκαλον τῶν πάντων, **11** ὁ ὅποιος δὲν εἶχε ποῦ νὰ ἀκουμῇ τὸ κεφάλι του.

Καὶ διὰ τὴν ἐρωτᾷ ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα δὲν τὸ κάνει αὐτό; Νὰ μὴ κρίνῃς τὸν ἄλλον, ἀλλὰ νὰ ἀπολλάξῃς τὸν ἑαυτὸν σου ἀπὸ τὴν κατηγορίαν. Ἐπειδὴ ἡ κόλασις εἶναι μεγαλύτερα, ὅταν καὶ τοὺς ἄλλους κατηγορῇ καὶ ὁ ἴδιος δὲν τὸ πράττῃς. **12** Ὅταν, ἐνῶ κρίνεις τοὺς ἄλλους, εἶσαι καὶ σὺ υπεύθυνος διὰ τὸ ἴδιον ἀδικήμα. Διότι ὅταν δὲν ἐπιτρέπῃ εἰς τοὺς ἐναρέτους νὰ κρίνουν τοὺς ἄλλους, πολὺ περισσότερο δὲν τὸ ἐπιτρέπει εἰς τοὺς πταίνοντας. Ὡστε, ὅς μὴ κρίνωμεν τοὺς ἄλλους, οὔτε νὰ κυριάζωμεν ἄλλους πού ἀδιαφοροῦν, ἀλλὰ νὰ βλέπωμεν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ παίρνωμεν παραδείγματα. Μήπως, λοιπὸν, σὲ εὐεργέτησα ἐγώ; μήπως σὲ ἐλύτρωσα ἐγώ, διὰ νὰ προσέχῃς εἰς ἐμέ; Ἄλλος εἶναι ἐκεῖνος πού σοῦ τὰ προσέφερεν αὐτά. Διὰ τὴν ἀφήνεις τὸν Κύριον καὶ προσέχεις τὸν δοῦλον; Δὲν ἤκουσας πού ἐλέγεν; «Μάθετε ἀπὸ ἐμέ, ὅτι εἰμαι πρὸς καὶ ταπεινός κα-

τὰ τὸ φρόνημα καὶ τὴν ἐσωτερικὴν διάθεσιν»³³; **13** Καὶ πάλιν: «Καὶ ὅποιος θέλει νὰ εἶναι πρῶτος μαζί σας, οφείλει νὰ εἶναι δοῦλος ὧν σας»³⁴; Καὶ ἀκόμη: «Καθὼς ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἦλθε διὰ νὰ ὑπηρετηθῇ, ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ»³⁵; Καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτά, διὰ νὰ μὴ παύῃς ἀφορμὴν ἀπὸ τοὺς σαθροὺς συνανθρώπους σου καὶ παραμένης ἀδιάφορος, σὲ ἀκούσῃ ἀπὸ αὐτοῦ λέγων: «Διότι σὰς ἐδῶσα ὑπόδειγμα τὸν ἑαυτὸν μου, ὥστε καθὼς ἐγὼ ἔκανα εἰς σὰς, ἔτσι νὰ κάνετε καὶ σὲς μετὰ ἐξί σας»³⁶.

Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει δι' ἐσὲ κανένας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ περιβάλλοντός σου, οὔτε κανένας ἱκανὸς νὰ σὲ οδηγήσῃ εἰς αὐτά; Λοιπὸν, ὁ ἔπαινος θὰ εἶναι μεγαλύτερος καὶ τὸ ἐγκώμιον μεγαλύτερον, διότι ἂν καὶ δὲν εἶχες διδασκάλους, ἐν τούτοις ἔγινες ἀξίος θαυμασμοῦ. Διότι, πραγματικά, αὐτὸ εἶναι δυνατόν καὶ πολὺ εὐκόλῳ, ἐάν θέλωμεν. **14** Καὶ τὸ ἀποδεικνύουν ὅσοι πρῶτοι ἐπέτυχαν εἰς αὐτά, ὅπως εἶναι ὁ Νῶε, ὁ Ἀβραάμ, ὁ Μελχισεδέκ, ὁ Ἰωβ καὶ ἄλλοι οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς τους (πού διεκρίθησαν). Πρὸς αὐτοὺς εἶναι ἀνάγκη καθημερινῶς νὰ στρέφωμεν τὴν προσοχήν μας, καὶ ὅχι πρὸς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους δὲν παύετε καθόλου νὰ μιμῆσθε καὶ τοὺς ἀναφέρετε συνεχῶς εἰς τοὺς κύκλους σας. Ἐπειδὴ, πραγματικά, παντοῦ τίπτετε ἄλλο δὲν ἀκούσα νὰ λέγουν, παρὰ τὰ ἀκόλουθα λόγια: Ὁ θεῖνα ἀπέκτησε τόσα καὶ τόσα στρέμματα γῆς, ὁ θεῖνα ἀποκτᾷ πλοῦτη, οἰκοδομεῖ. Διὰ τὴν μένεις μὲ τὸ στόμα ἀνοικτὸν, ἀνθρώπε μου, κυριάζων πρὸς τὰ ἔξω; Διὰ τὴν βλέπεις τοὺς ἄλλους; Ἐάν θέλῃς νὰ ἱθῇς τοὺς ἄλλους, νὰ κυριάζῃς τοὺς ἐναρέτους, τοὺς εὐδοκίμουτας, τοὺς τηροῦντας μὲ ἀκρίθειαν τὸν νόμον, καὶ ὅχι ἐκείνους πού τὸν παραβαίνουσι καὶ, συγχρόνως, κατηγοροῦν τοὺς συνανθρώπους τους. Διότι ἐάν προσέχῃς αὐτούς, **15** πολλὰ κακὰ θὰ συλλέξῃς ἀπὸ ἐκεῖ, ἐπειδὴ θὰ περιπέσῃς εἰς ἀδιαφορίαν, εἰς ἐγωισμόν καὶ τὸ νὰ καταδικάζῃς τοὺς ἄλλους. Ἐάν, ὅμως, ἀσχολῇσαι μὲ τὴν ἀρίθειαν τῶν ἐναρέτων, θὰ ἀδηγήσῃς τὸν ἑαυτὸν σου εἰς ταπει-

33. Ματθ. 11,29.

34. Ματθ. 20,26.

35. Ματθ. 20,28.

36. Ἰωάν. 13,15.

νοφροσύνην, εἰς προθυμίαν, εἰς κατανύξιν καὶ εἰς ἀμέ-
τρητα ἀγαθὰ. Ἀκούσε τί ἐπαθεν ὁ Φαρισαῖος, ποῦ ἔ-
φησε τοὺς ἐναρέτους καὶ ἐστρέψε τὴν προσοχὴν του εἰς
τὸν ἁμαρτωλόν. Ἀκούσε καὶ νοιώσε φόβον. Κότταξε
πῶς ἐγενε ἕξις βαυκασιμῶν ὁ Δαυὶδ, ἐπειδὴ ἐπρόσβαλε
τοὺς ἐναρέτους προγόνους του. «Διότι ἐγὼ», λέγει, «εἰ-
μαι πάροικος καὶ παρεπίδημος, ὅπως ὅλοι οἱ πρόγονοί
μου»³⁷. Πραγματικά, αὐτὸς καὶ ὅλοι οἱ ὅμοιοι του ἔφη-
σαν τοὺς ἁμαρτήσαντας καὶ ἐσκέπτοντο μόνον τοὺς ἐνα-
ρέτους.

Ἔς τὸ ἴδιον νὰ κάνης καὶ σὺ. Διότι δὲν κάθεται σὺ
ὡς δικαστὴς διὰ τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἄλλων, οὔτε ὡς
ἐξεταστὴς τῶν παραβάσεων αὐτῶν. Ἐλαθεὶς ἐντολὴν νὰ
κρίνης τὸν ἑαυτὸν σου καὶ ὄχι τοὺς ἄλλους. «Διότι, ἐάν
ἀνέκρινάμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας», λέγει, «δὲν θὰ καταδι-
καζόμεθα ἀπὸ τὸν Θεόν. Ὅταν δὲ κατακρινώμεθα ἀπὸ
τὸν Κύριον, τιμωρούμεθα παιδαγωγικῶς ἀπὸ αὐτοῦ διὰ
νὰ διαρθρωθῶμεν»³⁸. Σὺ, ὅμως, ἀνέτρεψες τὴν τάξιν καὶ
ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν σου δὲν ζητεῖς εὐθύναν οὔτε διὰ μεγάλα
οὔτε διὰ μικρὰ πταίσματα, ἀλλὰ τὰ πταίσματα τῶν ἄλ-
λων τὰ ἐξετάζεις μὲ ἀκριβείαν.

Νὰ μὴ κἀνωμεν, πλέον, αὐτὸ 643 ἀλλὰ ὡς ἀφῆ-
σάμεν τὴν ἀταξίαν αὐτὴν καὶ ὡς τοποθετήσωμεν δικα-
στήριον μέσα μας διὰ τὰ ἰδικὰ μας ἁμαρτήματα, γενό-
μενοι οἱ ἴδιοι κατηγοροὶ καὶ δικασταὶ καὶ δῆμιοι τῶν
πλημμελημάτων μας. Ἐάν, ὅμως, θέλῃς νὰ ἀσχολῇσαι
καὶ μὲ τὰ ζητήματα τῶν ἄλλων, νὰ ἐξετάξης τὰ κατορ-
θώματα καὶ ὄχι τὰ ἁμαρτήματά τους.

Ἔτσι, μὲ τὴν διαρκὴ μνήμην τῶν ἰδικῶν μας πλημ-
μελημάτων καὶ μὲ τὴν μνήμην τῶν κατορθωμάτων τῶν
ἄλλων (καὶ μὲ τὴν συνεδρίαν τοῦ ἀναγκαίου δικαστη-
ρίου πληττόμενοι καθημερινὰ εἰς τὴν συνειδήσιν μας ὡς
μὲ πληκτροί), θὰ οδηγήσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας εἰς τὴν
ταπεινοφροσύνην ἔς καὶ μεγαλυτέραν προθυμίαν καὶ θὰ
ἐπιτύχωμεν τὰ μελλοντικὰ ἀγαθὰ, μὲ τὴν χαρὰν καὶ τὴν
φιλαυθυμίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζί μὲ
τὸν ὅποιον εἰς τὸ Πατέρα καὶ, συγχρόνως εἰς τὸ ἅγιον
Πνεῦμα ἀνήκει ἡ βύξις, τὸ κράτος καὶ ἡ τιμὴ τώρα καὶ
πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

³⁷ Τετμ. 38, 18.

³⁸ Α' Κορινθ. 11, 31-32.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΡΓΑ

ΤΟΜΟΣ 67

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΟΜΙΛΙΑΙ ΝΒ' - ΕΔ'
(ΚΕΦ. 15 - 20)

Κείμενον: Fridericus Field

Joannis Chrysostomi homiliae in Matthaenm
«Bibliotheca Patrum Ecclesiae Catholicae qui ante
Orientis et Occidentis Schisma floruerunt».
Ἐν Ὁξφόρδῃ 1839, τ. II, σελ. 81-250.
(PG 58. 517-618)